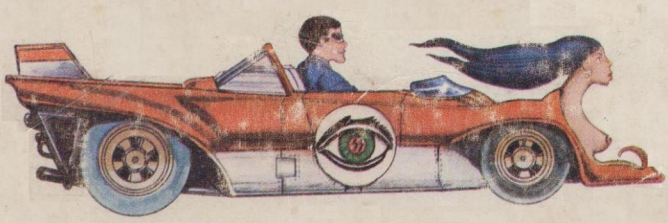
FREDERICK FORSYTH

ODESSA GİZLİ ÖRGÜT

ROMAN E YAYINLARI

26

GİZLİ ÖRGÜT/ODESSA

FREDERIC FORSYTH

türkçesi : fikret arıt

e yayınları a.ş. 1982

e yayınları: 77
roman dizisi: 26

birinci baskı : eylül 1972
ikinci baskı : haziran 1974
üçüncü baskı : kasım 1977
dördüncü baskı : eylül 1982
beşinci baskı: mart 1985

yerebatan cami çıkmazı
no: 40/4
telefon: 27 87 20
posta kutusu: 12
İstanbul

Şeytan Seçeneği, İt Dalaşı ve **Çakal** adlı romanlarıyla bütün dünyada milyonlarca okurun kitaplığına yerleşen İngiliz yazarı Frederick (Frederic) Forsyth, ikinci kitabı olan ODESSA'ya başlamadan bir İngiliz yazarına verilen en büyük avansı almıştı: 250.000 İngiliz lirası.

İlk kitabı olan **Çakal**'la tüm dünya dillerine çevrilen ve film hakları için olağanüstü büyük paralar alan Forsyth, «Hayat boyu **Çakal** gibi üç dört kitap daha yazabilirsem ne mutlu bana» diyordu. Oysa neredeyse **Çakal**'ın başarısına ulaşan ikinci, üçüncü, dördüncü kitaplarıyla, ününün dört-beş kitapla sönmeyeceğini kanıtladı.

İt Dalaşı ve Şeytan Seçeneği, yayınlandıkları anda Amerika'da ve İngiltere'de bütün «best-seller» listelerine girdiler.

1938 yılında doğan, Fransızca, Almanca, İspanyolca ve Rusça da bilen Frederick Forsyth, askerliğini Kraliyet Hava Kuvvetlerinde pilot olarak yaptıktan sonra gazeteciliğe başlamış, ve gazeteciliği sırasındaki araştırmaları ve gözlemleriyle edindiği malzemeyi ustaca roman haline getirmeyi başarmıştır. Örneğin, **Çakal** 1963 - 65 yılları arasında Paris'te Reuter Haber Ajansının muhabirliğini yaptığı sırada topladığı belgelere dayanılarak yazılmıştır.

Aynı şekilde, ODESSA (Almanca, Organisation der SS-Angehörigen/SS Mensupları Örgütü sözünün kısaltılmışı) adlı romanı da gerçekten var olan ve İkinci Dünya Savaşı sonrasında faaliyet gösteren eski SS mensuplarının bir gizli örgütünü konu almaktadır.

THE ODESSA FİLE
GİZLİ ÖRGÜT/ODESSA
FREDERIC FORSYTH'dan
türkçeye aktaran : fikret arıt

●

1972 hutchinson - Londra
1982 e yayınları a.ş.
Yayın hakları : (c)danesbrook productions ltd. 1972
onk copyright ajansı / e yayınları 1972

1972 hutchinson baskısından eksiksiz olarak dilimize aktarılmıştır.

●

kapak film, baskı: ebru grafik
dizgi: doğuş matbaası
baskı: engin ofset
cilt: alibaba-entaş mücellithanesi

ODESSA GİZLİ ÖRGÜT

FREDERIC FORSYTH

E YAYINLARI/GENEL DİZİ

YAZARIN NOTU

Özellikle güç bir konuda olmak üzere, yazarların bir kitabı meydana getirmelerinde kendilerine yardım etmiş olanlara teşekkür etmeleri ve bunu yaparken de onların adlarını belirtmeleri âdet olmuştur. ODESSA'yı yazabilmem için gerekli bilgiyi sağlamakta bana yardım etmiş olanlara, bu yardım çok küçük dahi olsa, yürekten teşekkür ederim. Eğer adlarını vermiyorsam, bu, üç nedendendir.

SS'in eski mensupları olan bazıları, bu çalışmalarım sırasında ne kiminle konuştuklarını, ne de söylediklerinin bir kitapta son bulacağını biliyorlardı. SS hakkındaki bilgilere kaynak teşkil etmiş olan bazıları, adlarından söz edilmemesini özellikle rica ettiler. Kendi çıkarımdan çok, onların çıkarını düşünerek, daha bazılarının adlarını da ben vermedim.

F.F.

ÖNSÖZ

Başlıktaki ODESSA, ne Rusya'nın güneyindeki şehrin, ne de Amerika'daki küçük kasabanın adıdır. Bu kelime, Almanca «Organisation Der Ehemaligen SS - Angehörigen» *anlamındaki kelimelerin ilk harflerinden oluşmuştur. Türkçe anlamı şudur: «Eski SS Üyeleri Örgütü.»*

Çoğu okuyucumuzun bildiği gibi SS, Adolf Hitler tarafından kurulmuş, Heinrich Himmler tarafından yönetilmiş ve 1923'ten 1945'e kadar Almanya'yı yönetmiş olan Naziler tarafından özel işlerde görevlendirilmiş ordu içinde ordu, devlet içinde devlet olan bir kuruluştu. SS'in görevi Üçüncü Reich'ın güvenliğini sağlamaktı. Aslında ise Almanya ve Avrupa'yı Hitler'in «Yaşaması değmez» diye kabul ettiği unsurlardan temizlemek, 'Slav memleketlerin aşağı insan ırklarını' köleleştirmek ve kıtadaki her Yahudi'yi; erkek, kadın, çocuk demeden yok etmek. Bunlardı SS'lerin başlıca görevleri.

Bu görevleri yerine getirirken SS'ler, aşağı-yukarı altı milyonu Yahudi, beş milyonu Rus, iki milyonu Polonyalı, yarım milyonu çingene, yarım milyonu da, pek sözü edilmemekle birlikte iki yüz bine yakını Yahudi olmayan Alman ve Avusturyalı olmak üzere karışık unsurlardan on dört milyon insanın öldürülmesini gerçekleştirdi. Öldürülenler ya akli dengesi bozuk, ya da beden arızası bulunan bahtsızlar; komünistler, sosyal demokratlar, liberaller, editörler, gazeteciler, uygunsuz sözler eden rahipler, vicdan ve cesaret sahibi kimseler, daha sonra da Hitler'e bağlılığından şüphe edilen ordu mensupları gibi sözde Reich düşmanlarıydı.

SS ortadan kaldırılmadan önce, adındaki iki büyük harfi ve çift şimşek alâmetini, ne kendinden önce, ne de daha sonra hiçbir örgütün başaramadığı bir biçimde zalimliğin anlamdaşı yapmıştı.

Savaş daha sona ermeden, mücadelenin yitirildiğini ve hesap günü gelip çattığı zaman, uygar devletlerin tepkisinin ne olacağını bilen üst kademelerdeki SS yöneticileri; ortadan kaybolan suçlulara yöneltilecek suçlamaları yüklenmek ve paylaşmak üzere bütün Alman halkını geride bırakarak yeni bir yaşantı içinde kendilerini unutturmayı amaçlayan gizli hazırlıklar yaptılar. Bu amaç için de büyük miktarda SS altını dışarı kaçırıldı ve belirli banka hesaplarına yatırıldı. Sahte kimlik vesikaları hazırlandı, kaçış yolları bulundu. Sonunda Müttefikler Almanya'yı ele geçirdikleri zaman kitle-katillerinin komandoları sırra-kadem basmıştı.

SS'lerin, kaçışlarını sağlamak üzere kurdukları örgütün adı Odessa idi. Katillerin daha konuksever ülkelere kaçışlarını sağlamak olan ilk görev başarılınca, adamların hırsları yeniden alevlendi. Sahte kimlikler ve sahte belgelerin altına sığınmayı yeğleyerek, Müttefik yönetimi sırasında çoğu Almanya'dan hiç çıkmadı. Yeni bir kimlikle oldukça korunmuş olan ötekiler geri geldiler. Rahat bir sürgün hayatının güvenliği içinde örgütü yönetmek üzere en üst kademelerdeki birkaçı dışarda kaldı.

Odessa'nın amacı beş kademeli idi ve halen de öyledir: Eski SS üyelerini 1949'da Müttefikler tarafından kurulan yeni Federal Cumhuriyet'in iş alanlarına sokmak, siyasî parti çalışmalarının hiç olmazsa alt kademelerine sızdırmak, mahkeme huzuruna çıkarılan herhangi bir SS katilinin en iyi biçimde savunulmasını sağlamak için gereken parayı vermek ve Batı Almanya'da eski bir Kamerad'*a karşı işleyen yargı organlarını her çareye başvurarak çalışma: hale getirmek, memleketi 1945'ten sonra yeniden kuran ekonomik mucizeden faydalanmak üzere eski SS'lerin ticaret ve endüstriye sızmalarını güven altına almak, son olarak da, SS katillerinin yurtlarına karşı görevlerini yerine getiren sıradan yurtsever askerler olduklarını; adaletin ve vicdanın boş yere kendilerini hedef tuttuğu işkenceye tâbi tutulmamaları görüşünü Alman halkının kafasına zorla sokmak.*

Eski SS'ler, büyük paralarla desteklenen bu amaçlarında ölçülü bir başarı sağladılar. En çok da, cezaların alay konusu haline gelecek kadar önemsiz bir hal aldığı Batı Almanya mahkemelerinde başarı sağladılar. Adını sık

sık değiştiren Odessa, bir örgüt olarak varlığını inkâr yollarını aradı; birçok Alman'ın artık Odessa yoktur deme eğilimi göstermesini sağlayacak kadar da başarılı oldu bunda. Fakat Odessa vardır ve Kurukafa alâmetinin Kameraden'*i hâlâ bu örgütün içindedir.*

Hemen hemen bütün başarılarına karşılık Odessa bazen yenik de düşer. Bunlardan en kötüsü, habersizce ve üstünde hiçbir yazı olmayan bir paket evrakın 1964 yılı ilkbaharının başında Bonn'daki Adalet Bakanlığı'na geldiği sırada kendini gösterdi. Kâğıtlardaki isimler listesini pek az resmî kişinin gördüğü bu paket «Odessa Dosyası» adını aldı.

BİR

BAŞKAN KENNEDY'nin ölüm haberini duydukları 22 Kasım 1963 gününün o çok belirli anında ne yapmakta olduklarını herkes açıklıkla hatırlayacaktır. Başkan, Dallas saatıyla 12.22'de vuruldu, öldüğü haberi de aynı saat kuşağı içinde bir buçukta verildi. O sırada saat New York'ta 2.30, Londra'da 19.30, havanın serin ve yağışlı olduğu Hamburg'da da 20.30'du.

Peter Miller, şehrin banliyölerinden biri olan Osdorf'da oturan annesini ziyaretten dönüyordu. Annesini her hafta cuma akşamı görmeye giderdi. Bu ziyaretlerin nedeni bir parça, kadının hafta sonu için bir şeye ihtiyacı olup olmadığını öğrenmek istemesinden, bir parça da haftada bir gün annesini görmeye gitmek zorunda olduğunu hissetmesindendi. Kadının telefonu olsaydı, telefonla gönlünü almak işine gelirdi. Telefonu olmadığı için de her cuma yollara düşüyordu. Kadın da onun gelmesini sağlamak için telefon almamıştı aslında.

Her zamanki gibi arabanın radyosu açıktı; Peter Miller, Kuzey Batı Alman Radyosu'ndan yayınlanan müziği dinliyordu. Annesinin yanından ayrılalı on dakika olmuştu; saat 20.30'da müzik birden kesildi, spikerin heyecandan tizleşmiş sesi duyuldu:

«Achtung, Achtung.(*) Şimdi aldığımız bir haberi veriyoruz: Başkan Kennedy öldü. Tekrar ediyorum, Başkan Kennedy öldü.»

Miller bakışlarını yoldan ayırdı; sanki gözleri kulaklarının duyduğunu inkâr edecek, bu sözlerin saçmasapan yayınlar yapan yanlış bir istasyondan geldiğine kendisini inandıracakmış gibi radyonun üstündeki hafifçe aydınlatılmış frekans bandına baktı.

(*) Almanca «Dikkat, dikkat.»

«Allah Allah,» diyerek soludu. Ağır ağır fren pedalına bastı, yolun sağ kıyısına geçti. Yukarı baktı. Altona'dan geçip Hamburg'un merkezine uzanan uzun, geniş, dümdüz karayolunda başka araba sürücüleri de aynı yayını duymuşlardı; sanki hem araba kullanmak, hem de radyo dinlemek birden birbirini engelleyici bir hal almış gibi, ki bir bakıma öyleydi de, yolun kıyısına sığınıyorlardı.

Peter Miller, radyolarından taşan tamamlayıcı bilgileri dinlemek üzere girintilerde park etmek için yolun sağına geçen öndeki arabaların stop lambalarının parıltılarını görebiliyordu. Solda da, şehirden çıkan arabaların farları, arabalar yolun kıyısına çekilirken çılgınca sallanıyordu. Arkadan iki araba Peter Miller'e yetişti. İlki baykuş gibi hırslı sesler çıkararak yanından geçerken, Peter Miller gözucuyla araba sürücüsünün, Alman şoförlerinin kendilerini tedirgin eden başka şoförlere uyguladığı ve aptallığı anlatan o her zamanki kaba işareti yaptığını, Miller'in yönünde kafasına vurduğunu gördü.

«Çok sürmez, o da öğrenir,» diye düşündü Miller.

Radyodaki hafif müzik susmuş, yerini, kuşkusuz her diskjokeyin el altında bulundurduğu Cenaze Marşı almıştı. Spiker arabalarda, haber odasındaki teleksten doğrudan doğruya kendisine getirilen tamamlayıcı bilgilerden parçalar okuyordu. Ayrıntı gelişmeye başlamıştı. Açık araba Dallas şehrine giriyor. Okul Kitapları Deposu'nun penceresindeki silahlı adam. Herhangi bir tutuklamadan söz yok.

Miller'in önündeki arabanın sürücüsü arabadan inip Miller'e doğru yürüdü. Arabanın sol yanındaki pencereye yaklaştı, sonra direksiyonun hiç gereği yokken sağda olduğunu görünce arabanın öbür yanına geçti. Sırtında kürk yakalı naylon bir ceket vardı. Miller camı indirdi. Adam pencereye doğru eğilerek:

«Duydunuz mu?» dedi merakla.

«Duydum,» dedi Miller.

«Olacak şey değil.»

Hamburg'da, Avrupa'da, bütün dünyada insanlar durumu tartışmak için hiç tanımadıkları başkalarının yanına gidiyorlardı.

Adam:

«Komünistlerin işi olmasın, ha?» diye sordu.

«Sanmam.»

«Komünistlerin işiyse savaş çıktı demektir?»

«Belki.»

Miller, adamın gitmesini istiyordu. Bir gazeteci olarak, ülkesindeki gazete idarehanelerinde başgösteren korkunç telâşı gözlerinin önüne getirebiliyordu. Sabah kahvaltısı sofraları için patırtılı bir sayı hazırlamak üzere yazıişleri kadrosunda kim var, kim yok yardıma çağrılmıştır. Biyografiler kaleme alınacak, birbiriyle ilişkisi olan binlerce kaynak toplanarak dizilecek, Teksas'daki bir şehirde boğazı parçalanmış bir adam sedyeye yattığı için bütün telefonlar daha başka şeyler öğrenmek, daha çok ayrıntı elde etmek için bağırıp çağıran adamlarla dolacaktır.

Peter Miller bir an yine günlük bir gazetenin yazıişleri kadrosunda olmayı özledi. Ama işte üç yıl önce serbest muhabirliği seçmiş, özellikle de cinayet, polis, yeraltı örgütleri olmak üzere Almanya içindeki özel bazı konularda uzmanlaşmıştı. Annesi onu, kirli işler çeviren insanlara karışmakla kınayarak bu yeni çalışmasından nefret ediyor; Peter Miller istediği kadar kendisinin memlekette en çok aranan araştırıcı-gazeteci olduğunu savunsun, tek evladı için bu mesleğin değerli olduğuna annesini inandıramıyordu.

Radyodan haberler verilmeye devam ettikçe Peter Miller'in kafası da, Almanya içinde izlenecek ve ana olaya ek bir hikâye olabilecek başka bir 'açı' düşünmeye çalışıyordu. Bonn hükümetinin olay hakkındaki tepkisi gazetelerin muhabirleri tarafından Bonn'da elde edilecekti. Kennedy'nin geçen hazirandaki *Berlin ziyareti anıları* da yine aynı şekilde Berlin'den sağlanacaktı. Kendi tür gazeteciliğinin en iyi müşterileri olan Alman fotoğraflı dergileri için iyi bir resimli yazı hazırlamanın olanakları görünmüyordu.

Arabanın penceresine eğilmiş olan adam, Miller'in dikkatinin başka yerlerde olduğunu anladı ve bunun ölü başkan için duyulan üzüntüden ileri geldiğine inandı. Dünya savaşı dedikodusundan çabucak vazgeçerek aynı üzüntülü tavrı takındı ve sanki akıllıca bir sonuca varmış gibi:

«*Ja, ja, ja,*»(*) diye mırıldandı. «Çok sert adamlar

(*) Almanca «Evet, evet, evet.»

bu Amerikalılar, sözlerime dikkat edin, çok sert adamlar. Bizim hiçbir zaman anlayamayacağımız kadar sert bir yaradılışları var bu adamların.»

«Kuşkusuz,» dedi aklı çok ötelerde olan Miller.

Adam sonunda bu üstü kapalı davranışı anladı. Doğrulurken:

«Evin yolunu tutmalı,» dedi. «*Grus Gott.*»(*)

Arabasına doğru yürümeye başladı. Miller onun gittiğini farketti. Açık pencereden:

«*Ja, gute Nacht,*»(**) diye seslendi ve Elbe Nehri'nden doğru gelen sulusepken esintiye karşı camı kaldırdı. Radyoda ağır tempolu bir marş çalıyordu. Spiker, aralarına uygun müzik serpiştirilmiş haber bültenlerinin dışında o gece hafif müzik çalınmayacağını bildirdi.

Miller, Jaguar marka arabasının rahat, deri koltuğuna yaslanıp annesinin, kendisini hayal kırıklığına uğratan oğlunun, yakındığı şeylerinden biri olan; fena kokulu, filtresiz, kara tütünden yapılma bir Roth-Handl yaktı.

Eğer şöyle olsaydı... ya da olmasaydı diye çeşitli varsayımlarda bulunmak her zaman ilgi çekicidir. Faydalı bir kafa idmanıdır da bu üstelik. Çünkü ne olabileceği, daima sırların en büyüğüdür. Ama, eğer Miller o gece radyoyu açmamış olsaydı, yarım saat süreyle arabasını yolun kenarına çekmezdi demek belki daha doğru olur. Böyle yapmasaydı ne cankurtaranı görecek, ne de Salomon Tauber'in, ya da Eduard Roschmann'ın adını duymuş olacak ve kırk ay sonra da belki İsrail Cumhuriyeti son bulacaktı.

Miller, kulağını radyodan bir an bile ayırmadan sigarasını bitirdi, camı indirerek izmariti dışarı fırlattı. Bir düğmeye dokunur dokunmaz, Jaguar XK 150 S'nin uzun, meyilli kapağı altında 3.8 litrelik motor gökgürültüsü gibi gürledi ve kafesten kurtulmaya çalışan kızgın bir hayvanın bilinen rahatlatıcı mırıltılarına dönüştü. Miller farları yaktı. Arkaya baktı ve Osdorf Yolu'ndaki gittikçe büyüyen trafik seline katıldı.

Stresemann Strasse'deki, o sırada kıpkızıl parıldayan trafik ışıklarına ulaşmıştı ki arkadan gelen cankurtaranın gürültüsünü duydu. Sireninin sesi alçalıp yükselerek Mil-

(*) Almanca «Hoşça kalın.»
(**) Almanca «Evet, hayırlı geceler.»

ler'in solundan geçti cankurtaran. Yol kavşağına girmeden önce biraz yavaşladı. Sonra Miller'in burnunun dibinden sağa kıvrılarak Daimler Strasse'ye girdi. Miller sadece içgüdüleriyle hareket etti. Ayağını debriyajdan kaldırdı. Jaguar, cankurtaranın yirmi metre peşinden fırladı.

Miller cankurtaranın peşine takıldığı anda, arabayı doğru eve sürmediğine pişman oldu. Ne olacaktı cankurtaranı izlemekle? Ama bilinmezdi ki. Cankurtaranlar belâ demekti. Belâ da konu. Özellikle insan olay yerine ilk giden olur ve gazete muhabirleri kıçlarını kaldırıp gelene kadar olay sona ererse. Bu büyük bir trafik kazası, büyük bir rıhtım yangını, çocukların içeride kaldığı alev alev yanan ucuz bir kiralık apartman, her şey olabilirdi. İnsan, burnunun dibinde neler olabileceğini hiçbir zaman kestiremez; bu yüzden de Miller, daima yanında flaş bağlantısı arabasının torpido gözünde duran küçük bir Yashica marka fotoğraf makinesi taşırdı.

6 Şubat 1958 günü Münih Havalimanında uçak bekleyen bir adam biliyordu ki, Manchester United futbol takımını getiren uçak, adamın durduğu yerin birkaç yüz metre ötesinde yere çakılmıştı. Profesyonel bir fotoğrafçı bile olmayan adam, kayak yapmak üzere çıktığı dinlenme gezisi için yanına almış olduğu fotoğraf makinesini boynundan çıkarmış ve yanan uçağın kendisinden başka kimsede olmayan ilk fotoğraflarını çekmişti. Bu fotoğraflar için resimli dergiler adama 200 bin lira vermişlerdi.

Altona tren istasyonunu solda bırakan ve nehre doğru aşağı yönelen cankurtaran, Altona'nın küçük arka sokaklarının labirenti içine daldı. Yatık burunlu ve yüksek tavanlı Mercedes marka cankurtaranı kim kullanıyorduysa Hamburg'u da, araba kullanmasını da çok iyi biliyordu. Büyük hızına ve ağır süspansiyonuna rağmen Jaguar'ın arka tekerlekleri yağmurdan iyice kayganlaşmış kaldırım taşları üzerinde kayıyordu.

Miller, Menck'in büyük otomobil yedek parça mağazasını ve iki sokağı hızla geçtiklerini gördü. Cankurtaran, iki yanında yıkık-dökük ve ucuz kiralık apartmanlarla pansiyonlar sıralanan; yanlamasına yağan yağmurun altında kasvetli, kötü aydınlatılmış, yoksul ve ayakta zor duran bir otomobilin daha önce gelip yer aldığı ve bu tavan ışığının, kapısının çevresinde gruplanmış bir yığın insanı,

yüzlerinde yansıyan parıltısıyla hayalete döndürdüğü yapılardan birinin önünde durdu.

Sırtında yağmurluğuyla iriyarı bir komiser yardımcısı; geri çekilmeleri, cankurtarana kapının önünde yer açmaları için kalabalığa gürledi. Mercedes, açılan boşluğa girdi. Şoför ve yardımcısı aşağı inerek arabanın arkasına geçtiler ve boş bir sedye dışarı çıkardılar. Polisle kısa bir konuşmadan sonra da eve girip hızlı hızlı üst kat merdivenlerini tırmanmaya başladılar.

Miller, Jaguar'ı karşı kaldırımın kenarına ve yolun on metre kadar aşağısına çekerek durdurdu. Kaşlarını kaldırdı. Ne trafik kazası, ne yangın, ne de yapıda kapalı kalmış çocuklar vardı. Belki sadece bir kalp sektesi. Arabadan inerek komiser muavininin kapıdan cankurtaranın arka tarafına kadar yolu açık tutmak için pansiyonun kapısı çevresinde yarım bir daire halinde tuttuğu kalabalığa doğru yürüdü. Komiser muavinine:

«Yukarı çıkmamda bir sakınca var mı?» diye sordu.

«Elbette var,» dedi komiser muavini. «Sizi ilgilendirecek hiçbir şey yok burada.»

Miller, basın kartını göstererek:

«Ben basın mensubuyum,» dedi.

«Ben de emniyet mensubuyum,» diye karşılık verdi komiser muavini. «Kimseyi bırakmıyoruz yukarı. Gördüğünüz gibi merdivenler çok dar ve tehlikeli. Cankurtaranın adamları neredeyse inerler aşağı.»

Hamburg'un kenar bölgelerinde görev yapan polis kuvvetlerinin bütün ileri gelenleri gibi bu komiser muavini de iriyarı bir adamdı. Yağmurluğunun içinde 1.90 boyu ve kalabalığı önlemek için iki yanına açtığı kolları ile yerinden oynatılmasına imkân olmayan bir ambar kapısını andırıyordu.

«Olay ne öyleyse?» diye sordu Miller.

«Beyanat veremem,» dedi komiser muavini. «Sonra karakoldan öğrenirsiniz.»

Sivil giyimli bir adam üst kattan inip kaldırıma çıktı. Volkswagen marka devriye arabasının tavanında durmadan dönen ışık adamın yüzünden geçince Miller onu tanıdı. Hamburg Lisesi'nde birlikte okumuşlardı. Adam şimdi Altona Merkezi'nde görevli küçük rütbede bir sivil polis müfettişiydi. Miller ona seslendi:

«Hey, Karl!»

Genç müfettiş sesin geldiği yana döndü ve komiser muavininin ardındaki kalabalığı araştırdı. Polis arabasının ışığının ikinci dönüşünde de Miller'i ve onun havaya kalkmış sağ elini gördü. Yarı memnun, yarı öfkeli bir gülümseme belirdi yüzünde. Komiser muavinine işaret etti:

«Bırak gelsin. Fazla zararlı değildir.»

Komiser muavini kolunu indirdi. Miller hızla kalabalıktan sıyrıldı. Karl Brandt ile el sıkıştılar.

«Ne işin var burada?»

«Cankurtaranın peşine takıldım.»

«Leş kargası seni... Nerdesin şimdi?»

«Eskisi gibi. Serbest çalışıyorum.»

«Fena bir iş değil galiba bu. Resimli dergilerde boyuna görüyorum adını.»

«Geçiniyoruz işte. Kennedy'yi duydun mu?»

«Evet. Çok kötü bir şey, rezalet. Dallas'ın altını üstüne getiriyorlardır muhakkak bu gece. Benim bölgemde olmadığına çok memnunum.»

Miller, pansiyonun, ölü gözü gibi yanan çıplak bir ampulün soyulmuş duvar kâğıdına sarı bir ışık serptiği yarı aydınlık koridorunu işaret etti.

«İntihar,» dedi Brandt. «Havagazı ile. Oda komşuları kapının altından sızan kokuyu almışlar. Bize haber verdiler hemen. Bereket versin kimse kibrit çakmamış. Gaz her yana yayılmıştı çünkü.»

«Bir film yıldızı olmasın?» dedi Miller.

«Evet. Elbette. Böyle yerlerde yaşarlar film yıldızları, değil mi? Hayır, yaşlı bir adam. Yıllar önce ölmüş gibi bir hali vardı. Her gece birisi kıyıyor canına.»

«Gittiği yer, canına kıydığı bu yerlerden daha boktan olamaz herhalde.»

Müfettişin yüzünden hızlı bir gülümseme geçti ve gıcırtılı merdivenin son yedi basamağının hakkından gelip yükleriyle koridora inen cankurtaranın iki adamına baktı. Sonra geri döndü:

«Biraz açılın, geçsinler,» dedi.

Komiser muavini hemen bu seslenişi yakaladı ve kalabalığı yeniden daha da uzağa iteledi. Cankurtaranın iki adamı kaldırımı geçip Mercedes'in açık kapısına doğru yürüdüler. Miller omuz başında olmak üzere Brandt da peş-

lerinden geldi. Miller'in aklından ölüye değil bakmak, bakmak düşüncesi bile geçmemişti. Sadece Brandt'ın peşinden yürüyordu. Cankurtaranın adamları aracın kapısına ulaşınca; öndeki, sedyenin kendinden yana olan kollarını arabadaki ayaklara yerleştirdi. İkincisi de sedyeyi içeri itmeye hazırlandı.

«Durun,» dedi Brandt ve ölünün yüzünü örten battaniyenin ucunu kaldırdı. Omuzunun üstünden:

«Usul böyle,» dedi. «Yazacağım raporda, cankurtarana ve oradan da morga götürürken mutlaka cesedin yanında olduğumu belirtmem gerek.»

Mercedes marka cankurtaran arabasının iç ışıkları ince, parlaktı. Miller ancak iki saniye ölünün yüzünü görebildi. Bu görüşün ilk ve tek etkisi, o güne kadar böylesine yıpranmış, böylesine çirkin bir şey görmediği oldu. Gazın etkisiyle oluşan derideki koyu benekler, dudaklardaki mavimsi renk bir yana atılsa; adam sağlığında da bundan pek farklı olamazdı. Birkaç tel düz saç çıplak kafatasına yapışmıştı. Gözler kapalıydı. Yüz, zayıflığın son kertesine varmış bir çukurluk içindeydi ve takma dişleri ağzında olmadığı için de, korku filmlerindeki hortlak duygusunu verircesine, yanakları ağzının içine değecek kadar içeri göçmüş etkisini yaratıyordu. Hiç yokmuş gibi duran dudakları dikey bir çizgi halindeydi ve Miller'e, bir defa gördüğü, dudakları yerliler tarafından birbirine dikilmiş Amazon havzasında ele geçen kuru bir kafatasını hatırlatmıştı. Bütün bu görüntüyü tamamlamak üzere, şakaktan ya da kulağın üstünden başlayıp ağzın kenarına inmek üzere yüzde iki soluk ve çentikli yara izi de vardı.

Brandt hızlı bir incelemeden sonra battaniyenin kaldırdığı ucunu yeniden adamın yüzüne örttü, ardındaki cankurtaran şoförünün yardımcısına işaret etti. Adam sedyeyi arabadaki yerine yerleştirdi. Kapıları kilitledi ve öne, arkadaşının yanına geçti. Cankurtaran yola düştü. Komiser muavininin boğuk homurtuları arasında kalabalık dağılmaya başladı.

«Haydi artık, görecek bir şey yok. Hepsi bu kadar. Seyir bitti, evleriniz yok mu sizin?»

Miller, Brandt'a baktı, kaşlarını kaldırdı:

«Çok cana yakın.»

«Öyle. Zavalh bir mezar kaçkını. Sana göre bir şey yok sanırım, ne dersin?»

«Yok.» dedi. «Dediğin gibi her gece birisi ölüyor. Bu gece bütün dünyada yığınla insan ölüyor ama kimsenin kılı kıpırdamıyor. Kennedy ölünce iş değişiyor ama.»

Müfettiş Brandt alay edercesine güldü:

«Siz gazeteciler çok ahlaksız şeylersiniz.»

«Öyle. Kennedy halkın okumak istediği bir şeydir. Gazeteyi bunun için alıyorlar.»

«Haydi eyvallah Peter, merkeze dönmem gerek. Görüşelim.»

Yeniden el sıkışıp ayrıldılar. Miller geriye dönüp arabasını Altona istasyonuna doğru sürdü. Anayola çıkıp şehrin merkezine ulaştıktan yirmi dakika sonra Jaguar'ı Hansa Meydanı çevresinde ve oturduğu çatı katının bulunduğu binadan 100 metre ötedeki yeraltı otomobil parkına bıraktı.

Arabayı bütün kış boyunca bir yeraltı otomobil parkında tutmak pahalıydı, ama Miller bu masrafı göze alıyordu. Oturduğu, oldukça tuzluya patlayan katı da seviyordu. Çünkü kat yüksekteydi ve Miller bu yükseklikten Steindamm'ın kalabalık, telâşla kaynaşan bulvarını görebiliyordu. Giyimine ve boğazına aldırış ettiği yoktu. İnsan yirmi dokuz yaşında, 1.80 boyunda, kadınların hoşlandığı kahverengi saçlı ve kahverengi gözlü olursa pahalı giysilere ihtiyacı kalmaz. Kıskanç bir arkadaşı bir gün ona şöyle demişti: «Sen kadın manastırlarını boşaltabilirsin.» Miller bu söze gülmüş, aynı zamanda müthiş sevinmişti, çünkü bunun doğru olduğunu biliyordu.

En büyük zevkleri spor otomobiller, mesleği ve Sigrid idi. Sigi ile Jaguar arasında bir seçim yapması gerektiği zaman, Sigi'nin, aşkı başka bir yerde aramasına gerek duyacağını utanarak kabul ediyordu.

Arabasını parkettikten sonra garajın ışığında dikilip Jaguar'ına baktı. Arabasını seyretme olanağını pek bulamazdı. Sokakta arabasına yaklaşırken durur ve hayranlıkla seyrederdi. Bazen yoldan geçen birisi de durur ve arabanın Miller'e ait olabileceğini aklına getirmeden 'Motor da motor ha' derdi.

Genç bir serbest muhabir, genellikle Jaguar XK 150 S kullanmazdı. Yedek parçanın Hamburg'a gelmesi hemen

hemen imkânsızdı. Özellikle, XK serisi ki, bu serinin S modeli son olarak 1960'da yapılmış ve bu tarihten sonra yapımına son verilmişti. Pazar günleri saatlarca şasinin altında ya da motora gömülmüş olarak arabanın bakımını kendisi yapıyordu. Arabanın üç *SU* karbüratöründe kullandığı yakıt, kesesi için en büyük zorlamaydı. Almanya'daki yakıt fiyatları ile bu zorlama daha da artıyordu, ama Miller gönül hoşluğuyla bu parayı ödüyordu. Bütün bunların karşılığındaki ödül de, açık ekspres yolda gazı köklediği zaman egzozlardan çıkan o vahşi hırlamayı dinlemek; bir dağ yolundaki dönemeci roket gibi alırken o itme gücünün atılımını duymaktı. Ön iki tekerleğin süspansiyonunu da pekiştirmişti. Arabanın arkada ayrıca kendi bağımsız süspansiyonu da olduğu için dönemeçleri bir kaya sağlamlığıyla alıyordu. Öte yandan kendisiyle başa çıkmaya kalkan öteki arabaların sürücüleri minder yayları üstünde çılgınca sallanıp duruyorlardı. Miller arabayı satın alır almaz tabanca boyasıyla siyaha boyatmış, her iki yanına sapsarı uzun birer çizgi çektirmişti. Araba İngiltere'de Coventry'de yapıldığı ve ihraç arabası olmadığı için direksiyonu sağdaydı. Bu durum öteki arabaları sollarken bir problem oluyordu ama vitesi sol elle değiştirmesini ve insana korku veren direksiyonu sağ elle tutmasını sağlıyordu ki, Miller bu durumun çok daha güven verici olduğunu anlamıştı.

Bu arabayı nasıl olup da satın aldığını düşünürken, şansına da şaşmadan edemiyordu. O yaz başlarında bir gün saçını kestirmek için berberde beklerken bir pop dergisini karıştırmıştı. Pop yıldızları hakkındaki dedikoduları genellikle okumazdı, ama dükkânda okunacak başka hiçbir şey yoktu. Derginin orta sayfaları, göz kamaştıran bir hızla üne ve uluslararası yıldızlığa yükselen karmakarışık başlı dört İngiliz gencine ayrılmıştı. Fotoğrafın sağındaki koca burunlu yüz Miller için çok yabancıydı. Ama öteki üç yüz, belleğinin dosya dolabında bir ışık yakmıştı.

Dörtlüyü yıldızlığa yükselten iki plağın adları, 'Please Please Me' ve 'Love Me Do' da Miller için çok yabancıydı. Ama bu yüzlerden üçü onu günlerce uğraştırmıştı. Derken, onların iki yıl önce 1961'de, Reeperbahn dolaylarındaki küçük bir kabarede, adları afişin en altına yazılı kimseler olarak şarkı söylediklerini hatırlamıştı. Kabarenin

adını hatırlaması için de bir gün geçmişti. Çünkü buraya yalnız bir kez, Sankt Pauli çetesi hakkında gerekli bilgiyi kendisinden alabileceği bir yeraltı kişisi ile bir şeyler içmek ve konuşmak için gitmişti. Star Club'tü adı. Oraya gidip 1961 yılına ait duvar ilanlarını incelemiş ve onları bulmuştu. O zaman beş kişiydiler. Hatırladığı üç kişi ve Yete Best ile Stuart Sytcliffe.

Miller buradan, imprezaryo Bert Keempfert için reklam fotoğraflarını hazırlamış olan fotoğrafçıya gitmiş; elindeki bütün fotoğrafların yayın hakkını satın almıştı. 'Beatle'ları Hamburg Nasıl Keşfetti?' yazısı, Almanya ve yurt dışındaki hemen hemen bütün pop müziği dergileri ve resimli dergiler tarafından yayınlanmıştı. Bunun sonucu olarak da, karısının gebeliği otomobile girmesini engelleyecek kadar ilerlemiş bir İngiliz subayının sattığı, Miller'in de önünden her geçişinde bir türlü bakmaktan kendini alamadığı Jaguar'ın sergilendiği otomobil galerisinden arabayı satın almıştı. Hattâ, iyilik bilirliğinden ötürü birkaç tane Beatle plağı da satın almıştı; ama plakları tek çalan Sigi olmuştu.

Miller arabasını yeraltı garajında bıraktıktan sonra meyilli geçidi tırmandı ve dairesine çıktı. Vakit gece yarısına yaklaşmıştı. Kendisini her yoklamaya gidişinde annesinin hazırladığı bir yığın yiyecekle saat altıda karnını tıkabasa doyurmuş olduğu halde acıktığını hissetti. Bir omlet hazırlayıp gecenin en son haberlerini dinledi. Bütün haberler Kennedy'yle ilgiliydi ve Dallas'tan pek az yeni haber geldiği için, Alman yorumlarıyla doldurulmuştu. Polis hâlâ katili aramaktaydı. Spiker uzun uzun Kennedy'nin Almanya'ya duyduğu yakınlıktan, bir önceki yaz Berlin'e yaptığı ziyaretten ve Almanca olarak verdiği demeçten söz etti: *'Ich bin ein Berliner.'*(*)

Spikerin sözlerini; Batı Berlin Valisi Willy Brandt'ın banda alınmış, heyecandan boğuk boğuk çıkan yüceltme dolu konuşması izledi. Başbakan Ludwig Erhard ve bir önceki Ekim'in 15'inde görevden ayrılmış olan eski Başbakan Konrad Adenauer'in Kennedy hakkındaki övücü sözleri okundu.

Peter Miller elektriği söndürüp yattı. Sigi'nin evde ol-

(*) «Ben Berlinliyim.»

masını arzuladı. Çünkü canı sıkıldığı zamanlar ona sarılıp yatmak isterdi. Böyle sarılıp yatarken sevişirler, sonra da Miller deliksiz bir uykuya dalardı. Bu uyku faslı Sigi'nin müthiş canını sıkardı. Çünkü o seviştikten sonra evlenmekten, çocuklardan söz etmek isterdi. Ama dansettiği kabare sabahın dördünden önce kapanmaz, hele iri göğüslü ve kısa etekli bir kıza lokanta fiyatının on misline şampanya ısmarlamaya hazır taşralıların ve turistlerin Reeperbahn'ı doldurduğu cuma geceleri, dördü bile geçerdi. Sigi ise kızların hepsinden daha iri göğüslü ve daha kısa etekliydi.

Onun için Miller bir sigara daha içti; sonra Altona'nın o kenar mahallesinde gazla zehirlenmiş adamın korkunç yüzünü rüyasında görmek üzere saat ikiye çeyrek kala yalnız başına yattığı yatağında uykuya daldı.

Peter Miller gece yarısı Hamburg'da omletini yerken, beş erkek de Kahire dışındaki piramitlere yakın bir binicilik okulunun hemen yanındaki evin rahat salonunda oturmuş kafayı çekiyordu. Orada saat sabahın biriydi. Beş erkek güzel bir akşam yemeği yemişler, müthiş keyifliydiler. Bu neşenin nedeni de dört saat önce Dallas'tan dünyaya yayılan haberdi.

Adamların üçü Alman, ikisi Mısırlıydı. Kahire sosyetesiyle güçlü Alman kolonisinin birkaç bin kişilik ileri gelenlerinin başıca toplantı yeri olan binicilik okulunun ve evin sahibinin karısı, sabahın ilk saatlarında beş erkeği başbaşa bırakarak yatmaya gitmişti.

Pancurları kapalı pencerenin yanında, sırt dayanacak deri kaplı rahat koltuk sandalyesinde oturan, Dr. Joseph Göbbels'in Nazi Propaganda Bakanlığı'nın eski Yahudilik Uzmanı Hans Appler'di. Savaşın bitmesinden hemen sonra Odessa tarafından kaçırıldığı Mısır'da yaşadığı için Salah Gaffar adını almıştı; Mısır'ın İstikamet Bakanlığı'nda Yahudilerle ilgili bir uzman olarak çalışıyordu. Elinde bir bardak viski vardı. Solunda, yine İstikamet Bakanlığı'nda çalışan, Göbbels'in kadrosundaki eski uzmanlardan Ludwig Heiden oturuyordu. Heiden yakınlarda din değiştirerek Müslüman olmuş, Hacca gitmiş ve Elhac adını al-

mıştı. Yeni dininden ötürü yalnız portakal suyu içiyordu o. İkisi de hâlâ aşırı birer Naziydiler.

İki Mısırlıdan biri, 1967'deki Altı Gün Savaşı'ndan sonra vatana ihanet suçuyla ölüme mahkum edilmeden önce Mısır Savunma Bakanı olan, Mareşal Abdülhakim Amr'ın özel yardımcısı Albay Şemseddin Badrane'ydi. Albay Badrane daha sonra Mareşal'in gözünden düşecekti. Öbür Mısırlı, Mısır haberalma örgütü olan Muhaberat'ın başı Albay Samir'di.

Yemekte altıncı bir konuk daha vardı, bir şeref konuğu, ama Mısır saatıyla yirmi bir otuzda Başkan Kennedy'nin öldüğü haberi gelince apar topar Kahire'ye dönmüştü. Bu adam da, Başkan Nâsır'ın yakın çalışma arkadaşı ve daha sonra onun yerine geçecek olan, Mısır Millî Meclisi'nin sözcüsü Enver Sedat'tı.

Hans Appler bardağını tavana doğru kaldırdı:

«Demek Yahudi dostu Kennedy öldü,» dedi. «Öyleyse şerefe baylar.»

Albay Samir yakındı:

«İyi ama bardaklarımız boş.»

Ev sahibi büfeden aldığı bir şişe İskoç viskisiyle boş bardakları doldurarak kusurunu örtmek için telâşlandı.

Kennedy'den Yahudi dostu diye söz edilmesi, odadaki beş erkekten hiçbirini şaşırtmamıştı. Dwight Eisenhover'in Amerika Birleşik Devletleri Başkanı olduğu sıralarda İsrail Başbakanı David Ben Gurion ile Almanya Başbakanı Konrad Adenauer 14 Mart 1960 günü New York'taki Waldorf-Astoria Oteli'nde gizlice buluşmuşlardı. On yıl önce düşünülmesi bile imkânsız olan bir toplantıydı bu. 1960 yılında bile düşünülmesi imkânsız olan bir şey vardıysa, o da bu toplantıda neler görüşüldüğüydü. Öyle ki, toplantıda görüşülenlerin dışarı sızması yıllar sürmüş, Başkan Nâsır 1963 sonunda bile, Odessa ile Albay Samir'in Muhaberatının kendisine sundukları istihbaratı hiç ciddiye almamıştı.

Adı geçen toplantıda iki devlet adamı, Batı Almanya'nın hiçbir şart ileri sürmeden İsrail'e yılda elli milyon dolarlık bir kredi açmayı kabul etmesi konusunda bir anlaşma imzalamışlardı. Ben Gurion çok geçmeden para almakla, silah sağlamak için güvenilir ve belirli bir kaynağa sahip olmanın ayrı ayrı şeyler olduğunu anladı. Waldorf anlaşması, altı ay sonra Almanya Savunma Bakanı Franz-

Josef Strauss ile İsrail Savunma Bakanı Şimon Peres arasında imzalanan başka bir anlaşmayla sona ermiş oldu. Bu anlaşma gereğince İsrail, Almanya'dan aldığı parayı Almanya'dan silah satın almakta kullanabilecekti.

İkinci anlaşmanın büyük ölçüde tartışma konusu olabileceğini bilen Adenauer, 1961 kasımında yeni Başkan John Fitzgerald Kennedy'yle buluşmak üzere New York'a geldiği zamana kadar konuyu savsakladı. Kennedy ağırlığını koydu. İsrail'e doğrudan doğruya Amerika Birleşik Devletleri'nden silah gönderilmesini istemiyor; ama bu silahların herhangi bir yoldan İsrail'e ulaşmasını arzu ediyordu. İsrail'in savaş uçaklarına, nakliye uçaklarına, Howitzer 105 mm. toplara; hepsinden çok da tanklara ihtiyacı vardı.

Amerikan malı olmak üzere, ya NATO andlaşması şartları gereğince Amerika'dan Almanya'daki Amerikan askerlerinin masraflarını karşılamak için satın alınmış, ya da izinle Almanya'da yapılmış olan bütün bu malzeme Almanya'da vardı.

Kennedy'nin ağır basması üzerine Strauss-Peres pazarlığı yürürlüğe girdi.

İlk Alman tankları haziran 1963 sonunda Hayfa'ya gelmeye başladı. İşin içinde birçok kimse olduğu için haberi uzun süre gizli tutmak zordu. Odessa 1962 sonlarında durumu öğrenmiş ve Kahire'deki ajanlarının yakın ilişkileri olan kimseler aracılığıyla da hemen Mısırlıları uyarmıştı.

1963 sonlarında işler değişmeye başladı. Bonn Tilkisi, Granit Başbakan Konrad Adenauer 15 Ekim 1963'te başbakanlıktan istifa ederek köşesine çekildi. Adenauer'in yerine, Alman ekonomik mucizesinin babası sıfatıyla iyi bir oy avcısı, ama dış politika konularında zayıf ve kararsız olan Ludwig Erhard getirildi.

Adenauer'in başbakanlığı zamanında bile Batı Almanya kabinesi içinde İsrail ile silah pazarlığı anlaşmasını rafa kaldırmak ve gönderme işlemini daha başlamadan durdurmak taraflısı gürültücü bir grup vardı. Yaşlı Başbakan kısa ve kesin birkaç cümleyle onların ağızlarını tıkamış, iktidarda kaldığı süre boyunca bu grup bir daha ağzını açmamıştı.

Erhard başka türlü bir adamdı ve daha şimdiden Kauçuk Arslan adını takmışlardı kendisine. Başbakanlık kol-

tuğuna oturur oturmaz, Dışişleri Bakanlığı'nda üslenen, bu bakanlığın Arap dünyasıyla çok tıkırında olan ve gittikçe de gelişen ilişkileri üstünde hassaslıkla duran silah pazarlığına karşıt grup yeniden ağzını açtı. Erhard telâşlandı. Ama her türlü düşüncenin üstünde, İsrail'in Almanya kanalıyla silahlarını alması konusunda John Kennedy'nin verdiği karar vardı.

Bu sırada da Kennedy öldürüldü. 23 Kasım sabahının ilk saatlarındaki büyük soru yalnızca şuydu: Acaba Başkan Lyndon Johnson, Almanya üzerindeki Amerikan baskısını kaldıracak ve Bonn'daki kararsız Başbakanın pazarlığı iptal etmesine razı olacak mı? Johnson böyle bir şey yapmadı. Ama Kahire, yapacağı konusunda çok umutluydu.

O gece, Kahire dışındaki bu keyifli toplantının ev sahibi, konukların bardaklarını doldurduktan sonra, kendi bardağını da doldurmak üzere büfeye yöneldi. Adı Wolfgang Lutz'du. 1921 yılında Mannheim'da doğmuştu. Alman ordusunun eski bir binbaşısı, koyu bir Yahudi düşmanıydı. 1961 yılında Kahire'ye göçmüş, binicilik okulunu açmıştı. Sarışın, mavi gözlü, atmaca yüzlü bir adamdı. Hem Kahire'nin söz sahibi siyasi kişileri, hem de Nil boyundaki sürgün Almanların ve özellikle Nazi topluluğunun gözde bir kişisiydi.

Yüzünde geniş bir gülümsemeyle odadakilere döndü. Bu gülümsemede iğreti bir şey vardıysa bile bunun kimse farkına varmadı. Aslında iğreti bir gülümsemeydi bu. Adamın Mannheim'da doğduğu gerçekti. Ama on iki yaşındayken, 1933'te İsrail'e göçmüştü. Adı Ze'ev'di ve İsrail ordusunda Rav-Seren(*) rütbesindeydi. Aynı zamanda da Mısır'daki İsrail İstihbaratı'nın baş ajanıydı. 28 Şubat 1965'te evine yapılan bir baskın sonunda banyo kazanında bir telsiz vericisinin ele geçirilmesi üzerine tutuklanmıştı. 26 Haziran 1965'te de duruşması yapılmış ve müebbet hapis cezasına çarptırılmıştı. Ama 1967 savaşı sonunda, binlerce Mısırlı savaş tutsağının bir kısmı karşılığında serbest bırakılmış, eşiyle birlikte 4 Şubat 1968 günü Lod Havalimanı'nda anavatan topraklarına ayak basmıştı.

Ama Kennedy'nin öldüğü gece bütün bunlar, yani tutuklanması, işkenceler, karısının ırzına tecavüzler; gele-

(*) Binbaşı.

cekte bulunan şeylerdi. Adam, önündeki gülümseyen dört yüze bardağını kaldırdı.

Aslında, konuklarının gitmesini dört gözle bekliyordu. Çünkü içlerinden birinin yemekte söylediği bir şey memleketi için büyük önem taşıyordu. Adam yalnız kalmak, banyoya çıkmak, kazandan telsiz vericisini çıkarmak ve haberi Tel Aviv'e iletmek için deli oluyordu. Buna rağmen kendisini gülümsemeye zorluyordu.

«Yahudi dostlarına ölüm,» dedi. «*Sieg Heil.*»(*)

Peter Miller ertesi sabah dokuzdan önce uyandı ve iki kişilik yatağı örten kocaman kuştüyü yorganın altında keyifle yer değiştirdi. Yarı uykulu olduğu halde, yanında uyuyan Sigi'nin sıcaklığını duydu ve elinde olmayarak, kadının kaba etleri karnına gömülecek biçimde sokuldu ona. Bu dokunuşla kendiliğinden huylandı.

Yatalı henüz dört saat olduğu için derin derin uyuyan Sigi rahatı bozulmuşçasına hırıltılı sesler çıkardı ve kendini yatağın kenarına çekti. Gözlerini açmadan:

«Bırak beni,» diye mırıldandı.

Miller iç çekti, sırtüstü döndü ve saatını kaldırarak odanın yarı aydınlığında baktı. Sonra yatağın öbür yanından yere indi ve bornozuna sarınarak, perdeleri açmak için sessizce oturma odasına geçti. Gözlerini kırpıştırmasına yol açan sert kasım aydınlığı odaya doldu. Miller gözlerini kısarak aşağıya, Steindamm'a baktı. Cumartesi sabahıydı; nemli, kara asfaltta trafik azdı. Miller esnedi ve her gün fincan fincan içtiği kahvelerden ilkini pişirmek üzere mutfağa gitti. Annesi de, Sigi de onu hep hemen hemen sadece kahve ve sigara içerek yaşamakla kınarlardı.

Mutfakta günün ilk kahvesiyle ilk sigarasını içerken, o gün yapacağı bir şey olup olmadığını düşündü; yapacak şeyi olmadığına karar verdi. Belki de günler ve haftalarca bütün gazete ve dergiler Başkan Kennedy ile dolu olacaktı, bir. İkincisi de o sırada peşinde olduğu hiçbir hikâye yoktu. Üstelik hafta sonlarında insanları bürolarında meşgul etmek hiç de iyi bir şey değildi. Evlerinde tedirgin edilmekten hoşlanan da çıkmazdı kuşkusuz. Avusturyalı,

(*) Yaşasın zafer.

Parisli ya da İtalyan gangsterlerin Reeperbahn'ın altın madenlerine, anlayacağınız Hamburg'un burnunun dibindeki gece kulüpleri, genelevleri ve başka yerlerine devamlı olarak sızmalarını konu edinen, yeni bitirdiği yazı serisi çok iyi karşılanmış; ama henüz parası ödenmemişti. Parasını almak için, yazı serisini sattığı dergiye gitmeyi düşündü ama sonra caydı. Nasıl olsa öderlerdi. Şu sırada paraya ihtiyacı yoktu. Üç gün önce banka, hesabında 5000 marktan fazla parası bulunduğunu bildirmişti. Bu da ona bir süre yeterdi. İşaret parmağıyla kahve fincanını çalkalarken, Sigi'nin pırıl pırıl parlattığı saplı tencerelerden birindeki aksine bakarak:

«Bütün mesele şu arkadaş» dedi. «Sen tembel bir herifsin.»

On yıl önce, askerlik görevini bitirdiğinde bir yedek subay ona ne olmak istediğini sormuş, hiçbir yere bağlanmadan zengin olmayı düşündüğünü söylemişti o da. Şimdi yirmi dokuz yaşındaydı. Bu amacına ulaşamamıştı; belki de hiç ulaşamayacaktı, ama hâlâ bu düşüncesinin çok yerinde olduğu kanısındaydı.

Transistörlü radyosunu banyoya götürdü. Sigi'nin uyanmaması için kapıyı kapattı ve duş yapıp tıraş olurken haberleri dinledi. Haberlerdeki başlıca özellik, Kennedy'nin öldürülmesiyle ilgili birisinin tutuklandığıydı. Tahmin ettiği gibi, Kennedy'nin öldürülmesiyle ilgili olanların dışında bütün haber programında yeni bir şey yoktu.

Kurulandıktan sonra yeniden mutfağa gitti ve bu kez iki kişilik kahve pişirdi. Kahveleri yatak odasına götürdü, komodinin üstüne koydu, bornozunu çıkardı, yumuşak sarı saçlarının yastığın üstünde bir çıkıntı yaptığı Sigi'nin yanında yorganın altına girdi.

Sigi yirmi iki yaşındaydı. Söylediğine göre okulda beden eğitimi şampiyonuymuş ve eğer göğüsleri hiçbir sutyenin içine güvenlikle sığamayacak kadar gelişmemiş olsaymış Olimpiyat derecelerine ulaşabilirmiş. Okuldan ayrılınca bir kız okulunda beden eğitimi öğretmeni olmuş. Bir yıl sonra Hamburg'da striptiz dansözlüğüne başlaması da bütünüyle ekonomik nedenler yüzündenmiş. Striptiz dansözlüğünden eline geçen para, beden eğitimi öğretmenliğinden aldığının beş katıymış.

Bir gece kulübünde gönül rızasıyla halkın karşısında soyunmasına rağmen, Peter'in görebildiği kadarıyla, eğer

birisi vücudu hakkında ahlâksızca bir laf ederse müthiş utanıyordu.

Bir kez Peter Miller'e büyük bir ciddiyetle şöyle demişti:

«Sahnede olduğum zaman ışıkların ardındaki hiçbir şeyi görmüyor, görmeyince de utanmıyorum. Eğer görebilsem, öyle sanıyorum ki, sahneyi bırakır kaçarım hemen.»

Yine de, bu hal onun giyindikten sonra salonda masalardan birindeki yerini almasını; müşterilerden biri tarafından içki içmeye çağırılmayı beklemesini engellemiyordu. İçmelerine izin verilen tek içki yarım şişe, ya da daha çok kapalı şişe şampanya idi. İçtiği içkiden yüzde on beş komisyon alıyordu. Kendileriyle içki içmek üzere onu masalarına çağıran müşterilerden hemen hepsi, bir saat süreyle hayran hayran göğüsleri arasındaki derin boğazı seyretmekten daha ileri şeyler umuyorlardı ama boşunaydı bu. Terbiyeli ve anlayışlı bir kızdı. Müşterilerin bu hırslı göz banyoları karşısında öbür kızlar gibi neon gülümsemeler ardında gizlenen hor görücü bir tiksinme duymaz, efendice özür dilerdi. Bir kez Miller'e:

«Zavallı, küçük insanlar,» demişti. «Onlar da yanlarında güzel bir kadınla evlerine gitmek istemezler mi?»

Miller karşı çıkmıştı:

«Ne zavallı küçük insanları? Cepleri, harcayacak yer aradıkları paralarla dolu pis, süfli birtakım kimselerdir onlar.»

Bu sözlere Sigi'nin karşılığı şöyle olmuştu:

«İyi ama, kendileriyle ilgilenecek kimseleri olsaydı bu hale düşmezlerdi sanırım.»

Sigi'nin bu konuda, dişi mantığını değiştirmeye imkân yoktu.

Miller ona, Madam Kokett'in Reeperbahn'da Cafe Keese'nin hemen altındaki barında, eski bir arkadaşı olan mal sahibiyle konuşmak ve iki kadeh atmak için gittiği zaman rastlamıştı. 1.75 boyunda, iriyarı ama biçimli bir kızdı. Bu irilik, daha kısa boylu bir kızda dengeyi bozardı. Yüzünde striptizcilerin yatak odası somurtkanlığı, müziğe ayak uydurup, alışkanlık halini almış, sözde şehvetli davranışlarla soyunmuştu. Böyle striptizleri çok görmüş olan Miller, hiç oralı olmadan kahvesini yudumluyordu.

Ama sıra sutyenin çıkarılmasına gelince Peter bile dudaklarına götürdüğü kahve fincanını unutup gözlerini dikmişti. Bar sahibi onu alaycı alaycı süzmüş:

«Vücut da vücut ha,» demişti.

Miller, Playboy dergisi kızlarının, bu kızın yanında gıdasızlıktan kötü durumda kalmış gibi göründüklerini kabullenmek zorunda kalmıştı. Kızın beden yapısı öylesine sağlamdı ki, alttan bir desteğe ihtiyaç göstermeden göğüsleri dimdik ve dipdiri duruyordu.

Numarasının sonunda alkış başlayınca, kız profesyonel bir dansözün can sıkıcı ve dengeli durumunu bıraktı. Ürkek, yarı sıkılgan bir eğilişle seyircileri selamladı. Üstüne girilen bütün bahislere rağmen getire getire sadece bitkin bir keklik yakalayıp getiren yarı eğitilmiş bir av köpeği gibi şapşalca gülümsedi. Miller'i çarpıtan da bu gülümseme oldu. Ne soyunması, ne de çıplaklığı. Bir şey içmek isteyip istemediğini sordurdu. Dansöz yanına geldi.

Miller, bar sahibinin yanında oturduğundan, dansöz şampanya değil bir cin-fizz istedi. Onun arkadaşlık edilebilecek biri olduğunu görüp şaşıran Miller, bar kapandıktan sonra kendisini evine kadar götürmesinde bir sakınca olup olmadığını sordu. Kız, açık bir sakınmayla bu isteği kabul etti. Oyununu serinkanlılıkla oynayan Miller o gece kıza pek yakınlık göstermedi. İlkyaz başlarıydı. Kız bardan, Miller'in, özellikle olduğunu sandığı pek içaçıcı olmayan kaba kumaştan bir manto giymiş olarak çıktı.

Bir kahve içip çene çaldıkları sıra, kız gerilimden kurtularak keyifli keyifli gevezelik etti. Miller'in bu konuşmadan öğrendiğine göre kız pop müziği, güzel sanatları, Alster kıyılarında dolaşmayı, ev işlerini ve çocuk bakımını seviyordu. Bu başlangıçtan sonra, her hafta kızın izinli olduğu gece dışarıda ya yemek yiyor ya da bir gösteriye gidiyorlardı. Ama yatmıyorlardı.

Aradan üç ay geçtikten sonra onu yatağına götürdü Miller. Bir süre sonra da, isterse kendi dairesinde beraber yaşayabileceklerini söyledi. Hayatın önemli olaylarına karşı Sigi kendi tek yönlü tutumuyla Peter Miller ile evlenmeye karar vermişti. Ama bu sonuca Miller'in yatağında yatmamakla mı, yoksa yatmakla mı ulaşmaya çalışması gerektiğine karar veremiyordu. Miller'in, dilediği zaman, yatağının öbür yarısını başka kızlarla doldurmakta güçlük çek-

meyeceğini anlayınca; onun dairesine taşınmayı ve onu her yönden doyurarak bu evliliğe zemin hazırlamayı düşündü. Kasım sonunda altıncı ayını doldurmuştu beraberlikleri.

Onun ne eşsiz bir ev kadını olduğunu, ne kadar sağlıklı, ne kadar güçlü bir zevkle aşk yaptığını Miller de kabul etmek zorunda kaldı. Kız hiçbir zaman doğrudan doğruya evlenmenin sözünü etmiyor, hep dolambaçlı yolları seçiyordu. Miller de hep anlamazdan geliyordu. Alster Gölü kıyısında güneşlenip dolaşırlarken, kız, ana-babaların şefkatli bakışları altında daha yeni yeni yürüyen bir çocuğa sarılıyor:

«Oh Peter şu tatlılığa bak,» diyordu.

Miller homurtuyla karşılık veriyordu.

«Evet, evet. Fevkalâde.»

Bu üstü kapalı söze gereken anlayışı göstermediği için, kız bir saat buz gibi davranıyordu Miller'e. Ama birlikte mutluydular. Özellikle, evli olmadan evliliğin olanca rahatlığı ve düzenli bir aşkın bütün zevkleri kendisine sağlanan Miller çok mutluydu.

Miller kahvesini yarıladıktan sonra yatağa kaydı. Arkadan Sigi'ye sarılarak bacaklarını okşamaya başladı. Bu yaptığının onu uyandıracağını biliyordu. Birkaç dakika geçmeden zevkle mırıldandı Sigi ve sırtüstü döndü. Miller okşamalarını sürdürerek onun üstüne abandı ve göğüslerini öpmeye başladı. Hâlâ yarı uykulu olan Sigi uzun mmmmm' lar koyuvererek ellerini uykulu uykulu onun sırtında ve kaba etlerinde dolaştırdı. Zevkten inleyip ürpererek on dakika sonra birbirlerinden ayrıldılar.

«Beni uyandırmak için başka yol yok mu Tanrı aşkına?» diye yakındı Sigi.

«Daha kötüleri var kuşkusuz,» dedi Miller.

«Saat kaç?»

«On ikiye geliyor.»

Sigi'nin saatın on buçuk olduğunu ve kendisinin sadece beş saat uyumuş olduğunu öğrenince başına bir şey atacağını iyi bilen Miller yalan söylemişti.

«Uykunu almadınsa uyu sen,» dedi.

Sigi:

«Mmmm, teşekkür ederim sevgilim, ne kadar da iyisin,» diyerek yeniden uykuya daldı.

Miller kahvesinin geri kalanını ve Sigi'nin kahvesini

de içmiş, banyoya gidiyordu; o sıra telefon çaldı. Yolunu oturma odasına çevirip telefona gitti ve karşılık verdi.

«Peter, sen misin?»

«Evet. Kiminle konuşuyorum?»

«Karl.»

Kafasını iyice toparlayamamış olduğundan sesi tanımamıştı.

«Hangi Karl?»

Ses sabırsızlandı.

«Karl Brandt. Neyin var? Hâlâ uyuyor musun yoksa?»

«Oh evet. Elbette Karl. Bağışla, daha yeni kalktım. Hayrola?»

«Şu ölü Yahudi meselesi. Seninle konuşmak istiyorum.»

Miller şaşırmıştı.

«Hangi ölü Yahudi?»

«Dün gece Altona'da havagazıyla kendini öldüren. Eh bari bunu hatırla.»

«Evet, evet, hatırlıyorum,» dedi Miller. «Ben onun Yahudi olduğunu bilmiyordum. Peki ne olmuş.»

Polis müfettişi:

«Seninle konuşmam gerek,» dedi. «Ama telefonda olmaz. Bir yerde buluşabilir miyiz?»

Miller'in muhabir kafası hemen vitese geçti. Söyleyecek bir şeyi olan ama bunu telefonda söylemek istemeyen kimse, söyleyeceği şeyin çok önemli olduğuna inanmış demektir. Brandt'a gelince, Miller bir sivil polisin gülünç bir konuda bu kadar gizli kapaklı davranacağını kabul edemezdi.

«Elbette buluşuruz,» dedi. «Öğle yemeği için kimseye sözün var mı?»

«Hayır, yok.»

«İyi. Eğer söyleyeceklerin değer şeylerse sana bir öğle yemeği yedirebilirim.»

Saat on üçte buluşmak üzere Kaz Pazarı'ndaki küçük bir lokantanın adını verdi ve alıcıyı yerine bıraktı. Yahudi olsun, ya da olmasın Altona'da, bir kenar mahalle pansiyonunda canına kıyan yaşlı bir adamın ölümünden nasıl bir konu çıkabileceğini hiç düşünemediği için bu telefon konuşması onu hayli şaşırtmıştı.

Genç dedektif, yemek boyunca buluşmalarını gerekti-

ren konudan mümkün olduğu kadar kaçınmak istiyormuş gibi davrandı. Ama sıra kahvelere gelince sadece:

«Dün geceki adam,» dedi.

«Evet. Ne olmuş dün geceki adama?»

«Hepimiz gibi sen de Nazilerin savaş sırasında, hattâ savaştan önce de Yahudilere neler yaptıklarını duymuşsundur?»

«Elbette. Okulda zorla dinlettiler bunları bize, değil mi?»

Miller meraklanmış ve şaşırmıştı. Dokuz, on yaşlarında bir çocukken birçok genç Alman gibi okulda ona da kendisinin ve öteki vatandaşlarının kütle halinde savaş cinayetlerinden suçlu oldukları söylenmişti. Neden söz edildiğini doğru dürüst anlamadan o sıralarda bu suçlamayı kabullenmişti o da.

Öğretmenlerin, hemen savaş sonu dönemine rastlayan bu sözleriyle ne demek istediklerini öğrenmek sonradan da kolay olmamıştı. Soracak kimse yoktu, konuşmak isteyen kimse yoktu. Ne öğretmen, ne de ana-baba. Miller ancak daha büyüdükten sonra biraz bir şeyler okuyabilmiş; ama okuduklarından tiksinmiş, bunların kendisiyle ilgisini benimseyememişti hiç. Başka bir zamandı bu. Başka bir yerdi. Çok eskilerde kalmıştı. Bu olaylar geçtiği zaman kendisi orada değildi. Babası da orada bulunmamıştı. Annesi de orada bulunmamıştı. İçindeki bir şey onu, bunun Peter Miller ile hiçbir ilişkisi olmadığını kabullenmeye itmişti. Bu yüzden de ne ad sormuştu, ne gün, ne de ayrıntı. Brandt'ın bu konuyu neden ele aldığını merak etti iyice.

Konuya nasıl devam edeceğini kestirememenin şaşkınlığı içinde bulunan Brandt kahvesini karıştırdı. Neden sonra da:

«Dün geceki adam bir Alman Yahudisiymiş,» dedi. «Bir toplama kampında bulunmuş.»

Miller bir gece önce sedyede gördüğü ölünün yüzünü düşündü. Sonları böyle mi olmalıydı? Gülünçtü bu. Adam Müttefikler tarafından on sekiz yıl önce kurtarılmış olmalıydı; yaşlanıp ölecek kadar da yaşamıştı. Adamın yüzü gözlerinin önünden gitmiyordu. Bir toplama kampında bulunanlardan kimseyi görmemişti o güne kadar, hiç olmazsa orada bulunduklarını bilerek görmemişti. Bu yüzden de SS yığın katillerinden kimseye rastlamamıştı. Emindi rast-

lamadığından. Böyle bir durum dikkatini çekerdi insanın. Başka türlü biri olurdu bu; değişik biri.

İki yıl önce Kudüs'te yargılanan Eichmann'la ilgili yayınları hatırladı. Gazeteler haftalarca bu konuyla dolup taşmıştı. Cam hücredeki adamın yüzünü düşündü ve bu yüzdeki anlamın çok doğal, sıkıntı verecek kadar doğal olduğunu hatırladı. Gazetelerde okumak yoluyla da olsa SS'lerin bu işi nasıl kıvırdıklarına, nasıl kaçıp kurtulduklarına dair ilk olarak bir şeyler sezinlemişti. Ama bütün bunlar da Polonya'da, Rusya'da, Macaristan'da, Çekoslovakya'da; çok uzaklarda ve çok uzun zaman önce olmuş şeylerdi. Kendisiyle ne ilgisi olabilirdi bütün bunların.

«Ne olmuş peki?» diye sordu.

Bu soruya karşılık olarak Brandt el çantasından kahverengi kâğıda sarılı bir paket çıkararak Miller'e doğru itti.

«Yaşlı adam bir anı defteri bırakmış» dedi. «Düşündüğümüz kadar da yaşlı değilmiş aslında. Elli altı. Anlaşıldığına göre günü gününe not almış ve bunları ayaklarının derisinde saklamış. Savaştan sonra da yeni baştan yazıp bir düzene sokmuş. Böylece bir anı defteri ortaya çıkmış.»

Miller pek ilgi duymadan baktı pakete.

«Nerede buldun bunu»

«Cesedin yanındaydı. Alıp eve götürdüm. Dün gece de oturdum okudum.»

Miller eski okul arkadaşına alaycı alaycı baktı:

«Kötü bir şey herhalde?»

«Korkunç. Onlara böylesine kötü davranmış olabileceklerini hiç düşünmemiştim.»

«Neden bana getirdin?»

Şaşırma sırası Brandt'a gelmişti. Omuzlarını silkti:

«Belki bir yazı çıkarırsın diye düşündüm.»

«Kime ait şimdi bu anılar?»

«Usulen, Tauber'in mirasçılarına. Ama onları bulmamıza imkân yok. Bu bakımdan Emniyet Müdürlüğü'nün malı olacağını sanıyorum. Ama adamın dosyası kapandı. İstersen sende kalabilir. Yalnız bunu sana benim verdiğimi kimse duymasın. Başıma iş açılsın istemem.»

Miller hesabı gördü ve dışarı çıktılar.

«Pekâlâ, okuyacağım. Ama kaleme sarılacağımı pek

sanmıyorum. Bir dergi için çok çok tek bir yazı konusu olabilir belki.»

Brandt yarım bir gülümsemeyle ona döndü:

«Çok aşağılık bir herifsin sen.» dedi. «Bayağının tekisin.»

«Hayır,» dedi Miller. «Ben okuyucunun neler istediğini biliyorum. Sana gelince; meslekte on yıl kaldıktan sonra taş gibi bir polis olacağını sanırdım senin. Bu şey gerçekten keyfini kaçırdı mı?»

Brandt yeniden ciddileşti. Miller'in kolunun altındaki pakete baktı ve ağır ağır başını salladı:

«Evet. Evet, kaçırdı,» dedi. «Böylesine kötü olduğunu hiç düşünmemiştim. Hem aklıma gelmişken söyleyeyim, pek de eski bir tarih değil. Bu hikâye burada, Hamburg'da kapandı dün gece. Hoşça kal Peter.»

Dedektif, ne kadar yanlış düşündüğünü bilmeden döndü ve uzaklaştı.

İKİ

PETER MİLLER, yanında kahverengi kâğıda sarılı paket olduğu halde öğleden sonra saat üçü birkaç dakika geçe eve geldi. Paketi oturma odasındaki masanın üstüne fırlattı, okumaya başlamadan önce koca bir fincan kahve pişirmeye gitti.

Elinin altında kahvesi ve dudaklarında yanar sigarası olduğu halde çok sevdiği koltuk sandalyesine oturup paketi açtı. Anılar, kapkara bir muşamba ile sarılmış sert mukavvadan bir kapak içinde, gerekli görüldüğü zaman sayfa çıkarmayı ya da eklemeyi mümkün kılan açılır kapanır bir sıra pensin sırttaki omurga boyunca uzandığı bir dosya halindeydi.

Yazılar, yazı makinesiyle yazılmış yüz elli sayfa tutuyordu. Harflerin bazıları satırın üstünde, bazıları altında, bazıları çarpık ya da silik çıkmıştı; eski bir yazı makinesinde yazılmış olmalıydı. Sayfaların büyük kısmı yıllarca önce, hiç değilse beş on yıl önce yazılmıştı herhalde. Temiz olmakla birlikte sayfaların çoğu yıllarca öncesinin beyazlığını yitirmiş, sararmıştı. Ama başta ve sonda, birkaç gün önce yazıldığı apaçık olan yeni sayfalar vardı. Baştaki yeni sayfaların girişinde bir önsöz, sondakilerde de sonsöz yazılıydı. Önsöz ve sonsözdeki tarihler, bu sayfaların iki gün önce, 21 Kasımda yazıldığını gösteriyordu. Miller, ölen adamın bu sayfaları canına kıymaya karar verdikten sonra yazmış olacağını düşündü.

Birinci sayfadaki paragrafların bir kısmına hızla göz gezdirince şaşırdı. Çünkü dili temiz, Almancası kusursuzdu. Anlatım; iyi eğitim görmüş, kültürlü bir kimsenin anlatımıydı. Dışta, kapağın üstüne dört köşe, beyaz bir kâğıt, onun üstüne de beyaz kâğıdı temiz tutmak için daha büyük, kare biçiminde saydam bir kâğıt yapıştırılmıştı. Dört köşe

beyaz kâğıdın üstüne siyah mürekkeple ve iri harflerle *SALOMON TAUBER'İN ANILARI* yazılmıştı.

Miller koltuğuna biraz daha yerleşti. Birinci sayfaya döndü ve okumaya başladı.

SALOMON TAUBER'İN ANILARI

Ben Salomon Tauber. Yaklaşayım ve ölmek üzereyim. Kendimi öldürmeye karar verdim, çünkü bu hayatın ne bir değeri var, ne de benim için yapacak bir şey kaldı. Yaşantımda yapmaya çalıştığım şeyler de bir hiçle sonuçlandı, uğraşlarım bir işe yaramadı. Gördüğüm kadarıyla kötülük yaşadı ve serpilip gelişti. Öte yandan iyilik toz, toprak ve alay içinde göçüp gitti. Tanıdığım dostların, acı çekenlerin ve kurbanların hepsi de öldü. Çevremde yalnız ezenler, öldürenler kaldı. Gündüzleri sokaklarda hep bunların yüzlerini, geceleri de uzun yıllar önce ölen karım Esther'in yüzünü görüyorum. Bugüne kadar sadece yapmak istediğim bir şeyi yerine getirmek, bir şeyi görmek için yaşadım. Ama artık anlıyorum ki bunlar olmayacak.

Alman halkına karşı ne nefret, ne de hırs duyuyorum. Çünkü onlar iyi insanlardır. Halklar kötü değildir. Kötü olan kişilerdir. İngiliz filozofu Burke «Bütün bir milleti suçlamanın nedenini anlamıyorum» derken haklıydı. Toplu suç yoktur. Kutsal Kitap, Tanrı'nın, içlerinde yaşayan erkeklerin kötülüğü yüzünden kadın ve çocuklarla birlikte Sodom ve Gomore'yi nasıl batırmak istediğini, ama aralarında nasıl dürüst bir adam bulunduğunu ve dürüst olduğu için onun canının nasıl bağışlandığını anlatır. O bakımdan, kurtuluş gibi suç da kişiseldir.

Riga ve Stutthof toplama kamplarından çıktığım, Magdeburg Ölüm Yürüyüşü'nden kurtulduğum, İngiliz askerleri Nisan 1945'te bedenimi buradan kurtarıp yalnız ruhumu zincirlerle bağlı bıraktıklarında dünyadan nefret edi-

yordum. Bütün bunlar bana karşı birleşmişler, bana acı çektirmişlerdi. Hepsinin üstünde de Almanlardan nefret ediyordum. O zaman, daha önceki dört yıl boyunca birçok kez sorduğum gibi Tanrı'nın; son erkeğine, son kadınına, son çocuğuna kadar bunları neden yere çalmadığını; şehirlerini, evlerini neden yerle bir etmediğini sordum. Yapmadığı için O'ndan da nefret ettim. En sevgili kulları olduğumuza bizi inandıran O'nun, beni ve halkını mahvettiğini haykırarak varlığını bile yadsıdım.

Ama aradan geçen yıllarla birlikte sevmeyi; kayaları, ağaçları, yukarıdaki göğü, şehrin içinden akıp geçen nehri, sokak kedilerini, köpekleri, kaldırım taşları arasında büyüyen yaban otlarını, çirkin olduğum için sokakta benden kaçan çocukları sevmeyi yeniden öğrendim. Onları suçlamıyorum. Bir Fransız atasözü vardır, «Her şeyi anlamak, her şeyi bağışlamaktır» der. Bir kimse insanları anladığı, onların ne kadar kolay aldandıklarını ve korkularını; hırslarını ve güçlü olma ihtiraslarını; cahilliklerini ve en üst perdeden haykırabilen insana gösterdikleri yumuşak başlılığı anladığı zaman bağışlayabilir. Evet, insan yapılanları da bağışlayabilir. Ama asla unutamaz.

Bazı kimseler vardır ki cinayetleri, insan anlayışını, dolayısıyla bağışlamayı da aşar. Bu gerçek bir başarısızlıktır. Çünkü bunlar hâlâ aramızdadır; şehirlerde dolaşmakta, bürolarda çalışmakta, kantinlerde yemek yemekte, gülümsemekte ve el sıkmakta, namuslu insanlara Kamerad(*) *demektedirler. Bunların yaşamakta devam etmeleri, toplumdan kovulmuş kimseler olarak değil de saygı gören şehirliler gibi yaşamakta devam etmeleri; kişisel kötülükleriyle tüm bir ulusu sonsuza kadar lekelemeleri; işte bu, gerçek bir başarısızlıktır. Bunda başarısızlığa düştük, siz ve ben, hepimiz; başarısızlığa düştük ve üstelik pek kötü bir başarısızlıktı bu.*

Sonunda, zaman geçtikçe, Tanrı'yı yeniden sevmeye, yasalarına karşı işlediğim suçları, ki bu suçlar pek çoktur, bağışlamasını dilemeye başladım.

Shema yisroel, adonai elohenu, adonai ehad.(**)

(*) Almanca «Yoldaş.»

(**) Dinle Ben-i İsrael Tanrı bizimdir. Tanrı Tektir.

Anıların ilk yirmi sayfasında Tauber, Hamburg'daki doğumunu, çocukluğunu, işçi sınıfının savaş kahramanı babasını ve Hitler'in 1933'te iktidara gelişinden kısa bir süre sonra ana ve babasının ölümlerini anlatıyordu. 1930'ların sonlarında mimar olarak çalışırken Esther adında bir kızla evlenmiş ve patronunun işe karışmasıyla, 1941'den önce Yahudilerin toplanması üzerine birbirlerinden ayrı düşmüşlerdi. Sonunda bir müşterisini görmek üzere gittiği Berlin'de de tutuklanmıştı. Bir süre bir transit kampında kaldıktan sonra öbür Yahudilerle, bir büyükbaş hayvan treninin her yanı kapalı yük vagonuna atılarak doğuya gönderilmişti.

Trenin en son bir istasyonda durduğu tarihi hatırlayamıyorum. Bu duruş galiba Berlin'de vagona atılışımızdan altı gün ve yedi gece sonraydı. Tren birden durdu. Beyaz ışık demeti dışarıda gündüz olduğunu gösteriyor; yorgunluk ve pis kokudan başım dönüyor ve sallanıyordu.

Dışarıda gürültüler vardı. Sürgülerin açılma sesleriydi bunlar; kapılar açıldı. Beyaz gömlekler, ütülü pantolonlar giymeye alışmış olan kendimi göremediğim için sevinçliydim. (Kravat ve ceketim çoktan yerlerdeydi.) Kalanların hali iyice perişandı.

Parlak gün ışığı vagona dolunca, içeridekiler kollarıyla gözlerini kapatarak acı acı haykırdılar. Kapıların açılmakta olduğunu anlar anlamaz gözlerimi ışıktan korumak için sıkı sıkıya kapamıştım. Üst üste yığılı olmanın etkisiyle, vagondaki kalabalığın yarısı pis pis kokan bir insanlık yığını halinde perona döküldü. Ben vagonun arkasında ve ortalama yerleştirilmiş kapıların yanında durduğum için ötekilerle birlikte yere dökülmekten kurtuldum ve bir gözümü aralamak pahasına perona kendim indim.

Anlayamadığım bir dilde çabuk çabuk konuşan ve haykıran kötü yüzlü, acımasız SS muhafızları tiksinmiş halleriyle arka tarafta duruyorlardı. Yük vagonunun döşemesinde ezilmiş olarak birbirine sarılmış yatan otuz bir kişi vardı. Bir daha hiç kalkamayacaklardı kuşkusuz. Aç ve yarı kör durumda paçavralara sarılmış olan ötekiler tepeden tırnağa kadar leş gibi bir koku salarak doğrulmaya çalıştılar. Susuzluktan kararmış ve pişmiş olan dillerimiz

damaklarımıza yapışmış, dudaklarımız yarılmış ve kavrulmuştu.

Peron boyunca Berlin'den gelen kırk ve Viyana'dan gelen on sekiz vagon; yarıdan fazlası kadın ve çocuk olan içindekileri dışarı kusuyordu. Kadınların bir kısmı ve çocukların çoğu çıplaktı. Hepsi de bizim kadar kötü durumdaydı; tepeden tırnağa pisliğe bulanmışlardı. Sendeleyerek aydınlığa çıkan bazı kadınlar, kollarında çocuklarının cansız bedenlerini taşıyorlardı.

Muhafızlar peron boyunca aşağı yukarı koşarak; şehre doğru bir yürüyüş düzenine sokma hazırlığı içinde, sürgünleri ite-kaka sıraya sokuyorlardı. Ama neresiydi gideceğimiz bu şehir? Hangi dili konuşuyordu bu insanlar? Sonradan öğreneceğime göre şehrin adı Riga, SS muhafızları da Yahudi düşmanlığı konusunda Alman SS'lerinden geri kalmayan, onlardan büsbütün ahmak ve insan kılığında gerçek birer hayvan olan yerli yetişme Letonyalılardı.

Muhafızların gerisinde, kirli gömlek ve bol pantolonlar giymiş, göğüslerinde ve sırtlarında büyük, kara yamalar, bunların üstünde de kocaman bir Y harfi olan sinmiş bir grup insan vardı. Bunlar, hayvan vagonlarındaki ölüleri boşaltmak ve şehir dışına götürüp gömmek için Yahudi mahallesinden getirilmiş özel bir bölüktü. Yine göğüslerinde ve sırtlarında Y harfi olan, ama kollarında ayrıca bir şerit, ellerinde de bir kazma sapı taşıyan yarım düzine adamın gözetimi altındaydılar. Bunlar da, yaptıkları görev karşılığında öteki kamp kurbanlarından daha fazla yiyecek alan Yahudi Kapolardı.

İstasyon sayvanının gölgesinde, ancak, gözlerim aydınlığına biraz alıştıktan sonra farkedebildiğim, birkaç tane de Alman SS subayı vardı. Bunlardan biri eşya taşımaya yarayan ağaç bir kafesin üstünde, ötekilerden ayrı olarak durmuş; tatmin olmuş hafif bir gülümsemeyle, kendilerini trenden boşaltan binlerce insan iskeletini gözden geçiriyor; siyah deriden saç örgüsü bir kamçıyla da çizmelerinden birine vuruyordu. SS'lerin siyah ve gümüş parıltılı yeşil üniformasını giymişti. Yakasının sağ devriğinde orada SS'lerin şimşek işaretlerini taşıyordu. Solunda da yüzbaşı rütbesi vardı.

Uzun boylu ve zayıf, açık sarı saçlı ve soluk mavi

gözlüydü. Onun örnek bir sadist, Müttefiklerin de ileride kendisinden aynı biçimde söz edecekleri gibi daha şimdiden Riga Kasabı adıyla anıldığını bir süre sonra öğrenecektim. SS Yüzbaşısı Eduard Roschmann'ı ilk görüşüm böyle oldu...

22 Haziran 1941 sabahı saat 5'te, Hitler'in, üç ayrı ordu grubuna bölünmüş olan 130 tümeni, Rusya'yı istilâ etmek üzere sınırdan atlamıştı. Her ordu grubunun ardından da; Hitler, Himmler ve Heydrich tarafından, ordunun geçtiği geniş topraklardaki komünist görevlilerle bölgede yaşayan Yahudi topluluklarını temizlemek ve şehirlerdeki Yahudi topluluğuna 'ileride özel bir işlem uygulamak üzere' başlıca şehirlerdeki ghettolara(*) kapatmakla görevlendirilmiş SS kıyım müfrezelerinden oluşan sürüler geliyordu.

Ordu 1 Temmuz 1941 günü Letonya'nın başşehri Riga'yı aldı. Aynı ayın ortalarında da ilk SS komandoları şehre girdi. SS'in SD ve SP kıtalarının öncüleri 1 Ağustos 1941'de Riga'ya yerleşerek Ostland'ı (işgal edilen üç Baltık devletinin yeni adı) Yahudilerden temizleyecek olan kıyım programını yürütmeye başladılar.

Sonra Berlin'de Riga'yı Almanya ve Avusturya Yahudileri'nin ölüm yolundaki transit kampı olarak kullanma kararı verildi. 1938'de 320 bin Alman Yahudisi, 180 bin de Avusturya Yahudisi vardı. 1941 Temmuzuna kadar, başta Sachsenhausen, Mauhlhausen, Ravensbruck, Dachau, Buchewald, Belsen ve Bohemya'daki Thereienstadt toplama kampları olmak üzere özellikle Almanya ve Avusturya'daki toplama kamplarında binlercesinin icabına bakılmıştı. Ama bunlar gittikçe kalabalıklaştığı için, doğunun kasvetli topraklarını, geri kalanların işlerini bitirmek üzere çok uygun görüldü. Çalışmalar: Auschwitz, Treblinka, Belzec, Sobibor, Chelmno ve Maidanek gibi altı kıyım kampının genişletilmesi, ya da yeniden kurulmasıyla başladı. Bunlar hazır oluncaya dek, mümkün olduğu kadarını yok etmek, geri kalanını da depolamak üzere bir yer bulmak gerekliydi. Riga seçildi.

1 Ağustos 1941 ile 14 Ekim 1944 arasında hemen hemen 200 bin yalnız Alman ve Avusturya Yahudisi Ri-

(*) Yahudi mahallesi.

ga'ya gönderildi. Bunlardan 80 bini Riga'da öldü, 120 bini güney Polonya'daki yukarıda adı verilen altı kıyım kampına dağıtıldı. Bu kamplardan yalnızca 400 kişi sağ çıktı. Ama bu 400 kişinin de yarısı ya Stutthof'da, ya da Magdeburg dönüşündeki Ölüm Yürüyüşü'nde öldü. Tauber, Reich Almanya'sından Riga'ya giden ilk kafiledeydi ve oraya 18 Ağustos 1941 günü saat 15.45'de vardı.

Riga ghettosu şehrin ayrı bir bölümü ve eskiden Riga Yahudilerinin toplu olarak yaşadıkları bir bölgeydi. Biz oraya vardığımızda bu insanlardan yalnız birkaç yüzü kalmıştı. Roschmann ve yardımcısı Krase, verilen buyruk üzerine bunlardan çoğunun imhasına nezaret etmişlerdi.

Kuzeyi kırlık olan ghetto, şehrin kuzey bölümü dışındaydı. Güneyinde bir duvar uzanıyordu. Öbür üç yanı dikenli tel örgüleriyle güvenlik altına alınmıştı. Ghetto'ya bütün giriş-çıkışlar kuzeydeki tek kapıdan yapılıyor, kapının güvenliği iki gözetleme kulesindeki Letonyalı SS'ler tarafından sağlanıyordu. Bu kapıdan başlayıp ghetto'nun ortasından geçmek üzere güney duvarına kadar Mase Kalnu İela, *yani Küçük Tepe Sokağı uzanıyordu. Güneyden kuzeye, ana kapıya bakıldığı zaman yolun sağında* Blech Platz, *yani Teneke Meydanı vardı. Bu meydanda yoklama, esir işçi gruplarının seçimi, kırbaçlamalar ve idamlarla infaz seçim işlemleri yapılırdı. Meydanın ortasında sekiz çelik çengeli ve rüzgarda sallanan ilmikleri ile darağaçları duruyordu. Bu darağaçlarında her gece en az altı talihsiz sallanır, sık sık da, Roschmann günlük çalışmasından tatmin olunçaya kadar sekiz idam çengelinde çok sayıda öldürme işlemini uygulamak gerekirdi.*

Bir zamanlar 12 bin ile 15 bin arasında insanı barındırmış olan ghetto'nun tamamı iki mil kareden biraz daha az olmalıydı. Biz Riga'ya gelmeden önce, en az iki bini oradan ayrılmış olan Riga Yahudileri duvar çalışmalarını tamamlamışlar; erkek, kadın ve çocuk olmak üzere beş binin biraz üstünde olan bizim sürgün kafilesine oldukça geniş bir yer hazırlamışlardı. Ama bizden sonra her gün yeni yeni sürgün kafileleri gelmekte devam etti. Bize ayrılan yerin kalabalığı 30 bini, 40 bini buldu. Yeni gelen her sürgün kafilesi ile birlikte gelenlere yer sağlamak için, yeni kafileden hayatta kalanlarının sayısı kadar insanı eskiler ara-

sından yok etmek gerekti. Yoksa fazla kalabalık, aramızdaki işçilerin sağlığı için bir tehlike olacaktı ki, Roschmann'ın buna tahammülü yoktu.

Ghetto'ya geldiğimiz ilk gece en iyi evleri seçerek her odada bir kişi kaldık. Perdeleri ve postları yorgan yerine kullanarak gerçek yataklarda yattık. Bir su varilinden kana kana su içen oda komşum her şeye rağmen durumun belki de çok kötü olmayacağını söyledi. Roschmann ile karşı karşıya gelmemiştik henüz.

Yaz sonbahara ve sonbahar kışa dönüşünce, ghetto'daki durum da kötüleşti. Çalışabilir durumdaki erkeklere oranla çok daha büyük sayılarda gelen kadın ve çocuklar imha edildikleri için, çoğu erkek olmak üzere ghetto halkı her sabah Teneke Meydanı'nda toplanıyor, Letonyalıların tüfek dipçikleri ile itile-kakıla yoklama yapılıyordu. Ad söylenmiyordu. Sayılıyor ve çalışma gruplarına bölünüyorduk. Erkek, kadın, çocuk hemen hemen bütün sürgünler, yakınımızdaki işyerlerinin gittikçe artan kalabalığı içinde on iki saat zorla çalıştırılmak üzere her gün kol halinde ghetto'dan çıkıyorduk.

Ne iş yaptığım sorulduğu zaman, marangoz olduğumu söylemiştim. Doğru değildi bu. Ama bir mimar olarak marangozların çalışmalarını yakından görmüştüm ve bu işin nasıl yapılacağını biliyordum. Marangozlara her zaman ihtiyaç duyulabileceğini doğru tahmin etmiştim. Çalışmak üzere, mahalli çamların kesilip birlikler için hazır barakaların yapıldığı yakındaki bir ağaç biçme yerine gönderildim.

Yaz, kış genellikle dışarıda, Letonya kıyıları yakınlarındaki alçak bölgelerin soğuğu ve rutubeti içinde çalıştığımızdan, yaptığımız iş öldürücü, sağlıklı bir insanı mahvetmeye yetecek bir işti...

Günlük yiyecek tayınımız, sabahları çalışma yerimize gitmeden önce, bazen içinde bir patates yumrusu olan yarım litre sözümona çorba, daha çok boyalı su; geceleri ghetto'ya döndüğümüz zaman da, yanında bir dilim kara ekmek ve küflü bir patates olan yine yarım litre çorbaydı.

Ghetto'ya yiyecek sokmanın cezası, Teneke Meydanı'ndaki akşam yoklamasında herkesin önünde asılmaktı.

Buna rağmen, hayatta kalabilmenin tek yolu da bu tehlikeyi göze almaktı.

Çalışma kolları her akşam ayaklarını sürüyerek ana kapıdan geri dönerken, Roschmann ile kafadarlarından birkaçı kapının ağzında durup arama yapardı. Rasgele bir erkek, bir kadın, ya da bir çocuğu işaret edip koldan çıkmasını ve kapının yanında soyunmasını söylerlerdi. Eğer soyunanın üstünden bir patates, ya da bir parça ekmek çıkarsa, ötekiler akşam yoklaması için Teneke Meydanı'na doğru yürürlerken, o geride kalıp beklerdi.

Hepsi toplandıkları zaman, peşinde öteki SS muhafızları ve bir düzineyi bulan hükümlü olduğu halde Roschmann meydana doğru yürürdü. Hükümlüler arasındaki erkekler darağaçlarının altındaki sandalyelere çıkarlar ve yoklama bitinceye kadar ilmikler boğazlarında olduğu halde beklerlerdi. Sonra Roschmann, tepesindeki yüzlere bakıp gülümseyerek, herbirinin üstünde durduğu sandalyeleri tekmeleye tekmeleye önünden geçerdi. Ölmek üzere olan insanın kendisini görmesi için bu işlemi sıranın önünden geçerek yapmayı severdi. Bazen sandalyeyi tekmeleyecekmiş gibi yapar ama tam zamanında ayağını geri çekerdi. Kendisinin ipin ucunda salландığını sanan, ama hâlâ sandalyenin üstünde olduğunu anlayınca titremeye başlayan adamın haline bakıp kahkahalarla gülerdi katıla katıla.

Hükümlüler bazen Tanrı'ya dua eder, bazen ağlayarak merhamet dilenirlerdi. Roschmann merhamet dilenmesinden hoşlanırdı. Sanki ağır işitiyormuş gibi, kulağını yukarı doğru kaldırarak sorardı:

«Biraz daha yüksek sesle söyler misin. Ne diyordun?»

Aslında tahta bir kutuyu andıran sandalyeyi tekmelemekten sonra da kafadarlarına döner ve:

Acayip şey! Ama benim gerçekten bir işitme aygıtına ihtiyacım var,» derdi.

Eduard Roschmann birkaç ay içinde biz tutuklular için iblisin somut bir simgesi haline geldi. Kötülük olarak duyumsemeyecegi hemen hemen hiçbir şey yok gibiydi.

Bir kadın kampa yiyecek getirirken yakalandığı zaman, asılacak olan özellikle kocası, ya da erkek kardeşiyse önce, asılan erkekleri seyretmeye zorlanırdı. Sonra Roschmann ona, meydanın üç yanına çekilmiş olan bizlerin

önünde diz çöktürür, bu arada kampın berberi de ustura ile kadının kafasını kazırdı.

Yoklamadan sonra kadın telörgülerin dışındaki mezarlığa götürülür, derin olmayan bir mezar kazmaya zorlanır, kazdığı mezarın yanında diz çöktürülür, Roschmann ya da ötekilerden biri kadının beynine bir kurşun sıkardı. Bu tür infaz kimseye gösterilmezdi. Ama Letonyalı muhafızlardan sızan söylentilere göre Roschmann hükümlünün korkudan mezara yuvarlanması, sonra çıkıp yeniden diz çökmesi için, genellikle önce kadının kulağının bir parmak dışına ateş edermiş. Bazen de namluya mermi sürmeden tetiği çeker, kadın tam ölmek üzere olduğunu düşünürken yalnız bir klik sesi duyulurmuş. Letonyalılar vahşi kimselerdi. Ama Roschmann yaptıklarıyla onları bile şaşkına çevirmeyi becermişti.

Riga'da bir kız vardı ki, her tehlikeyi göze alarak tutuklulara yardım ederdi. Adı Olli Adler idi. Müslüman olduğunu sanmıyorum. Kız kardeşi Gerda kampa yiyecek soktuğu için mezarlıkta öldürülmüştü. Olli çok güzel bir kızdı ve Roschmann'ın ilgisini çekmişti. Roschmann onu kendine odalık, bir SS erkeğiyle Yahudi kadınının ilişki kurması yasak olduğu için de, resmi deyimiyle orta hizmetçisi yapmıştı. Olli, ghetto'ya girmesine izin verildiği zamanlar, SS ambarlarından çaldığı ilaçları getirirdi gizlice. Bunun da cezası ölümdü elbette. Onu son kez, Riga rıhtımında vapura bindirildiğimiz zaman gördüm...

İlk kışın sonlarına doğru, artık daha fazla yaşayamayacağımdan emindim. Açlık, soğuk, fazla çalışma, ardarkası kesilmeyen zulümler; eskiden sağlam olan bedenimi bir deri ve kemik yığını haline getirmişti. Aynada bana bakan görüntüm; kirpik dipleri kırmızı kırmızı olmuş, çökük avurtlu, bitkin, çöp gibi bir adamdan başka bir şey değildi. Otuz beş yaşıma yeni girmiş olduğum halde yetmiş gösteriyordum. Ama herkes de benim gibiydi.

On binlerce insanın yığın mezarları ormanına gönderilmelerini görmüş; yüzlercesinin soğuktan, açıkta kalmaktan ve çok çalışmaktan ölümlerine tanık olmuş; düzinelerle insanın asılmasında, vurulmasında, kamçılanmasında, sopa ile dövülmesinde hazır bulunmuştum. Kurtarıldıktan sonra

bile, beş ay, yaşadığımın farkına varamadım. Trende göstermeye başlamış olduğum yaşama isteğim kaybolmuş, geriye, er geç kopacak olan mekanik bir hayat belirtisi kalmıştı. Ama martta geçen bir olay bana bir yıl daha direnme gücü verdi.

Tarihi şimdi bile hatırlıyorum. 3 Mart 1942, Dunamunde'ye ikinci konvoyun gönderildiği gündü. Bir ay kadar önce ilk olarak gördüğümüz garip bir aracın gelişine tanık olmuştuk. Çelik grisine boyanmış, penceresiz, tek katlı, uzun bir otobüs büyüklüğündeydi. Ghetto kapısının hemen dışında park etti. Sabah yoklamasında Roschmann, Riga'dan seksen mil ötede, Duna Nehri kıyısındaki Dunamunde şehrinde yeni bir konserve balık fabrikası kurulduğunu söyledi. Çalışmaya yeni başlayan fabrikada işlerin hafif, yemek ve yaşama şartlarının iyi olduğunu belirtti. İş hafif olduğu için de burada çalışma fırsatının yalnız yaşlı erkeklerle kadınlara, zayıflara, hastalar ve küçük çocuklara verileceğini açıkladı.

Tabii böyle rahat bir yerde çalışmanın isteklisi çoktu. Roschmann sıra boyunca yürüyerek gidecekleri seçmeye başladı. Eskiden infaz tepesine götürülmemek için sıraların arkasında saklanmaya çalışan ve zorla çekilip sürüklenirken de bağırıp çağıran yaşlılar ve hastalar kendilerini göstermek için pek istekliydiler. Sonunda yüzün üstünde insan seçildi ve araca bindirildi. Kapılar kapandı. Ama ne kadar sıkı kapatıldığı kimsenin dikkatinden kaçmadı. Egzozundan hiç duman bırakmadan araç yola çıktı. Bunun ne biçim bir şey olduğu hakkında söylentiler çıkmakta da gecikmedi. Dunamunde'de balık konserve fabrikası yoktu. Vagon da bir gazla zehirleme vagonuydu. Bundan sonra ghetto dilinde 'Dunamunde Konvoyu' deyimi, gazla öldürülme anlamında kullanılmaya başlandı.

Yeni bir Dunamunde Konvoyu seçileceği hakkında 3 Mart günü ghetto'da söylentiler çıktı. Gerçekten de sabahı yoklamasında Roschmann söylentileri doğruladı. Ama sıraların önüne çıkmak isteyen hiçbir gönüllü davranışı olmadı. Roschmann bunun üzerine geniş bir gülümsemeyle insan sıralarının önünden geçmeye ve gönderilmek üzere seçtiklerinin göğüslerine kamçısı ile dokunmaya başladı. Zayıf, yaşlı ve çalışma yeteneği olmayanları bulmak umuduyla seçim işine kurnazlıkla en arkadaki dördüncü sıradan başlamıştı.

Roschman'ın böyle davranacağını önceden kestiren yaşlı bir kadın en ön sırada yer almıştı. Altmış beş yaşında olmalıydı. Ama hayatta kalabilmek gayretiyle yüksek topuklu ayakkabılar, siyah ipek çoraplar, dizlerinin üstünde kısa bir eteklik ve gösterişli bir şapka giymiş; yüzünü pudralamış, dudaklarını ve yanaklarını kırmızıya boyamıştı. Böyle yapmakla kendisinin genç bir kız yerine konulabileceğini ummuştu.

Roschman yürürken onun yanına gelince durdu, baktı, bir daha baktı. Sonra yüzüne keyifli bir gülümseme yayıldı. Seçilen yüz kişiyi meydanın ortasında muhafaza altında tutan kafadarlarının dikkatini çekmek için kamçısı ile yaşlı kadını göstererek:

«Bakın burada ne var,» diye bağırdı. «Genç bayan, Dunamunde'ye kadar küçük bir gezi yapmak istemez misiniz?»

Korkuyla titreyen yaşlı kadın:

«Hayır efendim,» diye fısıldadı.

SS dostları kıkırdamaya başladıkları sırada Roschmann:

«Kaç yaşındasınız öyleyse?» diye gürledi. «On yedi mi, yirmi mi?»

Yaşlı kadının yumru yumru olmuş dizleri titremeye başladı:

«Evet efendim,» diye fısıldadı.

«Ne fevkalâdelik,» diye bağırdı Roschmann. «Genç kızlardan her zaman hoşlanmışımdır ben. Şöyle ortaya çıkın da hepimiz gençlik ve güzelliğinizi hayranlıkla seyredelim.»

Böyle derken kadını kolundan tuttuğu gibi Teneke Meydanı'nın ortasına doğru itti. Kendisi de yanına giderek:

«Evet küçük bayan» dedi. «Böyle genç ve güzel olduktan sonra bizim için dansetmek istersiniz belki, ha?»

Korkudan olduğu kadar keskin rüzgardan da titreyen kadın kımıldamadı. Duyamadığımız bir şeyler fısıldadı. Roschman:

«Nasıl?» diye bağırdı. «Dans edemez misiniz? Yo, sizin gibi genç ve güzel yaratık muhakkak dans eder, değil mi?»

Alman SS'inin kafadarları, çatlayacak gibi gülüyorlardı. Letonyalılar konuşmalardan bir şey anlamıyorlardı ama

gülümsemeye başlamışlardı. Yaşlı kadın olumsuz anlamda başını salladı. Roschmann'ın gülümsemesi kayboldu.

«Dans et,» diye kükredi.

Kadın karmakarışık bir, iki hareket yaptı, sonra durdu. Roschmann Lügerini çekti. Horozu kaldırdı ve kadının ayaklarının bir santim üzerine ateş etti. Kadın korkudan havaya sıçradı. Roschmann, her 'Dans et' diye haykırışında kadının ayakları dibindeki kuma bir mermi sallayarak:

«Dans et... dans et... dans et bizim için iğrenç Yahudi orospusu,» diye bağırıyordu.

Tabancasına birbiri peşine şarjör sürerek yanındaki üç yedek şarjörü de boşaltıncaya, kadını yarım saat ekleri kalçaları hizasında uçuşarak her seferinde daha fazla, daha fazla sıçratıp, sonunda ölü mü, diri mi belli olmayacak şekilde kumların üstüne serilip kımıldayamaz hale getirinceye kadar dans ettirdi. Roschmann son üç mermisini de, kumları gözlerine sıçratacak şekilde kadının burnunun dibine ateşledi. Tabancanın her ateşi arasında yaşlı kadının can çekişir gibi hırıltılı nefesleri bütün meydanda duyuluyordu.

Roschmann mermilerini tüketince bir kez daha «Dans et» diye bağırarak kadının karnına bir tekme indirdi. Yanımda duran adam dua etmeye başlayıncaya kadar bütün bunlar hepimizi saran gerçek bir sessizlik içinde olmuştu. Dua eden adam ufak-tefek, sakallı, sırtında hâlâ uzun, siyah paltosunun paçavraları olan bir Hassid'di(*). Soğuk hepimizi şakaklarımızın üstünden kulaklıklar kullanmaya zorladığı halde o sadece bağlı olduğu mezhebin geniş kenarlı şapkasını giyiyordu. Gittikçe yükselen titrek bir sesle tekrar tekrar Şema'yı(**) okumaya başlamıştı. Roschmann çok kötü bir saatında olduğu için ben de sessizce Hassid'in susması için dua etmeye koyuldum. Ama o susmuyordu:

«Duy Ey İsrael...»

Ağzımın kenarından:

«Sus,» diye fısıldadım.

«Adonai Elohenu... Allah bizim tanrımızdır...»

«Susacak mısın sen... Hepimizin ölümüne sebep olacaksın.»

(*) Softa.

(**) Şema dinle demektir. Yahudi duaları hep bu sözle başlar, ayrıca bu adı taşıyan bir dua da vardır.

«Allah tektir... Adonai Eha-a-ad.»

Sinagoglardaki bir âyin yöneticisi gibi son heceyi, Titüs Rufus'un buyruğu ile Caesarea'dakil(*) anfide ölürken Rabbi Akiva(**) örneği, geleneksel şekilde uzattı. Tam bu sırada da Roschmann kadına bağırmasına son vermişti. Rüzgarı koklayan bir hayvan gibi başını kaldırdı ve bize döndü. Boyum Hassid'den bir baş yüksek olduğu için bana baktı. Kamların üstünden bana doğru yürürken:

«Kim o konuşan?» diye bağırdı. «Sen... Öne çık.»

Kuşkusuz beni gösteriyordu. 'Sonun geldi' diye düşündüm. 'Gelirse gelsin. Şimdi, ya da başka bir zaman nasıl olsa gelecekti bu son. Varsın şimdi gelsin.' Roschmann önüme gelince, ben de bir adım ileri çıktım.

Bir şey söylemedi. Ama yüzü bir delinin yüzü gibi seyiriyordu. Sonra gevşedi bu yüz ve Letonyalı SS'ler de dahil olmak üzere ghetto'daki herkesi korku ile titreten o sakin, o iblisce gülümseme halini aldı.

Eli, hiç kimsenin göremeyeceği bir hızla hareket etti. Sadece yüzümün sol yanında, kulağımın dibinde patlayan bir bombanın korkunç gürültüsünü andıran bir gümleme duydum. Sonra da derimin eski bir patiska gibi şakağımdan ağzıma doğru yırtılışını hissettim. Yırtılan yer daha kanamaya başlamadan Roschmann'ın eli bu kez öbür yanda harekete geçti ve kamçısı kulağımda aynı gürültülü patlama ve bir şeyin yırtılışı hissi ile yüzümün öbür yanına indi. Sapının bir topuzu andıran başı çelik tellerle örülmüş, geri kalan otuz santimlik kısmı da siyah deriden bir saç örgüsü halinde olan kamçı insanın yüzüne indiği zaman deriyi ince bir kâğıt gibi ikiye bölecek durumdaydı. Bunu daha önce görmüştüm.

Birkaç saniye içinde çenemden küçük iki kırmızı çeşme gibi damlayan sıcak kanın ceketimin önü boyunca akmaya başladığını farkettim. Roschmann benden uzaklaştı, sonra geri döndü ve hâlâ meydanın ortasında hıçkıra hıçkıra ağlayan yaşlı kadını göstererek:

«Al şu umacıyı, vagona götür» diye bağırdı.

Yaşlı kadını kucağıma aldım ve çenemden dökülen

(*) Büyük Heredot tarafından İsrail'de yaptırılan liman, kalıntıları günümüze kadar ulaşmıştır.

(**) Haham Akiva. Büyük ve ünlü bir din bilgini.

kanı onun üstüne akıta akıta Küçük Tepe Caddesi'nden geçerek, öteki yüz kurbandan birkaç dakika önce, kapının dışında bekleyen vagona götürdüm. Vagonun arka tarafından yere bıraktım ve dönmeye hazırlandım. Tam o sırada kuru parmakları, kendisinde olabileceği hiç aklımdan geçmeyen bir güçle bileğimi kavradı. Dizlerinin üstünde doğrularak beni kendisine çekti ve iyi günlerden kalma küçük, beyaz bir kefen mendille hâlâ akan kanımı durdurmaya çalıştı.

Kırmızı boya, sürme, gözyaşı ve kumun birbirine bulandığı bu yüzdeki, yıldızlar gibi parlak kara gözlerle bana baktı. Fısıldayarak konuştu:

«Benim Musevi oğlum,» dedi. «Sen yaşamalısın. Yaşayacağına yemin et bana. Buradan sağ çıkacağına yemin et bana. Sen yaşamalısın ki, onlara, dışarıdakilere, buradaki insanlarımıza ne olduğunu söyleyebilesin. Söz ver bana. Sefer Torah(*) aşkına yemin et.»

Ne yapıp yapıp, her ne pahasına olursa olsun yaşayacağıma yemin ettim. O zaman bileğimi bıraktı. Sendeleye sendeleye geri dönmeye başladım. Yarı yolda da düşüp bayıldım...

Yeniden çalışmaya başladıktan sonra iki şeye karar verdim. Bunlardan biri, geceleri bir iğne ve siyah mürekkeple ayaklarımın ve bacaklarımın derilerine kelimeleri, tarihleri dövme yapar gibi işleyerek gizli bir anı defteri tutmaktı. Böylece bir gün, Riga'da olup bitenleri kaleme alabilecek, sorumlulara karşı kesin delil gösterebilecektim.

İkinci kararım ise Kapo, yani Yahudi polis örgütünün bir üyesi olmaktı.

Karar güçtü. Kapolar, arkadaşları Yahudileri çalışma yerine götürüp getiren, çoğunlukla da infaz yerine, ölüme götüren kimselerdi. Bundan başka yanlarında bir kazma sapı taşırlar ve bir Alman SS subayı çevrede olduğu zaman, daha iyi iş görmeleri için bu sopaları arasıra arkadaşları Yahudileri dövmek için kullanırlardı. Bununla birlikte 1 Nisan 1942 günü Kapoların şefine giderek Yahudi arka-

(*) Her havrada ve büyük bir törenle ortaya çıkarılıp okunan dua fermanı.

daşlarımın çevresinden atılmış bir kimse olmak pahasına, Kapo olmak istediğimi bildirdim. Yiyecek ve yaşama şartlarının daha iyi olmasına, esir gibi çalışmaktan kurtulunmasına rağmen pek az kimse böyle bir görevi yüklenmeye razı olduğu için, yeni bir istekliye örgütte her zaman yer vardı.

Şimdi, çalışma yeteneği olmayanların öldürülme yöntemlerini anlatmak istiyorum. Çünkü Riga'da Eduard Roschmann'ın buyrukları üzerine bu yöntemlerle 70 binle 80 bin arasında Yahudi öldürüldü. İstasyona hayvan vagonları içinde yeni bir tutuklu kafilesi geldiği zaman, bunlardan genellikle beş bin tanesi sağlam çıkar, bine yakını da her zaman yolda ölmüş olurdu. Elli vagona dağılan bu ölü sayısının arasıra, iki yüze düştüğü de olurdu.

Yeni gelenler Teneke Meydanı'nda sıralandığı zaman, sadece onların arasından değil, bizim aramızdan da kıyım seçimi yapılırdı. Bu seçimde ana denklem sabah ve akşam yoklamalarında kelle sayımını denk getirmekti. Yeni gelenler arasından zayıflar ve güçsüzler, yaşlılar ve hastalar, kadınların çoğu ve hemen hemen çocukların tümü çalışmaya uygun görülmeyen kimseler olarak bir kenara ayrılır, geri kalanlar sayılırdı. Eğer bunların sayısı iki bini bulursa, mevcutlardan da aynı sayıda insan seçilir; yeni gelen beş bin tutukluya karşılık beş bin tutuklu da ölüm tepesine gönderilirdi. Böylelikle, kampta fazla kalabalık olmazdı. Köle gibi çalışan bir adam altı ay, pek seyrek olarak da biraz daha fazla yaşamış olurdu. Bu süre sonunda bir külçe haline gelince, Roschmann'ın kırbacı bir gün göğsüne dokunur ve o da ölüler safına katılmaya giderdi.

Bu kurbanlar önce bir sıra halinde şehir dışındaki bir ormana götürülürdü. Letonyalılar bu ormana Bickernicker Ormanı derlermiş. Almanlar bu adı değiştirip Hochwald, yani Yüksek Orman demişler. Burada, çamlar arasındaki düzlüklerde, Rigalı Yahudiler tarafından, ölmeden önce muazzam büyüklükte hendekler kazılmış, Letonyalı SS muhafızları, Eduard Roschmann'ın buyruğuyla ve onun gözleri önünde bu Yahudileri hendeklere düşecek şekilde makineli tüfeklerle biçmişler. Geri kalan Rigalı Yahudiler, cesetleri örtecek kadar hendeklere toprak atmışlar ve hendeği dolduracak şekilde kendi ölüleri ile alttaki cesetlere

bir sıra eklemişler. Bunun üzerine yeni bir hendeğin daha kazılmasına başlanmış.

Her yeni kafile temizlenirken makineli tüfeklerin takırtısını ghetto'dan biz de duyar, iş tamamlandıktan sonra Roschmann'ın açık arabası içinde ghetto kapısından girip tepeden aşağı inişini seyrederdik.

Ben Kapo olduktan sonra kamptakilerle aramdaki bütün sosyal ilişkiler kesildi. Neden böyle yaptığımı onlara anlatmakta bir gerek yoktu. Bir Kapo fazla, ya da eksik; ölüm baçını sadece bir sayı daha arttırmaktan, ya da eksik tutmaktan başka ne anlam taşırdı? Ama o bir tek yaşayan tanık bütün farkı sağlayabilirdi. Bu fark Alman Yahudilerini kurtarma biçiminde olurdu. Bu benim kendi kendime tekrarladığım bir nedendi. Ama asıl neden bu muydu acaba? Yoksa sadece ölmekten mi korkmuştum. Ne olursa olsun, çok geçmeden korku bir neden olmaktan çıktı. Çünkü o yılın ağustosunda meydana gelen bir olay, sadece yaşamak için çabalayan bir dış kabuk bırakarak bedenimin içindeki ruhumu öldürdü.

Temmuz 1942'de Viyana'dan yeni, büyük bir Avusturya Yahudileri kafilesi geldi. Bunlar istisnasız 'özel işlem'e tâbi tutulmak üzere gönderilmiş olmalılardı. Çünkü kafileden hiç kimse ghetto'ya getirilmedi. Hepsi istasyondan Yüksek Orman'a yürütüldüğü ve orada makineli tüfek ateşine tutulduğu için içlerinden hiçbirini görmedik. O gün akşama doğru giyim eşyası yüklü dört kamyon, boşaltılmak üzere Teneke Meydanı'na getirildi. Kamyonlardan boşaltılan ve ayrı ayrı yığınlar halinde yerleştirilen ayakkabılar, çoraplar, iç çamaşırları, pantolonlar, kadın elbiseleri, ceketler, traş fırçaları, gözlükler, takma dişler, nişan yüzükleri, elmas yüzükler, şapkalar vb. ev büyüklüğünde bir tepecik meydana getirdi.

Öldürülen kafileler için her zamanki bir işlemdi bu. Ölüm tepesinde öldürülenler çırılçıplak soyuluyor, üstlerinden çıkanlar aşağıya getiriliyordu. Bunlar daha sonra cinslerine göre ayrılıyor ve Reich'a gönderiliyordu. Altın, gümüş ve mücevheratla bizzat Roschmann ilgileniyordu.

Ağustos 1942'de, imha edilmek üzere doğuya gönderilmeden önce on binlerce Alman ve Avusturya Yahudisinin tutuklandığı Bohemya'daki Theresienstadt kampından bir kafile daha geldi. Ben Teneke Meydanı'nın bir kenarından seçimleri yapan Roschmann'ı seyrediyordum. Yeni gelenlerin kafaları daha önceki kampta traş edilmiş olduğu için, üstlerindeki giysiler dışında erkek ve kadınları birbirinden ayırdetmek zordu. Meydanın öbür yanındaki bir kadın dikkatimi çekti. Kadın çok zayıf, bir değnek kadar ince olduğu ve devamlı öksürdüğü halde, yüz ifadesi hafızamda bir takım kıpırdamalar meydana getirdi.

Roschmann onun yanına gelince kırbacı ile göğsüne dokunarak geçti. Roschmann'ın peşinden yürüyen Letonyalılar hemen kadının kollarından yakalayarak, meydanın ortasındakilerin yanına götürmek üzere iteklediler. Kafilede çalıştırmaya yetenekli kimse pek bulunmadığı için seçim uzun sürdü. Benim için söz konusu olmamakla birlikte, sayıları denkleştirmek için içimizden seçileceklerin çok az olacağını gösteriyordu bu. Bir Kapo olarak kolumda bir şerit ve sopa taşıyordum. Fazla yemek tayını da bir parça gücümü arttırmıştı. Roschmann yüzümü gördüğü halde pek tanımış gibi davranmadı. O kadar çok insanın yüzünü kırbaçlamıştı ki, bir noksan ya da fazlasının dikkatini çekmesine imkân yoktu.

O yaz akşamı seçilenlerin çoğu Kapolar tarafından sıraya konarak, ghetto'nun kapısına doğru yürüyüşe geçirildiler. Kafile orada, dört mil ötedeki Yüksek Orman'a ve ölüme götürülmek üzere Letonyalılar tarafından devir alındı.

Kapının yanında bir de gazlama vagonu olduğu için, seçilenlerin içinden en zayıf yüz tanesi kafileden ayrı tutuldu. Geri kalan hükümlü erkek ve kadınları kapıya götürmeye hazırlanıyordum ki, SS Teğmeni Krause, Kapolardan dört, beş tanesine işaret ederek:

«Hey siz,» diye bağırdı. «Dunamunde konvoyuna götürün bunları.»

Ötekiler gittikten sonra biz beş Kapo, çoğu topallayan, yerde sürünen, öksüren son yüz kişiyi, vagonun olduğu kapıya götürdük. Veremin çökerttiği göğsüyle zayıf kadın da bunların arasındaydı. Nereye gittiğini biliyordu. Hepsi biliyorlardı. Kadın da ötekiler gibi her şeyden vazgeçmiş bir

boyun eğişle vagonun arka tarafında yıkıldı. Kapı yerden oldukça yüksek, kadın da buraya çıkamayacak kadar bitkin olduğu için, yardım ister gibi yüzüme baktı. Şaşkınlıktan sersemlemiş bir halde birbirimize bakakaldık.

Arkamda, yaklaşan ayak seslerini duydum. Kapının yanında duran iki Kapo doğrularak başlarından şapkalarını çekip esas duruşa geçtiler. Gelenin bir SS subayı olduğunu tahmin ederek ben de aynı şeyleri yaptım. Kadın gözlerini kırpmadan bana bakıyordu. Arkadan gelen kimse ortaya çıktı. Yüzbaşı Roschmann'dı bu. Öteki iki Kapo'ya, işlerini sürdürmelerini işaret etti ve soluk mavi gözleri ile bana baktı. Bu bakışın, şapkamı çıkarmakta ağır davrandığım için kamçılanacağım anlamına geldiğini düşündüm. Ama o yumuşak bir sesle:

«Adın ne senin?» diye sordu.

Esas duruşumu bozmadan:

«Tauber, Yüzbaşım,» dedim.

«Biraz ağır hareket ediyorsun Tauber. Seni az bir şey canlandırsak mı dersin?»

Cevap vermenin gereği yoktu. Söylenen söz cevapsız geçiştirildi. Roschmann'ın bir şeyden kuşkulanmış gibi kısılan bakışları kadına döndü. Sonra o şeytansı gülümsemesi ağır ağır yüzüne yayıldı.

«Bu kadını tanıyor musun?» diye sordu.

«Evet Yüzbaşım,» dedim.

«Kimdir?»

Cevap veremedim. Dudaklarım sanki zamkla birbirine yapıştırılmıştı.

«Karın mı?»

Taş kesilmiş bir halde evet işareti yaptım. Yüzündeki gülümseme daha da genişledi.

«Ama bu ne kabalık azizim Tauber? Vagona çıkması için bayana yardım etsene.»

En ufak bir hareket yapmadan öyle duruyordum. Roschmann yüzünü bana yaklaştırarak fısıldadı:

«Onu vagona sokman için on saniyen var. Yoksa sen gir içeri.»

Ağır ağır kollarımı uzattım. Esther kollarıma dayandı ve bunun desteği ile vagona çıktı. Öbür iki Kapo vagonun kapılarını kapatmak için bekliyorlardı. Esther vagona çıktıktan sonra yeniden bana baktı. Birer damla yaş göz-

lerinden yanaklarına aktı. Hiçbir şey söylemedi. Hiç konuşmadık. Kapılar kapandı ve vagon yola düştü. En son olarak gördüğüm onun bana bakan gözleriydi.

Bu gözlerdeki bakışın anlamını çıkarmak için yirmi yıl düşündüm. Bu sevgi miydi, yoksa nefret miydi? Bir hor görme miydi, yoksa acıma mıydı? Şaşkınlık mıydı, yoksa anlayış mıydı? Bunu hiçbir zaman öğrenemeyeceğim.

Vagon gittikten sonra, hâlâ gülümseyen Roschmann bana döndü:

«İşini bitirmemiz gerektiğine lüzum göreceğimiz zamana kadar yaşamaya devam edebilirsin Tauber. Ama bundan sonra zaten ölü sayılırsın.»

Haklıydı. Bedenimdeki ruh o gün öldü. 29 Ağustos 1942 idi.

O yıl Ağustostan sonra bir robot gibi yaşamaya başladım. Hiçbir şey beni etkilemiyordu artık. Ne soğuğu, ne de acıyı duyuyordum. Bütün duygularım körleşmişti. Roschmann'ın ve SS kafadarlarının zalimliklerini gözlerimi kırpmadan seyrediyordum. Bir insan ruhunu etkileyebilecek her şeye ve bir insan bedenine etki yapabilecek birçok şeye karşı bağışıklık kazanmıştım. Ya kafamda dosyalayarak, ya da tarihleri iğneyle bacak derilerime işleyerek en ince ayrıntılarına kadar her şeyi not ediyordum. Kafileler geliyor, ölüm tepesine yürüyor, ya da vagona gidiyor, insanlar ölüyor ve gömülüyordu. Kolumda şerit, elimde sopayla yanlarında ghetto'nun kapısına doğru yürürken arasıra gözlerine bakıyordum. Bu bana, vaktiyle okuduğum bir İngiliz şairinin; yaşamaya mahkum edilen eski bir denizcinin, tayfaları susuzluktan ölürlerken gözlerine baktığı zaman bu gözlerde gördüğü lâneti anlatan şiirini hatırlattı. Benim için lânet de söz konusu olamazdı. Çünkü ben suçluluk duygusuna bile bağışıklık kazanmıştım. Bunu yıllarca sonra duyacaktım. İçimde sadece hâlâ ayaklarının üstünde duran bir ölünün boşluğu vardı.

Peter Miller o gece geç saatlara kadar okudu. Anlatılan zalimliklerin etkisi altında sanki uyuşmuştu. Sakinleşmek için sık sık arkasına yaslanıyor ve derin derin soluk alıyordu. Sonra yine okumasını sürdürüyordu.

Gece yarısına doğru bir aralık anıları bıraktı ve kahve pişirdi. Perdeleri kapatmadan önce pencerenin önünde

durarak caddeye baktı. Yolun epey aşağısında Café Cherie'nin neon ışıkları Steindamm boyunca ışıl ışıl parlıyordu. Ek bir gelir sağlamak için caddeyi dolduran çok sayıdaki kiralık kızlardan biri bir işadamının koluna girdi. Az aşağıdaki bir pansiyona dalıp gözden kayboldular. Yarım saatlık bir cinsel ilişki için işadamı yüz marktan olacaktı.

Miller perdeleri örttü. Kahvesini bitirdi ve yeniden Salomon Tauber'in anılarına döndü.

1943 yılı sonbaharında Berlin'den gelen bir buyrukta, Yüksek Orman'da gömülü on binlerce cesedin çıkarılması ve ya yakılmak suretiyle ya da sönmemiş kireçle tamamen ortadan kaldırılması istendi. Tam kışa girerken ve yerlerin buz tutmak üzere olduğu bir sırada, söylemesi kadar yapılması kolay bir iş değildi bu. Roschmann günlerce sinirleri tepesine çıkmış halde dolaştı. Ama buyruğun yerine getirilmesi için yönetimle ilgili ayrıntılar onu yeterince bizden uzak tuttu.

Yeni kurulan iş müfrezeleri kazma ve küreklerle günlerce tepedeki ormana taşındılar ve yine günlerce ormanın üstünden kara duman sütunları yükseldi. Yakıt olarak ormanın çamlarını kullanıyorlar; ama iyice bozulmuş cesetler kolay yanmıyor, iş de ağır gidiyordu. Sonunda işi sönmemiş kirece döktüler. Her ölü tabakasını sönmemiş kireçle örttüler ve 1944 ilk yazında toprak yumuşayınca yeniden hendeklere doldurdular.(*)

Bu işleri yapan güruh ghetto'dan değildi. Öbür insanlardan tamamen tecrit edilmişlerdi. Onlar da Yahudiydi ama, çevredeki kampların en kötülerinden biri olan Salas Pils'te tutukluydular. Birçoklarının yamyamlığa başvurmalarına rağmen, hepsi, açlıktan ölünceye kadar yiyecek hiçbir şey verilmemek suretiyle, yine burada imha edildiler.

1944 ilkyazında bu çalışmalar aşağı yukarı sona erdiği zaman ghetto da tasfiye edildi. 30 bin kişinin büyük çoğunluğu, kaderine bu son kurbanları da bağrına basmak yazılı olan çam ormanına doğru yola çıktı. Ghetto ateşe

(*) Sönmemiş kireç cesetleri yakıyor ama kemikleri yok edemiyordu. Daha sonra Ruslar bu 80 bin iskeleti ortaya çıkardılar. (Yazarın notu).

verilip külleri de buldozerle ezildikten sonra, beş bin kişiyi bulan bizler Kaiserwald kampına transfer edildik. Bir zamanlar yüzlerce dönümü kaplamış olan bu yerlerde ezilmiş küllerden başka hiçbir şey kalmadı.(*)

Tauber'in anılarının bundan sonraki yirmi sayfası Keiserwald toplama kampında açlık, hastalık, fazla çalışma ve kamp muhafızlarının zulmüne karşı verilen yaşama mücadelesini anlatıyordu. Bunların arasında SS Yüzbaşısı Eduard Roschmann'dan hiç söz edilmiyordu. Ama kendisinin Riga'da olduğu muhakkaktı. Tauber, SS'lerin Ekim 1944 başlarında, intikam hırsı ile dolu Ruslar'ın eline düşmek düşüncesi yüzünden nasıl korkuya kapıldıklarını ve batıdaki Reich'a bir geçiş vizesi gibi kullanmak üzere hayatta kalan son bir avuç tutukluyu da yanlarına alarak nasıl Riga'dan deniz yoluyla umutsuzca bir kaçışa hazırlandıklarını anlatıyordu.

Aşağı yukarı dört bin sağlam insan 11 Ekim günü öğleden sonra yürüyüş kolu halinde Riga şehrine geldik ve doğru rıhtıma gittik. Sanki ufukta gök gürlüyormuş gibi uzaktan kulaklarımıza garip gürültüler geliyordu. Daha önce hiç top mermisi ve bomba sesi duymadığımız için bu

(*) Ruslar'ın 1944 saldırısı savaşı öylesine batıya doğru sürükledi ki, Sovyet birlikleri Baltık devletlerinin güneyine girdiler ve buradan da Baltık Denizi'ne çıkarak tüm Ostland'ın Reich ile bağlantısını kestiler. Bu durum Hitler ile generalleri arasında büyük bir patırtının kopmasına sebep oldu. Generaller gelmekte olan tehlikeyi görmüş ve Ostland'deki kırk beş tümenin geri çekilmesi için Hitler'e ricada bulunmuşlardı. Hitler, 'Ya ölüm, ya zafer' olan o papağan haykırışını tekrar ederek bu isteği reddetti. Böyle yapmakla da, çember içinde kalan bu 500 bin askere tek sağladığı şey ölüm oldu. İkmal yolu kesilen tümenler, belirli bir sonucu geciktirmek için yavaş yavaş eriyen cephaneleri ile sonuna kadar savaştılar. Sonunda da teslim oldular. Tutsak edilen ve 1944-1945 kışında Rusya'ya gönderilen bu kuvvetlerin büyük çoğunluğundan pek azı ve ancak on yıl sonra Almanya'ya dönebildi. (Yazarın notu).

gürültüler bizi şaşırttı. Açlık ve soğuktan donmuş olan beyinlerimize, bu gürültülerin Riga varoşlarına düşen Rus toplarının mermileri olabileceği takıldı.

Rıhtım SS subayları ve ilgilileriyle doluydu. O zamana kadar böylesine çok SS'i aynı zamanda ve birarada görmemiştim. Sayıları bizden fazla olmalıydı. Depolardan birinin önüne sıra sıra dizildik. Çoğumuzun ilk aklına gelen makineli tüfek ateşiyle burada öldürüleceğimiz oldu. Ama düşünüldüğü gibi çıkmadı.

Muhakkak ki SS'ler bizi; Riga'dan geçmiş olan yüzlerce binlerce Yahudiden geri kalanları, Reich'a dönüş yolunda Rus ilerleyişinden kurtulmak için bir koz olarak kullanacaklardı. Yolculuğun yapılacağı araç, Altıncı İskele'deki, çevrilmiş toprakların dışında kalan son şilepti. Biz orada dururken, rıhtım boyunca sıralanmış depolardan ikisinde sedyeler üstünde yatan Alman Ordusu'ndan yüzlerce yaralının bir kısmının vapura taşınmasına başlandı.

Yüzbaşı Roschmann olduğumuz yere geldiği zaman karanlık inmek üzereydi. Yapılmakta olan işlemi görünce hemen durdu. Vapura taşınmakta olanların Alman Ordusu yaralıları olduklarını farkedince, sedyeleri taşıyan askerlere «Durun» diye bağırdı.

Rıhtım boyunca hızlı hızlı bunlara doğru yürüdü ve erlerden birini tokatladı. Sonra bizim olduğumuz yana dönerek gürledi:

«Hey siz, döküntüler, gemiye çıkıp indirin şu adamları. İndirin hepsini. Bu gemi bizim.»

Bizimle birlikte oraya gelmiş olan SS'lerin tabanca namlularının dürtüklemeleriyle iskele tahtasına doğru yürümeye başladık. O zamana kadar geride durmuş yüklemeyi seyreden yüzlerce SS subayı, eri ve NCO'su öne doğru atıldılar ve tutukluların peşinden gemiye çıktılar. Güverteye varınca sedyeleri kaldırıp geriye, rıhtıma taşımaya başladık. Daha doğrusu tam taşımak üzereyken başka bir haykırış bizi durdurdu.

Haykırışı duyduğum zaman ben iskele tahtasının başına gelmiştim ve gemiye çıkmak üzereydim. Ne olduğunu anlamak için haykırışın geldiği yöne baktım.

Rıhtım boyunca koşa koşa gelen bir yüzbaşı, iskele tahtasının başında durdu. Vapurdan indirilecek sedyeleri taşıyan adamlara:

«Yaralıların vapurdan çıkarılmasını kim emretti?» diye bağırdı.

Roschmann arkadan ona yaklaştı ve:

«Ben emrettim,» dedi. «Bu vapur bizim.»

Yüzbaşı hırsla ona döndü. Elini cebine sokarak bir kâğıt çıkardı.

«Bu gemi ordu yaralılarını almak için gönderildi,» dedi. «Ordu yaralılarını alacak yalnız.»

Bunun üzerine sıhhiye erlerine dönerek görevlerini sürdürmelerini emretti. Roschmann'a baktım. Hırstan olduğunu sandığım bir titreme ile titriyordu. Sonra korktuğunu gördüm. Ruslarla karşı karşıya bırakılmaktan korkmuştu. Ruslar bizim gibi değil, silahlıydılar. Sıhhiye erlerine bağırmaya başladı:

«Bırakın onları. Ben bu gemiye Reich adına el koydum.»

Sıhhiye erleri onu duymazlıktan gelerek kumandanlarının buyruğuna boyun eğdiler. Yüzbaşı iki adım ötede olduğu için yüzüne dikkat ettim. Bitkinlikten bembeyaz olmuş, gözlerinin altı morarmıştı. Burnunun yanlarında derin çizgiler vardı. Yüzü birkaç haftalık bir sakalla kaplıydı. Yükleme işleminin yeniden başladığını görünce, Roscmann'ın yanından geçip sıhhiye erlerinin olduğu yere gitmek üzereydi ki, rıhtımın karı içindeki kalabalık erler arasından bir sesin Hamburg şivesi ile:

«Sağol Yüzbaşım, aklı başına gelsin domuzun,» diye bağırdığını duydum.

Yüzbaşı, Roschmann'ın hemen yanında olduğu için, SS subayı onun kolunu yakalayıp çekti ve eldivenli eliyle yüzüne bir tokat indirdi. Onun binlerce kişiyi tokatladığını görmüştüm. Ama hiçbirinde sonuç böyle olmamıştı. Yüzbaşı başını salladı. Yumruğunu sıktı. Sıkılı bir sağ yumruk bir balyoz gibi Roschmann'ın çenesini buldu. Roschmann havalandı ve ağzının kenarında beliren birkaç damla kanla sırtüstü karların içine düştü. Yüzbaşı, sıhhiye erlerinin yanına doğru yürüdü.

Roschmann hemen davranıp meşin kılıfından SS subaylarına ait Lügerini çekti. Dikkatle nişan aldı ve Yüzbaşının omuzları arasına ateşledi. Tabancanın patlamasıyla her şey bir anda durdu. Yüzbaşı sendeledi. Geri döndü. Roschmann bir daha ateş etti. Mermi bu kez Yüzbaşının

boğazına saplandı. Yüzbaşı geriye doğru büküldü. Rıhtıma düşmeden önce de ölmüştü. Mermi boğazına saplandığı zaman, boynundaki bir şey havalanmıştı. Cesedi denize atmam emredildiği zaman, Yüzbaşının boynundan havalanıp yere düşen bu şeyin yanından geçerken dikkat ettim. Kordelalı bir madalya idi. Yüzbaşının adını bilmiyordum. Ama boynundan düşen madalya, meşe yaprağı döşenmiş bir kahramanlık nişanıydı.

Miller anıların bu sayfasını gittikçe artan bir şaşkınlıkla okudu. Önce inanmadı. Kuşkulandı. Yeniden inanır gibi oldu. Sonra büyük bir hırs duydu. Kuşkularını büsbütün yoketmek için aynı sayfayı tekrar tekrar okumaya devam etti.

Bu olaydan sonra, Alman Ordusu yaralılarını boşaltmaya başlamamız emredildi ve onları rıhtım boyundaki karların üstüne bırakmamız söylendi. Genç bir askerin iskele tahtasından inmesine yardım ettim. Gözleri kör olmuştu. Yarı çıldırmış gibiydi ve anasını sayıklıyordu. On sekiz yaşından fazla olduğunu sanmıyorum.

Sonunda bütün yaralılar indirildi ve tutukluların gemiye binmeleri emredildi. Hepimiz, yerimizden kımıldayamayacak biçimde birbirimize kenetlenerek ön ve arka ambarlara doldurulduk. Sonra ambar kapakları vuruldu ve SS'ler gemiye binmeye başladı. Gemi kaptanı, devriye gezen Rus Stormovikleri tarafından görülüp bombalanmak ihtimalini önlemek için gün ışımadan Letonya Körfezi'nden uzaklaşmayı iyice aklına koymuş olmalı ki, gece yarısından az önce yola çıktık.

Alman hatlarının epey gerisindeki Danzig'e ulaşmamız üç gün sürdü. Güvertelerin altındaki sallanan, çalkalanan bir cehennemde aç, susuz ve dört bin tutukludan dörtte birinin öldüğü üç gün. Kusmak için yiyecek bir şey yoktu. Böyle olmakla birlikte herkes deniz tutmasından kuru kuru öğürüyordu. Birçokları bitkinlikten ve kusmaktan öldüler. Bazıları da açlıktan ya da soğuktan. Daha başkaları havasızlıktan. Daha daha başkaları da sadece yaşama gücünü yitirdikleri için sırtüstü yatarak kendilerini ölüme teslim ettiler. Bu sırada gemi yeniden kıyıya yanaştı. Ambar ka-

pakları açıldı. İğrenç bir koku içindeki ambarlara, kış havasının dondurucu soğuğu doldu.

Danzig'de rıhtıma boşaltıldığımız zaman, Riga'da gemiye bindirilenlerin sayısının tutması için canlılar boyunca ölüler de yatırıldı. SS'ler sayı konusunda her zaman çok dikkatliydiler.

Sonradan öğrendiğimize göre Riga, 14 Ekim günü, biz daha denizdeyken Ruslar'ın eline geçmişti.

Tauber'in acı ile dolu Odysseia'sı sonuna yaklaşıyordu. Bu yolculuktan hayatta kalan tutuklular Danzig'den bir mavna ile Danzig dışındaki Stutthof kampına götürülmüşlerdi. Tauber 1945 yılının ilk haftalarına kadar her gün gündüzleri Burggraben'in denizaltı tezgahlarında çalışmış, geceleri de kampta kalmıştı. Binlerce kişi de gıdasızlıktan Stutthof'daki kampta ölmüştü. Tauber bunların hepsinin ölümünü görmüş, ama kendisi nasılsa hayatta kalabilmişti.

İleri yürüyüşleri sürdüren Ruslar Ocak 1945'te Danzig'e yaklaşınca Stutthof kampının hayatta kalan tutukluları kara kış içindeki ünlü Ölüm Yürüyüşü'yle batıya Berlin'e doğru yola çıkarılmışlardı. Batılıların eline düşüldüğü zaman SS muhafızları tarafından can güvenlikleri için bir koz olarak kullanılmak istenen bu hayalet kolları, Doğu Almanya boyunca batıya doğru güdüldüler. Yol boyunca da kar ve dondan sinekler gibi can verdiler.

Tauber bundan da kurtuldu. Yürüyüş kolunun artıkları, sonunda Batı Berlin'deki Magdeburg'a ulaştılar. SS'ler burada onların peşini bırakarak kendi başlarını kurtarma derdine düştüler. Tauber'in grubu, şaşkın ve çaresiz adamlardan meydana gelen bölge muhafızlarının yönetiminde olmak üzere Magdeburg hapishanesine yerleştirildiler. Tutuklularını beslemek yeteneğinden yoksun olan ve ileri yürüyüşlerini sürdüren Müttefikler, tutukluları buldukları zaman kendilerine ne der diye ödleri kopan muhafızlar, bunların içinde en uygun gördüklerine, çevrede ne bulabilirse aşırmak üzere dışarı çıkma izni vermişlerdi.

Eduard Roschmann'ı son kez Danzig rıhtımında sayıldığımız zaman görmüştüm. Soğuğa karşı sıkıca giyinmiş olarak bir otomobile biniyordu. Bunun onu son görüşüm

olacağını sanmıştım. Ama kaderde onu bir kez daha görmek varmış. Bu da 3 Nisan 1945'te oldu.

O gün şehrin doğusundaki bir kasaba olan Gardelegen'e doğru gitmiş ve yanımdaki üç tutukluyla birlikte küçük bir torba dolusu patates toplamıştım. Yanımızdaki ganimetle yorgun argın dönüyorduk ki ardımızdan, batıya doğru gitmekte olan bir otomobil geldi. Yol üstündeki bir atlı arabaya yol vermek için durdukları zaman içindekilere bir göz attım. Bunlar batıya doğru kaçmakta olan dört SS subayıydılar. Şoförün yanında oturmuş, sırtına bir ordu onbaşısının ceketini geçirmekte olanı Eduard Roschmann'dı.

Soğuk bahar rüzgârından korunmak üzere başıma eski bir patates çuvalından kesilmiş bir kukulete geçirmiş olduğum için o beni tanımadı. Ama ben onu tanımıştım. Kuşkusuz tanımıştım.

Otomobil batıya doğru yol alırken dördü de üniformalarını değiştiriyorlardı muhakkak. Epeyce uzaklaştıkları sırada otomobilin bir penceresinden bir elbise fırladı dışarı. Birkaç dakika sonra elbisenin atıldığı yere vardığımız zaman durup inceledik. Yakasında yüzbaşı rütbesindeki bir Ordu SS'inin çifte şimşek işaretleri olan bir SS subayı ceketiydi bu. SS'in Roschmann'ı yok olmuştu.

Bu olaydan yirmi dört gün sonra kurtuluş geldi. Dışarıda tam bir anarşi hüküm sürdüğü için, sokaklarda dolaşmak tehlikesini göze almaktansa hapishanede aç oturmayı yeğ tutuyorduk. 27 Nisan sabahı şehir tam bir sessizliğe büründü. Öğleye doğru avluda yaşlı muhafızlardan birisiyle konuşuyor; korku içinde olan adamın bir saata yakın bir süreden beri kendisinin ve arkadaşlarının Adolf Hitler ile, dolayısıyla da Yahudilerin öldürülmesiyle hiçbir ilişkileri olmadığı hakkındaki sözlerini dinliyordum.

Gelenin subay olması gerekiyordu. Çünkü peşinde, kafasına yassı, yuvarlak bir miğfer geçirmiş olan bir er vardı. Hapishanenin avlusuna bakarak bir süre konuşmadan durdular. Avlunun bir köşesinde, on iki hafta içinde ölmüş, ama hiç kimse, kendisinde onları gömme gücünü bulamadığı için oraya yığılıp bırakılmış elli kadar ceset vardı. Ötekiler, cerahatlenmiş ve kokuşan yaraları içinde bir parça güneşlenebilmek için yarı ölü halde duvar diplerine uzanmışlardı.

İki adam önce birbirlerine, sonra da yetmiş yaşındaki muhafıza baktılar. Şaşkın şaşkın baktı o da onlara. Sonra Birinci Dünya Savaşı'nda öğrenmiş olması muhtemel bir şey söyledi:

«Merhaba Tommy,» dedi.

Subay ona baktı. Bir daha avluya baktı. Sonra İngilizce olarak:

«Allah'ın belâsı domuz seni...» dedi.

Birden ağlamaya başladım.

Hamburg'a nasıl gelebildim pek bilmiyorum. Ama geldim. Herhalde geçmişten neler kaldığını görmek istemiş olacağım. Doğup büyüdüğüm sokaklar, çalıştığım büro, oturduğum daire, her şey Müttefik hava saldırılarının meydana getirdiği büyük ateş fırtınası içinde kaybolup gitmişti.

İngilizler beni Magdeburg'da hastaneye yatırmışlardı. Bir süre sonra kendi isteğimle hastaneden çıkarak rasladığım araçlara parasız binmek suretiyle doğduğum şehre gittim. Ama oraya gidip de hiçbir şeyin ayakta kalmadığını görünce büsbütün yıkıldım. Bergen-Belsen denen bir yerden gelmiş olanlarla birlikte bir yıl hastanede bakım gördüm; bir yıl da aynı hastanede, benden daha kötü durumda olanlara hastabakıcılık yaptım.

Hastaneden çıkınca da, son günlerimi geçirmek üzere, doğum yerim Hamburg'da bir oda aramaya gittim.

Anılar, yeni yazıldığı belli olan ve sonsözü teşkil eden temiz, beyaz iki kâğıtla son buluyordu.

1947'den beri Altona'daki bu küçük odada yaşadım. Hastaneden çıktıktan hemen sonra Riga'da benim ve arkadaşlarımın başından geçenlerin öyküsünü yazmaya başladım.

Ama bu öyküyü bitirmeden çok önce, benden daha bilgili ve yapılanlara benden daha iyi tanıklık edebilecek durumda olan daha başkalarının da hayatta kaldığını anladım. Mahvedilen insanları anlatmak için yüzlerce kitap yayınlandı. Bir de benim yazdıklarımla kim ilgilenecekti? Okutmak için kimseye götürmedim yazdıklarımı.

Başkalarının bunu çok daha iyi bir biçimde ele aldıklarını görünce, delilleri yazabilmek için hayatta kalmak

uğruna verdiğim mücadelenin boşuna zaman harcayıp güç yitirmekten başka bir şeye yaramamış olduğunu gördüm. Riga'da Esther'le birlikte ölmüş olmayı ne kadar istiyorum şimdi.

Son arzum olan, Eduard Roschmann'ı yargıç huzurunda görmek ve bizlere yaptığı zulüm hakkında mahkemeye belgeler göstermek bile hiçbir zaman yerine getirilemeyecek. Bunu biliyorum artık.

Bazen sokaklarda dolaşıyor ve buradaki eski günleri hatırlıyorum. O günler de geri gelmeyecek artık. Çocuklar benimle alay ediyorlar, kendileriyle konuşmak istediğim zaman benden kaçıyorlar. Bir keresinde benden kaçmayan küçük bir kız çocuğu ile konuşuyordum. Bağırarak annesi geldi ve çocuğu çekip götürdü. Bu yüzden başkalarıyla pek konuşmuyorum.

Bir gün bir kadın beni görmeye geldi. Tazminat Bürosu'ndan geldiğini ve tazminata hak kazanmış olduğumu söyledi. Tazminat istemediğimi söyledim. Cevabıma şaşırarak, yapılanların karşılığını almanın hakkım olduğunda diretti. Ben de almamakta direndim. Başka birisini gönderdiler. Gene istemedim. İkinci kez gelen, tazminat kabul etmemenin usule aykırı olduğunu söyledi. Bunun kendileri için pek rahatsız edici bir durum olduğunu anladım. Onlardan yalnız benim için biçileni alıyorum.

İngilizlerin hastanesindeyken doktorlardan biri, çok yakında bağımsızlığa kavuşacak olan İsrail'e neden göç etmediğimi sordu. Ona nasıl açıklayabilirdim durumu? Karım Esther'e yaptıklarımdan sonra kutsal topraklara hiçbir zaman ayak basmayacağımı ona söyleyemezdim ki. İsrail'i sık sık düşünüyorum ve nasıl bir yer olduğunu hayal ediyorum. Ama ben oraya gitmeye lâyık değilim.

Ben hiçbir zaman göremeyeceğim ama eğer bir gün bu satırlar İsrail'de okunursa, dilerim birisi benim için khaddish(*) desin, ne olur.

SALOMON TAUBER

Altona Hamburg,

21 Kasım 1963

(*) Ölülerin ardından okunan ve Tanrı'dan onlar için rahmet dileyen dua.

Peter Miller anıları bitirdikten sonra koltuğuna yaslandı ve gözleri tavanda olduğu halde sigara içerek uzun süre öylece kaldı. Sabahın beşinden biraz önce daire kapısının açıldığını ve Sigi'nin işten döndüğünü duydu. Onun hâlâ yatmamış olduğunu gören Sigi şaşırdı:

«Okuyorum,» dedi Miller.

Daha sonra, yeni başlayan günün ilk ışıkları St. Michalis'in kulesini aydınlatırken, Sigi yeni okşanmış genç bir kadının mutluluğu ve uyuşukluğu içinde, Miller de dalgın ve kafası çok meşgul bir halde gözlerini tavana dikmiş, yan yana yatakta yatıyorlardı. Sigi bir süre sonra:

«Ne düşünüyorsun?» diye sordu.

«Hiç. Sadece düşünüyorum.»

«Düşündüğün belli. Anlıyorum. Ama nedir düşündüğün?»

«Hazırlayacağım yeni yazı.»

Sigi yan dönüp ona baktı:

«Konusu ne olacak?»

Miller uzanıp sigarasını söndürdü.

«Bir adamın peşine düşeceğim.»

ÜÇ

PETER MİLLER ile Sigi, Hamburg'da birbirlerinin kollarında uyurlarken, Arjantin Hava Yolları'na ait dev bir Coronado, Kastilya'nın daha aydınlanmamış tepeleri üstünden geçerek Madrid'in Barajas Havalimanı'na inmek üzere süzüldü.

Birinci sınıf yolcu bölümündeki üçüncü sırada ve pencerenin yanında demirkırı renginde saçları ve düzgün bıyıklarıyla altmış yaşlarında gösteren bir adam oturuyordu.

Adamın kırk yaşlarındayken çekilmiş, onu kısa kesilmiş saçları, fare kapanı ağzını örten bıyıklarından yoksun ve başının sol tarafında, saçlarının ustura düzlüğünde ayırımı ile gösteren tek bir fotoğrafından başka fotoğrafı yoktu. Bu fotoğrafı görmüş olan küçük gruptan herhangi birinin, şimdi uçakta oturan bu uzun saçları dümdüz arkaya taranmış adamı tanıması imkânsızdı. Pasaportundaki fotoğrafta da şimdiki görünüşündeydi.

Aynı pasaporttaki ad onun kimliğini, Arjantin vatandaşı Bay Ricardo Suertes olarak gösteriyordu. Bu ad onun dünyayla acımasızca alay edişiydi. Çünkü İspanyolca Suerte baht demekti. Baht da Almanca Glueck. O ocak gecesi asıl adı Richard Gluecks olan uçaktaki adam bir zamanlar SS generali, Reich Ekonomik Yönetim Ana Bürosu'nun başı ve Hitler'in Toplama Kampları Müfettişiydi. Batı Almanya'da ve İsrail'de arananlar listesinde Martin Bormann ve Gestapo'nun eski şefi Heinrich Miller'den sonra üçüncü geliyordu. Görev bakımından, Auschwitz'in Şeytan Doktoru Dr. Josef Mengele'den daha üstündü. Odessa'nın ikinci adamı ve 1945'ten sonra Führer'in halefi olarak kabul edilen Martin Bormann'ın doğrudan doğruya baş yardımcısıydı.

SS'in işlediği cinayetlerde Richard Gluecks'in rolü eşsizdi ve Mayıs 1945'te kendisinin bütün bütün ortadan

kaybolmasını sağlamayı başardığı tutumuyla denk düşüyordu. Gluecks, insanların mahvında Adolf Eichmann'dan bile becerikliydi; en akıllı yöneticilerden biri olarak iş gördüğü halde bir kez bile eli tetiğe gitmemişti.

Eğer uçaktaki yolculardan birine pencere kenarında oturan adamın kimliği söylenseydi, eski ekonomik idare bürosu başkanının arananlar listesinin başında yer alan isimlerden biri olmasına şaşırır kalırdı.

Merak edip nedenini soranlar, Almanya yönünden 1933 ile 1945 arasında insanlığa karşı işlenmiş cinayetlerin belki yüzde doksan beşinin kuşkusuz SS'in marifeti olduğunu öğrenirlerdi. Bu yüzden doksan beşin, yüzde sekseni, yüzde doksanı SS içindeki iki şubeye mal edilebilirdi. Bu şubeler Reich Güvenlik Ana Bürosu ve Reich Ekonomik Yönetim Ana Bürosu'ydu.

Kitle cankırımlarında ekonomik büronun ne rolü olabilir düşüncesi insana garip görünürse, işin nasıl planlandığını anlamak gerekir. Yalnız Avrupa'daki Yahudilerle birlikte Slav ırkının büyük çoğunluğunu ortadan kaldırmak düşüncesiyle yetinilmemiş, kurbanların bu ayrıcalığı karşılamaları da istenmişti. Gaz odaları meydana getirilmeden önce, SS'ler tarihin en büyük soygununu çoktan becermişlerdi bile.

Yahudiler bu ayrıcalığı üç kademede karşıladılar. Önce işleri, evleri, fabrikaları, bankalardaki paraları, eşyaları, arabaları ve giysileri ellerinden alındı. Doğudaki tutsak çalışma kamplarına ve ölüm kamplarına sürülürken, yeni yerleşme bölgelerine götürüldüklerine büyük ölçüde inanarak, kendilerine taşıma izni verilen iki bavula, en çok iki bavula, ne koyabilirlerse doldurup öyle yola çıktılar. Kamp meydanlarında, üstlerindeki giyim eşyalarıyla birlikte bu bavullar da ellerinden alındı.

Altı milyon insanın bagajından binlerce milyon dolar kıymetinde ganimet elde edildi. Çünkü başta Polonya ve Doğu memleketlerinde yaşayanlar olmak üzere o zamanın Avrupa Yahudileri servetleriyle birlikte yolculuk etmeyi alışkanlık haline getirmişlerdi. Kamplardan vagonlar dolusu irili ufaklı altın süs eşyaları, elmaslar, gökyakutlar, yakutlar, külçe gümüşler, Fransız altınları, altın dolarlar, her cinsten kâğıt paralar, Almanya içindeki SS karargâhlarına geri gönderildi. SS'ler, tarihleri boyunca yürüttükleri her iş-

lemden kazanç sağladılar. Bu kazançlardan, üstlerine Reich'ın kartalıyla SS'lerin çifte şimşek işareti vurulmuş külçe altın halinde olanları, daha sonra Odessa'nın dayanacağı serveti meydana getirmek üzere savaşın sonlarına doğru İsviçre, Liechtenstein, Tanca ve Beyrut bankalarına yatırıldı. Bu altınların çoğu şimdi bile; kendini beğenmiş, dik kafalı bankerlerin muhafazasında Zürih şehrinin caddeleri altında yatmaktadır.

İşlemin ikinci kademesi doğrudan doğruya, kurbanların bedenleriyle ilgiliydi. Bu bedenlerde enerji kalorileri vardı. Bu kaloriler faydalı bir biçimde kullanılabilirdi. Bu kademelerde Yahudiler, meteliksiz olarak ele geçirilen Ruslarla, Polonyalılarla aynı düzeye geliyorlardı. Her sınıftaki çalışma yeteneği olmayanlar, gereksiz sayılarak yok edildiler. Çalışabilecek durumda olanlar da, ya SS'in kendi fabrikalarında; ya da Krupp, Thyssen, von Opel ve bunlara benzeyen öteki Alman endüstri kuruluşlarında acemiler için günde üç mark, ustalar için de dört mark karşılığında çalıştırılmaya başlandı. 'Günde' deyimi, yirmi dört saatlik bir süre içinde mümkün olan en az gıda karşılığı, mümkün olan en fazla işi almak anlamına geliyordu. Yüzlerce, binlerce insan çalışma yerlerinde öldü.

SS devlet içinde devletti. Kendi fabrikaları, iş yerleri, mühendislik şubeleri, inşaat bölümleri, onarım ve bakım atölyeleri, dikimevleri vardı. Gereksinme duyduğu her şeyi kendisi yapıyor, bu işleri görmek için de Hitler'in resmî buyruğuyla kendi öz malı olan tutsak işçileri kullanıyordu.

İşlemin üçüncü kademesi ise ölülerin cesetleriyle ilgiliydi. Bunlar geride vagonlar dolusu ayakkabılar, çoraplar, tıraş fırçaları, gözlükler, ceketler ve pantolonlar bırakarak ölüme çırılçıplak gidiyorlardı. Saçlarını da geride bırakıyorlardı. Reich'a gönderilen bu saçlarla kış savaşları için keçe çizmeler yapılıyordu. Kerpetenlerle cesetlerden çıkarılan altın dişler, külçe altın olarak Zürih bankalarına yatırılmak üzere eritiliyordu. Kemiklerden gübre, yağlardan da sabun yapmak üzere girişimlerde bulunulduysa da ekonomik olmadığı görüldü.

On dört milyon insanın yok edilmesinden sağlanacak bütün ekonomik ve kazançlı çalışmalarla, o geceki uçağın

3-B sayılı koltuğunda oturan adamın başkanlığındaki SS'e bağlı Reich Ekonomik Yönetim Ana Bürosu ilgiliydi.

Gluecks, Almanya'dan kaçarak sağladığı ömür boyu özgürlüğü, geri dönerek tehlikeye atmak istemeyenlerdendi. Geri dönmesinin gereği de yoktu. Gizli yatırımlardan bol bol faydalanarak Güney Amerika'da ömrünün sonuna kadar bolluk içinde yaşayabilirdi. Nitekim şimdilerde bile sürdürüyor bu tutumu. 1945'ten sonra bile, Nazi ideallerine bağlılığında en küçük bir sapma olmaması, eski yüksek göreviyle birleşince; Odessa örgütlenip hüküm sürmeye başladığında kendisine Arjantin'deki kaçak Naziler arasında yüksek ve şerefli bir yer sağlamıştı.

Uçak rahatlıkla alana indi. Bir aksilik çıkmadan yolcular gümrükten geçtiler. Üçüncü sıradaki birinci sınıf yolcusunun rahat İspanyolcası kimsenin dikkatini çekmemekte hayli faydalı oldu. Kendisini uzun zamandan beri rahatlıkla bir Güney Amerikalı olarak kabul ettirebiliyordu.

Terminalden çıkınca bir taksiye bindi ve uzun bir alışkanlığın etkisiyle Zurburan Oteli'nin bir blok ötesinde bir adres verdi. Şoförün parasını verip Madrid'in ortasında taksiden indikten sonra elinde çantası olduğu halde, otele doğru geri kalan yüz metreyi yürüdü.

Oteldeki yeri teleksle daha önceden ayrılmıştı. Gereken işlemi yaptırdıktan sonra odasına çıkıp duşunu aldı, tıraş oldu. Saat tam dokuzda kapıya hafifçe üç kez vuruldu. Kısa bir duraklamadan sonra iki vuruş daha izledi bunu. Kapıyı kendisi açtı. Geleni görünce de içeri girmesi için geri çekildi.

Gelen adam kapıyı kapattı. Hazırola geçti. Eski selamlama yöntemine uygun biçimde avuç yere dönük olmak üzere hızla sağ kolunu kaldırdı:

«Sieg Heil» dedi.

General Glueck, kendinden hoşnut bir biçimde genç adama başını eğerek, o da sağ elini kaldırdı ve daha yumuşak bir sesle:

«Sieg Heil,» dedi.

Konuğuna, oturması için bir koltuk gösterdi. Karşısındaki adam da Almandı. Eski bir SS subayı, şimdi de Odessa'nın Batı Almanya içindeki örgütünün başıydı. Böyle üst kademedeki bir subay tarafından kişisel bir görüş-

me için Madrid'e çağırılmış olmaktan ötürü büyük bir şeref duyuyor; bu buluşmanın otuz altı saat önce ölen Başkan Kennedy'nin ölümü ile bir ilişkisi olduğunu sanıyordu. Yanılmamıştı.

«Avrupa'ya bu beklenmedik ve biraz da tehlikeli gelişimin nedenini belki tahmin etmişsinizdir,» dedi. «Bu kıtada gereğinden fazla kalmaktan hoşlanmadığım için hemen konuya gireceğim ve çok kısa konuşacağım.»

Almanya'dan gelen küçük rütbeli, öne doğru eğilerek bekledi. General devam etti:

«Bizim için çok iyi bir şans sonucu olarak Kennedy artık ölmüş bulunuyor. Bu olaydan mümkün olan faydayı sağlamak için hiçbir şeyi ihmal etmemek gerek. Beni anlıyor musun?»

Genç adam istekle karşılık verdi:

«Prensip olarak elbette Generalim. Ama hangi konuda?»

«Bonn'daki hainler ayak takımıyla Tel Aviv'deki domuzlar arasında söz konusu olan gizli silah pazarlığını amaçlıyorum. Bu silah pazarlığını biliyorsun, değil mi? Şu sırada bile Almanya'dan İsrail'e hâlâ akmakta olan tankları, topları ve bütün öteki silahları?»

«Evet, elbette.»

«Gelecek çatışmada tam bir zafere ulaşması için Mısır'ın davasına yardımcı olmak üzere, örgütümüzün elinden gelen her şeyi yaptığını da biliyorsun?»

«Elbette. Oraya gönderilmek üzere birçok Alman bilimadamının toplanmasını örgütlemiş bulunuyoruz.»

General Gluecks başını salladı:

«O konuya daha sonra değineceğim. Benim sözünü etmek istediğim şey, diplomatik yollardan en güçlü biçimde Bonn'a direnebilmeleri için, Arap dostlarımızı bu haince pazarlıktan mümkün olduğu kadar haberdar etmek yolundaki siyasetimiz. Arapların bu protestoları, konu kendilerini çok tedirgin ettiği için, Alman siyasal çevrelerinde de bu silah pazarlığına karşı çıkan güçlü bir grubun meydana gelmesine yol açtı. Bu grup, aslında bilmeyerek, silah pazarlığından vazgeçilmesi için hükümet seviyesinde budala Erhard'a baskı yapmak suretiyle bizim hesabımıza çalışıyor.»

«Evet. Anlıyorum Herr General.»

«İyi. Erhard şu ana kadar silah gönderme işini önleyemedi. Ama büyük duraksamalar geçirdi. Alman-İsrail silah alışverişinin kesildiğini görmek isteyenlerin bugüne kadar başlıca endişe konusu, pazarlığın Kennedy tarafından desteklenmesi; Kennedy'nin her isteğinin de Erhard tarafından yerine getirilmesiydi.»

«Evet. Çok doğru.»

«Ama Kennedy öldü.»

Almanya'dan gelen genç adam, işlerin yeni aldığı durum kafasında belirgin bir biçim kazandığı için, gözleri heyecanla ışıldayarak ardına yaslandı. SS generali, elindeki yaprak sigarasının külünü kahve fincanına silkeledi; ortaya iyice çıkan puronun korlu ucunu karşısındakine doğru uzattı:

«Dolayısıyla bu yılın geri kalan bülümünde dostlarımızın ve taraftarlarımızın Almanya içinde yürütmeleri gerekecek siyasal eylemlerin ana öğesi, kamuoyunu Almanya'nın gerçek ve geleneksel dostları Araplardan yana olarak en geniş ölçüde bu silah alışverişine karşı kışkırtmak olacaktır.»

Genç Alman ağzını yayarak gülümsüyordu:

«Evet, evet bu yapılabilir.»

General devam etti:

«Kahire hükümeti içindeki bazı ilişkilerimiz, hem kendi elçilikleri, hem de başka elçilikler kanalıyla sürekli olarak diplomatik protestolarda bulunulmasını sağlayacak. Başka Arap dostlarımız da, Arap öğrenciler ve Arapların Alman dostları tarafından gösterilerde bulunulmasını sağlayacaklar. Sizin göreviniz de, bizim gizlice desteklediğimiz çeşitli broşür ve dergilerle, haberlerin yayınlandığı başlıca gazete ve dergiler arasında işbirliğini sağlamak; hükümet ve politikacılara yakın görevlileri elde ederek; silah pazarlığına karşı gittikçe artan tepkiye yakınlık duymaları için kandırmak olacaktır.»

Genç adamın alnı kırıştı:

«Bugün Almanya'da İsrail'e karşı duyguları uyarmak çok zor,» diye mırıldandı.

Öteki terslikle:

«Bu bir problem değil,» dedi. «Mesele çok basit: Pratik nedenler bakımından, bu budalaca, sözde gizli silah gönderme işinden ötürü, seksen milyon Arap'ı Al-

manya kendisinden soğutmamalıdır. Özellikle diplomatlar olmak üzere Almanların çoğu bu nedeni olumlu karşılayacaklardır. Dışişleri Bakanlığı'ndaki bizce çok iyi bilinen dostlarımızın yardımı sağlanabilir. Böyle pratik bir görüş akla yakındır. Kuşkusuz para da kullanılacaktır. Asıl sorun şu: Kennedy ölü olduğuna, Johnson da aynı enternasyonalist Yahudi taraftarı görüşü pek benimseyecek durumda olmadığına göre; Erhard, bu silah alışverişini rafa kaldırmak üzere kendi hükümetini de içine alacak biçimde her kademeden sürekli baskıya hedef tutulmalıdır. Eğer biz Mısırlılara, Bonn'daki dış politikanın yönünü değiştirme başarısını sağladığımızı gösterebilirsek, Mısır'da ektiğimiz tohumlar çok çabuk gelişip yeşerecek, meyve verecektir.»

Açacağı kampanyasının daha şimdiden biçimlenmeye başladığını gören genç adam, olumlu anlamda başını sallıyordu durmadan.

«Dediklerinizi yapılacak,» dedi.

«Mükemmel,» diye cevap verdi General Gluecks.

Karşısındaki adam başını kaldırdı:

«Herr General, şu sırada Mısır'da çalışan Alman bilimadamları konusunda...»

«Evet, o konuya daha sonra değineceğimi söylemiştim. Onlar, Yahudileri bir seferde ve kökünden yok etmek planımızın sivri uçlarını meydana getiriyorlar. Helwan roketleri hakkında bir şeyler biliyorsun herhalde?»

«Evet. Hiç olmazsa kabaca ana hatlarını.»

«Ama ne amaçla kullanılacaklarını değil?»

«Eğer yanılmıyorsam...»

General Gluecks gülümsedi:

«İsrail'e birkaç ton yüksek nitelikte patlayıcı madde atmakta kullanılacağını, değil mi?.. Çok yanılıyorsun. Bu roketlerin ve bunları yapan kimselerin gerçekten böylesine hayati değer taşır şekilde önemli olmalarının nedenini sana açıklama zamanının geldiğini sanıyorum.»

General Gluecks ardına yaslandı. Gözlerini tavana dikti ve karşısındaki gence Helwan roketlerinin gerçek öyküsünü anlattı.

Savaş bittikten sonra, Kıral Faruk Mısır'da hâlâ egemenliğini sürdürürken binlerce Nazi ve SS örgütünün eski adamları Avrupa'dan kaçmışlar, Nil Nehrinin kumlu kıyıla-

rında kendilerine güven içinde bir barınak bulmuşlardı. Gelenler arasında bir bölük bilimadamı da vardı. Faruk'u deviren darbeden önce bile, iki Alman bilimadamı, roket yapmak üzere kurulması düşünülen bir fabrikanın ön çalışmalarını yürütmek üzere Faruk tarafından görevlendirilmişti. Bu 1952 yılında olmuştu. İki bilimadamı da Paul Goerke ve Rolf-Engel'di.

Cemal Abdülnâsır'ın Mısır'da yönetime el koymasını izleyen birkaç yıl süresince proje sallantıda kaldı. Ama 1956 Sina Seferi, Mısır kuvvetlerinin yenilgisiyle sonuçlanınca, Mısır'ın yeni diktatörü, İsrail'in bir gün topyekün yok edilmesi için yemin etti.

1961'de Moskova, Mısır'ın ağır roketler isteğine son 'Hayır' cevabını verince, bir Mısır roket fabrikası kurulması konusundaki Goerke/Engel projesi intikam duygusuyla yeniden canlandı ve kendilerine her türlü harcama yeteneği sağlanan Alman profesörlerle Mısırlıların büyük bir hızla çalışması sonucu aynı yıl içinde Kahire'nin kuzeyindeki Helwan'da Fabrika 333 çalışmaya başladı.

Ama fabrika açmak başka; roketlerin planını çizmek ve roket yapmak başka şeydir. Temeli İkinci Dünya Savaşı'na dayanan, Nazi taraftarlarının çoğunluğu meydana getirdikleri Nâsır dostlarının ileri gelenleri, uzun süreden beri Odessa'nın Mısır'daki temsilcileriyle ilişki kurmuşlardı. Mısırlıların ana problemlerine cevap bunlardan geldi. Bu problem de, roketleri yapmak için gerekli bilimadamlarını sağlamaktı.

Ne Rusya, ne Amerika, ne İngiltere, ne de Fransa yardım için bir kişi bile göndermezlerdi. Odessa, Nâsır'ın istediği roketlerin, bir zamanlar Werner von Braun ve çalışma arkadaşlarının Londra'yı dümdüz etmek için Peenemunde'de yaptıkları V-2 roketlerinin boy ve menziline eşit olduğuna dikkati çektiler. Eskiden bu roketler üzerinde çalışmış olanların büyük çoğunluğunu sağlamak mümkündü.

1961 sonlarında Alman bilimadamlarının toplanmasına başlandı. Bunların çoğu Stuttgart'taki Alman Uzay Andlaşması, Almanya'yı, başta nükleer fizik ve roket çalışmaları olmak üzere belirli alanlarda araştırma ve üretim yapmaktan alakoyduğu için bu bilimadamları hayal kırıklığına uğramışlardı. Aynı zamanda, araştırmalar için sürekli pa-

ra sıkıntısı içindeydiler. Bu bilimadamlarından çoğu için güneşli bir yerde, gerekli bol para ile araştırmaları sürdürmek ve gerçek roket planları çizmek çok çekiciydi.

Odessa, eski SS Binbaşısı Dr. Ferdinand Bradner'i Almanya'da bilimadamları toplamakla görevlendirdi. Dr. Ferdinand Bradner de kendisine yardımcı olarak eski SS çavuşu Heinz Krug'u seçti. İkisi birlikte Mısır'a gidecek, Nâsır'ın roketlerini büyük bir istekle yapacak adamlar bulmak üzere Almanya'da dolanmaya başladılar.

Teklif edebilecekleri aylık bakımından, adam seçmek konusunda yeterli olanaklara sahiptiler. Bu adamların başta gelenlerinden biri, savaş sonrası Almanya'dan alınıp Fransızlar tarafından Fransa'ya götürülmüş olan ve De Gaulle'ün uzay araştırmaları programının temelini kuran, Fransız Veronique roketinin babası Profesör Wolfgang Pilz'di. Profesör Pilz 1962 başında Mısır'a doğru yola çıktı. Bir ikinci uzman da Dr. Heinz Kleinwachter'di. İkisi de von Braun'un V.2 çalışmalarına katılmış olan Dr. Eugen ve karısı İrene, Dr. Joseph Eisig, Dr. Kirmayer de Mısır'a gittiler. Hepsi de itici yakıt tekniğinde uzman olan kimselerdi.

Bunların çalışmalarının ilk sonuçlarını dünya, 23 Temmuz 1962 günü Faruk'un düşüşünün sekizinci yıldönümü nedeniyle Kahire sokaklarında düzenlenen bir geçitte gördü. El Kahira ve El Zafira adlarında; biri 500, öteki 300 kilometre menzilli iki roket, tekerlekli araçlara bindirilmiş olarak haykıran halkın önünden geçirildi. Nükleer başlıklı ve yakıtları olmamakla birlikte bu roketler, bir gün İsrail'e fırlatılacak olan bu tür 400 silahın ilk ikisiydi.

General Gluecks sustu. Yaprak sigarasından bir nefes çekti ve o güne döndü.

«Şimdi problem şu: Gövde, nükleer başlık ve yakıt konularını her ne kadar yoluna koymuş olursak olalım, bir güdümlü merminin anahtarı güdüm sistemindedir.»

Yaprak sigarası ile Almanya yönünü göstererek:

«İşte Mısırlılara sağlayamadığımız bu oldu» diye konuşmasını sürdürdü. «Stuttgart'ta ve daha başka yerlerde güdüm sistemi dalında uzman bilimadamları bulunmasına rağmen, kötü bahtımız yüzünden bunlardan hiçbirini her ne pahasına olursa olsun Mısır'a gitmeye kandıramadık. Gönderilen bütün uzmanlar sadece aerodinamik, yakıt ve nük-

leer başlık planı çizen bilginlerdi. Biz ise Mısırlılara roket sahibi olacaklarına dair söz vermiştik. Olacaklar da. Başkan Nâsır bir gün Mısır ile İsrail arasında bir savaşın patlak vermesi konusunda kararlı. Bu savaş da olacak. Başkan Nâsır, tanklarının ve askerlerinin savaşı kazanacağına inanıyor. Oysa bizim aldığımız haberler bu kadar iyimser değil. İnsan sayısı bakımından üstünlüklerine rağmen kazanamayabilirler de. Ama düşün bir kez, milyonlarca dolar ödenerek satın alınan Rus yapısı silahlar bir sonuç sağlamaz da, bizim örgütümüzün aracılığıyla toplanan bilim-adamlarının meydana getirdiği roketler kesin zaferi elde ederse, bizim durumumuz ne olur. Hiçbir şekilde aşılmasına imkân olmayan bir mevki elde ederiz. Hem bizim için güven verici bir barınak olmak üzere bize borçlu, bize bağlı, minnettar bir Ortadoğu kazanırız; hem de domuz Yahudi Devleti'ni kesin şekilde ortadan kaldırarak Führer'in son arzusunu yerine getirmek suretiyle bir taşla iki kuş vurmuş oluruz. Çok büyük bir meydan okuma bu. Kesin olarak başarısızlığa düşmememiz gerek ve başarısızlığa düşmeyeceğiz de.»

Almanya'dan gelen genç adam; odada bir aşağı, bir yukarı dolaşmakta olan âmirine korku ve şaşkınlıkla baktı:

«Beni bağışlayın Herr General, ama orta boyda 400 nükleer başlık bir anda ve bütün Yahudilerin işini bitirebilir mi? Büyük ölçüde zarar verir ama tam bir yıkım?..»

Gluecks döndü ve zafer kazanmış bir gülümsemeyle genç adama baktı:

«Ama ne tür bir nükleer başlık? Bu domuzlar için sadece yüksek evsafta patlayıcı kullanacağımızı düşünmezsin herhalde. Kahira ve Zafiralardaki nülkeer başlıkların değişik şekilde olmasını Başkan Nâsır'a teklif ettik, o da coşkuyla kabullendi. Bu nükleer başlıkların bazılarında konsantre edilmiş, hıyarcıklı veba kültürü bulunacak; toprağın çok üstünde patlayacak olan bazıları da bütün İsrail'e Strontium 90 ışını saçacak. Birkaç saat içinde hepsi ya vebadan, ya da gama ışınları hastalığından ölmüş olacak. Onlar için hazırlamayı düşündüğümüz asıl sürpriz, bu.»

Genç adam, ağzı bir karış açık bakakaldı.

«Çok şaşırdım,» diye soludu. «Geçen yaz İsviçre'de görülen bir dava geldi aklıma. Hemen hemen bütün de-

liller fotoğraf makinesindeydi. Demek doğruymuş. Ama müthiş bir şey bu, General.»

«Evet, müthiş ve eğer biz Odessa olarak bu roketleri, sadece gideceği yöne değil ama patlayacakları kesin hedefe yöneltecek sistemle donatabilirsek, önüne geçilmez bir şey bu. Bu roketler için güdüm sistemini planlamayı amaçlayan araştırmaları yöneten adam şimdi Batı Almanya'da çalışıyor. Şifre adı Vulkan'dır. Hatırlayacağın gibi Vulkan, Yunan mitolojisinde tanrıların yıldırımlarını yapan demircinin adıdır.»

Batı Almanyalı çok büyük bir şaşkınlık içinde:

«Bir ilimadamı mı bu?» diye sordu.

«Hayır, değil. 1955 yılında ortadan kaybolmaya zorlandığı zaman yine Arjantin'e dönecekti. Ama senin selefinden, onun Almanya'da kalmasını sağlamak için hemen sahte bir pasaport çıkartmasını istedik. Almanya'da bir fabrika kurması için de Zürih'ten kendisine bir milyon dolarlık bir sermaye gönderildi. Amaç, o zamanlar ilgilendiğimiz başka türlü bir araştırma için fabrikayı bir paravan olarak kullanmaktı. Ama o konu şimdi, Helwan roketlerinin lehine rafa kaldırıldı. Vulkan'ın şimdi işlettiği fabrika transistörlü radyolar yapıyor. İşin dış görünüşü bu elbette. Fabrikanın araştırma kısmındaysa şu anda bir grup bilimadamı, bir gün Helwan roketlerine uygulanacak olan güdüm sistemi çalışmalarını yapmakla uğraşıyorlar.»

«Neden Mısır'a gitmiyorlar peki?»

Gluecks yeniden gülümsedi; odanın içinde bir aşağı bir yukarı dolaşmasını sürdürdü:

«Bütün harekâtın daha dolu yanı da bu soruda yatıyor. Almanya'da roket yönetim sistemini meydana getirecek güçte kimseler bulunduğunu ama hiçbirisinin göçe razı edilemeyeceğini sana söylemiştim. Şimdi Vulkan'ın fabrikasındaki araştırma bölümünde çalışanlar, anlaşmayla ve büyük bir gizlilik içinde Bonn Savunma Bakanlığı hesabına bu işleri yürüttüklerini sanıyorlar.»

Genç adam, bu sözler üzerine kahvesini halıya sıçratarak ayağa kalktı.

«Aman Tanrım! Nasıl sağlandı bütün bu durum?»

«Oldukça basit. Paris Andlaşması, Almanların roket konusunda araştırma yapmasını yasaklar. Vulkan'ın fabrikasında çalışanlar, aynı zamanda bizden biri olan Bonn'

daki Savunma Bakanlığı'nın resmî bir memuru tarafından, yapacakları işin gizliliği konusunda yemin ettirildiler. Bu sırada yanında, bilimadamlarının yüzünü son savaştan hatırlayacakları bir de general vardı. Bu bilimadamları, Paris Andlaşmasına aykırı düşse bile Almanya için çalışmaya hazır insanlardı. Ama Mısır için değil. Şimdi Almanya için çalıştıklarını sanıyorlar. Elbette bu çalışmalar müthiş pahalıya mal oluyor. Zaten bu tür araştırmalar ancak devlet bütçesinin yardımıyla geliştirilebilir. Dolayısıyla program bizim gizli sermayemizde büyük gedikler açtı. Şimdi anlıyor musun Vulkan'ın önemini?»

Odessa'nın Almanya bölümü şefi:

«Elbette,» dedi. «Ama Vulkan'a bir şey olursa, program sürdürülebilir mi?»

«Hayır. Fabrika kendisinindir ve yalnız onun tarafından yönetilir. Fabrikanın sahibi, idare müdürü, veznedarı, her şeyi odur. Bilimadamlarının maaşlarını ödemeyi, araştırmanın gerektirdiği büyük masrafı karşılamayı ancak o sürdürebilir. Bilimadamlarından hiçbirinin fabrikadaki herhangi bir kimse ile hiçbir ilişkisi olmamıştır; fabrikadaki hiç kimse gereğinden büyük tutulan araştırma bölümünün gerçek yüzünü bilmez. Bu kapalı bölümdeki çalışmaların, transistör pazarında bir çıkış yapmak için mikro-dalgalar dolaşımı üzerinde olduğunu sanmaktadırlar. Gizliliğin nedeni, endüstri alanındaki casusluklara karşı bir tedbir olarak gösterilmiştir. Fabrika ile araştırma bölümü arasındaki tek bağlantı Vulkan tarafından sağlanır. Eğer ona bir şey olursa, tasarı tamamen çöker.»

«Fabrikanın adını söyleyebilir misiniz bana?»

General Gluecks bir an düşündü. Sonra bir ad söyledi. Öbür adam şaşkınlıkla ona baktı.

«Fakat ben bu radyoları biliyorum» dedi.

«Elbette bilirsin. Çok ciddi bir fabrikadır ve çok güzel radyolar yapar.»

«Fabrikanın sahibi de... yani?»

«Evet, Vulkan'dır. Bu adamın ve yaptığı işin önemini şimdi anladın, değil mi? Bu bakımdan sana bir direktif daha vereceğim. Şuna bir bak...»

General Gluecks iç cebinden bir fotoğraf çıkararak Almanya'dan gelen adama gösterdi. Adam büyük bir şaş-

kınlık içinde uzun uzun fotoğrafa baktıktan sonra arkasını çevirdi ve orada yazılı olan adı okudu.

«Allah Allah,» dedi. «Ben onu Güney Amerika'da sanıyordum.»

Gluecks başını salladı:

«Tersine. İşte Vulkan budur. İşi şu sırada en son safhasında. O bakımdan eğer herhangi bir kimsenin bu adam hakkında rahatsız edici sorular sorduğunu duyarsan, bu adam... pişman edilmelidir. Önce bir uyarı, sonra kesin hal çaresi. Anlıyor musun *Kamerad*? Hiç kimse, tekrar ediyorum, hiç kimse Vulkan'ın kim olduğunu açıklamaya yanaşamayacaktır.»

SS generali kalktı. Konuğu da onun davranışını izledi. Gluecks:

«Hepsi bu kadar» dedi. «Gereken direktiflerini aldın.»

DÖRT

«SAĞ OLUP OLMADIĞINI bile bilmiyorsun oysa.»

Peter Miller ile Karl Brandt, Miller'in sivil polis müfettişini izinli olduğu pazar günü öğle yemeğinde yakaladığı evinin önünde, yan yana Miller'in arabasında oturuyorlardı. Miller:

«Evet, bilmiyorum,» dedi. «O bakımdan ilk öğrenmem gereken şey bu. Eğer Roschmann öldüyse, bu iş de yatar. Bana yardım edebilir misin?»

Brandt bir süre düşündükten sonra, olumsuz anlamda ağır ağır başını salladı:

«Hayır, özür dilerim, yardım edemem.»

«Neden ama?»

«Ben sana o anıları belki faydalanırsın diye verdim. İkimizin arasında kalmak üzere. Beni çok etkilemişti. Sen de belki bir yazı çıkarırsın diye düşündüm. Ama Roschmann'ın peşine düşmek isteyeceğin hiç mi hiç gelmedi aklıma. Anıların bulunuşuyla ilgili bir yazı yaz, bitsin bu iş.»

«Yazamam, çünkü bir hikâyesi yok bunun. Ne diyeceğim? 'Aman ne sürpriz, kendisini havagazı ile zehirleyerek öldüren yaşlı bir adamın anılarını buldum, savaş içinde başından geçenleri anlatıyor' mu diyeceğim? Bunu alacak bir yazıişleri müdürü bulunur mu sanıyorsun? Dehşet verici bir belge ama yalnızca benim fikrim bu. Savaşın sona ermesinden bu yana yüzlerce anı yayınlandı. İnsanlar artık usanmaya başlıyor bundan. Almanya'da hiçbir yazıişleri müdürü anıları, yalnız anı olarak satın almaz.»

«Öyleyse ne yapmayı düşünüyorsun?»

«Şunu: Polis anılara dayanarak büyük ölçüde bir arama için Roschmann'ın peşine düştü mü, hikâye ortaya çıktı demektir.»

Brandt usulca sigarasının külünü torpidodaki küllüğe silkeledi.

«Böyle bir arama yapılamaz Peter. Sen gazeteciliği bilebilirsin. Ama ben de Hamburg polisini biliyorum. İçinde bulunduğumuz bu 1963 yılında bizim görevimiz, Hamburg'u cinayet işlenmeyen bir şehir haline getirmek. İşi başından aşkın dedektifleri, hiç kimse bundan yirmi yıl önce Riga'da yapmış olduklarından ötürü bir adamı yakalamakla görevlendirmez. Olmaz bu.»

«Hiç olmazsa konuyu onlara yansıtabilirsin,» dedi Miller.

Brandt yine olumsuz anlamda başını salladı:

«Hayır. Ben böyle bir şey yapamam.»

«Neden yapamazsın? Sebep ne?»

«Çünkü böyle bir işe karışmak istemem. Sen dilediğini yapabilirsin. Tek başınasın, hiçbir bağın yok. Sen istersen, aldatıcı bir umut peşinde sonuna kadar koşabilirsin. Benim karım, iki çocuğum ve meslek hayatımda iyi bir durumum var. Bu durumu tehlikeye sokmak istemem.»

«Senin durumunu neden tehlikeye soksun bu? Roschmann bir cani değil mi? Polis de canileri yakalamakla görevli. Ne gibi bir tehlikesi var bunun?»

Brandt tükenen sigarasını dışarı fırlattı.

«Böyle bir konuya parmak basmak kolay iş değil. Poliste garip bir durum var. Somut bir durum değil, duygusal. Bu duygusal durum, büyük bir gayretle SS'in savaş cinayetlerine parmak basan genç bir polis memurunun meslek hayatına hiçbir katkıda bulunulmamasıyla sonuçlanıyor. Nasıl olsa bir sonuç alınmıyor. Gösterdiğin çabanın karşılığı kimseyi ilgilendirmiyor. Ama dosyanıza bir not düşülüyor. Ondan sonra bekle ki terfi edesin. Kimse bu durumu söz konusu etmiyor ama herkes biliyor gerçeği. O bakımdan, eğer bu konuda büyük bir çıkış yapmak istiyorsan yolun açık olsun. Benden bir şey bekleme; hiçbir şey bekleme.»

Ön camdan dışarı bakan Miller sonunda:

«Pekâlâ,» dedi. «Öyle olsun. Ama nasıl olsa bir çıkış noktası bulmam gerek. Tauber bu anılardan başka bir şey bırakmadı mı?»

«Bir, iki satırlık bir not bırakmış. Onu alıp, intiharla ilgili raporuma iliştirdim. Şimdiye kadar dosyasına konmuştur çoktan. Dosya da kapandı artık.»

«Ne yazmıştı bu notta?»

«Fazla bir şey yok. İntihar edeceğini yazıyordu. Ha, bir şey daha vardı. Eşyalarını Bay Marx adında bir arkadaşına bıraktığını belirtmişti.»

«Bu bir çıkış noktası olabilir. Nerede bu Marx?»

«Sorduğun şeye bak» dedi Brandt. «Ne bileyim ben Marx'ın nerede olduğunu.»

«Yani kâğıtta yazılanların hepsi bu kadar mıydı? Sadece Bay Marx mı? Adresi falan yok mu?»

«Adressiz falan. Sadece Marx. Nerede oturduğu falan yoktu.»

«Bu çevrede oturuyor herhalde. Aramadınız mı?»

Brandt derin bir soluk koyuverdi:

«Şunu kafana sokar mısın lütfen; bizim işimiz başımızdan aşkın. Hamburg'da kaç Marx var düşündün mü hiç? Yalnız telefon rehberinde binlerce var. Bu Marx'ı bulmak için haftalarca uğraşamayız. Üstelik, bıraktıkları da on para etmez.»

«Hepsi bu kadar demek? Bana söyleyeceğin başka bir şey yok?»

«Yok evet. Eğer Marx'ı bulmak istiyorsan, kolay gelsin.»

«Teşekkür ederim. Deneyeceğim.»

İki erkek el sıkıştılar ve Brandt öğle yemeğini yemek üzere aile sofrasına döndü.

Miller ertesi sabah, Tauber'in yaşamış olduğu eve gitmekle işe başladı. Kapıyı boğaz kısmı açık yakalıksız bir gömlek, belinden sicimle sıkılmış lekeli bir pantolon giymiş, yüzünde üç günlük sakal olan orta yaşlı bir adam açtı.

«Günaydın. Siz mal sahibi misiniz?»

Adam Miller'i yukarıdan aşağıya süzdü. Sonra olumlu anlamda başını salladı. Lahana kokuyordu. Miller:

«Birkaç gün önce bir adam burada havagazıyla kendini öldürdü» dedi.

«Polisten misiniz siz?»

«Hayır, basından,» diyerek basın kartını gösterdi Miller.

«Söyleyecek bir şeyim yok benim.»

Miller fazla güçlük çekmeden adamın eline bir on mark sıkıştırdı.

«Ben sadece adamın odasını görmek istiyorum.»

«Kiraya verdim odayı çoktan.»

«Eşyalarını ne yaptın?»

«Arkada, avluda. İşe yaramaz şeyler.»

Eski püskü eşyalar bir yığın halinde, çiseleyen yağmurun altında duruyordu. Hâlâ gaz kokuyordu bunlar. Tuşları bozulmuş eski bir yazı makinesi, tabanları aşınmış iki çift ayakkabı, hiçbir şeyi ötekini tutmayan elbiseler, bir yığın kitap ve Miller'in Yahudi diniyle ilgili olduğunu sandığı beyaz ipekten, püsküllü bir şaldan ibaretti eşyalar. Miller yığındaki her şeyi inceledi ama ne bir adres defteri bulabildi, ne de Marx'a yöneltilmiş herhangi bir şey.

«Hepsi bunlar mı?» diye sordu.

Arka kapının saçağının altından ona ekşi bir suratla bakan adam:

«Hepsi bu kadar,» dedi.

«Marx adında bir kiracınız var mı?»

«Yok.»

«Tanıdığınız bir Marx var mı?»

«Yok.»

«Tauber'in hiç arkadaşı var mıydı?»

«Benim bildiğim kadarıyla yoktu. Yapayalnız bir adamdı. Ne zaman gittiği, ne zaman geldiği belli olmazdı. Ayaklarını sürüyerek odasında dolaşıp dururdu. Boş gezen bir adamdı, bana sorarsan. Ama kirasını düzenli verirdi. Kimseyi tedirgin etmezdi.»

«Yanında birisiyle gördünüz mü hiç onu? Sokakta demek istiyorum.»

«Hayır, hiç. Arkadaşı olduğunu sanmam. Kendi kendine bir şeyler mırıldandığını gördükçe, hiç şaşmazdım bu yüzden. Garip bir adamdı.»

Miller pansiyondan çıktı ve sokakta önüne gelenden Tauber hakkında bilgi edinmeye çalıştı. Çoğu, yüzünü önüne eğmiş, sırtında ayak bileklerine kadar inen bir palto, başında yün bir başlık, ellerinde parmak uçları görünen yün eldivenler olduğu halde yaşlı adamın ayaklarını sürüyerek sokaktan geçişini hatırlıyordu.

Miller üç gün sütçü, manav, kasap, hırdavatçı, bira-

hane, tütüncü, postacı demeden Tauber'in yaşamış olduğu bölgenin sokaklarını dolaşıp aradı. Bir çarşamba günü öğleden sonra, büyük bir mağazanın duvarına şut çeken bir yığın afacan gördü. Sorusuna karşılık veren grubun elebaşısı:

«Şu moruk Yahudiyi mi soruyorsunuz?» dedi. «Deli Solly'yi mi?»

«Evet, onu,» dedi Miller. «Deli Solly'yi.»

Çevrelerini almış olan çocuklardan biri:

«Kendi başına bir adamdı o,» dedi. «Şöyle yürürdü.»

Başını omuzlarının arasına gömdü, sanki üstünden çekip alacaklarmış gibi ceketine sarındı, bakışlarını çevrede dolaştırıp, kendi kendine bir şeyler mırıldanarak ayaklarını sürüye sürüye birkaç adım attı. Çocuklar gülmekten kırıldılar. İçlerinden biri, taklitçiyi yere seren güçlü bir yumruk savurdu.

«Onu başkası ile gören oldu mu içinizde?» diye sordu Miller. «Birisiyle konuşurken, başka bir adamla?»

Çocukların elebaşısı kuşkulanan bir tavırla sordu:

Neden soruyorsunuz bunları?»

«Ona bir kötülük yapmadık ki biz.»

Miller beş markhk madenî bir parayla oynuyordu. Sekiz çift göz paranın gümüş ışıltılarına daldı. Sekiz baş, havaya yükselip Miller'in avucuna düşen para ile birlikte kalkıp indi. Miller dönüp oradan uzaklaştı.

«Bir dakika.»

Miller durup döndü. Çocukların en küçüğüydü bu.

«Onu bir kez bir adamla gördüm» dedi. «Konuşuyorlardı. Oturmuş konuşuyorlardı.»

«Nerede oturmuş konuşuyorlardı?»

«Nehir boyunda. Nehrin çimli kıyısında. Orada sıralar vardır. Bu sıralardan birine oturmuşlardı. Konuşuyorlardı.»

«Kaç yaşındaydı? Öteki adam, konuştuğu adam anlayacağın?»

«Çok yaşlıydı. Bir yığın beyaz saç vardı başında.»

Miller, bir işe yaramadığı inancıyla parayı çocuğa verdi. Ama nehre doğru yürüdü. Nehrin çimli kıyısının altına üstüne baktı. Kıyıda bir düzine sıra vardı. Hepsi de boştu. Yazın yığınla insan Elbe Yolu'nun kenarına oturur,

büyük yolcu gemilerinin giriş-çıkışlarını seyreder. Ama kasım sonunda koydunsa bul milleti.

Solundaki balıkçı limanında, yarım düzine Kuzey Denizi balıkçı teknesi, iskelelere yanaşmıştı. Bir kısmı yüklerini, daha yeni tutulmuş ringaları ve uskumruları boşaltıyor; bir kısmı da denize açılmaya hazırlanıyordu.

Miller, bombardıman sırasındaki boşaltmada götürüldüğü çiftlikten bu harap şehre dönüşünde, molozlar ve yıkıntılar arasında yürürken en çok hoşlandığı oyun yeri, Altona'daki bu nehir boyunun balıkçı limanıydı.

Katran, tuz ve sert tütün kokan bu soğuk sesli, şefkatli balıkçıları çok severdi. Riga'daki Eduard Roschmann'ı hatırladı ve aynı memleketin nasıl olup da bu ayrı türden insanları yetiştirdiğini merak etti.

Aklına yine Tauber geldi ve konuyu yeni baştan düşünmeye başladı. Tauber, arkadaşı Marx'a nerede rastlamış olabilirdi? Onu bulmanın bir yolu olacağını biliyor, ama parmağını ona basamıyordu. Yola çıkıp Altona demiryolu istasyonu yakınındaki benzinciden benzin almak için duruncaya kadar da, ne yapacağı konusunda bir şey düşünemedi. Ama orada bir ışık belirdi. Her zaman olduğu gibi rasgele söylenen bir söz yaktı bu ışığı. Benzinci yüksek oktanlı benzine zam yapıldığını söyledi ve müşterisiyle konuşma vesilesi olsun diye de, paranın alış gücünün son zamanlarda her gün biraz daha azaldığından yakındı. Paranın üstünü getirmek için gittiği zaman Miller elindeki cüzdana daldı.

Para! Tauber nereden para buluyordu? Çalışmıyordu. Alman devletinin vermeyi sırtlandığı ödeneği geri çevirmişti. Buna rağmen düzenli olarak kirasını veriyordu. Yiyip içiyordu da herhalde. Elli altı yaşındaydı. Emekli aylığı alamazdı. Ama pekâlâ düşkünlere sağlanan aylıktan faydalanabilirdi. Belki de faydalanıyordu.

Miller, benzincinin getirdiği paranın üstünü cebine koydu. Jagura'yı ateşledi ve doğru Altona postanesine gitti. Üstünde 'Emekli Aylıkları' yazılı parmaklıklı pencereye yaklaştı. Parmaklığın ardındaki şişman kadına:

«Emekliler ne zaman aylık alırlar, bana söyleyebilir misiniz?» diye sordu.

«Her ayın son günü,» karşılığını verdi kadın.

«Bu ay cumartesiye rastlıyor öyleyse?»

«Cumartesiler dışında. Bu ay maaşlar cuma günü ödenecek. Yani yarından sonra.»

«Düşkünler de o gün mü alırlar?»

«Emekli maaşı olan herkes ayın son günü alır parasını?»

«Burada, sizden mi?»

Kadın:

«Eğer Altona'da oturuyorsa, buradan,» karşılığını verdi.

«Saat kaçta?»

«Açılış saatından akşama kadar.»

«Teşekkür ederim.»

Miller cuma günü postaneye gitti. Gişe açıldığı zaman giren yaşlı erkelkerin ve kadınların kuyruğunu incelemeye başladı. Parasını alıp kapıdan çıkanları görebileceği bir yerde durmuştu. Çoğu ak saçlıydı. Ama hava soğuk olduğu için hepsi de şapka giymişlerdi. Yağmur dinmiş, güneş açmıştı, ama yine de soğuktu. Saat on bire gelmeden önce tel tel helva gibi kabarık ak saçlı, yaşlı bir adam postaneden çıktı. Parasını sayıp iç cebine koydu, sonra birisini arar gibi bakındı dört yanına. Birkaç dakika sonra da dönüp ağır ağır uzaklaştı. Köşeye varınca yeniden yolun altına, üstüne bakındı. Sonra Müze Caddesi boyunca nehir kıyısına doğru yürümeye başladı. Miller sırtını verdiği duvardan ayrıldı ve adamın peşine takıldı.

Adamın Elbe Yolu'na kadar olan yarım millik yolu yürümesi yirmi dakika sürdü. Oraya varınca nehrin yukarı başına döndü. Çimi geçti ve bir sıraya oturdu. Miller yavaşça arkadan yaklaştı:

«Bay Marx?»

Miller sıranın arkasından dolanırken yaşlı adam sesten yana başını çevirdi. Sanki tüm yabancılar kendisini tanırlarmış gibi hiç şaşkınlık göstermedi. Ciddi bir sesle:

«Buyurun,» dedi. «Benim.»

«Adım Miller.»

Marx bu tanışmayı kabullenmiş gibi başını yine ciddiyetle önüne eğdi. Miller sordu.

«Acaba... Bay Tauber'i mi bekliyordunuz?»

Yaşlı adam yine hiçbir şaşkınlık belirtisi göstermedi.

«Evet,» dedi. «Onu bekliyorum.»

«Yanınıza oturabilir miyim?»

«Elbette.»

Miller, yaşlı adamın yanına oturdu. Yüzleri Elbe'ye dönüktü. Yokohama limanından Kota Maru adında kuru odun yüklü dev gibi bir gemi med dolayısıyla yükselmiş olan nehir sularında aşağı doğru iniyordu.

«Ne yazık ki Bay Tauber öldü.»

Yaşlı adam geçen gemiyi seyrediyordu. Bu gibi haberlere alışıkmış gibi ne üzüntü belirtisi gösterdi, ne de şaşkınlık. Belki de gerçekten alışıktı bu tür haberlere.

Miller ona kısaca bir önceki cuma gecesi olanları anlattı.

«İntihar etmiş olmasına hiç şaşmadınız,» dedi.

«Şaşırmadım,» karşılığını verdi Marx. «Çok mutsuz bir adamdı.»

«Anılarını yazmış olduğu bir dosya bıraktı, biliyor musunuz?»

«Bunun sözünü etmişti bana; bir gün laf arasında söylemişti.»

Miller sordu:

«Okudunuz muydu?»

«Hayır. Kimsenin okumasını istemezdi. Ama bana sözünü etmişti anılarının.»

«Savaş sırasında Riga'da geçen günlerini anlatıyor.»

«Evet, Riga'da olduğunu söylemişti bana.»

«Siz de Riga'da mıydınız?»

Adam yüzünü Miller'e çevirip fersiz üzgün gözlerle ona baktı:

«Hayır. Ben Dachau'daydım.»

«Bay Marx, yardımınıza ihtiyacım var. Arkadaşınız, bulunan anılarında, Roschmann adında bir SS subayından söz ediyor. Yüzbaşı Eduard Roschmann. Size hiç ondan söz etmiş miydi?»

«Oh, evet. Roschmann'dan söz etti bana. Kendisini yaşatan da bu oldu zaten. Bir gün Roschmann aleyhinde tanıklık edeceğini umuyordu.»

«Anılarında da böyle diyor. Ölümünden sonra okudum bu anıları. Ben gazeteciyim. Roschmann'ı arayıp bulmak istiyorum. Mahkemeye çıkarmak istiyorum. Anlatabildim mi?»

«Evet.»

«Ama Roschmann sağ mı, değil mi bilmiyorum. Acaba Bay Tauber, Roschmann'ın sağ ve serbest olduğunu öğrenebildi mi, bir şey biliyor musunuz bu konuda?»

Marx uzun bir süre artık uzaklaşmakta olan Kota Mara'nun ardından baktı. Sonra sadece:

«Yüzbaşı Roschmann sağ.» dedi. «Sağ ve serbest.»

Miller çok ciddi olarak öne eğilip sordu:

«Nereden biliyorsunuz?»

«Tauber görmüş.»

«Onu okudum. 1945 Nisanının başlarındaymış.»

Marx olumsuz anlamda ağır ağır başını salladı:

«Hayır, geçen ay.»

Yine konuşmadan uzun bir süre durdular. Miller yaşlı adama, Marx da nehrin sularına bakıyordu. Sonunda Miller:

«Geçen ay, öyle mi?» dedi. «Nasıl gördüğünü söyledi mi size?»

Marx soludu. Sonra Miller'e döndü:

«Evet. Uyumadığı zamanlar hep yaptığı gibi gece geç vakit dolaşıyormuş. Eve dönerken, Devlet Operası'nın önüne geldiği sırada, opera da boşalmaya başlamış. Tauber durup, kalabalığın geçmesini beklemiş. Varlıklı kimselermiş. Erkekler smokin giymişlermiş. Kadınlar da kürkler ve mücevherler içindeymiş. Kaldırım boyunca sıralanmış üç taksi onları bekliyormuş. Kapıcı kaldırımdan geçenleri önleyerek onların otomobillere binmelerine yardımcı olmuş. Tauber o sırada Roschmann'ı görmüş.»

«Operadan çıkanlar arasında mı?»

«Evet. Yanındaki iki kişiyle taksiye binmiş ve uzaklaşmış.»

«Bu çok önemli Bay Marx. Gördüğünün Roschmann olduğundan Bay Tauber kesin olarak emin miydi?»

«Evet. Emin olduğunu söyledi bana.»

«Ama on dokuz yıl geçmiş onu son olarak görmesinin üzerinden. Roschmann epey değişmiş olmalı bu süre içinde. Nasıl bu kadar emin olabilir?»

«Gülümsüyormuş.»

«Ne yapıyormuş?»

«Gülümsüyormuş. Roschmann gülümsüyormuş.»

Yeterli miymiş bu?»

Marx olumlu anlamda başını salladı peş peşe birkaç kez.

«Roschmann'ı bir kere böylesine gülümserken görenin bir daha onu unutmasına imkân olmadığını söylemişti bana. Bunun nasıl bir gülümseme olduğunu anlatamıyordu, ama dünyanın neresinde olursa olsun, bir milyon kişinin arasında bile onu tanıyacağını söyledi.»

«Anlıyorum. İnanır mısınız buna?»

«Evet evet. Roschmann'ı gördüğünden eminim.»

«Pekâlâ. Diyelim ki ben de inandım. Taksinin numarasını almış mı?»

«Hayır. Öyle şaşırmış ki, çekip giden taksinin arkasından bakakalmış.»

«Hay Allah kahretsin,» dedi Miller. «Belki bir otele götürdü onları taksi. Eğer plaka numarası elimizde olsaydı taksi şoförünü bulur, onları nereye götürdüğünü öğrenebilirdim. Bay Tauber bütün bunları ne zaman söyledi size?»

«Geçen ay. Aylıklarımızı aldığımız zaman. Burada, bu sırada otururken.»

Miller içini çekerek kalktı:

«Biliyor musunuz, kimse onun anılarında anlattığı şeylere inanmayacak.»

Marx bakışlarını nehirden ayırarak gazeteciye baktı. Yumuşak bir sesle:

«Evet,» dedi. «Tauber biliyordu bunu. Canına da bu yüzden kıydı zaten.

Peter Miller, o akşam her zamanki gibi annesine hafta sonu ziyaretini yaptı. Annesi yine her zamanki gibi yemeğine dikkat edip etmediğini, günde kaç sigara içtiği, çamaşırlarının ne durumda olduğu üzerine ileri geri konuştu.

Kısa boylu, şişmanca, ağırbaşlı, elli-elli beş yaşlarında, tek evladının bir gazeteciden başka bir şey olmaması fikrine kendisini bir türlü alıştıramamış bir kadındı.

Oğluna, şu sırada neyle uğraştığını sordu. Miller, ortadan kaybolan Eduard Roschmann'ı aramak yolundaki yeni niyetini kısaca anlattı. Kadın donup kaldı.

Peter, annesinin takazalarına ve yakınmalarına kendisini hazırlayarak soğukkanlılıkla yemeğini yiyordu.

«Bugüne kadar canilerle, türlü kötü insanların yaptıklarıyla uğraştığın yetmiyormuş gibi şimdi de Nazileri mi doladın diline? Zavallı baban sağ olsaydı bütün bunlara ne derdi, bilmiyorum...»

Miller'in aklına bir şey takıldı:

«Anne...»

«Söyle canım.»

«Savaş sırasında... SS'lerin yaptıkları şeyler var ya hani... kamplarda... Böyle şeyler olabileceği hiç aklına geldi mi?»

Kadın hırsla sofrayı topladı. Ardından:

«Korkunç şeyler,» dedi. «Müthiş şeyler. Savaştan sonra İngilizler bize bu filmleri gösterdi. Tek kelime duymak istemiyorum bu konuda.»

Telâşla odadan çıktı. Peter de peşinden mutfağa gitti.

«1950 yılında, on altı yaşındayken, okuldan bazı öğrencilerle birlikte Paris'e gitmiştik, hatırlıyorsun değil mi?»

Bulaşık için tasa su dolduran kadın durdu:

«Evet hatırlıyorum.»

«Bizi Sacré Coeur adında bir kiliseyi gezmeye götürmüşlerdi. Kilisede, Jean Moulin adında bir adamın adına düzenlenmiş bir tören vardı. Törenin sonunda dışarı çıkanlar benim bir arkadaşımla Almanca konuştuğumu duydular. İçlerinden bazıları dönüp bana tükürdü. Tükrüğün ceketimin önünden aktığını hâlâ hatırlarım. Dönüşte sana bunları anlatmıştım. O zaman bana ne dediğini hatırlıyor musun?»

Bayan Miller hırsla tabakları yıkıyordu. Peter konuşmasını sürdürdü:

«Fransızlar böyledir demiştin. Kötü huyları vardır demiştin.»

«Var elbette. Ben hiç sevmem Fransızları.»

«Ölmeden önce Jean Moulin'e neler yaptığımızı biliyor musun anne? Sen, babam, ben değil. Ama, biz, Almanlar, ya da Gestapo? Milyonlarca yabancı için hiçbir farkı yok bunun.»

«Hiçbir şey duymak istemiyorum bu konuda. Yeter artık.»

«Jean Moulin'e ne yapıldığını sana söyleyecek durumda değilim zaten. Çünkü ben de bilmiyorum. Ama bir yer-

lerde yazılıdır herhalde. Asıl mesele şu: Gestapo'dan olduğum için değil, Alman olduğum için tükürdüler bana.»

«Alman olduğun için gurur duymalısın.»

«Duyuyorum. Bana inan ki duyuyorum. Ama Alman olmam; Naziler'den de, SS'lerden de, Gestapo'dan da gurur duymamı gerektirmez.»

«Kimse gurur duymuyor onlardan. Ama konuşmakla da bir şey geçmez elimize.»

Oğluyla tartıştığı zamanlar hep ne söyleyeceğini şaşırdığı için, yine de şaşıran Bayan Miller mutfak havlusunda ellerini kurulayarak oturma odasına döndü. Peter de peşinden.

«Beni dinle anne, anlamaya çalış. Bu anıları okuyuncaya kadar, nelerden sorumlu tutulduğumuzu kimseye tam olarak sormamıştım bile. Şimdi artık anlamaya başlıyorum. Eğer yaşıyorsa; bu adamı, bu canavarı da işte bu yüzden bulmak istiyorum. Yargılanması gerektiğine inandığım için.»

Kadın ağlamaklı bir halde kanapeye döndü:

Lütfen bırak bunların arkasını Peter yavrum. Geçmişi karıştırma. Bir faydası olmaz bunun. Geçti hepsi. Geçti ve kapandı. En iyisi unutmak.»

Peter Miller, üstünde bir saat ve ölü babasının fotoğrafı olan şömine rafının karşısında duruyordu. Sırtında ordunun yüzbaşı üniforması olan baba, Miller'in hatırladığı o tatlı, oldukça üzgün gülümsemesiyle fotoğraf çerçevesinden bakıyordu. Son izinli geldiğinde cepheye dönmeden önce çekilmişti bu fotoğraf.

Annesi, bu Roschmann araştırmasından vazgeçmesini söylediği sırada, on dokuz yıl sonra fotoğrafına baktığı babasını, Peter şaşılacak bir açıklıkla hatırlıyordu. Babasının onu beş yaşındayken Hagenbeck Hayvanat Bahçesi'ne götürüp, oğlunun ardı arkası gelmeyen sorularına cevap vermek için, kafeslerin önünde duran küçük teneke levhalardaki ayrıntıları sabırla okuyarak, teker teker bütün hayvanları gösterdiği savaş öncesini bile hatırlıyordu.

Onun 1940'da gönüllü olarak orduya katıldıktan sonra eve gelişini, annesinin ağlayışını, insanın üniformalı bir babası olmak gibi olağanüstü bir şey karşısında ağlaması için kadınların ne kadar budala şeyler olmaları gerektiğini düşündüğünü hep hatırlıyordu. 1944'te bir gün, kendisi on

bir yaşındayken, bir ordu subayının eve gelerek annesine, savaş kahramanı kocasının Doğu Cephesi'nde öldüğünü haber verişini de hatırladı.

«Hem artık kimse bu korkunç açıklamaları istemiyor. Her şeyin yeniden ortaya serildiği bu müthiş yargılamaları da istemiyor. Aradığın adamı bulsan bile kimse sana bunun için teşekkür etmeyecektir. Sadece sokakta birbirlerine seni göstereceklerdir. Demek istediğim şu ki, bu yargılamalardan bıkıldı artık. Aradan çok zaman geçti. Vazgeç bundan Peter, lütfen, benim hatırım için.»

Peter, gazetede her gün aynı boyda yayınlanan ama ekim sonlarında bir gün, ortalarına doğru aşağıdaki yazı olduğu için öteki günlerden değişik bir durum gösteren siyah çerçeveli haberler sütununu hatırladı:

«Führer ve yurdu için öldü. Yüzbaşı Erwin Miller. 11 Ekim'de Ostland'da.»

Hepsi bu kadar. Başka hiçbir şey yok. Nerede, ne zaman, ya da neden, belli değil. Moral bozduğu için, hükümet yayınlamaktan vazgeçinceye kadar her gün biraz daha uzayan siyah çerçeveli sütunları doldurmak üzere doğudan akan on binlerce isimden yalnızca biri. Bayan Miller:

«Babanı da düşünmen gerek,» dedi. «Yeni bir savaş yargılaması daha kurulması için oğlunun geçmişi didiklemesini ister miydi acaba? İster miydi sanıyorsun?»

Miller geri dönüp annesine doğru yürüdü. Ellerini onun omuzlarına dayayıp çini mavisi, korkulu gözlerine baktı. Eğilip haffiçe alnından öptü:

«Evet anneciğim,» dedi. «Böyle yapmamı çok isterdi sanıyorum.»

Evden çıktı. Arabasına bindi. Hırsı içinde kaynayarak Hamburg'a doğru yola çıktı.

Hans Hoffman'ı tanıyan herkes ve tanımayan birçok kimse onun dış görünüşünde birleşirlerdi. Elliye yaklaşmıştı. En son modaya uygun biçimde kesilmiş ve dikkatle taranmış kır saçları, manikürlü parmaklarıyla çocukça bir güzelliği vardı. Giriye çalan elbisesi Savile Row'dan, ağır ipekli kravatı Cardin'dendi. Ancak parayla sağlanan pahalı bir zevklilik havası içindeydi.

Eğer dış görünüşü onun tek özelliği olsaydı, imkanı yok Batı Almanya'nın en zengin ve en başarılı dergi yayımcılarından biri haline gelemezdi. Savaştan sonra İngiliz işgal makamları için el ilânları basan bir el pedalı ile işe başlamış, 1949'da ilk resimli dergilerden birini kurmuştu. Formülü basitti: Söyleyeceklerini söyle, ama çarpıcı ol ve bunları öyle fotoğraflarla besle ki, bütün rakiplerin ellerindeki ilk kutu Brownie'leriyle(*) fotoğraf çekmeye çalışan acemilere dönsün. Bu formül tuttu. Gençlere aşk hikâyelerinden, varlıklı ve seks meraklılarının ipliklerini pazara çıkaran patırtılı hikâyelere kadar her şeyi veren sekiz dergilik dizisi onu mültimilyoner yapmıştı. Ama haber ve günlük olaylar dergisi Komet hâlâ gözdesi, has evlâdıydı.

Kazandığı paralarla Othmarschen'de çiftlik yapısı stilinde lüks bir ev, dağlarda bir köşk, deniz kenarında bir yalı yapmış; bir Rolls-Royce ve bir Ferrari almıştı. Bu arada, elbiselerini Paris'ten getirttiği güzel bir kadınla evlenmiş, çok seyrek gördüğü iki güzel çocuğu olmuştu. Akıllıca ele geçirilen ve sık sık değiştirilen genç metres dizileri konusunda, kendi dedikodu dergisinde hiç haberi ve fotoğrafı yayımlanmayan tek Alman milyoneri Hans Hoffman'dı. Çok da kurnazdı.

O çarşamba günü öğleden sonra Tauber'in anılarının önsözünü okuduktan sonra dosyayı kapattı. Arkasına yaslandı ve karşısında oturan genç muhabire baktı:

«Pekâlâ,» dedi. «Üst yanını tahmin ediyorum. Ne yapmamı istiyorsun?»

«Bunun önemli bir vesika olduğunu sanıyorum,» dedi Miller. «Anılarda, başından sonuna kadar Riga Ghettosu komutanlığında bulunmuş SS Yüzbaşısı Eduard Roschmann adında birisinden söz ediliyor. Erkek, kadın ve çocuk olmak üzere 80 bin kişi öldürmüş. Bu adamın sağ ve Batı Almanya'da olduğundan eminim. Onu bulmak istiyorum.»

«Sağ olduğunu nereden biliyorsun?»

Miller kısaca bildiklerini anlattı. Hoffmann dudak büktü:

«Çok zayıf bir tutanak bu.»

«Doğru. Ama incelemeye değer. Ben bazı şeyler buldum.»

(*) Kodak fabrikalarının ünlü halk tipi kutu makineleri.

Miller'in, kuruluşları tedirgin eden şeyler bulup çıkarmaktaki yeteneğini bilen Hoffmann gülümsedi. Hoffmann, gerçekliklerini inceledikten sonra bu yazıları basmaktan memnun olmuştu. Tirajı iyice yükseltmişti bunlar.

«Belki bu adam, neydi adı, Roschmann mı, belki arananlar listesindedir. Polisin bulamadığı birisini sen nasıl bulacaksın?»

«Bakalım polis gerçekten arıyor mu?»

Hoffmann omuzlarını silkti:

«Aramaları gerek. Bunun için para veriyoruz onlara.

«Küçük bir araştırma yapmak zararlı olmaz ki. Gerçekten hayatta olup olmadığını, hiç ele geçirilip geçirilmediğini, geçirildiyse kendisine ne olduğunu öğreniriz.»

«Benden istediğin ne peki?»

«Bir denemede bulunmak için yetki. Hiçbir sonuç alamazsam, vazgeçerim.»

Hoffmann, yirmi kat aşağıda ve bir mil ötedeki doklara, vinçlere ve rıhtımlara bakan pencerelere döndü:

«Memleketinin tutumuna ters düşen bir davranış bu Miller. Birdenbire neden ilgilendin bu konuyla?»

Miller cevap vermeden önce düşündü. Bir fikri satmak, işin en zor yönüydü. Serbest çalışan bir muhabir; konusunu, ya da konunun dayandığı fikri önce yayımcıya, ya da yazılışleri müdürüne satmak zorundaydı. Kamuoyu çok sonra geliyordu.

«Genel ilgiyi çekecek bir özellikte olduğu için,» dedi «Eğer Komet, memleketteki polis kuvvetlerinin bulmakta başarısızlığa uğradığı bir adamı ortaya çıkarırsa, büyük bir başarı olur bu. Büyük ölçüde ilgi uyandırır.»

Hoffmann, şehrin aralık ayı karaltısına bakarak, olumsuz anlamda başını salladı:

«Yanılıyorsun. Ben de zaten bu bakımdan bir yetki vermiyorum sana. En küçük bir ilgi uyandıracağını sanmadığım için.»

«Ama bu uluorta bir olay değil Bay Hoffmann. Roschmann'ın öldürdüğü bu insanlar Polonyalılar, Ruslar değildi, Almandı. Alman Yahudileriydi ama Almandı. Halk niye ilgilenmesin?»

Hoffmann pencereden geri döndü. Dirseklerini masaya, çenesini de parmaklarının oynak yerlerine dayadı.

«Miller sen iyi bir muhabirsin,» dedi. «Bir konuyu ele alış yöntemini beğeniyorum. Üslubun var. İyi bir araştırıcısın. Telefonu açar, kendilerinden yapmaları istenecek şeyi yapacak, ısmarlanan yazıları hazırlayacak yirmi, elli, yüz kişi bulurum bu şehirde. Ama kendiliklerinden bir konuyu eşeleyip ortaya çıkaramazlar. Sen öyle değilsin. Bu yüzdendir ki benden bir yığın iş alıyorsun, gelecekte de alacaksın. Ama bu konu bana göre değil.»

«Neden Bay Hoffmann? İlginç bir hikâye bu.»

«Beni dinle Miller. Daha gençsin. Gazetecilik hakkında sana bir şey söyleyeceğim. Gazeteciliğin yarısı güzel yazı yazmak, öbür yarısı da bu yazıları okutmaktır. Sen ilk yarıyı yapabilirsin. Ama öbür yarı da benim işim. Aramızdaki fark da bu. Riga'daki kurbanlar Alman Yahudileri oldukları için sen bunun herkes tarafından okunacak bir yazı dizisi olacağını sanıyorsun. Ben de sana şunu söyleyeyim, sırf bu yüzden kimse bu yazıları okumak istemeyecektir. Okuyacak hiçbir şey bulamazlarsa belki göz atarlar buna. Ve bu memlekette halkı dergi satın almaya ve kendileri için faydalı olan şeyleri okumaya zorlayan bir yasa çıkıncaya kadar, insanlar okumak istedikleri şeyleri yazan dergileri satın almakta devam edeceklerdir.»

«Roschmann'ı neden okumak istemesinler peki?»

«Anlamadın galiba? Dur da anlatayım. Savaştan önce Almanya'da hemen hemen herkesin tanıdığı bir Yahudi vardı. Hitler ortaya çıkıncaya kadar Almanya'da kimse Yahudilerden nefret etmezdi. Almanya'daki Yahudi azınlığı, Avrupa'daki herhangi bir memleketten çok daha iyi bir davranış görürdü burada. Fransa'dan, İspanya'dan, hele Polonya ile hükümetin yönetimi altında yapılan zalimce katliamlara maruz kaldıkları eski Rusya'dan çok çok daha iyi bir davranış. Derken Hitler ortaya çıktı. Halka, Birinci Dünya Savaşından, işsizlikten, yoksulluktan, kötü her şeyden Yahudilerin sorumlu olduklarını söylemeye başladı. Halk neye inanacağını bilmiyordu. Tanıdıkları Yahudiler iyi insanlardı. Hiç olmazsa zararsızdılar. Halkın Yahudi arkadaşları, Yahudi dostları, iyi insanlar olan Yahudi patronları, çalışan Yahudi işçileri vardı. Yahudiler yasalara uyuyorlar, kimseyi incitmiyorlardı. Öte yandan da Hitler her şeyden onların sorumlu olduklarını söylüyordu. O bakımdan Yahudiler vagonlara doldurulup götürülürken halk

hiçbir tepki göstermedi. Olayların dışında kaldı ve sustu. Üstelik de, en yüksek çıkan sese inandılar. Halk böyledir çünkü, özellikle Alman halkı. Biz söz dinleyen insanlarızdır. Bu bizim hem en büyük gücümüz, hem de en zayıf yanımızdır. Bu yüzdendir ki; İngiltere iflasın eşiğine sürüklenirken, biz ekonomik bir mucize yaratmışızdır. Ve yine bu yüzdendir ki, Hitler gibi bir adamın peşine takılıp bir mezarlığa sürüklenmişizdir. Alman Yahudilerinin ne olduğunu halk yıllarca arayıp sormadı. Sadece ortadan kaybolmuşlardı, o kadar. Her savaş cinayetleri duruşmasında Varşova, Lublin, Bialystok Yahudilerine; Polonya'nın ve Rusya'nın o bilinmeyen Yahudilerine neler yapıldığını okumak hiç de iç açıcı bir şey değildir. Şimdi sen aynı insanlara, bu memleketler Yahudilerinin kapı komşularına neler yapıldığını anlatmak istiyorsun. Bilmem anlatabildim mi? Bu Yahudiler —elinin tersiyle Tauber'in anılarına vurdu— tanıdıkları, sokakta selamlaştıkları, dükkânlarından alışveriş ettikleri bu insanlar, senin Bay Roschmann'ının emrine gönderilirlerken; onlar elleri, kolları bağlı durmuşlardı. Bunları okumak isteyeceklerini mi sanıyorsun? Almanya'daki insanların bundan daha az okumak isteyecekleri bir başka şey bulamazsın.»

Sözlerini bitiren Hans Hoffmann arkasına yaslandı. Masanın üstünde duran ve içindeki havanın sürekli nemli olarak tutulduğu yaprak sigarası kutusundan bir panatella seçerek yuvarlak, altın bir Dupont çakmağıyla yaktı. Miller, kendiliğinden varamadığı bu sonucu düşünmekle meşguldü. Sonunda:

«Annem galiba bunları söylemek istedi,» dedi.

«Herhalde,» diye mırıldandı Hoffmann.

«Ama ben gene de bu hergeleyi bulmak istiyorum.»

«Uğraşma Miller. Vazgeç bundan. Yaptıkların için kimse sana teşekkür etmeyecektir.»

«Tek sebep bu değil, değil mi? Kamuoyunun tepkisi değil. Başka bir neden var, değil mi?»

Hoffmann yaprak sigarasının dumanları arasından dikkatle ona baktı. Kısaca:

«Evet,» dedi.

Miller sordu:

«Onlardan çekiniyor musunuz hâlâ?»

Hoffmann başını salladı:

«Hayır. Yalnız, başıma bir dert açmak istemiyorum. Hepsi bu.»

«Nasıl bir dert?»

«Sen hiç Hans Habe adında birisini duydun mu?» diye sordu Hoffmann.

«Romancı Hans Habe mi? Evet, ne oldu ona?»

«Hans Habe bir zamanlar Münih'de bir dergi çıkarırdı, 1950'nin başlarında. Güzel de bir dergiydi. Senin gibi iyi bir muhabirdi Habe. Derginin adı da Haftanın Yankısı'ydı... Nazilerden nefret eden Habe, onların Münih'te nasıl özgürlük içinde yaşadıklarını açıklayan bir dizi yazı yayınladı.»

«Yayınladı da bir şey mi oldu kendisine?»

«Kendisine bir şey olmadı. Bir gün her zamankinden daha çok mektup aldı. Mektupların yarısı, artık kendisine ilan vermeyeceklerini bildiren müşterilerden geliyordu. Bir mektup da bankasından almıştı. Bankaya uğraması isteniyordu. Uğradığı zaman, kendisine açılmış olan kredinin kesildiği bildirildi. Bir hafta geçmeden de dergi battı. Şimdi roman yazıyor. Güzel romanlar da. Ama dergiciliği sona erdi.»

«Habe'nin başına böyle bir iş geldi diye, biz kalemimizi kırıp oturalım mı?»

Hoffmann hızla yaprak sigarasını ağzından çekti. Gözlerinden kıvılcımlar saçarak söylendi:

«Ne yapacağımı bana öğretmeye kalkma Miller. Ben bu hergeleden eskiden de nefret ederdim, şimdi de ediyorum. Ama okuyucularımı tanırım. Onlar Eduard Roschmann hakkında bir şey bilmek istemezler; hiçbir şey.»

«Peki, bağışlayın. Ama ben gene de kafamın dikine gideceğim.»

«Biliyor musun Miller, eğer seni tanımasaydım, bu isteğinin ardında kişisel bir şey olduğu aklıma gelirdi. Gazeteciliği hiçbir zaman kişisel isteklerine alet etme. Bu hem muhabirlik mesleği için, hem de muhabir için kötüdür. Peki, bu çalışma için para işini nasıl halledeceksin?»

Miller gitmek üzere kalktı:

«Birikmiş biraz param var.»

Hoffmann da kalkıp masanın başından ayrılırken:

«Sana başarılar dilerim,» dedi. «Bu konuda ne yapabileceğimi söyleyeyim sana. Roschmann tutuklanıp Batı

Almanya polisi tarafından deliğe tıkıldığı gün tutuklama olayının hikâyesini sana yazdıracağım. Bu bir haberdir ve kamuoyunun malıdır. Eğer hazırlayacağın yazıyı yayınlamazsam, parasını yine ödeyeceğim. Ancak bu kadarını yapabilirim sana. Ama araştırmalarını yaparken, benim tarafımdan görevlendirilmiş bir kişi olarak dergimin adını kullanmaya yetkili değilsin.»

Miller başını salladı:

«Yine geleceğim» dedi.

BEŞ

AYNI ÇARŞAMBA gününün sabahı, İsrail haber alma örgütündeki beş şube başkanının da resmî olmayan haftalık görüşmelerini yapmak üzere toplandıkları sabahtı.

Birçok memleketlerde, çeşitli haber alma örgütleri arasındaki rekabet nerdeyse efsaneleşmiş gibidir. Rusya'da KGB, GRU'dan nefret eder. Amerika'da FBI katiyen CIA ile işbirliği yapmaz. İngiliz Güvenlik Servisi, Scotland Yard'ın Özel Bürosu'na bir düztabanlar kalabalığı gözüyle bakar. Fransız SDECE'sinde öylesine çok sabıkalı vardır ki, uzmanlar, Fransız haber alma örgütlerinin hükümetin mi, yoksa yeraltı çetelerinin mi bir parçası olduğunda tereddüt ederler.

İsrail bu yönden şanslıdır. Haftada bir gün, beş şubenin başkanı, aralarında bir sürtüşme olmadan buluşup dostça konuşurlar. Düşmanlarla çevrili bir memleket olmanın kârlı bir yönüdür bu. Bu toplantılarda kahve ve alkolsüz içkiler içilir, toplantıda bulunanlar birbirlerine adlarıyla seslenirler, hava yumuşaktır ve bir yığın notun incelenmesinden çok daha fazla iş görülür.

Mossad'ın yöneticisi, yani İsrail istihbaratının ortak beş servisinin başı General Meir Amit 4 Aralık sabahı işte böyle bir toplantıya gidiyordu. Bir şoförün kullandığı uzun, siyah, kapalı arabasının pençereleri dışında, Tel Aviv'in beyaz boyalı yapıları üstünde güzel bir sabahı ışıldıyordu. Ama General bu güzelliğin tadına varacak durumda değildi. Büyük bir sıkıntısı, derdi vardı.

Bu sıkıntının nedeni, o sabahın erken saatlarında kendisine ulaşan küçük bir haberdi. Arşivlerdeki muazzam yığına eklenecek küçük bir bilgi; ama çok büyük önem taşıyordu. Kahire'deki ajanlarından birinin gönderdiği bu haberin gireceği dosya Helwan roketleri dosyasıydı.

Araba, Zina Meydanı'nı kıvrılıp başkentin kuzey dış

mahallelerine yöneldiği sırada, kırk iki yaşındaki generalin anlamsız yüzü, düşüncelerinden hiçbir şeyi açıklamıyordu Oturduğu koltuğun arkasına yaslanarak, daha şimdiden birçok insanın hayatına ve selefi General İsser Harel'in görevine mal olan, Kahire'nin kuzeyinde yapımı sürdürülen bu roketlerin uzun geçmişini düşündü.

1961 yılı içinde, daha Nâsır'ın iki roketinin Kahire sokaklarında halka gösterilmesinden çok önce, İsrail Mossad'ı bunların varlığından haberdar olmuştu. Mısır'dan bu konuda ilk haber gelir gelmez, Fabrika 333'ü devamlı gözaltında tutmuşlardı.

Mısır'ın, Helwan roketlerinde çalışmak üzere Odessa aracılığıyla büyük ölçüde Alman bilimadamı toplamaya başladığını öğrenmişlerdi. Ciddi bir konuydu bu. 1962 ilkyazında büsbütün ciddileşti.

O yılın mayıs ayında, bilimadamlarını toplama işini yöneten Alman Heinz Krug, Viyana'da Avusturyalı fizikçi Dr. Otto Yoklek'e de el attı. Avusturyalı profesör bu isteğe boyun eğecek yerde İsraillilerle ilişki kurdu. Söyleyeceği şeyler Tel Aviv'i heyecanlandırdı. Kendisiyle görüşmek üzere gönderilen Mossad ajanına, Mısırlıların bu roketleri radyoaktivite ve konsantre edilmiş hıyarcıklı veba kültürleriyle donatmak istediklerini bildirdi.

Bu haber üzerine önemliydi ki, Mossad'ın yöneticisi, kaçırılan Adolf Eichmann'ı Buenos Aires'ten Tel Aviv'e bizzat kendisi getirmiş olan General İsser Harel, Yoklek ile bu konuda yine bizzat kendisi görüşmek üzere Viyana'ya uçtu. Profesörün ulaştırdığı haber, Kahire hükümetinin Zürih'teki bir firma aracılığıyla Mısır'ın hekimlik ihtiyacının yirmi beş misline eşit miktarda radyoaktif kobalt satın aldığı haberiyle de birleşince, General Harel, profesörün söylediklerinin doğruluğuna kesinlikle inandı.

İsser Harel, Viyana dönüşü Başbakan David Ben Gurion'u görmeye gitti ve halen Mısır'da çalışan, ya da oraya gitmek üzere olan Alman bilimadamlarına karşı bir misilleme kampanyası açması için izin verilmesi konusunda diretti. Yaşlı Başbakan güç bir durumdaydı. Toptan kıyım amacını güden başlıklarla donatılmış yeni roketlerin halkı için en korkunç bir tehlike arzettiğini biliyor; öte yandan her an İsrail'e ulaşması beklenen Alman tank ve silahlarının da kıymetini takdir edemeden yapamıyordu. Almanya

sokaklarında İsrail'in girişeceği bir misilleme kampanyası, Başbakan Adenauer'i Dışişleri Bakanlığındaki fesatçı gürühunu dinlemeye zorlayabilir; silah anlaşması da suya düşerdi.

Silah anlaşması konusunda, Tel Aviv kabinesinde de, Bonn kabinesindeki parçalanma gibi bir parçalanma gelişiyordu. İsser Harel ve Dışişleri Bakanı Bayan Golda Meir, Alman bilimadamları konusunda sert bir siyaset güdülmesi taraftarıydı. Şimon Peres ve ordu, kıymetli Alman tanklarını kaybetme korkusuyla dehşet içindeydiler. Ben Gurion bu iki görüş arasında parçalanmıştı.

Bir uzlaştırma yoluna başvurdu: Alman bilimadamlarını, roketlerin yapımı konusunda Nâsır'a yardım etmek üzere Mısır'a gitmekten caydıracak gürültüsüz ve sakınmalı bir kampanya açmak üzere Harel'e yetki verdi. Ama Almanya ve Almanlara karşı müthiş bir nefretle yanan Harel bu yetkinin dışına çıktı.

11 Eylül 1962'de Heinz Krug ortadan kayboldu. Bir akşam önce, Mısır'a göndermeye çalıştığı roket itme gücü uzmanı Dr. Kleinwachter ve kimliği bilinmeyen bir Mısırlıyla yemek yemişti. 11 Eylül sabahı Krug'un otomobili boş olarak Münih banliyösündeki evinin yakınlarında bulundu. Karısı hemen onun İsrail ajanları tarafından kaçırılmış olacağını iddia etti. Ama Münih polisi hiçbir iz bulamadı. Ne Krug'un, ne de kaçıranların. Aslında Krug, Leon adında esrarengiz bir adamın yönettiği bir grup tarafından kaçırılmış, bedenine zincir bağlanarak Starnberg gölüne atılmıştı.

Bundan sonra kampanya Mısır'daki Almanlara yöneltilmişti. Fransızlar hesabına çalışırken Kahire'ye gitmiş olan roket uzmanı Profesör Wolfgang Pilz'e, 27 Kasım günü Hamburg'dan bir paket gönderildi. Paket, profesörün sekreteri Bayan Hannelore Wenda tarafından açıldı. Meydana gelen patlama sonucunda genç kız sakatlandı ve kör oldu.

28 Kasım günü yine Hamburg'dan Fabrika 333'e başka bir paket geldi. Bu arada Mısırlılar, gelen paketler için bir güvenlik örgütü meydana getirmiş olduklarından, paketin iplerini posta odasında Mısırlı bir yetkili açtı. Beş kişi öldü, on kişi de yaralandı. 29 Kasım günü üçüncü bir paket, patlamasına meydan verilmeden açıldı.

20 Şubat 1963'te Harel'in ajanları dikkatlerini yine Almanya'ya çevirdiler. Kahire'ye gidip gitmemek konusunda hâlâ bir karar verememiş olan Dr. Kleinwachter, İsviçre sınırı yakınlarında Loerrach'daki laboratuvarından evine dönüyordu ki siyah bir Mercedes yolunu kesti. Bir adam elindeki otomatiği üstüne doğru boşaltırken Dr. Kleinwachter kendini arabanın içine attı. Polis, siyah Mercedes'i daha sonra boş olarak ele geçirdi. Çalınmış bir arabaydı. Torpido gözünde Albay Ali Samir adına düzenlenmiş bir kimlik kartı bulundu. Yapılan araştırmalar, bu adın, Mısır Gizli Örgütü başkanı olduğunu gösterdi. İsser Harel'in ajanları, işin biraz da alayına kaçmaya başlamışlardı.

Misilleme kampanyası bu arada Alman gazetelerinde manşete çıktı. Ben Gal olayıyla da bir skandal halini aldı. Nâsır'ın roketlerinin öncüsü Profesör Paul Goerke'nin kızı Heidi Goerke, 2 Mart günü Almanya'nın Freiburg şehrindeki evinde otururken telefon çaldı. Konuşan bir erkek sesi, İsviçre sınırının hemen ötesindeki Basel şehrinin Üç Kırallar Oteli'nde bir görüşme yapmaları teklifinde bulundu.

Heidi durumdan Alman polisini haberdar etti. Hemen hazırlıklarını yapan polis, görüşme için tutulmuş odaya bir dinleme aygıtı yerleştirdi. Siyah cam gözlüklü iki kişi, görüşme sırasında Heidi Goerke'ye ve erkek kardeşine, eğer babaları canına kıymet veriyorsa, onu Mısır'dan ayrılmaya razı etmeleri tavsiyesinde bulundular. Zürih'e kadar izlenen ve aynı gece orada tutuklanan iki erkek 10 Haziran 1963 günü Basel'de yargılandılar. Bu, uluslararası bir rezalet oldu. İki ajandan şef olanı, İsrail vatandaşı Yossef Ben Gal'di.

Yargılama iyi bir yol izledi. Profesör Yoklek, veba ve radyoaktif başlıklar konusunda tanıklık etti. Yargıçlar şaşkına döndüler. Kötü bir davranıştan en iyi şekilde faydalanmak amacını güden İsrail hükümeti, duruşmayı, bir yıkım planı peşinde olan Mısır'ı teşhir şeklinde kullandı. İyice şaşırmış olan yargıçlar iki sanığı suçsuz buldular.

Ama İsrail'deki hesaplar başka türlü çıktı. Alman Başvekili Adenauer hernekadar, Alman bilimadamlarının Helwan roket yapımında çalışmalarını önlemeye gayret

edeceği konusunda kendi adına İsrail Başbakanına söz verdiyse de, Ben Gurion bu skandaldan çok utanmıştı. Büyük bir hırsla General İsser Harel'i yıldırma kampanyasında çok ileri gitmiş olduğu için azarladı. Harel enerjiyle kendini savundu ve istifasını verdi. Ben Gurion, haber alma yöneticisi bile olsa İsrail'de hiç kimsenin feda edilemez olmadığını göstermek için, Harel'in istifasını kabul etti. Oysa Harel bu istifanın kabul edilmeyeceğini ummuştu.

İsser Harel, 20 Haziran 1963'e rastlayan o gece o sırada askeri haber alma örgütünün başı olan yakın arkadaşı General Meir Amit ile uzun bir konuşma yaptı. General Amit, Müthiş İsser lakabı ile tanınan Rusya doğumlu bu kavgacı adamın sert, kızgın yüzünü ve onunla yaptığı konuşmayı çok iyi hatırlıyordu.

«Azizim Meir, sana haber vereyim ki, İsrail artık bundan sonra hiçbir kötülüğü cezalandırmayacaktır. Duruma politikacılar el koydu. Ben istifamı verdim ve istifam kabul edildi. Yerime senin atanmanı istedim. Kabul edeceklerini sanıyorum.»

İsrail'de haber alma örgütü çalışmalarını gözeten bakanlar üzerindeki komisyon Harel'in teklifini kabul etti. Haziran sonunda General Meir Amit, Haber Alma Yöneticisi oldu.

Bu arada Ben Gurion için de matem çanları çalmaya başlamıştı. Levi Eşkol ile Dışişleri Bakanı Golda Meir'in başı çektikleri kabinenin şahinleri onu istifaya zorladılar ve 26 Haziran 1963'te Levi Eşkol Başbakanlığa atandı. Ak saçlı başını hırsla sallayan Ben Gurion, bıkkınlık içinde Necef'teki kibbutzuna(*) çekildi. Ama Knesset(**) üyesi kalmakta devam etti.

Yeni hükümet David Ben Gurion'u kapı dışarı etmiş olmakla birlikte İsser Harel'i eski işinin başına getirmedi. Belki, daha hayatta iken İsrail halkı arasında bir masal kahramanı haline gelen ve bunun tadını çıkaran öfkeli Harel'le karşılaştırınca, Meir Amit'in buyruklara daha yatkın bir general olduğunu düşündüler.

Ben Gurion'un son buyrukları da kaldırılmadı. Roket uzmanları konusunda Almanya'da yeni skandallardan ka-

(*) Kolektif köy.
(**) İsrail Millî Meclisi.

çınılması konusunda General Amit'in direktifleri de aynen kaldı. Başka çare kalmadığı için General Amit yıldırma kampanyasını Mısır'daki bilimadamlarına yöneltti.

Bu Almanlar, Kahire'nin yedi mil güneyinde, Nil'in kuzey kıyısındaki Meadi dolaylarında yaşıyorlardı. Etrafının Mısır güvenlik kuvvetleri tarafından çevrilmiş olması ve Alman topluluğunun altın bir kafeste hemen hemen tutuklu hayatı yaşamalarının dışında güzel bir yerdi burası. Meir Amit onlara ulaşmak için, 1963 Eylülünden sonra kendisini, intihar edercesine tehlikeler içine atmaya zorlayan ve on altı ay sonra da bu tehlikelerin içinde bulunan Mısır'daki baş ajanı, binicilik okulu sahibi Wolfgang Lutz'u kullandı.

Almanya'dan gönderilen bomba paketleriyle zaten sinirleri bozulan Alman uzmanlar için 1963 sonbaharı bir kâbus oldu. Mısır güvenlik kuvvetleri tarafından çevrilmiş Meadi'inin göbeğinde bile, Kahire'nin içinden postaya verilmiş gözdağı mektupları almaya başladılar.

Dr. Josef Eisig, şaşılacak bir doğrulukla karısını ve iki çocuğunu tarif eden ve yaptığı işi açıklayan, sonunda da Almanya'ya dönmesini öğütleyen böyle bir mektup aldı. Tüm öteki uzmanlara da böyle birer mektup geldi. 27 Eylülde bir mektup Dr. Kirmayer'in yüzünde patladı. Bazı bilimadamları için bardağı taşıran son damla oldu bu. Doktor Pilz talihsiz Bayan Wenda'yı da yanına alarak Almanya'ya gitmek üzere eylül sonunda Kahire'den ayrıldı.

Onu başkaları izledi. Hırstan çılgına dönen Mısırlılar, gözdağı mektuplarını önleyemedikleri için, uzmanların geri dönmelerine ses çıkaramadılar.

O parlak kış sabahı kapalı arabanın içindeki adam, bu mektupları yazan ve patlayıcı maddeleri gönderen kişinin, sözde Nazi taraftarı, kendi ajanı Lutz olduğunu biliyordu.

Bu arada roket programının durdurulmadığını da biliyordu. Son aldığı haber bunun kanıtıydı. Şifreleri çözülmüş haberi yeniden gözden geçirdi. Haber sadece Kahire Tıp Enstitüsü'nün bulaşıcı hastalıklar laboratuvarında öldürücü nitelikte bir hıyarcık basilinin tecrit edildiği ve bu çalışmalarla ilgili daire bütçesinin on kat artırıldığını bil-

diriyordu. Çok iyi anlaşılıyordu ki, bir yaz önce Basel'de Ben Gal duruşmasının yarattığı ters propagandaya rağmen, Mısır toptan yok etme programını sürdürüyordu.

Eğer Hoffmann, Miller'in arkasından bakmış olsaydı, cüretinden ötürü ona tam numarayı vermek zorunda kalırdı. Çünkü Miller yapının en üst katındaki bürodan çıktıktan sonra asansöre binerek beşinci kata indi ve derginin hukuk işleri muhabiri Max Dorn'u görmeye gitti. Dorn'un masasının önündeki koltuğa otururken:

«Az önce Bay Hoffmann'ın yanındaydım,» dedi. «Bazı bilgilere ihtiyacım var. Senin beyninden faydalanabilir miyim?»

Miller'in Komet'e bir yazı hazırlamakla görevlendirildiğini sanan Dorn:

«Söyle,» dedi.

«Almanya'da savaş cinayetlerini kim inceler?»

Soru Dorn'u şaşırttı:

«Savaş cinayetleri mi?»

«Evet. Savaş cinayetleri. Savaş'ta istilâ ettiğimiz çeşitli memleketlerde olanları incelemek ve yığın öldürmelerden suçlu olan kişileri bulup cezalandırmakla hangi makamlar yetkilidir?»

«Ha, şimdi anladım. Esas olarak Batı Almanya Eyaletlerinin çeşitli Başsavcılık makamları.»

«Yani tüm Başsavcılık makamları ilgilenir mi bunlarla?»

Dorn, uzman olduğu bir konuda konuşmanın rahatlığı içinde koltuğuna yaslandı:

«Batı Almanya'da on altı eyalet, bu eyaletlerin de birer eyalet merkeziyle Eyalet Başsavcılığı vardır. Her Eyalet Başsavcılığında 'Nazi devrinde zor kullanılarak işlenmiş cinayetler' denen şeyleri incelemekle sorumlu bir bölüm bulunmaktadır. Her eyalet başkenti eski Reich, ya da işgal bölgelerinin bir bölümünü kendi yetki alanı olarak kabul etmiştir.»

«Sözgelimi nasıl?» diye sordu Miller.

«Sözgelimi, Naziler ve SS tarafından İtalya, Yunanistan ve Polonya Galiçya'sında işlenmiş cinayetler Stuttgart tarafından incelenir. En büyük toplama kampı Auschwitz,

Frankfurt'a aittir. Belki duymuşsundur, önümüzdeki mayısta Frankfurt'ta büyük bir duruşma var. Auschwitz'in eski yirmi iki gardiyanı yargılanacak. Sonra Treblinka, Chelmno, Sobibor ve Maidanek kampları var ki, incelemeleri Düsseldorf/Köln yapar. Belzec, Dachau, Buchenwald ve Flossenburg'dan Münih sorumludur. Sovyet Ukraynası ile eski Polonya'nın Lodz bölgesinde işlenen cinayetlere Hanover bakar. Ve böylece sürer gider.»

Miller başını sallayarak bu bilgileri not etti.

«Üç Baltık devletinde olanların araştırılmasını neresi yapar?»

Dorn hemen:

«Hamburg,» dedi. «Danzig ile Polonya'nın Varşova bölgelerinde işlenen cinayetlere de Hamburg bakar.»

Miller:

«Hamburg mu? Yani bu bizim Hamburg mu?»

«Evet, neden sordun?»

«Beni ilgilendiren Riga da.»

«Anlıyorum. Alman Yahudileri. Bu da buradaki Başsavcılığa ait bir konudur.»

«Riga'daki cinayetlerden suçlu herhangi birisi hakkında bir yargılama ya da bir tutuklama olduysa, bunun burada, Hamburg'da yapılması gerek, değil mi?»

«Yargılama burada yapılır ama tutuklama başka bir yerde de olabilir.»

«Tutuklamalarla ilgili işler nasıl olur?»

«Arananların Kitabı, diye bir kitap vardır. Burada soyadı, adı, doğum tarihleriyle aranan savaş canilerinin listesi yazılıdır. Eyalet Başsavcılığı, adamı tutuklamadan önce, gerekli dava dosyasını hazırlamak için cinayetlerin işlendiği bölgede yıllarca çalışır. Hazır olunca, adamın yaşadığı eyalet polisinden onun tutuklanmasını ister. Dedektifler oraya gidip adamı getirirler. Eğer çok aranan birisi bulunursa, ele geçtiği yerde tutuklanır ve ilgili Eyalet Başsavcılığı durumdan haberdar edilir. Sonra eyaletten dedektifler gidip adamı getirirler. İşin kötü yanı, SS'in üst kademelerindeki adamların hep başka adlar altında yaşantılarını sürdürmeleri.»

«Doğru,» dedi Miller. «Riga'da işlenen cinayetlerden suçlu herhangi bir kimsenin duruşması oldu mu Hamburg'da?»

«Benim hatırlayabildiğim kadarıyla olmadı.»

«Acaba kupürler arşivinde bir şey bulunabilir mi?»

«Elbette. Bizim kupürler arşivini kurmaya başladığımız 1950'den sonra olduysa, vardır.»

«Bakmamda bir sakınca var mı?» diye sordu Miller.

«Niçin olsun?»

Yapının zemin katında bulunan arşive, gri iş elbiseleri giymiş beş arşivci bakıyordu. Arşiv, üzerlerinde çeşit çeşit başvurma kitaplarının dizi dizi sıralandığı çelik raflarla dolu, iki bin metre kadar büyüklüğünde bir yerdi. Duvarlar boyunca da, tavandan döşemeye kadar çelik dolaplar vardı. Her dolabın kanadında, içindeki çelik gözlerde neler olduğu belirtilmişti. Başarşivci yanlarına gelirken, Dorn, Miller'e:

«Kim senin aradığın?» diye sordu.

«Eduard Roschmann,» dedi Miller.

Başarşivci:

«Özlük fihrist bölümü, buradan» diyerek bir duvar boyunca onların önüne geçti. Üstünde ROA-ROZ yazılı bir dolabın kanadını açtı ve parmaklarının ucuyla gözdeki kartonları karıştırdı:

«Eduard Roschmann hakkında bir şey yok,» dedi.

Miller biraz düşündükten sonra:

«Savaş cinayetleri hakkında bir şey var mı?»

Başarşivci:

«Evet,» dedi. «Savaş cinayetleri ve savaş duruşmaları bölümü, buradan.»

Dolapların yönünden bir elli metre daha yürüdüler. Miller:

«Riga'ya bakın,» dedi.

Başarşivci destekli bir seyyar merdivene çıktı ve araştırdı. Elinde kırmızı bir dosyayla aşağı indi. Dosyanın üstünde 'Riga Savaş Cinayetleri Duruşmaları' yazısı vardı. Miller dosyayı açtı. İçinden, en büyük boy posta pulu boyutunda iki gazete kupürü çıktı. Miller kupürleri okudu. İkisi de 1950 yazına aitti. Bir tanesinde, 1941 ile 1944 arasında Riga'da yapılan zulümler nedeniyle üç SS erinin yargılandığı yazılıydı. İkincisinde ise bu üç kişinin uzun bir süre için hapse mahkum edildikleri belirtilmişti. Pek uzun da değildi bu süre, çünkü 1963 sonlarında üçü de serbest bırakılacaklardı.

«Hepsi bu kadar mı?» diye sordu Miller.

Başarsivci.

«Bu kadar,» dedi.

Miller, Dorn'a döner ek:

«Yani,» dedi. «On beş yıldır benim paramı sömüren Eyalet Başsavcılığı bürosunun bu bölümü bugüne kadar bula bula posta pulu büyüklüğündeki bu iki olayı mı buldu bana gösterecek?»

Dorn oldukça ağırbaşlı yaratılışta bir kimseydi. Suratını asarak:

«Elinden geleni yaptıklarından eminim,» dedi.

«Acaba?»

İki kat yukarıdaki ana holde birbirlerinden ayrıldılar. Miller yağmur altındaki sokağa çıktı.

Tel Aviv'in kuzeyine düşen dış mahallelerdeki, içinde Mossad karargahının bulunduğu bina, en yakın komşularının bile dikkatini çekmez. Karargahın yeraltı parkı girişinin yanlarında sıradan bazı dükkânlar, zemin katta bir banka, holde de, bankaya açılan silme cam kapıların birisinde asansör, birinci kattaki firmaların ne iş yaptığını belirten bir levha ve danışma için kapıcı masası bulunmaktadır.

Levhadan anlaşıldığına göre binada birçok ticaret şirketinin büroları, iki sigorta şirketi, bir mimar, bir mühendislik danışmanı, en üst katta da bir ithalat ihracat şirketi vardır. En üst katın altındaki firmalardan herhangi biri hakkında sorulacak sorular danışmada kibarca karşılanır. En üst kattaki şirket hakkında sorulan sorular ise incelikle cevapsız bırakılır. En üst kattaki şirket Mossad'ın dış görünüşüdür.

İsrail haber alma şeflerinin buluştuğu oda sade döşenmiş ve beyaz boyalıdır. Ortada uzun bir masa, duvar diplerinde de sandalyeler vardır. Masanın çevresinde, haber alma subelerini yönetenler otururlar. Onların arkasında, sandalyelerde de kâtiplerle stenograflar yer alır. Yöneticiler dışındaki ilgililer ancak gerekirse çağrılır toplantıya. Ama bu çok seyrek olur. Tüm güvenliğin sağlandığı toplantılar büyük gizlilik içinde yapılır.

Masanın başında Mossad'ın yöneticisi oturur. 1937 yılında kurulan örgütün tam adı Mossad Aliyath Beth, ya-

ni İkinci Göç Kuruluşu'dur. İlk İsrail haber alma organı olan Mossad'ın birinci görevi, Avrupa'daki Yahudilere Filistin topraklarında güvenilir bir hayat alanı sağlamaktır.

1948'de İsrail devletinin kurulmasından sonra, bu örgüt tüm haber alma organlarının en büyüğü, örgütün yöneticisi de, tüm beş şubenin başı oldu.

Yöneticinin sağında, görevi düşmanın savaş hazırlıklarından İsrail'i haberdar etmek olan askerî haber alma birimi Aman'ın şefi oturur. O sıralarda bu görevin başındaki adam General Aharon Yaariv'di.

Yöneticinin solunda, bazen yanlışlıkla Şin Beth diye sözü edilen Şhabak'ın şefi oturur. Bu harfler, İbranice güvenlik servisi anlamına gelen Şerut Bitachon yerine kullanılır. İsrail'in iç güvenliği ve sadece iç güvenliğiyle ilgili bölümün tam adı Şerut Bitchon Klali'dir. Kısaca adı bu üç kelimeden alınmıştır.

Bu iki adamın yanlarında da, geri kalan iki şubenin şefleri otururlar. Biri, İsrail'in güvenliği için büyük hayatî önem taşıyan bir konu olan, Arap başkentlerindeki siyasal durumun değerlendirilmesi çalışmalarıyla görevli Dışişleri Bakanlığı Araştırma Bölümü Genel Müdürüdür. Öteki de, sadece 'işkence memleketleri'ndeki Yahudilerin geleceğiyle ilgili servisin müdürüdür. Tüm Arap memleketleri ve Komünist memleketler bu işkence memleketleri sınırı içindedir. Böylece, çalışmalarda hiçbir atlama olmaması için, haftalık toplantılar her şefin öbür bölümde neler yapıldığını öğrenmesini sağlar.

Toplantıda gözlemci olarak bulunan iki kişi de Polis Genel Müfettişi ve Şabak'ın yurt içindeki yıldırma hareketleriyle mücadele eden Özel Bölüm Şefi'dir.

2 Şubat günü yapılan toplantı oldukça sıradandı. Meir Amit masanın başındaki yerini aldı ve görüşmeler başladı. Başkan, bomba haberini sona sakladı. Söyler söylemez de, duvar diplerinde sıralanmış yardımcılar da dahil olmak üzere bir an için radyoaktif ve veba başlıklarının saçtığı ölüm altında son nefesini veren kendi memleketleri gözlerinin önüne gelen herkes sustu. Şabak'ın yöneticisi sonunda:

«Mesele bu roketlerin fırlatılmasını önlemekte,» dedi. «Eğer onların bu roket başlıklarını yapmalarını önleyemezsek, başlıkların fırlatılmalarını önlemek zorundayız.»

Her zaman çok az konuşan Amit:

«Kabul,» dedi. «Ama nasıl?»

«Saldırmak suretiyle,» diye homurdandı Yaariv. «Elimizdeki bütün imkânlarla saldırmak. Ezer Weizmann'ın jetleri Fabrika 333'ü bir saldırıda ortadan kaldırır.»

Amit:

«Ve elimizde savaşacak hiçbir şeyimiz yokken savaş da başlar,» dedi. «Mısır'ı alabilmemiz için daha çok uçağa, daha çok tanka ve silaha ihtiyacımız var. Öyle sanıyorum ki baylar, hepimizin bildiği bir şey varsa, o da savaşın kaçınılmaz olduğudur. Nâsır bunda kararlı. Ama hazır olmadan savaşmayacak. Biz onu zorlayacak olursak, elindeki Rus silahlarıyla o bizden daha hazırlıklı durumda savaşa.»

Yeniden bir sessizlik oldu. Dışişleri Bakanlığı Arap Bölümü Genel Müdürü konuştu:

«Kahire'deki haber alma görevlilerimize göre, Mısırlılar, roketleri ve her şeyleriyle 1967 başlarında savaşa hazır olacaklarını düşünüyorlar.»

Yaariv:

«O zamana kadar biz de tanklarımızı ve toplarımızı, yeni Fransız jetlerimizi almış olacağız,» dedi.

«Evet, onlar da Helwan'daki roketlerini. Dört yüz roket. Tek bir cevap var baylar. Biz Nâsır'a karşı hazır olduğumuz zaman, bu roketler de Mısır'daki depolara yerleştirilmiş olacaktır. Ulaşamayacağız onlara. Bunlar depolara yerleştirilmiş ve atılmaya hazır beklerken, yüzde doksanını yok etmekle yetinemeyiz. Hepsi yok edilmelidir. Ezer Weizmann'ın pilotları da kökünden yok edemez onları.»

Yaariv kesinlikle:

«O zaman Helwan'daki fabrikada yok etmemiz gerekecek bu roketleri,» dedi.

«Evet,» dedi Amit. «Ama askeri bir saldırıda bulunmadan. Alman bilimadamlarını, işlerini bitirmeden oradan ayrılmaya zorlamamız gerek. Unutmayın ki, işin araştırma dönemi sonuna geldi. Altı ayımız var. Bu süre geçince Almanlar önemli değil artık. Son vida somununa, son civatasına kadar hazır olduktan sonra Mısırlılar da yapabilirler roketleri. O bakımdan ben Mısır'daki bilimadamlarına karşı kampanyayı başlatıyorum ve sizleri de durumdan haberdar ediyorum.»

Bir süre yine sessizlik oldu. Hepsinin kafasından

aynı soru geçiyordu. Dışişleri Bakanlığı'ndan bir ilgili bu soruyu dile getirdi:

«Yine Almanya içinde onların cesaretlerini kıramaz mıyız?»

General Amit olumsuz anlamda başını salladı:

«Hayır. İçinde bulunduğumuz siyasal ortam içinde bunun imkânı yok. Üstlerimizin bu konudaki buyrukları değişmiş değil. Almanya içinde kuvvet gösterisi yapılmayacak! Bundan böyle bizim için Helwan roketlerinin çözüm anahtarı Mısır'da aranacaktır.»

Mossad'ın yöneticisi General Meir Amit kolay kolay aldanmazdı. Ama bu kez aldanıyordu. Çünkü Helwan roketlerinin çözüm anahtarı Batı Almanya'daydı.

ALTI

HAMBURG Başsavcılığı bürosunun savaş cinayetlerini incelemekle sorumlu bölümünün şefiyle görüşmek Miller'in tam bir haftasına patladı. Buna, kendisinin Hoffmann hesabına çalışmadığını öğrenen Dorn'un sebep olduğunu sanıyordu.

İlgili kişi sinirli, tedirgin birisiydi. Söze:

«Sizinle görüşmeyi, sürekli ısrarlarınız yüzünden kabul ettiğimi anladığınızı sanırım,» diye başladı.

Miller alttan alarak:

«Beni kabul edişinizin nedeni ne olursa olsun yine teşekkür ederim,» dedi. «Bölümünüzün, kendisi hakkında sürekli bir biçimde araştırmalarda bulunduğunu sandığım, Eduard Roschmann adındaki adam üzerinde bazı şeyler öğrenmek istiyorum.»

«Roschmann mı?» dedi avukat.

Miller tekrar etti:

«Roschmann. SS Yüzbaşısı. 1941'den 1944'e kadar Riga Ghettosu'nun komutanıydı. Sağ olup olmadığını, öldüyse nereye gömüldüğünü öğrenmek istiyorum. Eğer bulduysanız hiç tutuklanıp tutuklanmadığını ve yargılanıp yargılanmadığını, yargılanmışsa şimdi nerede olduğunu.»

Avukat şaşırdı:

Ama ben size bu konuda bir şey söyleyemem ki.»

«Neden söyleyemezsiniz? Kamuoyunun ilgilendiği bir konu bu. Hem de büyük ölçüde.»

Avukat eski haline döndü:

«Ben öyle olduğunu sanmıyorum. Yoksa bu konuda sürekli sorularla karşılaşırdık. Oysa, kamuoyu adına... bugüne kadar ilk olarak sizden gelen bazı sorularla karşı karşıya kaldık.»

«Kamuoyu derken basın mensubu olduğumu belirtmek istedim.»

«Olabilir. Kamuoyu adına da olsa, bu istek, verilebilecek bilgi sınırlarını aşıyor sanıyorum.»

«Ne gibi?»

«Araştırmalarımızın izlediği yol hakkında bilgi vermeye yetkimiz yok.»

«İlk ağızda söylenecek hiç de doğru bir söz değil bu.»

«Araştırma yaptığı bir cinayet konusunda polis size bilgi verir mi sanıyorsunuz Bay Miller?»

«Vereceğini umarım. Şu sırada benim yaptığım da bu. Sanığın tutuklanmasının beklenip beklenmediği konusunda polis genellikle bültenler yayınlayarak yardımcı olur. Sanığın ölü olup olmadığı konusundaki bir basın araştırmasına bilgi verir. Polisin kamuoyuyla ilişkisine de yardımcı olur bu.»

Avukat hafifçe gülümsedi:

«Bu konuda kamuoyuna çok faydalı olduğunuzdan eminim. Ama çalışmalarımızın izlediği yol konusunda buradan hiç haber sızdırılmaz.»

Bir tartışmaya girmek ister gibiydi:

«Diyelim ki istenilen bilgiyi verdik. Aranan caniler, haklarındaki dosyanın tamamlanmak üzere olduğunu duyunca ortadan kaybolmazlar mı?»

Miller hemen karşı saldırıya geçti:

«Olabilir. Kayıtlardan anlaşıldığına göre, bu konularla ilgili bölümünüz bugüne kadar Riga'da gardiyanlık yapmış üç eri yargılamış yalnız. Bu da 1950'de olmuş. Yani adamlar size teslim edilmeden önce, belki de yargılanmadan tutuklu bulunuyorlardı. O bakımdan, aranan suçluların kaçmaya zorlanmakla fazla bir tehlike içinde olduklarını sanmıyorum.»

«Çok suçlayıcı bir düşünce bu.»

«Peki. Araştırmalarınız sürüp gitse bile, bana Roschmann'ın bir araştırma konusu olup olmadığını ve şimdi kendisinin nerede olduğunu söylemenizin size ne zararı dokunabilir?»

«Size şu kadarını söyleyebilirim, sorumluluğumuz sınırları içine giren her konu devamlı olarak incelenmektedir. Tekrar ediyorum, devamlı incelenmektedir. Şimdi öyle sanıyorum ki size hiçbir biçimde ve hiçbir yardımım dokunamayacak Bay Miller.»

«İncelemelerinize devam edin,» diyerek Miller kalktı, dışarı çıktı.

Miller yeniden işe koyuluncaya kadar bir hafta daha geçti. Bu günleri, tümü ya da bir kısmı, Doğu Cephesi savaşları ve işgal altındaki doğu memleketleri kamplarında geçmiş olayları anlatan altı koca kitabı okuyarak evde geçirdi. Kendisine 'Z-Komisyonu'nun sözünü eden, bölge kitaplığı görevlisi oldu.

«Komisyon Ludwigsburg'da,» dedi. «Bir dergide okumuştum. Tam adı, Naziler Zamanında İşlenmiş Şiddet Cinayetlerinin Ortaya Çıkarılmasıyla İlgili Merkez Federal Bürosu. Bu isim çok uzun olduğu için halk kısaca Zentrale Stelle, daha da kısa olarak Z-Komisyonu diyor. Memleket ölçüsünde, hattâ milletlerarası düzeyde Nazi kovalayan tek örgüt bu Almanya'da.»

Miller adamdan ayrılırken:

«Teşekkür ederim,» dedi. «Bakalım bir faydaları dokunacak mı bana?»

Miller ertesi sabah bankasına giderek ocak, şubat ve mart kiralarını karşılamak üzere ev sahibi adına üç aylık bir çek hazırladı. Hesabının kapatılmaması için on mark bırakarak geri kalan parasını çekti.

Sigi işe gitmeden önce onu öpüp vedalaşarak; bir hafta, belki de daha uzun bir süre Hamburg'da olmayacağını söyledi. Yeraltı garajından Jaguar'ını çıkardı ve Rhineland'a doğru, güneye yöneldi.

Kuzey Denizi'nden gelen rüzgârın ıslıklarıyla birlikte ilk kar da başlamıştı. Jaguar, Bremen'in güneyinden kıvrılıp, Aşağı Saksonya'nın geniş ovalarına girdiği sırada kar da ekspres yol boyunca sağanak halinde dökülüyordu.

Miller iki saat yol aldıktan sonra bir kahve içmek için mola verdi, sonra Kuzey Rhine/Westphalia boyunca yoluna devam etti. Rüzgâra rağmen, kötü havada ekspres yolda yolculuk etmekten hoşlanıyordu. XK 150 S'nin içinde kendini hızlı bir uçağın pilot mahallindeymiş gibi hissediyordu. Farlar kasvetli bir şekilde ışıldıyor ve dışarıda, bastıran kış gecesinin karanlığı, dondurucu soğuk, bir an farların ışığına yakalanan vatık kar taneleri ön camı kırbaçlayarak boşlukta kayboluyordu.

Miller her zaman yaptığı gibi, solladığı ağır kamyonların homurdanan karoserlerinden gözlerini ayırmadan saatta 100 mille hızlı şeride geçti.

Saat on sekizde Hamm Kavşağı'nı arkada bırakmış, karanlık içinde Ruhr'un ışıkları belirmeye başlamıştı. Kilometrelerce uzanan fabrikalar, fabrika bacaları ve sanki yüz mil uzunluğunda, elli mil genişliğinde tek bir dev şehirmiş gibi duran birbirinin içine girmiş kasaba ve şehirleriyle Ruhr onu her zaman şaşırtırdı. Ekspres yol bir üst geçitten geçtiği sırada sağ aşağısında ekonomik mucizenin zenginliğini ortaya koyan binlerce fırının parlaklığı içindeki binlerce hektarlık ışığın ve fabrikaların bu aralık gecesine yayılışını bir daha seyretti. On dört yıl önce buradan geçtiği sırada Ruhr bir moloz yığını halindeydi ve Alman endüstrisinin yüreği güçlükle atıyordu. O zamandan beri halkının yaptığı şeylerden gurur duymamak imkânsızdı.

Farların ışığında Köln Ringi'nin dev işaretleri ortaya çıkmaya başladığı sırada 'içinde yaşamak zorunda olmadığım sürece fevkalâde' diye düşündü. Köln'den güney - doğu'ya döndü; Wiesbaden ve Frankfurt'u, Mannheim ve Heilbronn'u geçti. Geceyi geçirmek üzere geç saatlarda, Ludwigsburg'a en yakın şehir olan Stuttgart'ta bir otelin önünde durdu.

Ludwigsburg, eyalet başkenti Stuttgart'ın on beş mil kuzeyinde, Württemberg'in dalgalı güzel tepeleri arasında kurulmuş sakin, kimseye zararı olmayan küçük bir pazar kasabasıdır. High Street'in dışında, sessiz bir sokakta ve kasabanın yüksek bölümünde oturanların çok şaşırdıkları bir yerde, az kadrolu, az maaşlı, iş ve yaşantıları savaş içinde yığın cinayetlerinden suçlu Nazileri ve SS'leri yakalamak olan, işleri başlarından aşkın küçük bir grup insanın çalıştığı Z-Komisyonunun binası vardır.

Zaman aşımı süresini saptayan kanun, cinayet ve kitle öldürmeleri dışındaki bütün SS cinayetlerini tasfiye etmeden önce; zorbalık, hırsızlık, işkence de dahil olmak üzere bedence yapılan kötülükler ve daha bir yığın çirkin davranışlardan ötürü de suçlu olanlar vardı.

İleri sürülebilecek tek suçlama olarak yalnız cinayet kaldığı halde Z-Komisyonu'nun dosyalarında 170 bin isim

bulunuyordu. Bütün gayret, mümkün olduğu takdirde, eskiden de, şimdi de kitle katillerinden en kötü birkaç binini ortaya çıkarmaya yönelmişti.

Tutuklamak için ellerinde hiçbir yetki olmayan, olumlu şekilde kimlikler hazırlanınca ancak Almanya'daki çeşitli eyaletlerin polisinden tutuklamanın yapılmasını isteyebilen, Bonn'daki Federal hükümetten her yıl ancak çok az bir para koparabilen Ludwigsburg'daki bu adamlar sadece kendilerini bu işe adamış oldukları için çalışıyorlardı.

Kadroda seksen dedektif ve elli araştırma avukatı vardı. Dedektiflerin hepsi genç, otuz beş yaşın altında, inceledikleri konularla herhangi bir ilişkileri bulunmasına imkân olmayan kimselerdi. Avukatlar çoğunlukla daha yaşlıydı, ama onlar da 1945 yılından önceki olaylarla hiçbir yoldan ilişkileri olmadığı ortaya çıkmış insanlardı.

Avukatların çoğu serbest işlerinden gelmişti ve bir gün yine işlerinin başına döneceklerdi. Dedektiflere gelince, meslek hayatlarının artık bittiğini biliyorlardı. Almanya'daki hiçbir polis örgütü bir zamanlar Ludwigsburg'da çalışmış bir dedektifi kadrosunda bulundurmayı istemezdi. Batı Almanya'da SS avına çıkmış bir dedektifin memleketteki herhangi bir polis örgütünde yükselmesi olanağı yoktu.

İşbirliği isteklerinin öbür eyaletlerin yarısından fazlasında dikkate alınmamasına alışık ve ödünç istenen yığınlarla dosyanın kayboluşuna tanık olan, bir avın anlaşılmaz bir biçimde ortadan yok olduğunu gören Z'deki memurlar, vatandaşlarından büyük çoğunluğunun hoşlanmadığı bir işte çalıştıklarını biliyorlardı.

Z-Komisyonu ilgilileri, sevimli Ludwigsburg kasabasının halkı tarafından da, kendilerine hiç istenmeyen bir ün sağladıkları için selamsız ve varlıklarından habersizmiş gibi bir davranış görüyorlardı.

Peter Miller, Komisyonu, Schorndorfer Caddesi 258 numarada, iki buçuk metre yüksekliğinde bir duvarla çevrili eski bir malikânede buldu. İki büyük çelik kapı otomobil yolunu kesiyordu. Miller kapının yanındaki çıngırağın sapını çekti. Kapıda küçük, çelik bir bölme açıldı ve bir yüz göründü:

«Efendim?»

«Araştırma avukatlarınızdan birisiyle görüşmek istiyorum,» dedi Miller.

«Hangisiyle?»

«Kimseyi tanımıyorum. Herhangi biri olabilir. Buyrun kartımı.»

Adamı almaya zorlar biçimde kartı delikten soktu. Kartın içeri götürüleceğinden emin olabilirdi artık. Adam bölmeyi kapatıp çekildi. Döndüğü zaman kapıyı açtı. Miller'i, beş taş basamakla çıkılan ön kapıya buyur etti. Dışarısının güneşli ama dondurucu soğuğuna kapalı olan kapının öbür yanı, yanan kaloriferden ötürü müthiş sıcaktı. Kapının sağındaki camlı bir bölmeden, başka bir kapıcı çıkarak Miller'i küçük bir bekleme odasına aldı.

«Şimdi gelecekler,» diyerek kanadı çekti.

Üç dakika sonra gelen adam otuz beş yaşlarında, yumuşak tavırlı, kibar birisiydi. Miller'e basın kartını geri verirken:

«İstediğiniz nedir?» diye sordu.

Miller baştan başlayıp, kısaca Tauber'i, anıları, Eduard Roschmann'ı bulmak için yaptığı araştırmaları anlattı. Avukat dikkatle dinledi. Sonunda:

«Şaşılacak şey,» dedi.

«Bu konuda bana yardım edebilir misiniz?»

«Çok isterdim» dedi adam.

Miller haftalarca önce Hamburg'da Roschmann hakkında sorular sormaya başlamasından beri ilk kez, kendisine gerçekten yardım etmek isteyen bir yetkiliyle karşılaşıyordu. Adam devam etti:

«Ama mesele şu ki, ben sizin araştırmalarınızdaki amacın gerçekliğine ne kadar inanmış olursam olayım, buradaki varlığımızı sürdüren kurallar yüzünden elim, kolum bağlı durumdayım. Bu kural da, belirli sayıdaki yetkili makamların resmen desteği olmadan hiç kimseye, aranan hiçbir SS suçlusu hakkında bilgi vermemeyi emreder.»

«Yani siz bana hiçbir şey söylemeyecek misiniz?» diye sordu Miller.

«Lütfen beni anlamaya çalışın. Bu büro sürekli saldırılara uğrar. Açıkça değil. Kimse cüret edemez buna. Ama özel olarak, güçlü yerlerin koridorlarında ardı arkası gelmeden bütçemiz kırpılır, yetkilerimiz daraltılır, ilişkileri-

miz kısıtlanır. Yasalarla özgürlüğümüz sınırlanır. Ben şahsen, bize yardım etmesi için Alman basınıyla ilişki kurmayı çok isterdim ama yasaktır.»

«Anlıyorum,» dedi Miller. «Bir gazete kupürleri arşiviniz var mı sizin?»

«Hayır, yok.»

«Almanya'da halka açık bir gazete kupürleri arşivi yok mudur?»

«Hayır. Memlekettcki gazete kupürleri arşivleri yalnız bazı gazetelerde ve dergilerde vardır. Duyduğuma göre bunların en iyisi Der Spiegel dergisindeymiş. Ondan sonra Komet geliyor.»

«Bu çok tuhaf değil mi ama,» dedi Miller. «Bugün bir vatandaş savaş cinayetleriyle ilgili araştırmaların nasıl bir yol izlediğini ve aranan SS canileri hakkındaki gerekli bilgiyi Almanya'da nereden sorup öğrenebilir?»

Avukat bu sorudan tedirgin oldu:

«Korkarım ki sıradan bir vatandaş bunu öğrenemez.»

«Peki» dedi Miller. «SS'in adamlarıyla ilgili arşivler Almanya'nın neresindedir?»

«Zemin katta bir dizi var. Yalnız bizdekiler hep fotostattır(*). SS'lerin orijinal bütün kart fihristleri 1945 yılında bir Amerikan birliğinin eline geçti. Bu kartların korunduğu Bavyera'daki şatoda küçük bir SS grubu geride kalarak son dakikada belgeleri yakmaya çalışmış. Amerikan askerleri içeri girip onları önledikleri zamana kadar da bunların onda biri kadarını yakmışlar. Ötekiler karmakarışıktır. Amerikalılar, bazı Almanların da yardımıyla tam iki yıl uğraşmışlar geri kalan belgeleri düzene sokmak için. Bu iki yıl içinde, bir süre Müttefiklerin elinde tutuklu kalan SS'in bir bölük en kötü adamı daha kaçmış. Karışıklık içinde bunların dosyaları bulunamamış. Kesin sıralamanın yapılmasından beri bütün SS fihristi Berlin'de Amerikalıların malı olarak onların yönetiminde kalmıştır. Fazla bir bilgiye gerek duyduğumuz zaman biz bile onlara başvururuz. Çok yakınlık gösterirler, bir işbirliği konusunda hiçbir zaman yakınmazlar.»

«Demek hepsi bu kadar,» dedi Miller. «Bütün memlekette sadece iki dizi var.»

(*) Negatif gerekmeden yapılan fotokopi.

«Evet. Tekrar ediyorum, size yardım etmeyi çok isterdim. Bu arada eğer Roschmann hakkında bir bilgi edinirseniz, lütfen bize de bildirin.»

Miller düşündü.

«Eğer bir şeyler bulabilirsem, bu konuyla ilgilenecek iki makam var Almanya'da değil mi? Hamburg'daki Başsavcılık Bürosu ve siz?»

«Evet, hepsi bu kadar.»

«Ve siz bu konuda Hamburg'dakilerden daha olumlu bir şeyler yapacak gibisiniz.»

Avukat bakışlarını dikerek:

«Buraya gelen gerçek değerde bir şeyin rafta tozlanmasına imkan yoktur.»

«Peki. Anlaştık.»

Miller kalktı:

«Bir şey soracağım. Bizim aramızda kalacak. Eduard Roschmann'ı arıyor musunuz hâlâ?»

«Aramızda kalmak üzere, evet. Hem ısrarla arıyoruz.»

«Eğer Roschmann yakalanırsa, onu mahkum edecek deliller konusunda bir zorluk çıkmaz, değil mi?»

«Kesin olarak hayır,» dedi Avukat. «Deliller son derece sağlamdır. Ömür boyunca ağır hapis cezasına çarptırılacaktır.»

«Bana telefon numaranızı verin.»

Avukat bir kâğıda telefon numarasını yazıp Miller'e verdi.

«Kâğıtta adım ve iki telefon numarası yazılıdır. Ev ve burası. Gece, gündüz demeden, dilediğiniz zaman arayabilirsiniz beni. Yeni bir şey elde ettiğiniz zaman herhangi bir telefon kulübesinden doğrudan doğruya beni arayın. Her eyalet polisinde başvurabileceğim ve gerektiği zaman harekete geçeceklerinden emin olduğum kimseler var. Bu arada baştan savacak olanlar da var. O bakımdan önce beni arayın, tamam mı?»

Miller kâğıdı cebine soktu:

«Evet, tamam.»

«Başarılar.»

Stuttgart-Berlin arası oldukça uzundur. Miller ertesi günün büyük kısmını yolda geçirdi. Bereket versin hava

kuru ve canlandırıcıydı. Frankfurt'un halı gibi dümdüz uzanan yolları boyunca kuzeye doğru kilometreleri yutan Jaguar; Kassel'i, Göttingen'i geçti. Hanover'de ekspres yol E4'ten sağa, Doğu Almanya'yla sınır olan E8'e atladı.

Marienborn kontrol merkezinde, döviz deklarasyon fişi ve Batı Berlin'e geçmek için Doğu Almanya içindeki 110 kilometrelik transit vizesini doldurmak yüzünden bir saat oyalandı. Bu arada mavi üniformalı gümrük memurlarıyla soğuğa karşı kürk başlıklar giymiş yeşil ceketli Halk Polisi, Jaguar'ın içini, dışını gözden geçirdiler. Gümrük memuru, Alman Demokratik Cumhuriyeti'nin halk hizmetindeki bir görevliden; elden çıkmış topraklara yeniden sahip olmak amacını güden bir Batı Almanya yurttaşına karşı göstermesini istediği buz gibi soğuk nezaketle, genç bir adamın başka bir gencin spor otomobilini incelemek isteği arasında ikiye bölünmüştü.

Sınırın yirmi mil ötesinde, İngilizler'in Yalta'da alınan kararlara şerefle boyun eğerek 1945'te Berlin'e doğru yürüyüşlerine son verdikleri Elbe üzerindeki motorlu araç köprüsü yükseliyordu. Miller sağ aşağısındaki Magdeburg'a baktı ve eski cezaevinin hâlâ yerinde durup durmadığını düşündü. Batı Berlin girişinde yine oyalandı. Arabası yeniden arandı. Gümrük masasının üstüne boşaltılan valizi gözden geçirildi. Cüzdanı açılarak batı marklarını yolda işçi cennetinin halkına dağıtıp dağıtmadığı kontrol edildi. Çok geçmeden yola çıktı ve Jaguar, Noel süslemeleriyle ışıl ışıl yanan Kurfurstendamm şeridine girmek üzere homurdanarak Avus çemberini dolandı. 17 Aralık akşamıydı.

Miller daha önce Hamburg'daki Başsavcılık Bürosuna ve Ludwigsburg, Z-Komisyonu'na giderken yaptığı gibi Amerikan Belgeler Merkezi'ne de uluorta gitmemeye karar verdi. Resmi bir destek görmeden kimsenin Almanya'daki Nazi dosyalarına ulaşmasının kolay olmadığını anlamıştı.

Ertesi sabah merkez postanesinden Karl Brandt'a telefon etti. Brandt onun isteğini duyunca donup kaldı:

«Yapamam,» dedi. «Berlin'de hiç tanıdığım yok.»

Miller diretti:

«Düşün biraz. Mesleğinle ilgili okullardan birinde

muhakkak Batı Berlin polislerinden birisiyle karşılaşmış olman gerek. Böyle birisinin bana kefil olması gerekiyor.»

«Sana daha önce de söyledim. Karıştırma beni bu işlere.»

«Ama karıştın bile.»

Miller, kesin darbeyi indirmeden önce biraz bekledi. Sonra konuşmasını sürdürdü:

«Ya benim bu arşive resmen girmemi sağlarsın, ya da beni oraya senin gönderdiğini söylerim.»

«Bunu yapamazsın» diye bağırdı Brandt.

«Öyle bir yaparım ki... Bu Allah'ın belası memlekette oradan oraya itilip kakılmaktan usandım. Oraya resmen girmemi sağlayacak birisini bul bana. Yap bunu. Dosyalara bir bakayım, bir saat geçmeden de unutulup gider her şey.»

İki arada bir derede kalmış olan Brandt:

«Düşünmem gerek» dedi.

«Sana bir saat süre tanıyorum. Sonra gene telefon edeceğim.»

Miller bir saat sonra yeniden telefon ettiği zaman Brandt hem kızgın, hem de iyice korkmuş bir haldeydi. Anıları ona vermekle ne büyük halt etmiş olduğunu belirttikten sonra:

«Dedektif okulunda beraber olduğum birisi vardı,» dedi. «Pek bir yakınlığım yok, ama kendisi şimdi Batı Berlin Emniyeti Birinci Şubesinde çalışıyor. Senin konunla bu şube ilgilidir zaten.»

«Adı ne?»

«Schiller. Sivil Polis Müfettişi Volkmar Schiller.»

«Hemen gidip bulayım.»

«Hayır gitme... Ben ona bugün telefon eder, seni salık veririm. Sen ondan sonra gidersin. Eğer isteğini kabul etmezse beni suçlama. Berlin'de tanıdığım yalnız o var.»

Miller iki saat sonra Brandt'ı yeniden aradı. Brandt rahatlamış gibiydi:

«İzne çıkmış,» dedi. «Pazartesi günü dönecekmiş.»

«Bu gün çarşamba,» dedi Miller. «Dört gün ne yapacağım ben burada?»

«Ne yaparsan yap. Pazartesi sabahı dönecekmiş. O zaman telefon ederim ben gene ona.»

Miller dört gün Batı Berlin'de dönüp dolanarak Schiller'i bekledi. 1963 Noeli yaklaşırken Berlin'i ilgilendiren tek konu, şehri ikiye bölen duvarın yapıldığı 1961 Ağustosundan beri ilk kez Doğu Berlin yetkililerinin, Batı Berlinlilere doğu bölgesinde yaşayan akrabalarını ziyaret etmek üzere duvardan geçiş izni vereceklerine ilişkin yayınladıkları bildiriydi. Şehrin iki yönü arasındaki görüşmelerde sağlanan ilerlemeler günlerce gazetelerin baş sayfalarını işgal etti. Miller Berlin'de geçen bu aylak günlerinden birinde Heine Caddesin'deki kontrol merkezinden şehrin doğu yarısına geçerek (pasaportunun kuvvetine güvenen herhangi bir Batı Almanya yurttaşının yapabileceği gibi) sadece bir tanışıklığı olan Reuter'in Doğu Berlin muhabirini ziyaret etti. Adam duvar geçme hikâyesiyle boğazına kadar işe gömülmüş olduğundan, Miller bir fincan kahve içtikten sonra batıya döndü.

Pazartesi sabahı Sivil Polis Müfettişi Volkmar Schiller'i görmeye gitti. Adamın kendi yaşında olduğunu görünce rahatladı. Schiller, Almanya'daki herhangi resmî bir yetkilinin tersine, kırtasiyeciliğin de karşısında olan bir tutum içindeydi. Miller onun bu tutumla meslek hayatında pek başarılı olamayacağını düşündü. Ama onun bileceği bir şeydi bu. Kısaca isteğini anlattı. Schiller:

«Elbette,» dedi. «Amerikalılar Birinci Şube'ye çok yardımcı olurlar. Willy Brandt tarafından biz Nazi cinayetlerini incelemekle görevlendirildiğimiz için, hemen hemen her gün bir uğrarız onlara.»

Miller'in Jaguar'ına binerek şehrin dışındaki ormanlık ve göllük bölgeye yöneldiler; bir gölün kıyısındaki, Zehlendorf, Berlin 37 varoşunun bir Numaralı Wasser Kafer Stiegin'e geldiler.

Ağaçlar arasında tek katlı, alçak, uzun bir yapıydı bu. Miller inanmayarak:

«Burası mı?» diye sordu.

«Burası» dedi Schiller. «Hiçbir şeye benzemiyor, değil mi? Ama toprak altında sekiz katı daha vardır. Arşivler, yanmaz kasalar içine konarak burada saklanır.»

Ön kapıdan geçip, sağında kapıcı kulübesi bulunan küçük bir bekleme odasına girdiler. Dedektif kapıcıya kartını gösterdi. Buna karşılık kapıcı ona doldurulmak üzere bir giriş belgesi verdi. Miller ve Schiller bir masada kar-

şılıklı oturarak kâğıdı doldurdular. Dedektif kâğıda adını ve mesleğini yazdıktan sonra Miller'e sordu:

«Adamın adı neydi, bir daha söyler misiniz?»

«Roschmann,» dedi Miller. «Eduard Roschmann.»

Dedektif yazısını tamamladıktan sonra kâğıdı bürodaki bir memura verdi. Sonra Miller'e:

«On dakika sürmez, getirirler,» dedi.

Masalar ve sandalyeler konmuş daha büyük bir odaya geçtiler. On beş dakika sonra başka bir kâtip sessizce yanlarına gelerek masanın üstüne bir dosya bıraktı. Üç santime yakın kalınlıkta olan dosyanın üstünde yalnız Eduard Roschmann yazısı vardı. Volkmar Schiller kalktı:

«Kusura bakmayın, ben dönmek zorundayım,» dedi. «Araç bulurum merak etmeyin. Bir hafta izin yaptıktan sonra pek kaybolmaya gelmez. Fotokopisinin yapılmasını istediğiniz bir şey olursa memura söyleyin.»

Ziyaretçilerin, inceledikleri dosyalardan kâğıt çıkarmalarını önlemek için, odanın öbür başındaki bir kürsüde oturan memuru gösterdi. Miller kalktı ve el sıkıştılar.

«Size çok, çok teşekkür ederim.»

«Hiçbir şey değil.»

Miller, önlerindeki dosyalara eğilmiş kendisi gibi üç, dört ziyaretçiyi umursamadan başını elleri arasına alarak, Eduard Roschmann hakkında SS'in düzenlediği dosyayı incelemeye başladı.

Dosyada her şey vardı. Nazi Partisine kayıt numarası, SS numarası, her biri için başvuran tarafından doldurulup imzalanmış dilekçeler, sağlık muayenesinin sonucu, talim-terbiyeden sonra hakkındaki beğence, kendi el yazısıyla kurs notları, atanma belgeleri, görev emri, yükselme bildirileri. Bunlar 1945 yılına kadardı. SS kayıtları için biri yandan, öteki de karşıdan olmak üzere çekilmiş iki de fotoğrafı vardı. Bu fotoğraflardan anlaşıldığına göre Roschmann bir seksenden uzun, soldan ayrılmış kısa saçlı, objektife sert sert bakan, sivri burunlu ve dudaksızmış duygusunu veren çizgi gibi ağızlı bir adamdı. Miller okumaya başladı...

Çevrede sayılan ve namuslu bir bira fabrikası işçisinin oğlu olan Eduard Roschmann, Avusturya yurttaşı olarak 25 Ağustos 1908'de Avusturya'nın Graz şehrinde doğ-

muştu. İlk, orta, lise eğitimini Graz'da yapmış, hukuk fakültesine devam etmiş ama bitirememişti. 1931 yılında, babasının çalıştığı bira fabrikasına girmiş, 1937 yılında da kuruluşun işçiler bölümünden yönetim bölümüne alınmıştı. Aynı yıl, ikisi de tarafsız Avusturya'da yasaklanmış kuruluşlar olan Nazi Partisi'ne ve SS'e katılmıştı. Bir yıl sonra Hitler, Avusturya'yı ilhak etmiş ve her yerde hızlı yükselmelerle Avusturya Nazilerini kutlamıştı.

Eduard Roschmann 1939'da savaşın patlaması üzerine gönüllü olarak Ordu SS'ine katılmış, Almanya'ya gönderilmiş, 1939 kışında ve 1940 ilkyazında eğitim görmüş, Fransa'nın işgalinde Ordu SS'inde görev almıştı. 1940 aralık ayında Fransa'dan Berlin'e gönderilmiş (birisi el yazısıyla sayfanın kenarına «Korkudan mı?» diye yazmıştı), 1941 ocak ayında SD'ye atanmıştı.

Temmuz 1941'de Riga'da ilk SD menzilini kurmuş, bunu izleyen ay içinde de Riga Ghettosu'nun komutanlığına getirilmişti. Ekim 1944'te gemiyle Almanya'ya dönmüş ve Riga'nın geri kalan Yahudilerini Danzig'deki SD'ye devrettikten sonra, durumu bildirmek üzere Berlin'e gitmişti. SS'in Berlin karargahındaki görevi başına dönmüş ve yeni bir atanmayı bekleyerek orada kalmıştı.

Bu belgeler yığını arkasına, savaşın bitmesinden sonra bir Amerikalı tarafından konulmuş olması gereken son bir vesika eklenmişti. Sayfanın üstüne yazı makinesiyle yalnız şunlar yazılmıştı:

«Bu dosya hakkında İngiliz işgal yetkilileri tarafından Aralık 1947'de araştırma yapılmıştır.»

Yazının altında, kimliği çoktan unutulmuş olan bir GI yazıcısının kargacık burgacık imzası ve 5 Mayıs 1948 tarihi vardı.

Miller dosyayı toparladı, içinden Roschmann'ın kendi el yazısıyla yazdığı biyografisini, iki fotoğrafını ve son sayfayı çıkararak odanın sonundaki kürsüde oturan memurun yanına gitti ve:

«Bunların fotokopilerini rica edeceğim» dedi.

«Hay hay.»

Adam dosyayı aldı ve noksan üç sayfa fotokopiden geçtikten sonra içine konmak üzere masasının üstüne bıraktı. Başka birisi de bir dosyayla fotokopisi alınmak üzere

iki sayfa verdi memura. Memur, fotokopileri alınacak sayfaları, ardındaki bir tepsiye bıraktı. Sayfalar buradan görünmeyen bir el tarafından alındı. Memur, Miller'le öteki adama:

«Biraz bekleyeceksiniz,» dedi. «On dakika sonra fotokopiler hazır olur.»

İki ziyaretçi yerlerine oturup beklemeye başladılar Miller sigara içmek istedi ama yasaktı. Temiz giyimli bir adam olan öteki siyah paltosu içinde kucağında birleştirmişti ellerini.

On dakika sonra memurun ardında bir hışırtı oldu. Delikten iki zarf düştü. Memur zarfları havaya kaldırdı. Miller ve öteki orta yaşlı adam kalkıp zarfları almaya gittiler. Aceleyle zarflardan birinin içine bakan memur:

«Eduard Roschmann dosyası?» diye sordu.

«Benim» dedi Miller, elini uzatırken.

Memur, Miller'e yan yan bakan öteki adama da öbür dosyayı vererek:

«Bu da sizin olmalı,» dedi.

Siyah paltolu adam zarfını aldı ve Miller'le yan yana kapıya doğru yürüdüler. Odadan çıkınca, Miller hızla merdiveni inip Jaguar'ına atladı ve köşeyi dönüp şehrin merkezine doğru yollandı. Bir saat sonra da Sigi'yi aradı telefonla.

«Noel için geliyorum.»

İki saat sonra Batı Berlin dışında ve dönüş yolu üzerindeydi Jaguar, Drei Linden'deki ilk kontrol merkezine doğru yol alırken, siyah paltolu adam da Savigny Platz dolaylarındaki temiz ve derli toplu dairesinde oturmuş, Batı Almanya'daki bir telefon numarasını çeviriyordu. Telefona cevap veren adama kısaca kendini tanıttıktan sonra:

«Bugün Belgeler Merkezi'ndeydim,» dedi. «Bildiğiniz gibi araştırma yapıyorum gene. Birisi daha vardı. Eduard Roschmann'ın dosyasını inceliyordu. Dosyadan üç sayfanın fotokopisini çıkarttırdı. Son mesaj üzerine, durumu size bildirmeyi faydalı buldum.»

Telefonun öbür başındaki adam peş peşe bir yığın soru sordu. Siyah paltolu adam cevap verdi:

«Hayır, adını öğrenemedim. İşi bitince uzun, siyah,

spor bir arabayla oradan ayrıldı. Evet evet, aldım. Hamburg plakalıydı.»

Öbür taraftaki adamın yazması için ağır ağır plaka numarasını söyledi.

«Evet, size bildirmeyi faydalı gördüm. Her şeye burunlarını sokan bu adamların ne yapacakları bilinmez. Evet, teşekkür ederim, çok iyisiniz... Siz bilirsiniz, ben size bırakıyorum... Mutlu Noeller *Kamerad.*»

NOEL, O HAFTANIN çarşamba günüydü. Berlin'den Miller hakkında bilgi alan Batı Almanya'daki adam, bu haberi ancak Noel'den sonra en büyük üst'üne ulaştırabildi.

Haberin ulaştırıldığı adam, haberi ulaştırana telefonda teşekkür etti, telefonu kapattı. Deri kaplı rahat yazıhane koltuğuna yaslandı ve pencereden tarihî şehrin kar kaplı damlarına baktı.

«*Verdammt*»(*) diye fısıldadı. «Bin kere Verdamtt. Neden başka bir zaman değil de şimdi? Neden şimdi?»

Şu şehirdeki tanıdıkları onu zeki ve çok başarılı, özel olarak çalışan bir avukat diye bilirlerdi. Odessa'nın da Almanya içindeki yürütme gücünün başıydı. Kendisine bağlı bir düzine yüksek derecede yönetici de Batı Almanya'yla Batı Berlin'e yayılmıştı. Telefonda eski yönetici olarak aranırdı. Şifre adı da Kurt Adam'dı.

Hollywood mitolojisinin ve İngiltere'yle Amerika'nın korku filmlerindeki canavarın tersine, Alman Kurt Adam'ı, ayın on dördü olduğu zaman ellerinin üstünde kıllar biten korkunç bir tip değildi. Eski Alman mitolojisinde Kurt Adam; Töton şövalyeleri, topraklarını ele geçiren yabancılar tarafından yurt dışına kaçmaya zorlandıkları zaman, anayurtta kalıp istilacıya karşı büyük ormanların kuytuluklarında direnme hareketlerini yöneten ve geceleri düşmana saldırıp çekilirken karda sadece kurt izi bırakan yurtsever bir kişidir.

Almanya'nın istilasının birkaç aylık bir mesele olduğunu gören bir grup SS subayı, geride kalıp Müttefik işgal kuvvetlerini sabote etmeleri için, çocuk yaşta birkaç

(*) Allah kahretsin.

düzine son derece aşırı sağcı genci çabucak yetiştirip örgütlediler. Örgüt, Amerikalıların kontrolü altındaki Bavyera'da kuruldu. Bunlar orijinal Kurt Adamlar'dı. Bereket versin ki çocuklar hiçbir zaman gördükleri eğitimi denemeye koyulmadılar. Çünkü Dachau'yu keşfetmiş olan Amerikan askerleri, elleri tetikte, herhangi bir olayın patlak vermesini bekliyordu.

Odessa 1940'ların sonunda yeniden Batı Almanya'ya sızmaya başladığı zaman, en büyük yöneticileri, 1945 yılında çocuk Kurt Adamlar'ı yetiştirmiş olanlardan biriydi. Bu kez Kurt Adam adını kendisi aldı. Bu adın sembolik ve Alman tiyatroseverliğini tatmin edici ve yeteri kadar melodram unsuru taşıyan bir üstünlüğü vardı. Ama Odessa'nın, kendi planlarına karşı çıkanlarla ilişkilerindeki acımasızlıkta tiyatroya ait bir şey bulmanın imkanı yoktu.

1963 sonlarının Kurt Adam'ı, bu adı taşıyan ve bu mevkideki üçüncü kişiydi. Bu son derece sapkın ve zeki adam sık sık Arjantin'deki üstleriyle bağlantı kurar; özellikle eskiden en yüksek mevkide olanlarla arananlar listesinde ilk sıraları tutanlar olmak üzere SS'in bütün eski adamlarının Batı Almanya'daki çıkarlarıyla ilgilenirdi.

Bürosunun penceresinden bakarken, otuz beş gün önce Madrid'deki otel odasında karşı karşıya geldiği SS generali Gluecks'in, Mısır roketlerinin güdüm sistemini hazırlayan Vulkan şifre adlı radyo fabrikası müdürünün kimliği ve güvenliğinin her ne pahasına olursa olsun korunmasının hayati önemi hakkındaki uyarısını hatırladı. Vulkan'ın, daha önce Eduard Roschmann gerçek adıyla tanındığını Almanya'da yalnız kendisi biliyordu.

Miller'in arabasının plaka numarasını yazdığı bloknota baktı ve masasının üstündeki diktafonun düğmesine bastı. Yandaki odadan diktafonla karşılık veren sekreterine:

«O boşanma davası için geçen ay tuttuğumuz özel araştırıcının adı neydi Hilda?» diye sordu.

«Bir dakika...»

Karıştırılan dosyaların kâğıt hışırtıları duyuldu.

«Memmers, Heinz Memmers.»

«Telefon numarasını ver bana lütfen. Hayır sen arama, sadece numarayı ver yeter.»

Miller'in arabasının plaka numarasının altına, veri-

len telefon numarasını yazdı ve parmağını iç görüşmeyi sağlayan düğmeden kaldırdı.

Sonra kalktı, oda duvarının bir parçası gibi duran çimento blokunun içine gömülü duvar kasasına gitti. Kasadan kalın, ağır bir kitap alarak eski yerine döndü. Sayfaları çevirerek aradığı yeri buldu. Sayfada yalnız iki Memmers vardı: Heinrich Memmers ve Walter Memmers. Parmağını, genellikle Heinz olarak kısaltılan Heinrich'in karşı sayfasında gezdirdi. Doğum tarihini yazdı, 1963 sonlarındaki yaşını hesapladı ve özel araştırıcının yüzünü hatırladı. Yaşlar uyuyordu. Heinz Memmers adının yanındaki iki telefonun numarasını not etti. Telefonu açtı ve Hilda'dan bir dış hat istedi.

Telefondan çevir sesi gelince, Hilda'nın kendisine vermiş olduğu numarayı çevirdi. Bir süre çaldıktan sonra telefon açıldı ve bir kadın sesi:

«Memmers Özel Araştırmalar,» dedi.

«Bana Bay Memmers'i verin» dedi Avukat.

«Kim arıyor diyeyim efendim?»

«Bir şey demeyin ve kendisini verin. Hem de çabuk olun.»

Kısa bir sessizlik oldu. Sesin tonu etkisini göstermişti.

«Peki efendim.»

Bir dakika sonra boğuk bir ses:

«Memmers,» dedi.

«Bay Heinz Memmers mi?»

«Evet, kim konuşuyor?»

«Kimi mimi bırakalım şimdi. Adımın önemi yok. Söyle bakayım bana, 245.718 bir şey ifade ediyor mu sana?»

Telefonda bir ölüm sessizliği oldu. Bu sessizlik yalnız, kendisine SS numarası söylenmiş olan Memmers'in derin bir soluk alışıyla bozuldu. Kurt Adam'ın önünde açık duran kitap, bütün eski SS'lerin adı bulunan listeydi. Memmers'in kuşkudan sertleşen sesi duyuldu:

«Bir şey ifade etmesi mi gerek?»

«Kendi haberleşme numaramın beş sayılı olduğunu söylemem bir şey ifade eder mi... *Kamerad*?»

Değişme bir elektrik akımı gibi oldu. Beşli bir sayı çok yüksek rütbede bir subay demekti.

«Evet efendim,» dedi Memmers.

«Güzel. Yapmanı istediğim küçük bir iş var. *Kamerad*'larımızdan birisi hakkında araştırma yapan bir av köpeği hakkında. Bunun kim olduğunu öğrenmek istiyorum.»

Telefondan cevap olarak:

«*Zu Befehl*»(*) sözcüğü geldi.

«Mükemmel. Ama aramızda *Kamerad* yeter. Aslında hepimiz silah arkadaşlarıyız.»

Memmers'in karşılığı, bu pohpohlanmadan ötürü belirli bir memnunlukla yankılandı:

«Evet *Kamerad*.»

«Adam hakkında tüm bildiğim arabasının plaka numarası. Hamburg plakası bu.»

Kurt Adam ağır ağır numarayı okudu.

«Yazdın mı?»

«Evet *Kamerad*.»

«Senin Hamburg'a gitmeni istiyorum. Bana adamın adı, adresi, mesleği, ailesi ve yakınlarının kimler olduğu, sosyal durumu gerekli. Normal bir araştırma anlayacağın. Ne kadar sürer bu?»

«Kırk sekiz saat.»

«İyi. Kırk sekiz saat sonra yine telefon ederim. Kuşku çekici hiçbir şey olmayacak. Eğer mümkünse bu soruşturma öyle yürütülmeli ki, hakkında bir şeyler öğrenilmeye çalışıldığını bilmemeli adam. Anlaşıldı mı?»

«Elbette. Kolay bu.»

«İş bitince hesabını çıkar ve telefon ettiğim zaman bana bildir. Sana parayı postayla göndereceğim.»

Memmers sitem eder gibi konuştu.

«Hesap çıkarılmayacak *Kamerad*. Kameradlığı ilgilendiren bir konuda hesap olmaz.»

«Peki öyleyse. İki gün sonra telefon ederim.»

Kurt Adam telefon alıcısını yerine bıraktı.

Aynı gün öğleden sonra Miller, Hamburg'dan yola çıktı. İki hafta önce yolculuk ettiği ekspres yolda Köln ve Rhineland'a doğru Bremen'i, Osnabruck'ü ve Munster'i geçti. Şimdiki hedefi, Konrad Adenauer'in, kendisi

(*) Emredersiniz.

oralı olduğu için Federal Cumhuriyet'e başkent olarak seçtiği nehir kıyısındaki küçük, sıkıcı Bonn şehriydi.

Bremen'in az güneyinde Miller'in Jaguar'ı; kuzeye, Hamburg'a giden Memmers'in Opeliyle karşılaştı. Birbirlerinden haberi olmayan iki adam, hızla kendi hedeflerine doğru ilerlediler.

Miller, Bonn'un tek, uzun ana caddesine girdiği zaman karanlık bindirmişti. Trafik polisinin beyaz tepelikli sivri şapkasını farkedince, arabayı onun yanına sürdü.

«İngiliz elçiliği ne yanda, bana söyler misiniz?»

Polis, tam bir Rhineland şivesiyle:

«Elçilik bir saat sonra kapanır,» dedi.

«Öyleyse acele etmem gerek. Nerededir?»

Polis, güneye doğru yol boyunu gösterdi:

«Bu yol boyunca tramvay hattını izleyin. Cadde Friedrich Ebert Allee adını alır. Gene tramvay yolunu izleyin. Tam Bonn'dan çıkıp Bad Godesberg'e girmek üzereyken solda elçiliği görürsünüz. Aydınlık bir yapıdır. Dışında İngiliz bayrağı vardır.»

Miller teşekkür ederek yola devam etti. İngiliz Elçiliği polisin dediği yerde, bir inşaat alanıyla bir futbol alanı arasındaydı. Alanların ikisi de, elçiliğin ardından yükselen aralık ayının sisi altında birer çamur denizi halindeydi.

Yapıldığı günden beri Bonn'daki İngiliz gazetecileri tarafından «Hoover Fabrikası» diye adlandırılmış olan gri renkte, enine değil de boyuna uzun, alçak bir yapıydı elçilik binası. Miller yoldan kıvrılıp, ziyaretçiler için ayrılmış olan bölümde arabasını park etti.

Kanatları tahta çerçeveli cam kapılardan içeri girdi. Burası, soldaki masanın başında orta yaşlı bir kadın danışma görevlisinin oturduğu küçük bir girişti. Kadın görevlinin az ötesindeki küçük bir odada da, eski ordu çavuşlarından olmaları çok muhtemel, mavi şayak elbiseli iki adam oturuyordu.

Miller, ağır aksak okul İngilizcesiyle:

«Basın ataşesini görmek istiyorum,» dedi.

Danışma görevlisi kadın sıkıntılı bir biçimde:

«Hâlâ odasında mı bilmiyorum,» dedi. «Bugün cuma akşamı da...»

«Bir arayın lütfen,» diyerek basın kartını gösterdi Miller.

Danışma görevlisi kadın karta baktıktan sonra iç telefonda bir numara çevirdi. Miller'in bahtı açık gidiyordu. Basın ataşesi çıkmak üzereydi. Şapka ve paltosunu çıkarmak için birkaç dakika izin istedi. Miller, duvarlarında Rowland Hiller'in sonbaharda Cotswolds'u gösteren birçok tablosunun kopyalarıyla süslü küçük bir bekleme odasına alındı. Bir masanın üstünde İngiltere endüstrisinin gelişimini anlatan bazı broşürlerle Tatler'in eski sayıları vardı.

Çok kısa bir süre sonra eski çavuşlardan biri onu alarak üst kata çıkardı ve bir koridorun üstündeki küçük bir odaya buyur etti.

Miller'in otuz beş yaşlarında olarak tahmin ettiği, bu yüzden de büyük bir memnunluk duyduğu basın ataşesinin yardımcı olmaya istekli bir hali vardı.

«Ne arzunuz var?» diye sordu.

Miller hemen konuya girmeye karar verdi.

«Bir haber dergisi için araştırma yapıyorum,» diye yalan söyledi. «Kendi yetkili makamlarımız tarafından da hâlâ aranmakta olan eski bir SS Yüzbaşısı ve en kötülerinden biri bu. Öyle sanıyorum ki bu adam, Almanya'nın bu bölgesi İngiliz yönetimi altındayken, İngiliz yetkili makamlarınca da arananların listesindeydi. Bu adamın İngilizler tarafından ele geçirilip geçirilmediğini ve eğer ele geçirildiyse ne olduğunu nasıl öğrenebilirim acaba?»

Genç diplomat şaşırdı:

«Ne yazık ki hiç faydalı olamayacağım size bu konuda. Elimizdeki bütün belge ve dosyaları 1949'da hükumetimize devrettik. Çalışmaları bizim bıraktığımız yerden onlar sürdürdüler. Aradığınız bilginin onlarda olması gerekir.»

Miller, Alman yetkili makamlarının yardımdan kaçındıklarını söylemek istemedi:

«Doğru.» dedi. «Çok doğru. Benim bugüne kadar olan araştırmalarım, bu adamın 1949'dan sonra mahkemeye çıkarılmadığını gösteriyor. Anlayacağınız, 1949'dan sonra ele geçmemiş. Bu arada, Batı Berlin'deki Amerikan Belgeler Merkezi'nden öğrendiğime göre, İngilizler 1947

yılında onlardan adamın dosyasının bir kopyasını istemişler. Elbette bir nedeni vardı bunun.»

«Evet,» dedi. Basın ataşesi. «Öyle olmalı.»

Miller'in, Batı Berlin'deki Amerikan yetkililerinin işbirliğini sağladığı kanısına varan basın ataşesi, düşünceli bir biçimde kaşlarını çattı. Miller sordu:

«İşgal sırasındaki araştırma kurulunda İngiltere'den kim vardı acaba?.. Yani yönetim sırasında...»

«Ordu yönünden Provost Marshall'ın bürosu olmalı. En büyük savaş cinayetleri duruşmalarının sürdürüldüğü Nürnberg'den başka Müttefikler ayrı ayrı da araştırma yapıyorlardı. Kuşkusuz işbirliğinde de bulunuyorduk. Rusya dışında. Bu araştırmalar bir çeşit bölgesel Savaş Cinayetleri Duruşmaları'na yol açtı. Bilmem anlatabiliyor muyum?»

«Anlıyorum.»

«Araştırmalar, askerî polis olan Provost Marshall'in şubesi tarafından yürütülüyor, duruşmalar adlî bölüm tarafından hazırlanıyordu. Her iki bölümün dosyaları 1949'da devredildi. Anlıyorsunuz, değil mi?»

«Evet,» dedi Miller. «Ama kopyalar alakonulmuştur herhalde.»

«Öyle sanıyorum. Şimdiye kadar da ordu arşivlerine kaldırılmıştır.»

«Bunları görme olanağı var mı acaba?»

Ataşe şaşırdı:

«Sanmam. Hiç sanmıyorum. Gerçek araştırıcılar bunları incelemek için başvurabilirler. Ama olumlu cevap için uzun süre beklemek gerekir. Bir gazeteciye böyle bir izin verilebileceğini sanmıyorum. Sakın alınmayın, nedenini tahmin edersiniz.»

«Ediyorum.»

Diplomat bu nedeni dürüstlükle açıkladı:

«Sizin resmî bir sıfatınız yok. Kimse de durup dururken Alman yetkililerini sinirlendirmek istemez. Öyle değil mi?»

«Unutalım bu konuyu.»

Ataşe kalktı:

«Elçiliğin, size yardımcı olmak üzere yapabileceği pek fazla bir şey olduğunu sanmıyorum.»

«Peki. Size son bir şey daha soracağım. O zamanlar

burada bulunmuş, şimdi de burada görevli kimse var mı?»

«Elçilik kadrosunda mı? Hayır. Hepsi o kadar çok değişti ki.»

Miller'i kapıya kadar geçirdi.

«Ama durun bir dakika. Cadbury var. Cadbury o zamanlar buradaydı sanırım. Evet, evet buradaydı. Hep burada bulundu Cadbury.»

Miller sordu:

«Kimdir Cadbury?»

«Anthony Cadbury. Gazeteci. İngiliz basınının buradaki en kıdemli temsilcisi. Bir Alman kızıyla evlidir. Savaştan sonra buradaydı o, hemen sonra. Ondan öğrenebilirsiniz.»

«Olur» dedi Miller. «Bir başvurayım. Nerede bulabilirim kendisini?»

«Bugün cuma. Daha geç saatlarda, çok sevdiği bir yer olan Cercle Français'nin barında olur umarım. Bilir misiniz Cercle Français'yi?»

«Hayır, Bonn'a ilk gelişim bu.»

«Fransızlar'ın işlettiği bir lokantadır. Yemekleri çok güzeldir. Herkes bilir. Bad Godesberg'de, yolun hemen sonundadır.»

Miller lokantayı buldu. Am Schwimmbad denen bir sokağın üstünde, Ren nehrine elli metre uzaklıktaydı. Barmen, Cadbury'yi çok iyi tanıyordu. O akşam daha görünmemişti ortalıkta. Barmenin dediğine göre, İngiliz yabancı gazeteciler grubunun Bonn'daki en kıdemli kişisi eğer şu sırada lokantada değilse, ertesi gün öğle yemeğinden önce içkisini içmek üzere muhakkak gelirdi.

Miller, Dreesen Oteli'nde oda ayırttı. Yirminci yüzyıl mimarisinin en ilginç yapılarından biri olan bu otel Adolf Hitler'in Almanya'daki en sevdiği oteldi. İngiltere Başbakanı Neville Chamberlain ile 1938'deki ilk görüşmesi için bu oteli seçmişti. Miller akşam yemeğini Cercle Français'de yedi. Cadbury belki görünür diye oyalana oyalana kahvesini içti. Ama saat yirmi üç olup da İngiliz gazeteci yine ortalıkta görünmeyince oteline gidip yattı.

Cadbury ertesi sabah on ikiden iki, üç dakika önce

Cercle Français'nin barına doğru yürüdü. Birkaç tanıdığı ile selamlaştıktan sonra barın çok sevdiği köşe iskemlesine oturdu. Ricard'ından ilk yudumu içmişti ki, Miller pencere yanındaki masasından kalkıp ona doğru geldi:

İngiliz dönüp dikkatle baktı. Bir zamanlar çok güzel bir yüze sahip olduğu açıkça belli olan kafasının ancak yanlarında kalmış yumuşak, beyaz saçları vardı. Yanaklarının üstünde ince kan damarlarının göründüğü derisi hâlâ sağlıklı; kırçıl, karışık kaşlarının altındaki mavi gözleri ışıl ışıldı. Miller'i dikkatle inceledi:

«Evet?»

«Adım Miller. Peter Miller. Hamburg'da serbest gazeteci olarak çalışıyorum. Birkaç dakikanızı alabilir miyim acaba?»

Cadbury ona yanındaki bar sandalyesini işaret etti ve Almanca olarak:

«Almanca konuşsak daha iyi olacak sanırım, değil mi?» dedi.

Miller ana diline dönülmesine çok sevinmişti. Bunu belli de etti. Cadbury gülümsedi:

«Buyrun, sizi dinliyorum.»

Miller onun anlayışlı gözlerine baktı. Sırtını kamburlaştırdı ve Tauber'in ölümünden başlamak üzere öyküsünü anlattı. İngiliz iyi bir dinleyiciydi. Bir kez bile konuşmayı kesmedi. Miller sözlerini bitirdikten sonra da barmene kendi Ricard'ını tazelemesini, Miller'e de bir bira doldurmasını işaret etti. Miller'e dönüp,

«Spatenbrau içersiniz, değil mi?» diye sordu.

Miller olumlu anlamda başını salladı. Köpürterek birasını bardağa doldurdu.

«Şerefe» dedi Cadbury. Sonra ekledi. «Kolay bir iş değil. Soğukkanlılığını kutlarım.»

«Soğukkanlılık mı?»

«Yurttaşlarının şimdi içinde bulundukları ruh durumu içinde kolay kolay araştırması yapılabilecek bir konu değil bu. Bunu zamanla sen de göreceksin.»

«Gördüm» dedi Miller.

«Tahmin ediyorum» dedi İngiliz. Sonra gülümsedi. «Önceden verilmiş bir kararın yoksa beraber yiyelim yemeği. Karım bugün evde yok.»

Yemek yerlerken Miller ona, savaşın sonunda Almanya'da olup olmadığını sordu.

«Almanya'daydım» dedi Cadbury. «Savaş muhabiriydim ben. Senin yaşındaydım o zamanlar. Montgomery'nin ordusuyla geldim. Bonn'a değil kuşkusuz. O zamanlar daha kimse bilmiyordu Bonn'u. Ordu karargahı Luneberg' deydi. Kalışım uzadı. Savaşın sona erişini, teslimin imzalanışını gördüm. Sonra gazetem burada kalmamı istedi.»

«Bölgesel Savaş Cinayetleri Duruşmaları'nda bulundunuz mu?» diye sordu Miller.

Ağzına koca bir biftek parçası atan Cadbury, lokmasını çiğnerken başını salladı:

«Evet. İngiliz Bölgesi'nde görülen bütün duruşmalarda bulundum. Bizim bölgemizdeki yıldız caniler Josef Kramer ve İrma Grese'di. Duydun mu onları?»

«Hayır, duymadım.»

«Belsen'in Erkek ve Dişi Hayvanları derlerdi onlara. İsim babaları da benim. Çok tutulmuştu bu isimler. Belsen hakkında bir şey biliyor musun?»

«Çok az,» dedi Miller. «Bizim kuşağa da bu konulardan pek fazla söz edilmedi. Kimse bize bir şey söylemek istemiyordu.»

Cadbury ona kaşlarının altından anlayışlı bir bakış fırlattı:

«Ama şimdi öğrenmek istiyorsun, değil mi?»

«Er, geç nasıl olsa öğreneceğiz. Size bir şey soracağım. Almanlardan nefret eder misiniz?»

Soruyu ciddiyetle tartan Cadbury bir süre lokmasını çiğnedi. Sonra:

«Belsen'in ortaya çıkışından sonra, İngiliz Ordusuna bağlı bir yığın gazeteci orayı görmeye gitti,» dedi. «Hayatımda böylesine kötü bir hale düştüğümü hatırlamıyorum. Savaşta insan korkunç bazı şeyler görebilir. Ama Belsen'le kıyaslanamaz bile bunlar. Öyle sanıyorum ki o sırada, kuşkusuz, nefret etmiştim Almanlardan.»

«Şimdi?»

«Hayır. Artık nefret etmiyorum. O kadar ki, 1948'de bir Alman kızıyla evlendim. Hâlâ burada yaşıyorum. 1945'teki duygularım sürseydi, yapamazdım bunları. Çoktan İngiltere'ye dönmüş olurdum.»

«Nasıl oldu bu değişiklik?»

«Zamanla. Zaman geçtikçe. Bütün Almanların Josef Kramer olmadıkları düşüncesinin gelişmesiyle. Ya da, neydi adı, Roschmann. Ya da Roschmannlar! Kusura bakma ama senin ulusundaki benim kuşağımın insanlarına güvensizlik duymak gibi gizli bir duygunun üstesinden gelemedim.»

Miller şarap bardağını parmaklarının arasında döndürüp kırmızı sıvının içinde kırılan ışığı seyrederek:

«Ya benim kuşağım?» diye sordu.

«Onlar iyi,» dedi Cadbury «Ama siz de iyi olmak zorundasınız.»

«Roschmann konusunda bana yardım edecek misiniz? Kimse elimden tutmuyor da.»

«Eğer edebilirsem. Senin öğrenmek istediklerin neler?»

«İngiliz Bölgesi'nde onun da yargılandığını hatırlıyor musunuz?»

Cadbury olumsuz anlamda başını salladı:

«Hayır. Yalnız sen onun Avusturya doğumlu olduğunu söylemiştin. Avusturya o sıralarda dörtlü bir denetim altındaydı. Ama ben, Almanya'nın İngiliz Bölgesi'nde Roschmann'ın davasına bakılmadığından eminim. Eğer bakılmış olsaydı hiç şüphesiz adını hatırlardım.»

«Öyleyse İngiliz yetkili makamları Berlin'deki Amerikalılardan Roschmann dosyasıyla ilgili fotokopileri neden istemiş olabilirler?»

Cadbury bir an düşündü. Sonra:

«Roschmann herhangi bir şekilde İngilizlerin dikkatini çekmiş olmalı,» dedi. «O sıralarda kimse Riga hakkında bir şey bilmiyordu. 1940'ların sonlarında Ruslar kafasızlıklarının tam doruğundaydılar. Doğuya ait hiçbir bilgi vermiyorlardı bize. Oysa yığın cinayetlerinin en kötüleri ve büyük bir çoğunluğu oralarda işlenmişti. Bu bakımdan çok acayip bir durumla karşı karşıyaydık. İnsanlığa karşı işlenen cinayetlerin yüzde sekseni bugün Demirperde olarak tanımlanan yerin doğusunda işlenmişti. Bu cinayetlerden sorumlu olanların yüzde doksanıysa üç batı bölgesindeydi... Olduğumuz yerin binlerce mil doğusunda neler yapmış olduklarını bilmediğimiz için yüzlerce suçlu ellerimizden kaydı. Ama 1947'de Roschmann hakkında bir soruşturma yapılmış olsaydı, muhakkak dikkatimizi çekerdi.»

«Ben de öyle düşündüm,» dedi Miller. «İngiliz kayıtlarını incelemeye nereden başlamam gerek?»

«Benim dosyalarımdan başlayabiliriz. Hepsi evde. Haydi bize gidelim. Evim yakın.»

Çok düzenli bir adam olan Cadbury, savaşın sonundan başlamak üzere gönderdiği bütün haberleri saklamıştı. Çalışma odasının iki duvarı dosya kutularıyla doluydu. Bunlardan başka bir köşede de gri renkte iki dosya dolabı vardı. Çalışma odasına girerlerken Cadbury:

«İşlerimi evden yönetiyorum,» dedi. «Bu benim kendi dosyalama sistemim. O bakımdan, neyin nerede olduğunu yalnız ben bilirim. Bak sana göstereyim.»

Dosya dolaplarını gösterdi:

«Bunlardan birinde harf sırasıyla düzenlenmiş kişisel dosyalar vardır. Ötekinde de yine harf sırasıyla ama konu başlıklarına göre düzenlenmiş dosyalar. İşe birincisinden başlayıp Roschmann'ı arayacağız.»

Kısa bir arama oldu bu. Üstünde Roschmann adı yazılı hiçbir dosya yoktu.

«Pekâlâ,» dedi Cadbury. «Şimdi konu başlıklarına bakalım. Bize faydalı olabilecek dört konu var. Biri *Naziler.* Öteki *SS.* Çok geniş bir yer tutan *Adalet.* Bu başlığa bağlı bir bölümde, duruşmalar konusundaki kupürler toplanmıştır. Ama bunların çoğu, 1949 yılından sonra Batı Almanya'da işlenmiş cinayetlere aittir. Bize faydası dokunabilecek dördüncü konu, *Savaş Cinayetleri* başlıklı olanıdır. Bunları bir gözden geçirelim.»

Cadbury, Miller'den daha hızlı okuyordu. Ama yüzlerce kupürün elden geçmesi akşamı buldu. Cadbury soluyarak kalktı ve Savaş Cinayetleri dosyasını kapayarak dosya dolabındaki yerine koydu.

«Aksi gibi de gece bir yere yemeğe gitmek zorundayım.» İki duvarı dolduran dosya kutularını göstererek, «Bunlar kaldı bakılacak.» dedi.

«Miller bakmakta olduğu dosyayı kapattı.

«Onlar nedir?»

«Onlar, benim on dokuz yıldır gazeteme gönderdiğim haberler. Üst sıra benim haberlerim. Onun altında da on dokuz yıldır gazete ve dergilerden kestiğim, Almanya'ya, Avusturya'ya ait haberler ve yazılar. İlk sıradakilerin çoğu, ikinci sıradakilerin de tamamı yayınlanmıştır. Ama

ikinci sırada bana ait olmayan şeyler de vardır. Başkalarının gönderdiği haberlerdir bunlar. Benim gönderdiklerimin bazıları kullanılmamıştır. Her yıla ait ortalama altı tane kupür kutusu vardır. Bunları incelemek epey zaman alacak. Bereket versin yarın pazar. İstersen bütün gün bunlarla uğraşabiliriz.»

«Benim için bu kadar sıkıntıya katlandığınızdan ötürü size çok teşekkür ederim» dedi Miller.

Cadbury omuzlarını silkti:

«Yapacak hiçbir işim yoktu bu hafta nasıl olsa. Hem aralık sonlarında Bonn'daki hafta sonları biraz sönük geçer. Eşim yarın akşam gelecek. Saat on bir buçuk sularında Cercle Français'de buluşup bir şey içelim.»

Miller ve Cadbury aradıklarını ancak pazar günü öğleden sonra bulabildiler. Anthony Cadbury, dosya kutularından kendi gönderdiği haberlerin bulunduğu Kasım - Aralık 1947 başlıklı kutunun sonlarına yaklaşıyordu ki:

«Eureka,»(*) diye bağırarak, dosyadan rengi solmuş, 23 Aralık 1947 tarihli, makineyle yazılmış bir kâğıt çıkardı.

«Gazetede yayınlanmamış olmasına hiç şaşmam,» dedi. «Tam da Noel öncesinde kim ilgilenecek ele geçirilen bir SS'le. Hem o sıradaki gazete kâğıdı yokluğundan, gazetelerin Noel sayıları da az sayfalı çıkıyordu herhalde.»

Kâğıdı yazı masasının üstüne koyup köşe lambasını yaktı. Miller okumak için kâğıda eğildi.

«İngiliz Askerî Hükümeti, Hanover, 23 Aralık — İngiliz Askerî Hükümeti'nden bir sözcünün bugün açıkladığına göre, Avusturya'nın Graz şehrindeki İngiliz askeri yetkilileri tarafından ünlü SS'in eski yüzbaşılarından biri tutuklanarak, hakkında gerekli araştırmaların yapılmasına başlanmıştır. Eduard Roschmann adındaki tutuklu; onun Letonya'daki kampın komutanı olduğunu iddia eden, toplama kampının eski tutuklularından biri tarafından bu Avusturya şehrinin sokaklarında görülmüştür. Eski toplama kampı tutuklusu tarafından izlenen ve girdiği ev tespit edilen Roschmann, Graz'daki İngiliz Askerî Güvenlik Servisi ilgilileri tarafından bu evde tutuklanmıştır. Sözcünün belirttiğine göre, Letonya'nın Riga şehrindeki

(*) Yunanca: Buldum.

toplama kampı hakkında Potsdam'daki Sovyet Bölgesi karargâhından tamamlayıcı bilgi istenmiş, daha başka tanıkların da aranmasına başlanmıştır. Bu arada, Amerikan yetkililerinin Berlin'deki SS belgeleri arşivinden sağlanan kişisel dosyasından, tutuklanan adamın Eduard Roschmann olduğu kesinlikle ortaya çıkmıştır. Cadbury.»

Miller haberi dört, beş kez okudu.

«Oh...» dedi. «Yakaladınız onu.»

«Birer içki hak ettik, değil mi?»

Cuma sabahı Memmers'le telefon konuşmasını yapan Kurt Adam, kırk sekiz saat sonrasının pazara rastlayacağını hesap etmişti. Yine de, Miller ve Cadbury buluşlarını yaptıkları sırada, o da aynı pazar günü evinden yaptığı telefonlarla Memmers'i bürosunda bulmaya çalıştı.

Memmers ertesi sabah saat tam dokuzda bürosundaydı. Yarım saat sonra da Kurt Adam'ın telefonu geldi.

«Beni aramanız çok iyi oldu *Kamerad*» dedi Memmers. «Ben de dün gece Hamburg'dan döndüm.»

«Gerekli bilgiyi sağladın mı?»

«Elbette. Eğer yazmak isterseniz...»

«Anlat,» dedi telefondaki ses.

Memmers boğazını temizledi. Notlarından okumaya başladı.

«Arabanın sahibi Peter Miller adında serbest bir gazeteci. Özellikleri: Yirmi dokuz yaşında, bir seksenden pek az kısa boylu, kahverengi saçlı, kahverengi gözlü. Hamburg yakınlarındaki Osdorf'ta yaşayan dul bir anası var. Kendisi Hamburg'un merkezinde, Steindamm dolaylarındaki bir apartmanda oturuyor.»

Memmers, Miller'in adresini ve telefon numarasını okudu ve devam etti:

«Apartmanda, striptizci olan Sigrid Rahn adında bir kızla yaşıyor. En çok iş yaptığı yerler resimli dergiler. Anlaşıldığına göre işinin ehli. Araştırıcı gazetecilikte ihtisası var. Dediğiniz gibi *Kamerad*, her şeye burnunu sokan bir adam.»

Kurt Adam sordu:

«Bu son araştırmayla onu kimin görevlendirdiği hakkında bir şey öğrenebildin mi?»

«Hayır. İşin en garip yönü de bu. Kimse onun şu anda neyle meşgul olduğunu bilmiyor. Ya da kimin adına çalıştığını. Büyük bir derginin yazışleri kadrosundan olduğumu söyleyerek kızla konuştum. Telefonla tabii, anlamışsınızdır. Adamın nerede olduğunu bilmediğini, ama bugün öğleden sonra, işe gitmeden önce telefon eder diye umduğunu söyledi.»

«Başka?»

«Arabası. Çok göze batan bir araba bu. İngiliz yapısı, yanlarında sarı birer çizgi olan, siyah bir Jaguar. İki kişilik, kapalı, XK 150 denen, spor bir araba. Garajından öğrendim.»

Kurt Adam söylenenleri yutar gibi dinledi. Sonunda: «Şimdi nerede olduğunu bulmaya çalışacağım,» dedi.

«Hamburg'da değil,» dedi Memmers acele acele. «Cuma günü öğle yemeği sırasında ben yoldayken, o da Hamburg'dan çıkmış. Noeli Hamburg'da geçirmiş. Daha önce yine başka bir yerdeymiş.»

«Biliyorum» dedi Kurt Adam.

Memmers yardımcı olmak isteyen bir anlamda:

«Neyin peşinde olduğunu öğrenebilirim,» dedi. «Araştırmadım, çünkü siz, hakkında bir şeyler öğrenilmeye çalışıldığını bilmesini istemediğinizi söylemiştiniz.»

«Neyin peşinde olduğunu ben biliyorum. Arkadaşlarımızdan birini ortaya çıkarmaya çalışıyor.» Kurt Adam bir süre düşündü. Ardından, «Şimdi nerede olduğunu öğrenebilir misin?» diye sordu.

«Öğrenirim sanıyorum,» dedi Memmers. «Yine büyük bir dergiden arıyormuş gibi davranarak bugün öğleden sonra kıza telefon ederim; Miller'le çok acele görüşmem gerektiğini söylerim. Telefondaki konuşması. basit bir kız olduğu etkisini bıraktı bende.»

«Evet. öyle yap. Öğleden sonra dörtte ararım seni.»

Cadbury o pazartesi sabahı Bonn'da bir bakanlığın basın toplantısına gitmişti. Saat on buçukta Dreesen Oteli'nden Miller'i aradı.

«Seni çıkmadan yakaladığım iyi oldu» dedi. «Bir fikrim var. Belki faydalı olur senin için. Bugün, öğleden sonra saat dört sularında Cercle Français'de buluşalım.»

Öğle yemeğinden az önce Miller, Sigi'ye telefon ederek Dreesen'de olduğunu bildirdi.

Buluştuklarında Cadbury çay söyledi. Miller'e de:

«Bu sabahki iğrenç basın toplantısında bir şey geldi aklıma,» dedi. «Eğer Roschmann yakalandı ve aranan bir cani olarak tanındıysa, davasının, Almanya'nın o sırada İngiliz Bölgesi olan kesiminde, İngiliz yetkilileri tarafından görülmüş olması gerek. O sıralarda bütün dosyaların kopyaları çıkarılır ve hem Almanya, hem de Avusturya'daki İngiliz, Fransız ve Amerikalılara dağıtılırdı. Liverpoollu Lord Russel adında bir kimseyi duydun mu hiç?»

«Hayır, hiç duymadım» dedi Miller.

«İşgal sırasında bizim baktığımız bütün savaş cinayetleri davalarında İngiliz Askeri Valisi'nin hukuk danışmanıydı. Sonraları 'Swastika'nın Kamçısı'(*) adlı bir kitap yazdı. Neden söz ettiğini tahmin edebilirsin. Bu kitap onu Almanya'da çok meşhur etmedi. Eser tamamıyla gerçek olaylara dayanıyordu. Yapılan zulümler üstüneydi. Belsen duruşmalarında onun çalışmalarını yakından gördüm.»

«Avukat mıdır?»

«İdi. Hem çok iyi bir avukat. Bu yüzden getirilmişti bu göreve aslında. Artık çalışmıyor. Evi Wibmledon'dadır. Beni hatırlar mı bilmiyorum ama, bir tavsiye mektubu verebilirim sana.»

«O günleri hatırlayacak mı acaba?»

«Hatırlayabilir. Artık genç bir adam değil ama dosya dolabı gibi bir hafızası olmakla ünlüdür. Bir iddianame hazırlamak üzere Roschmann dosyası eğer kendisine verildiyse, bütün ayrıntılarıyla bu olayı hatırlayacaktır. Eminim bundan.»

Miller başını sallayarak çayını yudumladı:

«Kendisiyle konuşmak için Londra'ya gidebilirim.

Cadbury cebinden bir zarf çıkardı.

«Ben mektubu hazırlamıştım,» dedi.

Mektubu Miller'e vererek kalktı:

«Talihin açık olsun.»

(*) Swastika, Nazilerin simgesi olan gamalı haç karşılığıdır

Kurt Adam, saat dördü birkaç dakika geçe telefon ettiği zaman, Memmers ona vereceği gerekli bilgiyi sağlamıştı.

«Kız arkadaşı bugün ondan bir telefon almış,» dedi. Bad Godesberg'de, Dreesen Oteli'nde kalıyormuş.»

Kurt Adam alıcıyı yerine bıraktıktan sonra, parmağını bir adres kitabında gezdirmeye başladı. Bir isim üzerinde durdu. Telefonu yeniden açarak Bonn/Bad Godesberg bölgesindeki bir numarayı çevirdi.

Miller, ertesi gün olan 31 Aralık salı için Londra uçağında yer ayırtmak üzere Köln Havaalanına telefon etmek amacıyla otele döndü. Danışmaya gittiği zaman, tezgahın ardındaki genç kız gülümseyip Ren Nehrine bakan cumbadaki oturma yerini işaret ederek:

«Bir bay sizi bekliyor, Bay Miller,» dedi.

Miller, cumbadaki çeşitli masaları çevreleyen, arkalıklarına resimli kilimler geçirilmiş koltuklara baktı. Bunlardan birinde orta yaşlı, siyah paltolu, elinde kıvrık kenarlı siyah bir şapka ve şemsiye olan bir adam gördü. Kendisinin burada kaldığını kimin bilebileceğini düşünerek o yana doğru yürüdü. Adamın yanına gelince:

«Beni mi görmek istediniz?» diye sordu.

Adam yerinden fırladı:

«Bay Miller siz misiniz?»

«Evet.»

Adam, eski Almanların yaptıkları biçimde kısa, sert bir baş eğişle onu selamladı.

«Adım Schmidt,» dedi. «Dr. Schmidt.»

«Buyrun, sizi dinliyorum.»

Adam hor gören bir gülümsemeyle, boş terasın büyülü ışıkları altında siyah, kasvetli bir yığın halinde akan Ren'e bakarak:

«Bana gazeteci olduğunuz söylendi,» dedi. «Öyle mi? Serbest bir muhabir. Hem de çok iyi bir muhabir.» Gülümsedi. «Çok dikkatli, çok inatçı bir çalışma tarzınız olduğu söyleniyor,» diye devam etti.

Miller, adamın konuya girmesini bekleyerek susuyordu.

«Bazı dostlarım sizin şimdi... diyelim ki... uzun za-

man öncesine ait olaylarla ilgili bir araştırma yaptığınızı söylediler. Çok uzun zaman öncesine ait.»

Miller bu 'dostlar'ın kimler ve onlara bunu kimin söylemiş olabileceğini düşünerek dikildi. Sonra her gittiği yerde Roschmann hakkında sorular sorduğunu hatırladı.

«Eduard Roschmann adında birisi hakkında bir araştırma bu,» dedi. «Ne olmuş peki?»

«Evet. Yüzbaşı Roschmann hakkında. Size bu konuda yardım edebileceğimi düşündüm de.»

Adam gözlerini nehirden ayırıp yumuşak bir bakışla Miller'e baktı:

«Yüzbaşı Roschmann öldü.»

«Öyle mi?» dedi Miller. «Bilmiyordum.»

Dr. Schmidt aldığı karşılığa sevinmiş gibiydi.

«Nereden bileceksiniz?.. Bilmeniz için bir neden yok ki... Ama gerçek bu. Boşuna zaman harcıyorsunuz.»

Miller hayal kırıklığına uğramış gibi sordu:

«Ne zaman öldüğünü söyleyebilir misiniz bana?»

«Ölümüyle ilgili olayları tespit edemediniz mi?»

«Hayır. Onunla ilgili olayları ancak 1945 Nisan sonuna kadar izleyebildim. O zamanlar sağmış.»

Dr. Schmidt'in çok mutlu bir görünüşü vardı.

«Evet, elbette,» dedi. «Çünkü bu tarihten çok kısa bir süre sonra öldü. Doğum yeri Avusturya'ya döndü ve Amerikalılara karşı savaşırken 1945 başlarında öldü. Cesedi, onu tanıyan birçok kimse tarafından teşhis edildi.»

«Müthiş bir adam olmalı bu Roschmann.»

Dr. Schmidt olumlu anlamda başını salladı:

«Evet, bazıları için öyle elbette. Biz bir kısmımız öyle düşünürdük.»

Miller, sanki sözü kesilmemiş gibi devam etti:

«Yani Hazreti İsa'nın yeniden dirilmesinden beri en olağanüstü insan olduğunu söylemek istiyorum. Çünkü Roschmann 20 Aralık 1947'de Avusturya'nın Graz şehrinde İngilizler tarafından tutuklanmış.»

Pencere dışındaki parmaklığın parlak karları doktorun gözlerinde yansıdı.

«Miller sen çok aptalsın,» dedi. «Gerçekten çok aptalsın. Senden çok yaşlı biri olarak, izin ver de sana bir öğütte bulunayım. Vazgeç bu araştırmadan.»

Miller onu süzdü. Büyük bir iyilik bilirlikle:

«Galiba size teşekkür etmem gerek,» dedi.

«Eğer öğüdümü dinlersen, öyle.»

«Beni yine yanlış anladınız» dedi Miller. «Roschmann bu yılın ekim ortalarında canlı olarak Hamburg'da görülmüş. İkinci görünüşü doğrulanmamıştı, ama şimdi siz doğruladınız.»

«Tekrar ediyorum, eğer bu araştırmadan vazgeçmezsen çok aptallık etmiş olursun.»

Doktorun bakışları buz gibiydi, ama telaş da okunuyordu bu bakışlarda. Bir zamanlar hiç kimse buyruklarına karşı gelmezdi. Şimdi bu duruma bir türlü alışamıyordu.

Miller kızmaya başlamıştı. Bu hırs ağır ağır yüzünde de belirdi. Yaşlı adama:

«Beni tiksindiriyorsunuz Bay Doktor,» dedi. «Siz ve sizin gibi olan bütün şu kokuşmuş çeteniz. İnsana saygı veren bir dış görünüşünüz var. Ama siz memleketim için bir lekesiniz. Bana gelince, onu buluncaya kadar araştırmalarıma devam edeceğim.»

Gitmek üzere döndü. Ama doktor kolunu yakaladı. İki santimlik bir uzaklıktan birbirlerine baktılar.

«Sen Yahudi değilsin Miller. Arî ırktansın sen. Bizden birisin. Sana ne yaptık biz, Tanrı aşkına, ne yaptık?»

«Ne yaptığınızı hâlâ bilmiyorsanız, hiçbir zaman öğrenemeyeceksiniz demektir Bay Doktor.»

«Ah siz gençler, hep birsiniz. Size söyleneni neden asla yerine getirmezsiniz?»

«Çünkü biz böyleyiz. Hiç değilse ben böyleyim.»

Yaşlı adam gözlerini kısarak ona baktı:

«Sen budala bir insan değilsin Miller. Ama kafanın dikine gidiyorsun. Vicdan dedikleri şeyin boyunduruğu altında kalan o gülünç yaratıklardan biri gibisin. Ama böyle olduğundan da kuşkulanmaya başladım. Bu konuda kişisel bir derdin var gibi geliyor bana.»

Miller:

«Belki vardır» diyerek salona doğru yürüdü.

SEKİZ

MILLER, LONDRA YAKININDA bir ilçe olan Wimbledon ana yolu dışında, sakin bir sokaktaki evi zorluk çekmeden buldu. Kapıyı, sırtında örme yünden bir ceket, boynunda da bir fular bulunan yetmiş yaşlarında Lord Russell açtı. Miller kendini tanıttı. İngiliz soylusuna:

«Dün Bonn'daydım,» dedi. «Öğle yemeğini Bay Anthony Cadbury ile birlikte yedik. Sizin adınızı bana o verdi, bir de tavsiye mektubu yazdı. Belki benimle görüşmeyi kabul edersiniz diye düşündüm efendim.»

Lord Russell, aklı karışmış bir halde ona baktı:

«Cadbury? Anthony Cadbury? Hatırlayamadım...»

«İngiliz gazete muhabiri» dedi Miller. «Savaşın sonunda Almanya'daymış. Sizin yürüttüğünüz savaş cinayetleri duruşmalarının haberlerini vermiş. Belsen'den Josef Kramer ve daha başkalarının. Bu davaları hatırlıyorsunuz, değil mi?»

«Elbette hatırlıyorum. Elbette hatırlıyorum. Cadbury, evet, gazeteci Cadbury. Tamam, onu da hatırladım. Yıllar oldu görmeyeli. Öyle kapıda durma bakayım. Hava soğuk, ben de eskisi gibi genç değilim artık. İçeri gir, içeri gir.»

Karşılık beklemeden geri dönüp hol boyunca yürüdü. Miller, 1964'ün ilk gününün soğuk soğuk esen rüzgârına karşı kapıyı kapatarak ev sahibinin peşinden yürüdü. Lord Russel'ın teklifi üzerine paltosunu holdeki bir çengele asarak, yine onun ardından, evin arka tarafındaki, canlı bir ateşin yandığı oturma odasına girdi.

Cadbury'nin yazdığı mektubu Lord'a verdi. Lord Russell mektubu bir solukta okuduktan sonra kaşlarını kaldırdı:

«Hım... Bir Nazinin bulunması için yardımım isteniyor. Sen bunun için mi geldin?»

Kaşlarının altından Miller'e baktı ve onun karşılık vermesine fırsat bırakmadan devam etti:

«Pekala, otur bakalım, otur. Dikilip durmanın hiç faydası yok.»

Ocağın iki yanındaki, çiçekli kumaşlar geçirilmiş koltuklara oturdular.

Lord Russell bir başlangıca gerek duymadan:

«Genç bir Alman gazetecisinin, Nazilerin peşine düşmesine sebep ne acaba?»

Miller onun bu sert çıkışı karşısında şaşırdı.

«Size her şeyi başından anlatayım,» dedi.

Lord, piposunu boşaltmak için ocağın kenarına doğru eğilirken:

«İyi, olur,» dedi.

Miller konuşurken de piposunu yeniden doldurdu, yaktı. Alman sözlerini bitirdiği zaman, adam hoşnutlukla piposunu tüttürüyordu. Eski hukuk adamının hiçbir tepki göstermemesi üzerine, Miller:

«İngilizcemin, maksadımı anlatmaya yeterli olduğunu sanıyorum,» dedi.

Lord Russell bir düşten uyanır gibi:

«Elbette, elbette,» dedi. «Bunca yıl sonra benim Almancamdan daha iyi. İnsan unutuyor, biliyor musun?»

«Roschmann...» diye başladı Miller.

«Evet ilginç, çok ilginç. Sen de onu bulmaya çalışıyorsun. Neden?»

Bu soru bir mermi ateşler gibi sorulmuştu. Miller, kaşlarının altından yaşlı adamın dikkatle kendisine baktığını gördü. Dimdik:

«Nedenlerim var,» dedi. «Adamın bulunup mahkemeye çıkarılması gerektiğine inanıyorum.»

«Hım... Bunu biz de istiyoruz. Ama çıkarılabilinir mi acaba? Mahkemeye çıkarılabilinir mi?»

Miller güvenle karşılık verdi:

«Eğer bulabilirsem, çıkarılacaktır. Söz veriyorum size.»

İngiliz Lordu aldığı cevaptan etkilenmemiş göründü. Piposunu çekiştirirken çıkan duman kabarcıkları düzenli bir dizi halinde tavana yükseliyordu. Sessizlik uzadı. Miller:

«Öğrenmek istediğim şey, onu hatırlayıp hatırlamadığınız Lord'um» dedi.

Lord Russell canlandı:

«Hatırlamak mı? Elbette hatırlıyorum. Hiç olmazsa adını. Bu ada bir yüz yakıştırabilsem. İnsan yaşlanınca, bellek diye bir şey kalmıyor, biliyor musun. Hele o günlerde bunlar öylesine çoktu ki.»

«Askerî polisiniz onu 20 Aralık 1947 günü Graz'da yakaladı.»

Miller, Roschmann'ın iki fotoğrafının fotokopilerini iç cebinden çıkararak yaşlı adama verdi. Lord Russel biri karşıdan, öteki de yandan çekilmiş olan bu fotoğraflara uzun uzun baktıktan sonra kalktı ve dalgın dalgın odada bir aşağı, bir yukarı dolaşmaya başladı. Sonunda:

«Evet, yüzünü de hatırladım,» dedi. «Görür gibiyim şimdi. Evet, dosya birkaç gün sonra Graz Ordu Güvenlik Kuvvetleri'nden Hanover'e, bana gönderilmişti. Cadbury haberi buradan almış olmalı. Hanover'deki büromuzdan.»

Sustu ve Miller'e döndü:

«Tauber'in onu son olarak yanında daha başkalarıyla 24 Nisan 1945 günü Magdeburg'dan otomobille batıya giderken gördüğünü söylemiştin değil mi?»

«Anılarında böyle diyor Tauber.»

«Hımmm... Bizim kendisini yakalamamızdan iki buçuk yıl önce demek. Bu süre içinde Roschmann neredeydi biliyor musunuz?»

«Hayır,» dedi Miller.

«Bir İngiliz savaş esirleri kampında. Küstah! Peki delikanlı, elimden geldiği kadar boşlukları doldurmaya çalışayım sana...»

Eduard Roschmann ile SS'li arkadaşlarını taşıyan araba Magdeburg'u geçtikten sonra Bavyera ve Avusturya'ya doğru hemen sola döndü. Nisan ayı sona ermeden Münih'e kadar gidebildiler ve orada ayrıldılar. Roschmann bu sırada Alman Ordusu'ndan bir onbaşı üniforması giyiyordu. Yanındaki belgeler kendi adına düzenlenmişti, ama onu ordu mensubu olarak gösteriyordu.

Amerikan ordu birlikleri Münih'in güneyinde, kendileri için pek bir sıkıntı vermeyen sivil halkla ilgilenmeden;

Nazi takımının, Hitler'in Berchtesgaden'deki evinin bulunduğu Bavyera Alpler'indeki bir dağ kalesinde son adamına kadar mücadeleye devam edeceklerine dair çıkan söylentiler üzerine Bavyera'yı tarıyorlardı. Patton'un birlikleri Bavyera içinden akarken; yüzlerce silahsız, başıboş dolaşan Alman askerine kimsenin önem verdiği yoktu.

Roschmann geceleri yoluna devam edip, gündüzleri oduncu kulübelerinde ve ahırlarda saklanarak 1938'deki kesin ilhak olayından sonra zaten artık var olmayan Avusturya sınırını geçti ve güneye, doğum yeri Graz'a doğru yolculuğunu sürdürdü. Graz çevresinde ve şehrin içinde, kendisini barındıracaklarına emin olduğu kimseler vardı.

Viyana dışından geçerken, diyebilirim ki Viyana'yı geçer geçmez, 6 Mayıs'ta bir İngiliz devriye koluyla karşılaştı. Aptalca bir davranışla koşup kaçmaya çalıştı. Yol kenarındaki bir çalılığa girdiği sırada açılan ateşte bir mermi, ciğerlerinden birini parçalayarak göğsünü delip geçti. İngiliz askerleri karanlıkta kısa bir aramadan sonra yollarına devam ettiler. Tehlikeyi atlatan Roschmann saklandığı çalılıktan çıkarak sürüne sürüne yarım mil ötedeki bir çiftlik evine sığındı.

Kendini kaybetmemiş olduğundan, iyileşiye Graz'da tanıdığı bir doktorun adını verdi. Çiftçi bisikletine atladığı gibi doktoru getirmek üzere gece karanlığında yola düştü. Roschmann üç ay, ilkin çiftçinin evinde, sonra Graz'da bir evde bakım gördü. İyileşip ayağa kalktığı zaman savaş biteli üç ay olmuş ve Avusturya dörtlü işgal altına girmişti. Graz, İngiliz Bölgesi ortasındaydı.

Tüm Alman askerleri iki yıllık bir süre için, savaş esirleri kampına alınmıştı. Burasını en güvenilir yer olarak gören Roschmann kendini ele verdi. Ağustos 1945'ten Ağustos 1947'ye kadar tam iki yıl SS'in en belâlı adamlarının aranması devam ettiği sürece Roschmann kampta huzur içinde yaşadı. Çünkü kendini ele verirken başka bir ad, orduya katılıp Kuzey Afrika'da ölmüş olan eski bir arkadaşının adını kullanmıştı.

On binlerce Alman askerinin hiçbirinin kimlik kartı olmadığı için, adamın verdiği ad Müttefikler tarafından doğru olarak kabul ediliyordu. Ordu onbaşılarının kimliklerini incelemeye ne zamanları vardı, ne de yetenekleri, 1947 yazında serbest bırakılan Roschmann, artık kamp dı-

şında da güven içinde olabileceğine hükmetti. Ama yanılmıştı.

Riga kampından kurtulmuş olan bir Viyanalı, Roschmann'dan intikam almaya yemin etmişti. Bu adam, Roschmann'ı evine, 1939'da ayrıldığı ailesine ve 1943 yılında izne çıktığı sırada evlendiği karısı Hella Roschmann'a döneceği günü bekleyerek Graz sokaklarında aranıp duruyordu. Bir ailesinin evine gidiyor, bir karısının evine gidiyor, SS'in dönmesini bekliyordu.

Roschmann serbest bırakıldıktan sonra Graz dışındaki tarlalarda işçi olarak çalıştı. Hemen şehre dönmedi. 20 Aralık 1947'de, Noeli ailesinin yanında geçirmeye karar verdi. Yaşlı adam bekliyordu. Bir elektrik direğinin ardına gizlendi. Açık sarı saçlı ve buz gibi mavi gözlü, uzun boylu, zayıf adamın karısının evine yaklaştığını, birkaç kez çevresine baktığını, sonra zili çalıp içeri girdiğini gördü.

Bir saat geçmeden, önlerinde Riga kampının eski tutuklusu olduğu halde, Ordu Güvenlik Kuvvetleri'nden güçlü-kuvvetli iki İngiliz çavuşu kararsız ve kuşkulu bir halde eve sokulup kapıyı çaldılar. Esaslı bir aramadan sonra Roschmann bir karyolanın altında bulundu. Eğer pişkinlik gösterip, bir yanlışlık olduğunda direnseydi, yaşlı adamın yanıldığı konusunda çavuşları kandırabilirdi. Ama yatak altına saklanmak, düpedüz kendini ele vermekti. Roschmann, sorgusu yapılmak üzere Ordu Güvenlik Kuvvetleri'nden Binbaşı Hardy'ye götürüldü. Binbaşı onu hemen bir hücreye kapatıp, tutuklunun kimliği hakkında gerekli belgeleri elde etmek üzere Berlin'e, Amerika'nın SS arşivlerine başvurdu.

Kırk sekiz saat geçmeden belgeler geldi. Her şey tamamdı artık. Riga dosyasının hazırlanması için Potsdam'dan Rusların da yardımı istendiği sırada; Amerikalılar, Riga çevresindeki kamplarda faaliyet göstermiş olan SS'lerin davalarının görülmekte olduğu Dachau'da tanıklık etmesi için kısa bir süre Roschmann'ın Münih'e gönderilmesini istediler. İngilizler bu isteği kabul etti.

8 Ocak 1948 günü sabah saat 8'de, yanında Kıraliyet Askerî Polisi'nden bir, Güvenlik Kuvvetleri'nden de bir olmak üzere iki çavuşla, Salzburg ve Münih'e yollanmak üzere Graz'dan trene bindirildi.

Lord Russell sustu. Ocağa giderek piposunu boşalttı.

«Sonra ne oldu?» diye sordu Miller.

Lord Russell:

«Kaçtı,» dedi.

«Anlamadım.»

Kaçtı. Tutukluyken kendisine verilen yiyeceklerin ishal yaptığını ileri sürerek, giden trenin hela penceresinden atlayıp kaçtı. İki muhafız kapıyı kırıp içeri girdikleri zaman, Roschmann çok gerilerde kalmıştı. Onu bir daha bulamadılar. Elbette araştırma yapıldı; ama o, eski Nazilerin kaçmalarına yardım etmek üzere meydana getirilmiş kuruluşlardan birisiyle ilişki kurmak üzere kar yığınları arasında kaybolup gitmişti. On altı ay sonra Mayıs 1949'da sizin yeni cumhuriyetiniz kuruldu. Biz de elimizdeki tüm dosyaları Bonn'a devrettik.»

Miller yazısını bitirerek not defterini indirdi.

«Bundan sonra nereye başvurmam gerekir sizce?»

Lord Russell, yanaklarını şişirerek bir soluk koyuverdi:

«Kendi vatandaşlarına herhalde. Doğumundan 8 Ocak 1948'e kadar Roschmann'ın biyografisi elinde. Geri kalanı Alman yetkililerine ait.»

Miller alacağı karşılığın ne olacağından korka korka:

«Hangi yetkililer?» diye sordu.

«Bütün bunlar Riga olduğuna göre, Hamburg Başsavcılığı Bürosu yanılmıyorsam.»

Oraya başvurdum.»

«Pek yardımcı olmadılar mı?»

Hiç olmadılar.»

Lord Russell gülümsedi:

«Şaşırmadım, şaşırmadım. Ludwigsburg'u denedin mi?»

«Evet. Çok yakınlık gösterdiler ama, onlar da pek yardımcı olamadılar. Yasalara karşıymış.»

«Araştırmanın resmî yönü bunaltır adamı. Bir kişi daha var. Hiç Simon Wiesenthal adında birinden söz edildiğini duydun mu?»

«Wiesenthal mı?... Evet, galiba. Hiç yabancı gelmiyor bana bu ad. Ama nereden, bilmiyorum.»

«Viyana'da yaşar. Yahudi'dir. Polonya'nın Galiçya yerlisidir. Dört yıl on iki toplama kampı dolaşmıştır. Ömrünün sonuna kadar da kendisini, aranan Nazi canilerini

izlemeye adamıştır. Elinden geldiği kadar onlar hakkında bilgi toplamaya çalışır. Ama sağlam bilgiler. Sonra, her zaman değil ama genellikle başka bir kimlik altında yaşayan birini bulduğuna emin olunca, polise haber verir. Eğer polis harekete geçmezse bir basın toplantısı düzenler ve durumu açıklar. Hem Almanya, hem de Avusturya'da çalışan görevliler yüzünden pek ünlü değildir öyle. Onların, bilinen Nazi katillerini ortaya çıkarmak için gereken gayreti göstermediklerine inanmakta, gizlenenleri kendi başına avlamayı tercih etmektedir. Eski SS'ler, bu direnme yüzünden ondan nefret etmektedirler. Birkaç kez de ortadan kaldırmaya kalkmadılar değil. Devlet memurları onun kendilerini rahat bırakmasını dilemektedirler. Birçok başka insan da onun çok büyük bir kimse olduğunu düşünmekte ve ellerinden geldiğince ona yardım etmektedirler.»

«Evet, şimdi hatırladım bu adı. Adolf Eichmann'ı bulan adam değil mi o?»

Lord Russell olumlu anlamda başını salladı:

«Eichmann'ın Ricardo Klement takma adıyla Buenos Aires'de yaşadığını ortaya çıkardı. Bundan ötesiyle İsrailliler ilgilendi. Wiesenthal daha yüzlerce Nazi canisini ortaya çıkardı. Eğer Eduard Roschmann hakkında daha başka bilgiler varsa, yalnız Wiesenthal'dedir bunlar.»

Miller sordu:

«Siz onu tanır mısınız?»

Lord Russell yine olumlu anlamda başını salladı:

«Sana bir mektup vereyim. Bir yığın kimse başvurur ona bilgi edinmek için. Bir tavsiye mektubu yararlı olur.»

Yazı masasının başına geçip, başlıklı bir kâğıda hızlı hızlı bir şeyler yazdı. Kâğıdı bir zarfa koyup kapattı. Miller'i geçirirken:

«Talihin açık olsun,» dedi. «Doğrusu böyle bir dileğe iyice ihtiyacın var.»

Miller ertesi sabah bir BEA uçağıyla Köln'e döndü. Arabasına binerek Stuttgart, Münih, Salzburg ve Linz üzerinden iki gün sürecek olan bir yolculuğa çıktı.

Miller geceyi Münih'te geçirdi. Sürekli yağan karla başedebilmek için kar temizleme araçları ve kum kamyonlarıyla sık sık tek şeride inen karla kaplı yolda arabayı hızlı

sürmemişti. Ertesi sabah yola erken çıktı. Münih'in güneyindeki Bad Tolz'da uzun süre oyalanmak zorunda kalmasaydı öğle üzeri Viyana'da olacaktı.

Ekspres yolun sık çam ormanları arasından uzandığı güzergâhı boyunca dizilmiş 'Yavaş' işaretleri, hızı yarı yarıya azaltmıştı. Tepesindeki mavi uyarma ışığı dönen bir polis arabası yolun kenarına park etmiş, beyaz paltolu iki trafik polisi de yolun ortasına çıkıp trafiği kesmişti. Kuzeye giden soldaki yolda da durum aynıydı. Ekspres yolun sağında ve solunda bir kenar yol çam ormanlarına giriyordu. Her iki kenar yolun girişinde, ellerinde pille çalışan ışıklı sopalarla kış giyimli birer asker, ormanlarda gizli bir şeyi çağırmak için bekliyorlardı.

Sabırsızlanan Miller daha fazla bekleyemeyerek polislerden birine seslenmek üzere yan camı indirdi:

«Ne var? Yol neden kesildi?»

Trafik polisi ağır ağır Miller'in yanına geldi. Gülümseyerek kısaca:

«Ordu,» dedi. «Manevra yapıyorlar. Tanklar var, nerdeyse gelecekler, bir dakika sürmez.»

On beş dakika sonra, bir tehlike bulunup bulunmadığını anlamak için havayı koklayan bir hortum gibi ilk tankın uzun top namlusu çam ağaçlarının arasından ortaya çıktı; sonra zırhlı gövde belirerek ekspres yola yöneldi.

Başçavuş Ulrich Frank mutlu bir adamdı. Daha otuz yaşındayken hayatının en büyük tutkusuna ermiş, tankının komutanı olmuştu. Bu tutkusunun doğuş tarihini çok iyi hatırlıyordu. 10 Ocak 1945'te henüz küçük bir çocukken onu Mannheim'da bir sinemaya götürmüşlerdi. Haberlerde, Amerikalıları ve İngilizleri oyalamak için dalgalar halinde inen Hasso ve von Manteuffel'in King Tiger tanklarını göstermişlerdi.

Ulrich korku içinde, taretten bakan çelik miğferli ve toz gözlüklü tank komutanlarının yüzlerinden gözlerini ayıramamıştı. Bu görüntü, on yaşındaki Ulrich Frank için bir dönüm noktası oldu. Sinemadan çıkarken, bir gün kendi tankına komuta edeceğine dair yemin etti.

Bu yemini yerine getirmesi için on dokuz yıl geçti. Ama yemin de yerine geldi. Bad Tolz dolaylarındaki bu kış manevralarında Başçavuş Ulrich Frank, Amerikan yapısı bir M-48 Patton olan kendi tankına komuta etti.

Pattonlarla son manevrasıydı bu. Şimdi onları kampta, birliğin yeniden donatılacağı pırıl pırıl yeni Fransız AMX-13'ler bekliyordu. Patton'dan daha hızlı ve daha ağır silahlarla donatılmış olan AMX bir hafta sonra onun olacaktı.

Taretin yanındaki, yeni Alman ordusunun siyah haçına ve bunun altına delikli kalıpla basılmış tank personelinin adlarına bakarak bir üzüntü duydu. Sadece altı ay komuta etmiş olmakla birlikte, bu onun her zaman için ilk tankı, gözdesi olarak kalacaktı. Tanka Drachenfels, yani Canavar Kayası adını vermişti. Drachenfels, Martin Luther'in, İncil'i Almancaya çevirirken şeytanı gördüğü ve ona mürekkep hokkasını fırlattığı, Ren üstündeki bir kayanın adıydı. Yeni tankların tesliminden sonra Pattonların hurdaya çıkarılacağını sanıyordu.

Ekspres yolun uzak bir köşesinde son bir duraklamadan sonra Patton ve içindekiler sırtı göğüsleyerek ormanın içinde kayboldular.

Miller 4 Ocak günü öğle sonuna doğru Viyana'yı tuttu. Otelde oda ayırtmadan arabayı doğru şehrin merkezine sürerek Rudolf Meydanı'nın nerede olduğunu sordu.

Yedi numarayı bulmakta zorluk çekmedi ve içinde oturanların listesine baktı. Üçüncü katın sırasında 'Belgeleme Merkezi' yazılı bir kat vardı. Miller asansörle üçüncü kata çıkarak krem rengi tahta kapıyı vurdu. Sürgünün çekilmesinden önce birisinin gözetleme deliğinden baktığını farketti. Kapı aralığında sarışın, güzel bir kız göründü:

«Efendim?»

«Adım Miller. Peter Miller. Bay Wiesenthal ile görüşmek istiyorum. Kendisine bir tavsiye mektubu getirdim.»

Mektubu cebinden çıkararak kıza verdi. Kız tereddütle mektuba baktı, kısaca gülümsedi ve Miller'den beklemesini rica etti.

Birkaç dakika sonra, sokak kapısının açıldığı koridorun sonunda kız yeniden göründü ve Miller'i çağırdı:

«Böyle gelin lütfen.»

Miller içeri girip kapıyı kapattıktan sonra koridor boyunca kızı izledi. Bir köşeyi dönüp katın sonuna yöneldi-

ler. Sağda açık bir kapı vardı. İçeri girdiği zaman, onu karşılamak üzere bir adam ayağa kalktı.

«Buyrun» dedi Simon Wiesenthal.

Miller'in tahmininden daha iri yarı, bir seksen üstünde bir adamdı. Sırtında yumuşak yünlü kumaştan kalın bir ceket vardı. Masanın üstündeki bir şeyi düzeltir gibi kamburumsu duruyordu. Elinde, Lord Russell'ın mektubunu tutuyordu.

Küçük oda adım atılamayacak kadar doluydu. Duvarlardan biri bir ucundan öteki ucuna ve tavandan döşemeye kadar kitap doluydu. Onun karşısındaki duvar, SS'nin eski kurbanlarına ait kuruluşlardan gönderilmiş ve ışıklandırılmış el yazıları ve tanıklık belgeleriyle süslenmişti. Arka duvarın dibinde, üstü yine kitaplarla dolu uzun bir sedir vardı. Kapının solundaki küçük bir pencere de avluya bakıyordu. Masa, pencerenin ötesindeydi. Miller, masanın önündeki ziyaretçi sandalyesine oturdu. Viyana'nın Nazi avcısı da masanın ardındaki yerine otururak Lord Russell'ın mektubunu bir daha okudu. Bir başlangıca gerek duymadan:

«Lord Russell, sizin eski bir SS katilini yakalamaya çalıştığınızı yazıyor,» dedi.

«Evet, öyle.»

«Adını söyler misiniz bana?»

«Roschmann. Yüzbaşı Eduard Roschmann.»

Simon Wiesenthal kaşlarını kaldırdı ve bir ıslık halinde nefesini saldı.

«Duydunuz mu bu adamı?» diye sordu Miller.

«Riga Kasabı'nı mı? Aranan en baştaki elli adamımdan biridir o. Onunla neden ilgilendiğinizi sorabilir miyim?»

Miller kısaca anlatmaya başladı.

«Baştan başlamanız daha iyi olacak» dedi Wiesenthal Nedir bu anılar?»

Başta Ludwigsburg'daki adam olmak üzere Cadbury ve Lord Russell'dan sonra şimdi de dördüncü kez olarak Miller tüm hikâyeyi başından sonuna kadar anlatmak zorunda kalıyordu. Roschmann'ın hayat öyküsü hakkında bildiklerine yeni bölümler eklendiği için anlattığı hikâye her seferinde biraz daha uzuyordu. Yeniden başladı ve Lord Russell'ın yardımı ile elde ettiği bilgiyi de ekleyerek bitirdi. Sonunda:

«Şimdi öğrenmek istediğim şey, Roschmann'ın trenden atladıktan sonra nereye gittiği,» dedi.

Simon Wiesenthal, kar tanelerinin üç kat aşağıdaki avluya düştüğü, yapılar arasındaki boşluğa bakıyordu.»

«Anılar yanınızda mı?» diye sordu.

Miller evrak çantasından anıları çıkarıp masanın üstüne bıraktı. Wiesenthal beğeni ile yazıları gözden geçirdi.

«Çok ilginç,» dedi. Başını kaldırıp gülümsedi. «Pekâlâ, anlattıklarınıza inanıyorum.»

Miller kaşlarını kaldırdı:

«Kuşkunuz mu vardı?»

Simon Wiesenthal keskin bakışları ile ona baktı:

«Her şeyden biraz kuşkulanmak lazım Bay Miller. Hele sizinki çok başka türlü. Ben sizin Roschmann'ı ortaya çıkarmak istemenizdeki nedeni hâlâ anlamış değilim.»

Miller omuzlarını silkti:

«Ben gazeteciyim. Bu da ilginç bir konu.»

«Ama korkarım ki, basında bir tek alıcı bulamayacaksınız konunuza. Üstelik, yaptığınız masrafa da yazık olacak. Konunun kişisel bir yönü bulunmadığından emin misiniz?»

Miller soruya parmak bastı:

«Bana bunu soran ikinci insansınız siz. Komet'in sahibi Hoffmann da aynı kuşkuyu belirtti. Neden kişisel bir yönü bulunsun? Ben yirmi dokuz yaşındayım. Benden önce olmuş tüm bunlar.»

«Orası öyle.»

Wiesenthal saatına bakıp kalktı:

«Saat on vedi. Kış akşamları eve erken dönüyorum. Eşim yalnız. Anıları bu gece okumama izin verir misiniz?»

«Elbette,» dedi Miller.

«İyi. Öyleyse lütfen pazartesi sabahı gelin. Boşlukları doldurmak için, Rochmann konusunda ben de bildiklerimi anlatayım size.»

Miller pazartesi sabahı saat onda Belgeleme Merkezi'ne geldiği zaman Wiesenthal bir yığın mektubu incelemekle meşguldü. Miller'e oturmasını işaret etti. Nazi

avcısı, içindeki mektubu çıkarmadan önce dikkatle zarfların kenarlarını keserken bir süre konuşmadılar. Sonra Wiesenthal:

«Pul toplarım da,» dedi. «Zarflar bozulsun istemiyorum.»

Birkaç dakika daha işine devam etti.

«Dün gece evde anıları okudum. Harikulade bir vesika.»

«Şaşırttı mı sizi?» dedi Miller.

«Şaşırtmak mı? Hayır, yazılanlar şaşırtmadı. Bunun gibi olaylar hepimizin başından geçti. Değişik şekillerde elbette. Ama böylesine noksansız! Eğer yaşasaydı, Tauber mükemmel bir tanık olurdu. En ince ayrıntılarına varıncaya kadar her şeye dikkat etmiş. Sonra da no. almış, sıcağı sıcağına. Alman ve Avusturya mahkemelerine sunulacak deliller bakımından çok önemlidir bu. Ne yazık ki ölmüş.»

Miller biraz düşündü. Başını kaldırdı:

«Bay Wiesenthal siz bütün bu olayların içinde yaşamış ilk Musevisiniz benim uzun boylu konuştuğum. Size bir şey soracağım. Tauber'in anılarında söylediği bir şey beni çok şaşırttı. Toplu suç diye bir şey olmadığını söylüyor. Oysa yirmi yıldır bize hepimizin suçlu olduğu söyleniyor. Haklılar mı böyle söylemekte?»

Nazi avcısı kesinlikle:

«Hayır,» dedi. «Tauber haklı.»

«Eğer biz milyonlarca insanın kanına girdiysek, nasıl söyleyebilirsiniz bunu?»

«Çünkü siz kendiniz orada değildiniz. Siz kimseyi öldürmediniz. Tauber'in dediği gibi, bütün felâket asıl katillerin adalet huzuruna çıkarılamamış olmasında.»

«Bu insanları öldürmüş olan asıl katiller kim öyleyse?»

Simon Wiesenthal ona dikkatle baktı:

«SS'in çeşitli dallarını bilir misiniz? Bu milyonların öldürülmesinde gerçekten sorumlu olan SS içindeki çeşitli dalları?»

«Hayır, bilmiyorum.»

«Ben size anlatayım öyleyse. Kurbanların öldürülmeden önceki işlemleri ile ilgilenen Reich Ekonomik Yönetim Ana Bürosu diye bir şey duydunuz mu?»

«Evet, bazı şeyler okumuştum.»

«Bunların görevleri bir bakıma işlemin orta bölümünü meydana getiriyordu: Tüm nüfusun içinden kurbanları seçmek, toplamak, göndermek ve ekonomik sömürme tamamlandıktan sonra da işlerini bitirmek. İş bitirme görevi, bugüne kadar milyonları öldürmüş olan RGAB'nin, yani Reich Güvenlik Ana Bürosunun idi. Bu bürova 'Güvenlik' gibi oldukça yakışıksız bir ad vermek, kurbanların Reich için bir tehlike teşkil ettiği, dolayısıyla da bunlara karşı güvenlik tedbirleri alınması gerektiği düşüncesinden doğmuştu. RGAB'nin görevleri arasında; Komünistler, Sosyal Demokratlar, Liberaller, Protestan mezhebi üyeleri, Quakerler, gazeteciler, ileri-geri konuşan rahipler, işgal altındaki memleketlerde direnişlerde bulunanlar, daha sonra da Hitler aleyhtarı bir cephe meydana getirmeye çalıştıkları kuşkusuyla ikisi de öldürülen Feldmareşal Erwin Rommel ve Amiral Walter Canaris gibi ordu mensuplarını da içine alan Reich düşmanlarını toplamak, sorguya çekmek ve toplama kamplarına atmak da vardı. RGAB, her birine Amt denen altı şubeye bölünmüştü. Amt Bir, yönetim ve personel şubesiydi. Amt İki, malzeme ve maliye. Önce 1942 yılında Prag'da öldürülen Reinhard Heydrich, sonra da Müttefikler tarafından ölüme mahkûm edilen Ernst Kaltenbrunner tarafından yönetilmiş olan Amt Üç, korkunç Güvenlik Servisi ve Güvenlik Polisi'ydi. Almanya içinde ve işgal altındaki memleketlerde kuşkulanılan kimseleri konuşturmak için yapılan işkenceleri bu Güvenlik Servisi ve Güvenlik Polisi düzenlerdi. Başında Heinrich Müller (hâlâ kayıptır) olan Amt Dört, Gestapo idi. Gestapo'nun Yahudilik Kısmı olan B.4 bölümünün başında, Arjantin'den kaçırıldıktan sonra Kudüs'te İsrailliler tarafından idama mahkûm edilen Adolf Eichmann vardı. Amt Beş, Cinayet Polisi ve Amt Altı da Yabancı İstihbarat Servisi şubeleriydi. Amt Üç'ün birbirini izleyen iki başı Heydrich ve Kaltenbrunner aynı zamanda tüm RGAB'nin de başkanları, Amt Bir'in başı da her iki adamın en yetkili vekilleri idi. SS'in üç yıldızlı generali olan bu adamın, Bruno Streckenbach'ın, bugün Hamburg'daki büyük bir mağazada yüksek maaşlı bir işi vardır ve Vogalweide 17 B, Hamburg 22, Batı Almanya adresinde oturur. Eğer suçun bir noktada toplanması düşünülürse, çoğunluğu SS'in bu

iki şubesinin omuzlarına yüklenir ve bu suçlardan sorumlu olanlar da bugünkü Almanya'yı meydana getiren milyonlar değil, bu iki şubeye bağlı olan binlerdir. İçlerinde milyonlarca çocuk, kadın yaşlı ve bu cinayetlerle hiç ilgisi bulunmayan kara, hava ve deniz askerleri de olmak üzere altmış milyon Almana yöneltilen toplu suç nazariyesini Müttefikler icat etmişler ama bundan en çok SS'in eski mensupları faydalanmışlardır. Bu nazariye onların en büyük müttefikidir. Çünkü bilmektedirler ki, pek az Almanın akıl erdirdiği gibi, toplu suç nazariyesi değişmediği sürece kimse asıl suçluları aramaya başlamayacak, hiç olmazsa yeteri kadar arama gayreti göstermeyecektir. Bu bakımdan, SS'in gerçek katilleri bugün bile toplu suç nazariyesinin ardında gizlenmektedirler.»

Miller kendisine söylenenleri yutar gibi dinledi. Ama söz konusu kurban sayısı onu şaşırtıyordu. Ne var ki, on dört milyon insanın herbirini teker teker ele almak imkânsızdı. Hamburg'daki yağmurlu bir sokakta, ölü olarak bir rıhtıda yatan tek bir adamı düşünmek daha kolaydı.

«Tauber'in, kendini öldürmek için ileri sürdüğü nedene inanıyor musunuz?» diye sordu Miller.

Bay Wiesenthal, zarflardan birinin üstündeki çok güzel bir çift Afrika pulunu inceliyordu.

«Roschmann'ı operanın basamaklarında gördüğü zaman kimsenin kendisine inanmayacağını düşünmekte ona hak veriyorum,» dedi. «Eğer gerçekten böyle ise, ileri sürdüğü nedene inanırım.»

«Ama polise bile başvurmamış.»

Simon Wiesenthal başka bir zarfın kenarlarını keserek içindeki mektubu çıkardı. Kısa bir süre sonra da cevap verdi:

«Evet. Usulen başvurması lazımdı. Ama bir sonuç elde edemezdi nasıl olsa. Özellikle Hamburg'da.»

«Neden Hamburg'da?»

Wiesenthal yumuşak bir sesle sordu:

«Eyalet Başsavcılık Bürosu'na gittiniz mi orada?»

«Evet, gittim. Ama yardımcı olamadılar.»

Wiesenthal başını kaldırdı:

«Hamburg'daki Başsavcılık Bürosu'nun bizce ünü hiç de iyi değildir. Sözgelimi Tauber'in kendi anılarında, benim de az önce lafını ettiğim adamı ele alın; Gestapo

şefi ve SS generali Bruno Streckenbach. İsmini hatırlıyorsunuz, değil mi?»

«Elbette,» dedi Miller. «Ne olmuş ona?»

Simon Wiesenthal cevap olarak masanın üstündeki kâğıt yığınını karıştırarak bir tanesini çekti:

«İşte,» dedi. «Batı Alman adliyesince 141 JS 147/61 vesikası olarak bilinir. Dinlemek ister misiniz?»

«Vaktim bol,» dedi Miller.

«Pekâlâ. Okuyorum. Savaştan önce Hamburg'da Gestapo şefi idi. Kısa bir süre RGAB'nin Güvenlik Servisi ve Güvenlik Polisi şubelerinde yüksek bir mevkie geldi. 1939'da Nazi işgali altındaki Polonya'da imha müfrezeleri meydana getirdi. 1940 sonunda SS'in tüm Polonya'daki GS ve GP başı idi. Bir başka deyimle, merkezi Cracow olan Genel Yönetimin, Başta AB harekâtı olmak üzere bu süre içinde Polonya'daki GS ve GP birlikleri tarafından binlerce kişi yok edildi. 1941 başında Berlin'e döndü. GS'nin Personel Şefliği'ne yükseltildi. RGAB'nin Amt Üç'ü idi bu. Üstü Reinhard Heydrich idi. Onun yardımcısı oldu. Rusya'nın istilasından önce, Ordunun peşinden giden imha müfrezelerinin hazırlanmasına yardım etti. Personel Şefi olduğu için, gidecek kimseleri kendi seçti. Çünkü gidenlerin hepsi GS'den idi. Sonra yeniden yükseltildi ve bu sefer RGAB'nin tüm altı şubesinin personel başkanı oldu. Aynı zamanda, 1942 yılında Prag'da Çek partizanları tarafından öldürülmesi Lidice misillemesine yol açan Heydrich'in başkanı olduğu RGAB'nin baş yardımcılığı görevini de sürdürdü. Sonra da Kaltenbrunner'in yardımcısı oldu. Böylece, savaşın sonuna kadar Nazi işgali altındaki bölgelerde enine boyuna yayılan imha müfrezeleri ile sabit GS birlikleri personel seçimi konusundaki tüm sorunluluğu üstüne almış oldu.»

«Nerede bu adam şimdi?» diye sordu Miller.

«Hava kadar özgür bir halde Hamburg'da dolaşıyor.»

Miller donar gibi oldu:

«Kim tutuklayacak?»

«Hamburg polisi elbette.»

Wiesenthal cevap olarak sekreterinden 'Adalet-Hamburg' başlıklı şişkin dosyayı getirmesini istedi ve gelen dosyadan bir kâğıt çıkardı. Kâğıdı yukarıdan aşağıya doğru

ortadan dikkatle ikiye katladı ve sayfanın yalnız sol yanı görünecek şekilde Miller'in önüne bıraktı.

«Bu adları tanıyor musunuz?» diye sordu.

Miller, on tane ad sıralanmış sayfayı kaşlarını çatarak inceledi.

«Elbette. Hamburg'da on yıl polis muhabirliği yaptım ben. Hamburg Emniyetinin hep üst kademelerdeki polis memurlarıdır bunlar.»

«Şimdi kâğıdı açıp öbür yanını okuyun.»

Miller söylenileni yaptı. Tam açılmış sayfayı okudu:

Ad	Nazi Partisi Nu.	SS-Nu.	Rütbesi	Yükselme Tarihi
A	—	455.336	Yüzbaşı	1.3.43
B	5.451.195	429.339	Üsteğmen	9.11.42
C	—	353.004	Üsteğmen	1.11.41
D	7.039.564	421.176	Yüzbaşı	21.6.44
E	—	421.445	Üsteğmen	9.11.42
F	7.040.308	174.902	Binbaşı	21.6.41
G	—	426.553	Yüzbaşı	1.9.42
H	3.138.798	311.870	Yüzbaşı	30.1.42
I	1.867.976	424.361	Üsteğmen	20.4.44
J	5.063.331	309.825	Binbaşı	9.11.43

Miller yüzünü kaldırdı:

«Aman yarabbi...»

«Şimdi anladınız mı bir SS Tuğgeneralinin bugün elini kolunu sallaya sallaya Hamburg'da dolaşmasının nedenini?»

Miller inanmayan gözlerle listeye baktı:

«Eski SS'ler hakkındaki soruşturmaların Hamburg polisinde pek iyi karşılanmadığı hakkında Brandt'ın söylemek istediği neden bu olsa gerek.»

«Olabilir» dedi Wiesenthal. «Almanya'daki en gayretli kuruluş olan Başsavcılık Bürosu'nun da. Bu büroda hiç olmazsa bir avukat vardı bu konularla ilgilenen ama bazı ilgili çevreler birçok kereler ellerinden geleni yaptılar onun işin ucunu bırakması için.»

Güzel sekreter başını kapıdan uzatarak sordu:

«Çay mı, kahve mi?»

Miller öğle paydosundan sonra yeniden Belgeleme Merkezi'ne geldi. Simon Wiesenthal'in önünde, kendi Roschmann dosyasından çıkarılmış bazı kâğıtlar vardı. Miller masasının önüne oturdu, not defterini çıkardı ve bekledi.

Simon Wiesenthal, 8 Ocak 1948'den başlamak üzere Roschmann'ın hikâvesini ankılmaya başladı.

İngiliz ve Amerikan yetkilileri, Roschmann'ın Dachau'da tanıklık etmesinden sonra, asılması muhakkak olan davasını beklemek üzere Almanya'daki İngiliz İşgal Bölgesi'ne, pek muhtemel olarak da Hanover'e gönderilmesi konusunda anlaşmışlardı. Oysa Roschmann daha Graz'da iken kaçmayı planlamaya başlamıştı.

Avusturya'da çalışan 'Altı Köşeli Yıldız' adlı; Ama Yahudiler'in sembolü altı köşeli yıldızla bir ilgisi olmayan, sadece Nazi örgütünün başlıca altı Avusturya eyalet şehrinde kolları olduğu için bu adı almış olan bir Nazi kaçma örgütü ile ilişki kurmuştu.

8 Ocak sabahı saat altıda Roschmann uyandırılarak Graz istasyonunda bekleyen trene götürüldü. Kompartımana girdikten sonra muhafızlar arasında bir tartışma başgösterdi. Askeri Polis çavuşu yol boyunca Roschmann'ın bileklerindeki kelepçelerin çıkarılmamasını istiyor, Askeri Güvenlik çavuşu ise çıkarılmasını savunuyordu.

Roschmann hapisane yemeklerinden ishal olduğunu ve tuvalete gitmek istediğini söyleyerek bu tartışmayı etkiliyordu. Kelepçeleri çıkarılarak tuvalete götürüldü ve işi bitinceye kadar çavuşlardan biri kapının önünde bekledi. Tren karla örtülü topraklar arasında yol alırken, Roschmann üç kez daha tuvalete gitti. Öyle anlaşılıyor ki bu gidiş-gelişlerde tuvaletin penceresini kolayca açılabilecek hale getirme fırsatını elde etti.

Roschmann, yolun geri kalan kısmında, otomobille Münih'teki kendi hapisanelerine götürülmek üzere Salzburg'da Amerikalılara devredilmeden önce kaçması gerektiğini biliyordu. Ama istasyonlar birbirini izliyor ve tren hızını hiç kesmiyordu. Hallein'de durdukları zaman çavuşlardan biri yiyecek bir şeyler istediğini söyledi. Yanındaki, onun kelepçesinin çıkarılmasını savunan çavuştu. Roschmann'a, tren istasyondayken tuvaleti kullanmamasını söyledi. Tren ağır ağır Hallein'den çıkarken, Roschmann pen-

cereden kar yığınlarının içine atladı. Çavuşlar on dakika sonra tuvaletin kapısına vurdular. Tren bu sırada tüm hızıyla Salzburg'a doğru rampa iniyordu.

Yapılan araştırmalardan öğrenildiğine göre Roschmann trenden atladıktan sonra karlara bata-çıka bir köylü kulübesine kadar gitmiş ve oraya sığınmış. Ertesi gün de Yukarı Avusturya'dan sınırı geçerek Salzburg eyaletine girmiş ve Altı Köşeli Yıldız Örgütü ile temas kurmuş. Onlar, kendisinin güneye, İtalya'ya geçmesini sağlamak için Odessa ile işbirliği yaparlarken; Roschmann'ı da işçi olarak bir tuğla fabrikasına yerleştirmişler.

Odessa o sıralarda, düzinelerle eski SS askerinin kaçıp katıldığı Fransız Yabancı Lejyonu'nun acemi asker kaydeden bölümü ile yakın temas halindeydi. Roschmann için Odessa ile yapılan işbirliğinden dört gün sonra, Fransız plakalı bir otomobil Ostermieting kasabasının dışından Roschmann'ı ve daha beş Nazi kaçağını almış. Arabanın kontrol edilmeden sınırlardan geçmesini sağlayan vesikalarla donatılmış olan Yabancı Lejyon şoförü altı SS mensubunu, oradaki Odessa temsilcisinin kelle başına yüklü bir para ödediği İtalya sınırı ötesindeki Merano'ya götürmüş.

Roschmann, Merano'dan Rimini'deki bir bakım kampına götürülmüş. Kamp hastanesinde, trenden kaçtıktan sonra karlar içinde sığınacak bir yer ararken soğuktan donmuş sağ ayağının parmakları kesilmiş. O zamandan beri ortopedik bir ayakkabı giyiyormuş.

Graz'daki karısı Ekim 1948'de onun Rimini'deki kamptan gönderdiği bir mektup almış. Roschmann bu mektubunda ilk kez yeni adı olan Fritz Bernd Wegener'i kullanmış.

Kısa bir süre sonra Roma'daki Fransisken manastırına nakledilmiş ve gerekli vesikalar hazırlandıktan sonra da Napoli limanından Buenos Aires'e doğru yola çıkmış. Via Sicilia'daki manastırda kaldığı sürece daha birçok SS ve Nazi Partisi yoldaşı ile birlikte, hiçbir şeylerinin noksan olmaması için büyük çaba harcayan Piskopos Alois Hudal'ın kişisel bakımı altında kalmış.

Arjantin başkentinde Odessa tarafından karşılanmış ve Calle Hippolito İrigojen'de Vidmar soyadını taşıyan bir Alman ailesinin yanına yerleştirilmiş. Buradaki döşeli bir odada aylarca kalmış. 1949 başlarında Bormann

yatırımından verilen 50.000 dolar sermaye ile iş hayatına atılarak Batı Avrupa'ya Güney Amerika'dan kereste ihracatına başlamış. Roma'daki Vatikan'dan sağlanan sahte vesikalarda kendisi İtalya'nın Güney Tyrol eyaletinde doğmuş Fritz Bernd Wegener olarak gösterildiği için firmasının adı Stemmler ve Wegener imiş.

Roschmann, Irmtraud Sigrid Muller adında bir Alman kızını da yanına sekreter olarak almış; ilk karısı Hella hâlâ Graz'da yaşadığı halde 1955'te sekreteri ile evlenmiş, Arjantin diktatörünün eşi ve tahtın ardındaki güç Eva Peron 1955 ilkyazında kanserden ölmüş. Peron rejiminin geleceği hiç de Roschmann'ın gözünden kaçmamış. Peron düştüğü takdirde, onun eski Nazilere sağladığı desteğin, yeni yöneticiler tarafından büyük ölçüde kaldırılacağı ihtimali çok güçlüymüş. Roschmann, yeni karısı ile Mısır'a geçmiş.

1955 yazının üç ayını Mısır'da geçirmiş, sonbaharda da Batı Almanya'ya gelmiş. Aldatılmış bir kadınınkinden başka onu tehdit eden hiçbir tehlike yokmuş Almanya'da. İlk karısı Hella Roschmann o yaz Buenos Aires'deki Widmar ailesinin eliyle Graz'dan bir mektup göndermiş ona. Eski kiracılarının yeni adresini bilmeyen Widmar ailesi mektubu açmışlar ve Graz'daki kadına bir cevap yazarak Roschmann'ın Almanya'ya döndüğünü ama sekreteriyle evli olduğunu bildirmişler.

Bayan Roschmann, kocasının yeni kimliğinden polisi haberdar etmiş. Polis de, iki evlilik suçundan ötürü Roschmann'ı aramaya başlamış. Fritz Bernd Wegener adındaki bu adamın arandığı, Batı Almanya'daki tüm emniyet örgütüne bildirilmiş.

«Yakalamışlar mı?» diye sordu Miller.

Wiesenthal başını kaldırıp olumsuz anlamda iki yanına salladı:

«Hayır, yeniden kaybolmuş. Elbette yeni sahte kimlik kâğıtları ile ve elbette yine Almanya'da. Tauber'in onu görmüş olduğuna bu bakımdan inanıyorum. Bilinen olaylara uyduğu için.»

«Birinci eş Hella Roschmann nerede?» diye sordu Miller.

«Yine Graz'da yaşıyor.»

«Onunla görüşmek faydalı olur mu?»

Wiesenthal başını iki yanına salladı:

«Sanmam. Gerçek ortaya çıktıktan sonra Roschmann'ın, karısı ile yeniden ilişki kurmasına, nerede olduğunu bildirmesine imkân yok elbette. Wegener olarak yeni kimliğinin ortaya çıkması onu yeterince telâşlandırmış olmalı. Yeni belgeleri büyük bir hızla hazırlatmıştır.»

«Kim hazırlamıştır bu belgeleri ona?»

«Odessa elbette.»

«Odessa nedir? Roschmann'ın hikâyesini anlatırken sık sık sözünü ettiniz.»

«Odessa'yı hiç duymadınız mı?» diye sordu Wiesenthal.

«Hayır, ilk kez sizden duyuyorum.»

Simon Wiesenthal saatına baktı:

«Yarın sabah yine gelin öyleyse. Odessa'yı anlatayım size.»

DOKUZ

PETER MİLLER ertesi sabah yine geldi Simon Wiesenthal'in bürosuna.

«Odessa'yı anlatacağınızı söylemiştiniz bana,» dedi. «Bu arada dün size söylemeyi unuttuğum bir şey geldi aklıma.»

Kendisini Dreesen Oteli'nde bulan ve Roschmann hakkında yaptığı araştırma konusunda uyaran Dr. Schmidt olayını anlattı.

Wiesenthal dudaklarını büzerek başını salladı.

«Siz onlarla çatışmaya başlamışsınız bile,» dedi. «Özellikle daha işin başındayken bir muhabiri uyarmak, onların yapmayacağı bir şeydir. Roschmann'ın, kendileri için bu kadar büyük bir önem taşımasına sebep ne olabilir acaba?»

Nazi avcısı bu sözlerden sonra tam iki saat Odessa'nın; aranan SS canilerini güven içinde yaşayacakları bir yere kaçırmak amacıyla kuruluşundan, bir zamanlar siyah ve gümüş yaldızlı yakalıklar giymiş olanlarla yardımcılarının ve suç ortaklarının tümünü içine alan farmasonca bir örgüt biçimini alıncaya kadar geçirdiği aşamaları anlattı.

Müttefikler 1945 yılında Almanya'ya fırtına gibi girip de korkunç içyüzleriyle toplama kamplarını ortaya çıkardıkları zaman, haklı olarak Alman halkını sorguya çektiler bu zulümleri kimlerin yaptığını öğrenmek için. Cevap «SS'ler» oldu ama ortalarda bir tek SS bile yoktu.

Nereye gitmişlerdi bunlar? Ya Almanya ve Avusturya'da bir yeraltı örgütü olarak gizleniyorlardı, ya da başka memleketlere kaçmışlardı. Her iki halde de, bir anda olacak bir şey değildi bu. SS'lerin bu ortadan kaybolmayı

önceden ve çok dikkatle hazırlamış olduklarını Müttefikler uzun süre anlayamadılar.

Başta Heinrich Himmler olmak üzere, önünde sonunda Alman halkının omuzlarına yüklenecek olan ağır acılar pahasına her birinin kendi canının derdine düşmesi, SS'lerin sözde yurtseverliğine ışık tutan ilginç bir davranıştır. Heinrich Himmler daha Kasım 1944'te Kont Bernadotte'un İsveç Kızılhaçıyla ilişki kurma çarelerini arayarak canını kurtarma hazırlıklarına girişmişti. Müttefikler onun darağacından kurtulmasının söz konusu olamayacağını kesinlikle bildirdiler, Naziler ve SS'ler avazları çıktığı kadar Alman halkına, eli kulağında olan «Harika Silahların» teslimine kadar savaşa devam etmelerini haykırırlarken, bir yandan da rahat bir sürgün yerine kaçma hazırlıklarını yürütüyorlardı. Harika silah diye bir şeyin var olmadığını, Reich'ın ve Alman milletinin mahvının hiçbir şekilde önüne geçilemeyeceğini biliyorlardı.

Bir zafer elde etmek için değil, ama SS'lerin kaçış planının kesin bir biçim alması için zaman kazanmak amacıyla Alman Ordusu doğuda Ruslarla inanılmayacak kayıplara malolan bir savaşa sürülmüştü. Ordunun gerisinde duran SS et ve kan olarak yapabileceği fedakârlığın zaten çok üstünde bir direniş göstermiş olan ordu mensuplarından gerileyenleri vuruyor ve asıyordu. Binlerce ordu subayı ve eri SS'in kurduğu darağaçlarının ilmiklerinde sallanarak can verdi.

SS ileri gelenlerinin, yenilginin kaçınılmaz olduğunu anlamalarından altı aylık bir gecikmeden sonra Almanya'nın teslimine yakın SS'ler ortadan kayboldu. Memleketin bir ucundan öteki ucuna kadar olan bütün görevlerinden ayrıldılar, sivil elbiseler giydiler, resmî olarak ve çok iyi bir şekilde hazırlanmış sahte kimlik belgelerini ceplerine koydular ve 1945 Almanya'sını meydana getiren karmakarışık halk girdaplarının içinde eriyip gittiler. İngilizleri ve Amerikalıları karşılamak üzere yaşlı mahallî muhafızları toplama kamplarının kapılarına, Alman ordusundan geri kalanları kendilerini bekleyen savaş esirleri kamplarının çiğine, Alman kadın ve çocuklarını da Müttefik yönetimiyle 1945 kışının insafına bıraktılar.

Tanınmamalarına imkân olmadığını bilenler yurtdışına çıktılar. Odessa işte bu amaçla kuruldu. Savaşın sona

ermesinden az önce meydana getirilen bu örgütün amacı, aranan SS'leri Almanya'dan çıkarıp güvenliğe kavuşturmaktı. Juan Peron'un Arjantin hükümetiyle daha şimdiden yakın ve dostça ilişkiler sağlanmış, mülteciler tarafından kullanılmak üzere yedi bin adet boş Arjantin pasaportu elde edilmişti. Mülteciler bu pasaportlara sahte bir isim yazacaklar, kendi fotoğraflarını yapıştıracaklar, gerekli talimatı memleketinden almış olan Arjantin konsolosuna mühürletip Buenos Aires, ya da Ortadoğu'ya gitmek üzere gemiye bineceklerdi.

Binlerce katil SS, Avusturya üzerinden güneye, İtalya'nın Güney Tyrol eyaletine aktı. Yol boyunca güvenilir bir konak yerinden, başka bir güvenilir konak yerine aktarılmak suretiyle çoğunlukla İtalyan limanı Cenova'ya ya da daha güneyde Rimini'ye ve Roma'ya indiler. Gerçekten yardım için kurulmuş kimilerinin yanı sıra, bu iddiada bulunan bir yığın kuruluş, SS mültecilerinin Müttefikler tarafından çok kötü muamele gördükleri gibi, hayal ürünü varsayımları ileri sürerek yalnız kendilerince bilinen nedenler yüzünden bu yardımı üzerlerine almışlardı.

Roma'daki din uluları arasında binlerce SS'i kaçırıp kurtarmış olanlardan biri de Alman Piskoposu Alois Hudal'di. SS katillerinin başlıca gizlenme yeri de yine Roma'daki Fransisken manastırıydı. SS'ler, Güney Amerika yolculuğu için belgeleri hazırlanıncaya kadar bu koca manastırda gizleniyorlardı. Bazı hallerde, kilisenin aracılığıyla sağlanan Kızılhaç yolculuk belgeleriyle bu yolculuğu yapıyorlar, birçok hallerde de bilet paralarını Caritas yardım kurumu ödüyordu.

Odessa'nın ilk işiydi bu; büyük ölçüde başarılı da olmuştu. Müttefiklerin eline geçtikleri takdirde cinayetlerinin karşılığını hayatlarıyla ödeyecek durumda olan kaç bin SS katilinin kaçıp kurtulduğu hiçbir zaman öğrenilemeyecektir. Ama ölüm cezasını haketmiş bu insanların yüzde sekseninden fazlasının kaçmış olduğu muhakkaktır.

Yığın kıyımlarından sağlanarak İsviçre bankalarına transfer edilen paralara sırtını dayamış olan Odessa yan gelmiş, 1945 Müttefikleri arasındaki ilişkilerin bozuluşunu seyrediyordu. Mümkün olduğu kadar kısa bir süre içinde Dördüncü Reich'ın kurulması hakkındaki ilk düşüncelerden Güney Amerika'daki Odessa liderleri tarafın-

dan pratik olmadığı görüşüyle vazgeçilmişti. Ama Mayıs 1949'da Batı Almanya'da yeni bir cumhuriyetin kurulması üzerine Odessa'nın liderleri kendilerini beş yeni görevle görevlendirdiler.

Bu görevlerden birincisi, yeni Almanya'daki hayatın her bölümüne eski Nazilerin sızmasını sağlamaktı. 1940'ların son yılları ve 1950 boyunca Nazilerin eski mensupları avukat yazıhaneleri, yargıç kürsüleri, emniyet kuvvetleri, mahallî hükümet ve doktor muayenehaneleri gibi halk hizmetlerinin her dalına sızdılar. Mevkileri pek yüksek olmasa bile bu dallardaki görevleri sayesinde birbirlerini araştırmalardan, tutuklamalardan kurtardılar; birbirlerinin çıkarlarını çok iyi korudular ve eski yoldaşlarının —birbirlerine Kamerad derler— herhangi biri yakayı ele verdiğinde yargılamanın yürütülmesini mümkün olduğu kadar engellediler.

Odessa'nın ikinci görevi, siyasal çalışmalara sızmaktı. Eski Naziler üst kademelerden kaçınarak iktidardaki partinin seçim çalışmaları ve propagandacılığı gibi alt kademelerinin tabana inen örgütlerine girdiler. Eski bir Nazi partisi üyesinin siyasal bir partiye girmesini önleyen bir yasa yoktu. Naziler tarafından işlenmiş suçlar için güçlü bir araştırma ve cezalandırma istemekle ünlü bir politikacının CDU, ya da CSU'da Federal seviyede ve aynı derecede önemli güçlü bir Eyalet Meclisi seçiminde başarı elde edememiş olması belki bir rastlantıdır denebilir; ama değildir. Bir politikacı bunun nedenini çok basit bir şekilde anlatmıştır: 'Bu bir seçim hesabı meselesidir. Altı milyon ölü Yahudinin oy vermesine imkân yok. Ama beş milyon eski Nazi oy verebilir ve her seçimde de vermektedir.'

Bu iki görevin başlıca amacı çok sadedir. Eski Naziler hakkında yapılan araştırma ve açılan davaları önlemek, mümkün değilse ağırlaştırmak. Odessa'nın bu konuda büyük bir müttefiki vardır: Yüz binlerin kafasındaki, çok az da olsa onların bir zamanlar yaptıklarına bir katkıda bulunmuş olmak, ya da yapılanları bilip de susmak gibi gizli düşünceler. Aradan yıllar geçip çevrelerinde ve mesleklerinde sayılan kimseler olduktan sonra bir Nazinin yargılandığı mahkemelerden birinde adlarının geçmesi ihtimali, onları geçmiş olaylar hakkında gayretli bir araştırma açılması fikrinden bile uzak tutmaktadır.

Odessa'nın savaş sonrası Almanya'sında ele aldığı üçüncü görev ticaret ve endüstri gibi iş alanına sızmaktı. Bunun için belirli bazı Naziler Zürih'teki yatırımlarla desteklenerek 1950'lerin başlarında kendi adlarına kurulmuş müesseselerle iş hayatına sızdırıldılar. 1950'lerin başlarındaki büyük çaresizlikler içinde akla yatkın ve iyi yönetilen bir yatırım, ileride büyük ve verimli bir iş olmak üzere 1950 ve 1960'ların sendeleyen Ekonomik Mucizesinden büyük ölçüde faydalanabilirdi. İş alanına sızmaktaki amaç, kârdan ayrılacak ilan yatırımlarıyla Nazi cinayetleri konusunda basını baskı altında tutmak, savaş sonu Almanya'sındaki SS kaynaklı propaganda broşürlerini para bakımından desteklemek, aşırı sağcı yayınevlerinin çalışmalarını canlı tutmak ve sıkıntılı durumlara düşmüş olan eski *Kamerad*lara iş sağlamaktı.

Dördüncü görev, eskiden olduğu gibi, şimdi de, mahkemeye çıkarılan herhangi bir Naziye, mümkün olan en iyi savunmayı sağlamaktı. Son yıllarda bu konuda şöyle bir usul ele alınıyordu: Sanık ilk ağızda çok parlak ve pahalı bir avukat tutuyor; onunla bir, iki celseye çıkıyor, sonra avukata bu parayı veremeyeceğini söylüyordu. Yürürlükteki yasalara göre bu gibi durumlarda mahkeme, avukatı sanığın savunma-danışmanı olarak atayabilirdi. Ama 1950'lerin başında ve ortalarında yüz binlerce Alman savaş esiri Rusya'dan anayurda dönünce, genel aftan yararlanamayan SS canileri ayıklanarak Friedland Kampına götürüldüler. Burada kızlar SS'ler arasında dolaşarak hepsine küçük birer kart verdiler. Bu kartta herbirinin savunmasını yapacak olan avukatın adı yazılıydı.

Beşinci görev propagandadır. Bu propaganda, Naziler konusundaki suçları ortadan kaldırmak üzere, bu maddenin yer aldığı zaman aşımı süresini belirten yasada son bir değişiklik yapılmasının sağlanması için sağ kanat broşürlerinin yayınlanmasını desteklemekten tutun da, çeşitli çalışmaları kapsar. Yahudi, Rus, Polonyalı ve öteki ölü sayısının Müttefikler tarafından ileri sürüldüğü gibi değil, çok az olduğuna —genellikle belirtilen sayı yüz bin Yahudidir— ve Batıyla Sovyetler Birliği arasındaki soğuk savaşın, Hitler'in haklılığını gösterdiğine günümüz Almanlarını inandırmak için büyük çabalar harcanmaktadır.

Ama Odessa propagandasının dayandığı ana temel

büyük ölçüde de başarı sağladıkları— günümüzün altmış milyon Almanını, SS'lerin Wehrmacht gibi yurtsever askerler olduklarına ve eski yoldaşlar arasındaki dayanışmanın hoş görülmesine inandırmaktır. Karşı tarafı susturmak için en çok önem verdikleri propaganda budur.

Wehrmacht, hasım gibi gördüğü SS'den savaş sırasında mümkün olduğu kadar uzak durmuş, SS de ona düşmanca davranmıştı. Sonunda, ancak pek azı geri dönebilen milyonlarca Wehrmacht genci SS'lerin başka yerlerde refah içinde yaşayabilmeleri için Rusların elinde ölüme ve tutsaklığa atılmıştı. Bunlardan binlercesi de, Temmuz 1944'te Adolf Hitler'e karşı düzenlenen suikast, elli kişiyi bile bulmayan bir grup tarafından hazırlandığı halde öldürülen beş bin kişi de dahil olmak üzere SS tarafından yok edilmişti.

Birbirlerini korumaları ve dayanışmaları bir yana, Alman kara, deniz ve hava kuvvetleri eski mensuplarının nasıl olup da eski SS adamlarını, onlara *Kamerad* demeye dilleri varacak kadar yakın gördükleri bir sırdır. Bunda da Odessa'nın büyük başarısını görmezden gelmek imkânsızdır.

Odessa, SS katillerini yakalamak ve mahkemeye çıkarmak konusundaki Batı Almanya'nın gayretlerini engelleme görevlerinde başarı sağlamıştır. Bu başarı onun acımasızlığından; bu acımasızlığın, yetkililere tam bir itirafta bulunma eğilimini gösteren kendi aralarından birisine de zaman zaman yönelmesinden; 1945 ile 1949 arasında Müttefiklerin yanlış tutumlarından; Soğuk Savaştan; bir askerlik görevi, ya da savaş sonu Almanya'sının yeniden vapımı gibi teknik bir meseleyle karşılaştıkları zaman gösterdikleri cesaretin tam tersine, manevî bir problem karşısında bilinen Alman korkaklığından ileri gelmiştir.

Simon Wiesenthal sözlerini bitirdiği zaman Miller bol bol not aldığı kalemini bırakarak arkasına yaslandı:

«Bunları hiç bilmiyordum,» dedi.

Wiesenthal onayladı:

«Pek az Alman bilir. Odessa hakkında bir şeyler bilen de çok azdır zaten. Bu kelimeden söz edildiği hemen hemen hiç duyulmaz Almanya'da. Amerikan yeraltı dün-

yası insanlarının Mafia'nın varlığını ısrarla inkâr etmeleri gibi, SS'in eski mensupları da Odessa'nın varlığını inkâr edeceklerdir. Doğrusunu söylemek gerekirse, bugün artık Odessa'dan eskisi gibi söz edilmemektedir. Yeni kelime, Amerika'daki Mafia'ya Cosa Nostra dendiği gibi «Yoldaşlık»tır. Ama isimden ne çıkar? Odessa hâlâ vardır ve bir SS canisinin korunması söz konusu oldukça da var olacaktır.»

«Siz şimdi benim bunlarla karşı karşıya olduğum kanısındasınız, öyle mi?»

«Eminim. Bad Godesberg'deki uyarma başka bir yerden yönelmiş olamaz. Çok dikkat edin. Bu adamlar tehlikeli olabilir.»

Miller'in aklı başka bir şeye takılmıştı:

«Roschmann 1955'te ortadan kaybolduğu zaman, yeni bir pasaporta ihtiyacı olacağını söylemiştiniz.»

«Elbette.»

«Neden özellikle pasaport?»

Simon Wiesenthal, koltuğunun arkalığına yaslanarak başını salladı:

«Bu konunun sizi neden şaşırttığını anlıyorum. Anlatayım. Savaştan sonra Almanya'da ve burada, Avusturya'da ellerinde hiçbir kimlik vesikası bulunmayan başıboş on binlerce insan vardı. Bunlardan bazıları kâğıtlarını gerçekten yitirmişlerdi, başkalarıysa bazı nedenlerden ötürü fırlatıp atmışlardı. Yeni bir kimlik vesikası çıkartabilmek için doğum kâğıdına ihtiyaç vardı. Ama milyonlarca insan Rus işgali altında kalan eski Alman topraklarından kaçıp gelmişti. Bir insanın, artık kilometrelerce Demirperde gerisinde kalmış Doğu Rusya'nın küçük bir kasabasında doğmuş olup olmadığına kim tanıklık edebilirdi? Başka hallerde de, bu kayıtların saklandığı yapılar bombardımanlarla ortadan kalkmış bulunuyordu. O bakımdan yapılacak iş çok basitti. İki tanık o kimsenin ileri sürdüğü kimliğin doğruluğuna yemin etti mi, hemen bir kimlik belgesi alabiliyordu. Savaş tutsaklarının çoğunluğunun da kimlik belgesi yoktu. Bunlar kamptan serbest bırakılırken, İngiliz ve Amerikan kamp yetkilileri sözgelimi Onbaşı Johann Schumann'ın savaş esirleri kampından serbest bırakıldığına dair bir belge imzalayıp serbest bırakılan kimsenin eline veriyorlardı. Bu kâğıtlar sonra sahibi tarafından sivil yetkililere götürülüyor.

o makamlar da istekliye aynı ada düzenlenmiş bir kimlik belgesi veriyorlardı. Adam genellikle adının sözgelimi Johann Schumann olduğunu söylüyordu; ama yalan olabilirdi bu. Doğrulanmasına imkân yoktu. Böylece de o kimse yeni bir kimliğe sahip oluyordu. SS canileri çoğunluğunun yeni kimliklere büründükleri savaş sonrası dönemi için insan bu durumu akla yakın bulabilir. Ama sözgelimi Roschmann gibi 1955 yılında ortadan kaybolan bir kimse için durum aynı olabilir mi? Böyle bir kimse yetkili makamlara gidip vesikalarını savaş sırasında yitirdiğini söyleyebilir mi? Aradan geçen on yıl içinde kimlik vesikası olmadan nasıl yaşadığını sormazlar mı insana? İşte burada pasaport konusu ortaya çıkıyor.»

«Buraya kadar anlıyorum,» dedi Miller. «Ama neden pasaport? Şoför ehliyeti, ya da kimlik belgesi değil de neden pasaport?»

«Çünkü cumhuriyetin kurulmasından sonra Alman yetkili makamları yüzlerce, binlerce kimsenin sahte isimler altında dolanıp durduklarını farkettiler. Öyle bir belgeye ihtiyaç vardı ki, çok iyi incelenerek düzenlenmiş olsun ve geri kalanlar için bir brim teşkil etsin. Akıllarına pasaport geldi. Almanya'da pasaport çıkartabilmek için doğum vesikası, birçok referans ve eldeki vesikaları doğrulayan bir ana kaynak göstermek gereklidir. Pasaport verilmeden önce bütün bunlar inceden inceye gözden geçirilir. Bir kez pasaportu elinize geçirdiniz mi, bunun açmayacağı kapı yoktur. Böyledir işte kırtasiyecilik. Pasaportun gösterilmesi, memuru, daha önceki memurların gerekli belgeleri iyice gözden geçirmiş olduklarına inandıracağı için, ayrıca bir inceleme yapmak gereğini duymaz. Roschmann böylece yeni bir pasaportla şoför ehliyeti, banka cüzdanı, kredi kartı gibi geri kalan kimlikleri rahatlıkla çıkartabilir. Pasaport, günümüz Almanya'sında gerekli her türlü vesikanın sağlanabileceği bir 'açıl susam' deyimi gibidir.»

«Bunlar pasaportu nerden sağlarlar?»

«Odessa'dan. Bir yerlerde onlara bu sahte pasaportları hazırlayan bir sahtekârlık yuvası olmalı herhalde.»

Miller bir süre düşündü. Sonra:

«İnsan bu sahte pasaportları düzenleyen kimseyi bulursa, Roschmann'ın bugünkü kimliğini ortaya çıkaracak adamı da bulmuş olur, değil mi?» diye sordu.

Wiesenthal omuz silkti:

«Olabilir. Ama çok zor bir iş bu. Bunu yapabilmek için insanın Odessa içine girmesi gerek. Yalnız eski bir SS girebilir Odessa'ya.»

«Peki, bundan sonra ne yapmam gerekiyor benim?»

«En iyisi, Riga'dan kurtulmuş kimseleri bulup onlarla ilişki kurmak. Size bir yardımda bulunup bulunamayacaklarını bilmem. Ama yardım etmek isteyeceklerdir. Biz hepimiz Roschmann'ı arıyoruz. Bakın...»

Masanın üstünde duran anıları açtı:

«Tauber, savaş sırasında Roschmann'la arkadaşlık etmiş olan Münihli Olli Adler adında bir kızdan söz ediyor. Belki hayatta kalıp Münih'e dönmüştür bu kız.»

Miller, olabilir anlamında başını salladı:

«Eğer dönmüşse, nereden öğrenilebilir bu?»

«Yahudi Cemaat Merkezi'nden. Merkez hâlâ vardır. Münih'teki Yahudi cemaatinin arşivleri buradadır. Savaş sonrası arşivleri yani. Başka her şey harap oldu. Sizin yerinizde olsam oraya bir giderim.»

«Adresleri var mı sizde?»

Simon Wiesenthal adres defterine baktı:

«Reichenbach Caddesi, numara 27, Münih... Salomon Tauber'in anılarını geri isteyeceksiniz, değil mi?»

«Evet. Korkarım ki öyle.»

«Yazık. Ben saklamak isterdim. Çok eşsiz bir anı.»

Miller'i kapıya kadar geçirdi:

«Talihiniz açık olsun. Çalışmalarınızın ne yolda olduğunu bana bildirin.»

Miller o gece akşam yemeğini, işe birahane ve lokanta olarak başlamış ve 1566'dan beri hiç ara vermeden çalışmasını sürdürmüş olan Steindelgasse'deki Altın Canavar Lokantası'nda yedi ve Wiesenthal'in tavsiyesini düşündü. Riga'dan kurtulmuş ve hâlâ Almanya ve Avusturya'da yaşayan bir avuç insandan fazlasını bulacağını pek ummuyordu. Hele Roschmann'ı Kasım 1955'den sonra izlemesine yardım edebilecek kimseye rastlayacağından hiç umudu yoktu. Ama ne de olsa bir umuttu bu. Son bir umut.

ON

MİLLER 8 OCAK GÜNÜ öğleye doğru Münih'e girdi ve şehrin dış mahallelerinden birindeki bir gazeteciden satın aldığı haritanın yardımıyla Reichenbach Caddesi 27 numarayı buldu. Arabayı kaldırımın kenarında park ettikten sonra, içeri girmeden önce Yahudi Cemaati Merkezini inceledi. Geniş cepheli, beş katlı bir yapıydı bu. Zemin katının cephesi çıplak taştandı. Üst katlar tuğla üzerine gri çimentoyla sıvanmıştı. En üstteki beşinci kat, kırmızı tuğlalı çatı duvarına sıralanmış üstleri daha dar ve yatık pencerelerle öteki katlardan ayrılıyordu. Yapının cam aynalı çift kanat kapısı en sol kenardaydı.

Zemin katta Münih'in tek kosher lokantası(*) onun üstündeki katta da yaşlı kimselere ait dinlenme evinin oturma odaları vardı. Üçüncü kat yönetim ve kayıt bölümüydü. En üstteki iki kat dinlenme evinin konuk odalarıyla yatak odalarına ayrılmıştı. Yapının arkasında da bir sinagog vardı.

Bina, 15 Şubat Cuma gecesi damdan içeri petrol bombaları atılması sonucu harap olmuş, yedi kişi dumandan boğularak ölmüştü. Sinagogun üzerine de gamalı haçlar çizilmişti.

Miller üçüncü kata çıkarak danışma masasının önünde beklemeye başladı. Bu arada çevresini inceledi. Eski kitaplık çok önce Naziler tarafından yakılmış olduğundan raflar hep yeni kitaplarla doluydu. Kitap rafları arasında Yahudi cemaatinin önceki bazı ileri gelenlerinin, öğretmenlerin ve hahamlarının yüzlerce portresi vardı. Bütün bu insanlar, Miller'in okuldaki din kitaplarında görmüş oldu-

(*) Sattığı yiyecekler hahambaşı tarafından kutsanmış, dindar Yahudilerin devam ettiği lokanta.

ğu peygamber resimleri gibi bol sakallarıyla çerçevelerin arasından bakıyorlardı. Bazılarının alınlarında muskalar asılıydı ve hepsinin başları örtülüydü.

Bazıları Almanca, çoğu İbranice bir yığın da gazete vardı. Miller, İbranice gazetelerin İsrail'den gönderilmiş olduğunu düşündü. Kısa boylu, esmer bir adam İbranice bir gazetenin birinci sayfasını okuyordu.

«Bir emriniz mi var?»

Miller danışma masasına döndü. Masanın öbür yanına kırk beş yaşlarında, siyah gözlü bir kadın gelmişti. Saçlarından bir perçem gözlerinin üstüne düşüyor, kadın sinirli bir davranışla ikide bir, bu bir tutam saçı yukarı kaldırıyordu.

Miller ricasını söyledi: Savaştan sonra Münih'e dönmüş olmaları muhtemel! Olli Adler, ya da Sally Hauser hakkında bir bilgileri var mıydı acaba?

«Nereden dönmüş olabilirler?» diye sordu kadın.

«Magdeburg'dan. Ondan önce de Stutthof'dan. Daha önce de Riga'dan.»

«Aman, Riga,» diye söylendi kadın. «Listelerimizde, Riga'dan dönmüş bir kimsenin bulunacağını sanmıyorum. Hepsi yok oldular, biliyorsunuz. Ama bir bakayım.»

Arkadaki bir odaya geçti. Miller onun isimler listesini incelediğini görüyordu. Uzun bir liste değildi bu. Kadın beş dakika sonra döndü:

«Savaştan sonra bu isimlerde bir kimse başvurmamış bize,» dedi. «Çok duyulan isimlerdir bunlar. Ama ikisi de yok.»

«Peki,» dedi Miller. «Zararı yok. Sizi rahatsız ettim.»

«Ama isterseniz bir de Uluslararası Arama Bölümü'ne bakın. Kayıpları aramak onların görevidir. Onlarda bütün Almanya'ya ait listeler vardır. Biz sadece geri dönen Münihlilerin listesini tutuyoruz.»

«Nerededir bu Arama Bölümü?»

«Arolsen-in-Waldeck'te. Hanover'in hemen dışında, Aşağı Saksonya'da. Kızılhaç yönetir orasını.»

Miller bir an düşündü:

«Acaba Riga'dan dönmüş hiç kimse yok mudur Münih'te? Benim bulmaya çalıştığım adam Riga'nın komutanıdır.»

Odada bir sessizlik oldu. Miller, gazete yığınları ara-

sındaki adamın dönüp kendisine baktığını hissetti. Kadın, yumuşak bir sesle cevap verdi.

«Riga'dan dönmüş ve hâlâ Münih'te yaşayan birkaç kişi bulmak mümkün olur belki. Savaştan önce Münih'te 25 bin Yahudi vardı. Bunun ancak onda biri döndü. Yarısı 1945'ten sonra doğmuş çocuklar olmak üzere şimdi biz 5 bin kadarız. Riga'da bulunmuş birisini bulabilirim size, ama hayatta kalanların listelerini baştan aşağıya gözden geçirmem gerek. Bulundukları kamplar adların yanına yazılmıştır. Yarın sabah gelebilir misiniz gene?»

Miller bir an için artık aramadan vazgeçip evine dönmeyi düşündü. Kovalamaca, yönünü yitirmeye başlıyordu. Sonunda:

«Evet,» dedi. «Yarın sabah yine geleceğim. Teşekkür ederim.»

Sokağa çıkmış, arabasına girmek üzereydi ki ardından bir ayak sesi ve:

«Afedersiniz,» diyen bir erkek sesi duydu. Döndü. Ardındaki adam, Cemaat Merkezi'nde gazete okuyan adamdı.

«Riga hakkında araştırma yapıyordunuz galiba?» diye sordu. «Riga'daki komutan hakkında? Yüzbaşı Roschmann olabilir mi bu?»

«Olabilir,» dedi Miller. «Neden sordunuz?»

«Ben Riga'daydım,» dedi adam. «Roschmann'ı tanıdım. Size bir yardımım dokunur belki.»

Adam kısa boylu, sağlam yapılı, kırk beş yaşlarında, düğme gibi parlak. kahverengi gözlü, ıslanmış bir serçe gibi buruşuklar içinde birisiydi.

«Adım Mordahay,» dedi. «Ama bana Motti derler. Bir yerde bir fincan kahve içip konuşalım mı?»

Yakındaki bir kahvehaneye gittiler. Adamın gösterdiği yakınlıktan yumuşamış olan Miller, Altona'nın arka sokaklarından Münih'teki Cemaat Merkezi'ne kadar olan kovalamasını anlattı. Adam zaman zaman başını sallayarak sessizce onu dinledi. Sonunda:

«Mmmmm,» dedi. «Adamakıllı yorucu bir gezi. Siz, bir Alman olarak, neden bulmaya çalışıyorsunuz Roschmann'ı?»

«Olamaz mı? Bu soruyu o kadar çok sordular ki bana

artık usanmaya başladım. Bir Almanın yıllarca önce yapılanlara hırslanmasında garip ne var?»

Motti omuz silkti:

«Hiç. Yalnız herhangi bir kimsenin böylesine bir araştırmaya kalkması doğal değil de. Gelelim Roschmann'ın 1955'te ortadan kaybolmasına. Ona yeni pasaportunu gerçekten Odessa'nın sağladığına inanıyor musunuz?»

«Bana öyle dediler,» dedi Miller. «Odessa'ya girmenin tek çaresi de bu sahte pasaportu hazırlayan adamı bulmak olacak.»

Motti bir süre karşısındaki genç Almanı inceledi. Sonra:

«Hangi otelde kalıyorsunuz?» diye sordu.

Miller henüz hiçbir otelde yer ayırtmamış olduğunu, ama daha önce kaldığı bir otel bildiğini söyledi. Motti'nin ricası üzerine de kahvehanenin telefonundan otele telefon ederek oda ayırttı.

Masaya döndüğü zaman Motti gitmişti. Fincanın altında bir kağıt vardı. Üstünde şunlar yazılmıştı:

«Bir oda ayırtmış olsanız da, olmasanız da akşam saat sekizde aynı otelin dinlenme salonunda olun.»

Miller kahvelerin parasını verip çıktı.

Aynı gün öğleden sonra Kurt Adam yazıhanesinde oturmuş, bir hafta önce kendisini Miller'e Dr. Schmidt diye tanıtmış olan Bonn'daki meslektaşının gönderdiği raporu yeniden okuyordu.

Rapor Kurt Adam'a geleli beş gün olduğu halde sırf çok temkinli bir insan olması yüzünden beklemiş ve kesin bir davranışta bulunmadan önce iyice düşünmeyi yeğ tutmuştu.

Üstü General Gluecks'in kasım sonlarında Madrid'de ona söylemiş olduğu son sözler kendi başına bir davranışta bulunmasını tamamıyla önlüyordu. Ama masabaşı adamlarının çoğu gibi önüne geçilmezi geciktirmekten rahatlık duyuyordu. General Gluecks buyruklarını 'kesin bir hal çaresi' diye açıklamıştı. Kurt Adam bu kesin hal çaresinin ne olduğunu biliyordu. Üstelik Dr. Schmidt'in raporundaki anlatım biçimi de daha fazla duraksamaya yer bırakmıyordu.

«İnatçı, haşin ve dik kafalı bir genç. Sözü edilen, *Kamerad*'ımız Eduard Roschmann hakkında, nedenini bilmemize imkân olmayan gerçek bir nefretle dolu. Bir tehdit karşısında bile gerileyecek olanlardan değil...»

Kurt Adam, doktorun Miller hakkındaki incelemesini bir kez daha okuduktan sonra derin bir soluk koyuverdi. Telefonu açarak sekreteri Hilda'dan dış hat istedi. Hat verildikten sonra da Düsseldorf'ta bir numarayı çevirdi.

Zil uzun uzun çaldı. Sonunda bir ses sadece:

«Evet,» dedi.

Kurt Adam:

«Bay Mackensen aranıyor,» dedi.

Telefonun öbür ucundaki ses:-

«Kim arıyor?» diye sordu.

Kurt Adam doğrudan doğruya karşılık vereceğine, kimlik şifresinin ilk bölümünü verdi:

«Büyük Frederick'ten daha büyük olan kimdir?»

Telefonun öbür başındaki ses cevap verdi:

«Mackensen benim.»

Odessa şefi:

«Ben de Kurt Adam,» dedi. «Korkarım ki tatil bitti. Yapılacak iş var. Yarın sabah burada ol.»

«Kaçta?»

«Onda. Sekreterime adının Keller olduğunu söyle. O isimde birisiyle randevum olduğunu sekreterime söyleyeceğim.»

Telefonu kapattı. Düsseldorf'ta Mackensen yerinden kalkarak duş yapmak ve traş olmak için apartman katının banyosuna girdi. SS'in Das Reich tümeninde çavuşluk yapmış olan iri yarı, güçlü kuvvetli bir adamdı. Öldürmeyi 1944'te, Tulle ve Limoges'de Fransız rehinelerini asarak öğrenmişti.

Savaştan sonra Odessa için insan yüklü bir kamyonu Almanya ve Avusturya'dan geçirerek İtalya'nın güney Tyrol eyaletine götürmüştü. 1946'da çok kuşkulu bir Amerikan devriyesi tarafından durdurulmuş, ikisini elleriyle olmak üzere cipteki dört kişiyi öldürmüştü. Bundan sonra artık o da kaçmaya başlamıştı.

Daha sonra Odessa'nın üst kademelerindeki kişilerin fedailiğini yapmış, hiç bıçak kullanmadığı ve kendisine havale edilenleri boğmak, ya da boynunu kırmak için kasap

ellerini kullanmayı tercih ettiği halde 'Bıçak Mack' takma adıyla değerlenmişti.

Üstlerinin büyük ölçüde övgüsünü kazanması üzerine 1950'lerin ortalarında; örgütün en üst kademelerindeki kimselere pek fazla yaklaşmış ya da yoldaşlardan birine yönelmiş kimseyi sessizce ve akıllıca ortadan kaldıracağına güvenilen biri olarak, Odessa'nın cellatlığına atanmıştı. Ocak 1964'e kadar bu türden on iki görevi yerine getirmişti.

Telefon saat tam sekizde geldi. Cevap veren danışma memuru, otelin dinlenme salonunda televizyon seyreden Miller'i çağırdı.

Miller telefonun öbür başındaki sesi tanımakta güçlük çekmedi:

«Bay Miller mi? Ben Motti. Size yardım edebileceğimi sanıyorum. Daha doğrusu, bazı arkadaşlar. Onlarla tanışmak ister misiniz?»

Motti'nin manevralarından oldukça şaşıran Miller:

«Bana yardım edebilecek herkesle tanışmaya hazırım,» dedi.

«Pekala. Otelden çıkın, sola, Schiller Caddesi'ne dönün. Yine solda, iki blok aşağıda, Lindemann adında bir pastane vardır. Orada buluşalım.»

«Ne zaman, şimdi mi?» diye sordu Miller.

«Evet, şimdi. Otele de gelebilirim ama burada arkadaşlarla beraberim. Hemen çıkın.»

Telefonu kapattı. Miller paltosunu giyip otelden çıktı. Sola dönüp cadde boyunca yürümeye başladı. Otelden henüz yarım blok kadar uzaklaşmıştı ki arkadan kaburgalarına sert bir şey dayandı. Aynı anda kaldırımın kenarına bir otomobil yanaştı. Miller'in kulağına bir ses:

«Otomobile girin Bay Miller,» dedi.

Otomobilin kendi yanlarındaki arka kapısı açıldı ve Miller, arkadaki adamın o sert şeyle yine kaburgalarına dokunması üzerine arabaya girdi. Arka koltukta, kendilerine yer açmak için kenara çekilen bir kişi daha vardı. Miller, arkasındaki adamın da otomobile girdiğini hissetti. Sonra kapı kapandı ve şoför arabayı hareket ettirdi.

Miller'in kalbi çarpıyordu. Otomobilde kendisiyle be-

raber olan adamlara baktı. Hiçbirisini tanımıyordu. Arabaya girmesi için kendisine kapıyı açmış olan sağındaki adam konuştu:

«Gözlerinizi bağlayacağım. Götürüldüğünüz yeri görmenizi istemiyoruz.»

Miller'in başına burnunu da örtecek biçimde çorap gibi siyah bir şey geçirdi. Dreesen Oteli'ndeki adamın buz gibi mavi gözlerini ve Viyana'daki adamın sözlerini hatırladı: «Çok dikkat edin. Bu adamlar tehlikeli olabilir.» Sonra Motti gözlerinin önüne geldi. Odessa'dan birisi nasıl oluyor da Yahudi Cemaati Merkezi'nde İbranice gazete okuyabiliyordu?

Araba yirmi beş dakika kadar yol aldıktan sonra yavaşlayıp durdu. Miller, açılan kapı seslerine benzer sesler duydu. Araba gene yürüdü ve sonunda tamamıyla durdu. Miller'in otomobilden inmesine yardım ettiler, sonra kollarına girerek bir avludan geçirdiler. Kısa bir süre için gecenin soğuğunu duydu. Sonra gene kapalı bir yere girdiler. Arkalarında bir kapı kapandı. Birkaç basamak bir merdivenle, bodrum olması gereken bir yere indiler. Ama burada hava sıcak ve oturtulduğu koltuk kumaş kaplıydı.

Bir sesin, «Sargıyı kaldırın» dediğini duydu ve başındaki çorap çıkarıldı. Odadaki ışığa alışmak için Miller gözlerini kırptı.

İçinde bulunduğu oda yeraltında olmalıydı, çünkü hiç penceresi yoktu. Duvarda, içerideki havayı değiştiren bir aygıt vızıldıyordu. İyi düzenlenmiş, rahat bir odaydı burası. Bir toplantı odasıydı herhalde. Çünkü dipteki duvarın yanında sekiz sandalyeyle uzun bir masa vardı. Odanın geri kalan bölümü boştu. Bu boşluğa beş koltuk konmuş, koltukların ortasına yuvarlak bir halı serilerek üstüne bir kahve masası yerleştirilmişti.

Motti sakin bir gülümsemeyle ve özür dilercesine uzun masanın yanında duruyordu. Miller'i getiren sağlam yapılı, orta yaşlı iki kişi onun sağındaki ve solundaki koltukların kenarlarına ilişmişlerdi. Miller'in tam karşısında, kahve masasının öbür başında da dördüncü adam oturuyordu. Miller şoförün, kapıları kilitlemek için yukarıda kaldığını düşündü.

Gruptaki yetkili kişinin dördüncü adam olduğu belliydi. Öbür üç adam ayakta ve koltukların kenarlarına ilişmiş durumdayken, kendisi koltuğunda rahatça oturuyordu.

Altmış yaşlarında, zayıf, kemikli, yanakları çökmüş, çengel burunlu bir adamdı. Gözleri Miller'i rahatsız etti. Göz çukurlarına iyice gömülmüş olan bu kahverengi, parlak ve delici gözler bir şeye korkunç derecede inanmışların gözleriydi. Konuşan o oldu:

«Hoşgeldiniz Bay Miller. Evime bu biçimde getirilişinizden ötürü özür dilerim. Bunun nedeni de şu: Size yapacağım teklifi kabul etmemeniz halinde otelinize götürülmeniz ve içimizden hiçbirini bir daha görmemeniz.»

Motti'yi gösterdi:

«Arkadaşımın bana haber verdiğine göre, kendinize ait nedenlerle Eduard Roschmann adında birisini arıyormuşsunuz. Ona yaklaşabilmek için Odessa'ya girmeye de kalkışmayı düşünmüş olabilirsiniz. Bunu yapabilmeniz için yardıma ihtiyacınız var. Hem çok yardıma. Sizin Odessa'ya girmeniz biçim için çok faydalı olacaktır. O bakımdan, size yardıma hazırlanmamız gerek. Bilmem maksadımı anlatabildim mi?»

Miller şaşkınlıkla ona baktı:

«Önce bir şeyi anlamam gerek,» dedi. «Odessa'dan olmadığınızı mı söylüyorsunuz siz bana?»

Adam kaşlarını kaldırdı:

«O ne biçim söz öyle? Siz değneğin yanlış ucunu tuttunuz.»

Öne eğilip ceketinin sol kolunu yukarı çekti. Önkoluna mavi mürekkeple bir sayı dövülmüştü.

«Auschwitz,» dedi.

Miller'in iki yanındaki adamları gösterdi:

«Buchenwald ve Dachau.»

Motti'yi işaret etti:

«Riga ve Treblinka.»

Ceketinin kolunu indirdi.

«Bay Miller, bazıları bizim insanlarımızın katillerinin mahkemeye çıkarılmalarını istiyor. Biz o düşüncede değiliz. Savaştan hemen sonra bir İngiliz subayıyla konuşuyordum. Bana, o günden sonra kendime rehber edindiğim bir şey söyledi: 'Eğer onlar benim insanlarımdan altı milyon kişiyi öldürselerdi, ben de kafataslarından bir anıt dikerdim; ama toplama kamplarında ölenlerin kafataslarından değil, onları sürenlerin kafataslarından.' Sıradan bir mantık Bay Miller, ama inandırıcı. Ben ve arkadaşlarım 1945'ten sonra

yalnız bir amaçla Almanya'da kalmaya karar verdik. Tek bir amaç. İntikam. Temiz ve sade bir intikam. Biz onları tutuklamıyoruz Bay Miller, domuz öldürür gibi öldürüyoruz. Benim adım Leon.»

Leon, Miller'in içtenliğine kanaat getirinceye kadar muhabiri dört saat sorguya çekti. Kendisinden öncekiler gibi genç Almanın bu konudaki davranışı onu da şaşırtmıştı. Ama savaş sırasında SS'lerin yaptıklarını ele alan Miller'in ileri sürdüğü nedeni pekala mümkün diye kabul etti. Leon sözlerini bitirdikten sonra yaslanarak uzun süre genç adamı inceledi.

«Odessa'ya sızmaya çalışmanın ne kadar tehlikeli olduğunun farkında mısınız Bay Miller?» diye sordu.

«Tahmin ediyorum,» dedi Miller. «Bunun en büyük tehlikesi de genç oluşum.»

«Eski SS'leri, onlardan biri olduğunuza kendi adınızla kandırmaya çalışmanın imkanı yoktur. Çünkü onlarda eski SS'lerin listeleri vardır ve Peter Miller adı bu listede mevcut değildir. İkinci mesele de, daha en az on yaş büyümeniz gerekir. Bu yapılabilir, ama yeni bir kimliği, üstelik gerçek bir kimliği gerektirir. Gerçekten var olan ve SS'de kayıtları bulunan bir adamın kimliği. Bu da bizim için uzun boylu araştırmaları, zaman kaybını ve çeşitli zorlukları gerektirir.»

«Böyle birisini bulabileceğinizi sanıyor musunuz?» diye sordu Miller.

Leon omuz silkti:

«Öldüğü bilinmeyen birisi olacak bu. Odessa herhangi birini kendi aralarına almadan önce inceleme yapar. Bütün denemelerden geçmeniz gerek. Bu da size folkloru, teknik tabirleri, konuşma tarzını, davranışları öğretecek durumda olan gerçek bir eski SS ile beş, altı hafta geçirmek demektir. Çok şükür ki böyle birisini tanıyoruz.»

Miller şaşırdı:

«Eski bir SS neden yapsın bunu?»

«Bu dediğim adam garip bir insandır. Yapılanlara içtenlikle üzülen gerçek bir SS yüzbaşısıdır. Vicdan azabı duymuştur. O da Odessa'daydı ve aranan Naziler hakkında yetkililere bilgi sağlıyordu. Eğer kalsaydı bu tutumu-

nu sürdürürdü, ama şüpheyi çekti ve canını kurtaracak kadar talihli çıktı. Şimdi yeni bir ad altında, Bayreuth dışındaki bir evde oturuyor.»

«Başka daha neler öğrenmem gerek?»

«Yeni kişiliğiniz hakkında her şeyi. Doğum yeri, doğum tarihi, SS'e nasıl girdiği, eğitimini nerede gördüğü, nerede hizmet ettiği, birliği, komutanı olan subayı, savaşın bitiminden başlayarak neler yaptığı. Birisinin de size kefil olması gerek. Kolay olmayacak bu. Çok zaman harcanacak ve yığınla sıkıntıya göğüs gerilecek Bay Miller. Odessa'ya girdikten sonra bir daha çıkmak da yok artık.»

Miller kuşkulu kuşkulu:

«Sizin ne çıkarınız olacak bunda?» diye sordu.

Leon kalktı ve odayı adımlamaya başladı:

«İntikam,» dedi. «Roschmann'ı sizin gibi biz de istiyoruz. Ama biz daha çok istiyoruz. SS katillerinin en kötüleri başka adlar altında yaşıyor. Bu adları istiyoruz. Bizim çıkarımız bu olacak. Bir şey daha var. Nâsır'ın roketlerini geliştirmek için Mısır'a gönderilen Alman bilginlerini toplama işiyle Odessa'da şimdi kim uğraşıyor? Eskisi, Brandner, geçen yıl biz yardımcısı Heinz Krug ile kozumuzu paylaştıktan sonra bu görevden çekildi ve ortadan kayboldu. Şimdi yeni birisi var.»

«Bu daha çok İsrail haberalmasını ilgilendiren bir konu değil mi?»

Leon kurnazca ona baktı:

«Öyle.» dedi. «Onların malı olmamakla birlikte zaman zaman işbirliği yaparız.»

«Hiç Odessa içine kendi adamlarınızı sokmayı denediniz mi?»

«İki kere.»

«Ne oldu?»

«Bir tanesi, tırnakları sökülmüş olarak kanalda ölü bulundu. İkincisi hiçbir iz bırakmadan ortadan yok oldu. Yine de kararlı mısınız Odessa'ya girmekte?»

Miller soruyu duymamış göründü:

«Usulleriniz bu kadar etkiliydi de neden ele geçti bunlar?» diye sordu.

«İkisi de Yahudiydi,» dedi Leon kısaca. «Kollarındaki toplama kampı dövmelerini çıkarmaya uğraştık ama iz bıraktı. Üstelik ikisi de sünnetliydi. Motti bana gerçek bir

Ârî Alman'ın SS'lere karşı kin duyduğunu haber verdiği zaman, konuyla bu bakımdan ilgilendim. Ola ki siz de sünnet edilmiş olmayasınız?»

«Bir sakıncası var mı bunun?»

«Elbette. Bir erkeğin sünnetli olması onun Yahudi olmasını gerektirmez. Birçok Alman da sünnetlidir. Ama sünnetli değilse, Yahudi olmadığı muhakkaktır.»

Miller kısaca:

«Ben sünnetli değilim,» dedi.

Leon derin bir soluk aldı:

«Galiba bu kez başaracağız,» dedi.

Vakit gece yarısını geçeli çok olmuştu. Leon saatına baktı.

«Siz akşam yemeği yemiş miydiniz?» diye sordu.

Miller olumsuz anlamda başını salladı. Leon:

«Konuğumuza bir şeyler hazırlayalım Motti,» dedi.

Motti gülümseyip başını eğdi. Bodrum odasının kapısından, yukarıdaki eve çıktı. Leon, Miller'e:

«Geceyi burada geçireceksiniz,» dedi. «Size burada yatak yapacağız. Lütfen çıkmaya kalkışmayın. Kapının üç kilidi vardır. Hepsi kilitlenmiş olacak. Bana arabanızın anahtarlarını verin de içeri çekelim otomobili. Önümüzdeki birkaç hafta ortalarda görünmemeniz iyi olur. Otel ücreti ödenecek, eşyanız da buraya getirilecektir. Sabahleyin annenize ve kız arkadaşınıza mektup yazar, birkaç hafta, belki de birkaç ay kendilerini göremeyeceğinizi bildirirsiniz. Anlıyorsunuz, değil mi?»

Miller anladığını belirtir bir biçimde başını sallayarak otomobilin anahtarlarını verdi. Leon anahtarları, sessizce odadan çıkan öteki iki adamdan birine uzattı.

«Yarın sabah sizi Bayreuth'e götüreceğiz. Orada bizim SS subayıyla tanışacaksınız. Adı Alfred Oster'dir. Beraber yaşayacağınız adamdır o. Ben her şeyi hazırlayacağım. Kusura bakmayın, sizi yalnız bırakacağım. Yeni bir ad ve kimlik aramaya başlamam gerek size.»

Odadan çıktı. Az sonra bir tabak yiyecek ve yarım düzine battaniyeyle Motti içeri girdi. Miller tavuk söğüşüyle patates salatasını yerken, nasıl bir serüvene girdiğini düşünüyordu.

Çok uzaklarda, Kuzey Bremen'in Genel Hastanesi'nde koğuş nöbetçisi olan hademe, sabahın ilk saatlarında koğuşunda devriye geziyordu. Koğuşun sonundaki bir yatağı çevreleyen yüksek bir yerde, yatakta yatanı koğuşun geri kalan bölümlerinden ayırmıştı.

Orta yaşlı bir adam olan koğuş nöbetçi hademesi Hartstein, perdenin kenarından yataktaki adama baktı. Adam kımıldamadan yatıyor, başının üstünde loş bir ışık yanıyordu. Hademe perdenin ardına geçerek hastanın nabzını tuttu. Nabız durmuştu.

Hademe, kanser kurbanının bitkin yüzüne baktı, ve onun üç gün önce bir sayıklama sırasında söylediği sözleri hatırlayarak ölünün sol kolunu battaniyeden çıkardı. Adamın koltuk altına dövmeyle bir sayı yazılmıştı. Ölünün kan grubuydu bu ve adamın eski bir SS olduğunun da yanılmaz kanıtı. Bu dövmenin nedeni, Reich'ın SS'lere askerden çok daha fazla kıymet vermeleriydi. Öyle ki, yaralandıkları zaman ilk uygun kandan, sonra da dövmeden belirtilen kan grubundan onlar faydalanırlardı.

Hademe Hartstein ölünün yüzünü örttü ve komodinin gözüne baktı. Adam sokakta düştükten sonra hastaneye getirilince, öteki kişisel öteberisiyle birlikte masanın gözüne konmuş olan şoför ehliyetini oradan çekip aldı. Ehliyette adamın yaşı otuz dokuz, doğum tarihi 18 Haziran 1925, adı da Rolf Gunther Kolb olarak belirtilmişti.

Hademe, şoför ehliyetini beyaz önlüğünün cebine soktu ve nöbetçi hekime ölümü haber vermeye gitti.

ON BİR

PETER MİLLER, Motti'nin denetleyen bakışları altında annesine ve Sigi'ye yazdığı mektupları öğleye doğru bitirdi. Valizi otelden getirilmiş ve otel hesabı ödenmişti. Öğleden az önce Peter Miller ve Motti, bir önceki gecenin şoförüyle Bayreuth'e doğru yola çıktılar.

Peter Miller, bir muhabir içgüdüsüyle, bir önceki gece kullanılmış olan Mercedesin yerine bindikleri mavi Opelin plakasına bir göz attı. Yanındaki Motti bu bakışı farkederek gülümsedi:

«Kendinizi üzmeyin,» dedi. «Kiralık bir arabadır bu. Sahte bir adla kiralandı.»

«İnsanın, işinin profesyonelleri arasında olduğunu bilmesi güzel bir şey» dedi Miller.

«Öyle olmak zorundayız. Karşılarına Odessa'yı alanların hayatta kalabilme şansları buna bağlıdır.»

Garaj iki araba alacak büyüklükteydi. Miller, ikinci araba yerinde Jaguarının durduğunu gördü. Bir önceki gecenin yarı erimiş karı, tekerleklerin altında çamurlu su birikintileri meydana getirmişti. Arabanın parlak karoseri garajın elektrik ışığı altında pırıl pırıl yanıyordu.

Opel'in arka koltuğuna geçip oturan Miller'in başına yine aynı siyah çorap geçirildi ve araba garajdan çıkıp avlu kapısından geçerek sokağa ulaşıncaya kadar öne doğru iki büklüm bir halde oturması sağlandı. Münih'ten iyice uzaklaşıp Nürnberg ve Bayreuth'e doğru ekspres yol E 6'da kuzeye yönelinceye kadar Motti onun başındaki siyah çorabı çıkarmadı.

Çorap başından çıkarıldıktan sonra Miller'in ilk farkettiği şey karın, gece adamakıllı yağdığı oldu. Bavyera'nın Franconia'ya dönüştüğü dalgalı ormanlık arazi lekesiz bir beyazlığa bürünmüş, yol boyundaki kayın ormanlarının

yapraksız ağaçları bodur yuvarlaklar halini almıştı. Şoför ağır ve dikkatli bir şekilde arabayı sürüyor, ön cama düşen kar tanelerini ve yoldan geçen kamyonların sıçrattığı çamurları temizlemek için cam siliciler durmadan çalışıyordu.

Öğle yemeğini İngolstadt'ta bir yol kenarı hanında yediler ve Nürnberg'i doğuda bırakarak bir saat sonra Bayreuth'e ulaştılar.

Almanya'nın, Bavyera İsviçre'si takma adıyla ünlü en güzel bölgelerinden birinin ortasında kurulmuş olan küçük taşra şehri Bayreuth, her yıl düzenlenen Wagner müzik festivaliyle tanınmıştır. Sarışın ırk mitolojisinin kahramanlarını ölümsüz kılan bestecinin büyük bir hayranı olan Adolf Hitler'in düzen suyunda olarak bir zamanlar Nazi büyükleri buraya akın ederlerdi.

Bakımlı ve temiz evleriyle karlar altındaki bu küçük şehir ocak ayında çok sessizdi. Şehrin bir mil ötesindeki sakin ve sapa bir yol üstünde bulunan Alfred Oster'in evine giderlerken başka hiçbir araca rastlamadılar.

Kafatasını örten kıvırcık saç yığını ve mavi gözleriyle kaba yapılı bir adam olan eski SS subayı onları bekliyordu. Vaktini dağlarda; rüzgar, güneş ve tertemiz bir hava içinde geçiren insanların sağlıklı yanık kırmızılığı vardı yüzünde.

Motti onları tanıştırdıktan sonra Oster'e Leon'un mektubunu verdi. Bavveralı mektubu okudu ve dik dik Miller'e bakarak başını salladı.

«Pekala,» dedi. «Bizden denemesi. Ne kadar kalabilir burada?»

«Henüz bir fikrimiz yok» dedi Motti. «Hazır oluncaya kadar herhalde. Kendisine yeni kimlik vesikaları da çıkarmamız gerek. Size haber veririz.»

Motti birkaç dakika sonra gitti.

Oster, Miller'i oturma odasına götürdü ve elektriği yakmadan önce, inen akşam karanlığına karşı perdeleri indirdi.

«Demek, eski bir SS olmak istiyorsun?» dedi.

Miller olumlu anlamda başını salladı:

«Evet.»

Oster ona döndü:

«İşe, önce bazı ana nitelikleri ele alarak başlayacağız.

Askerlik görevini nerede yaptığını bilmiyorum ama kendisine yeni Alman Ordusu adını vermiş olan sakat disiplinli, demokratik, sütanne koğuşlarında yaptığın muhakkak. Bu birinci nitelik. Yeni Alman Ordusu son savaştaki herhangi bir İngiliz, Amerikan, ya da Rus alayının karşısında on saniyeden fazla dayanamazdı. Oysa bir Ordu SS'i kendisinden beş kat güçlü bir son savaş Müttefik gücünün hakkından gelirdi. İkinci nitelik şu: Ordu SS'leri bu gezegenin tarihinde bu güne kadar savaşmış en dayanıklı, en iyi eğitim görmüş, en iyi disiplinli, en yetenekli asker topluluklarıydı. Ne yapmış olurlarsa olsunlar bu gerçek değiştirilemez. *ÖYLESİNE KABİLİYETLİYDİ ONLAR, MİLLER.* Bu evde kaldığın sürece anlayışın bu olacaktır. Ben bir odaya girdiğim zaman fırlayıp esas duruşa geçeceksin. *FIRLAYACAKSIN* ama. Senden beş adım uzaklaşıncaya kadar, topuklarını şakırtıyla birbirine yapıştırıp aldığın esas duruşu bozmayacaksın. Sana cevap bekleyen bir şey söylediğim zaman:

«*Jawohl, Herr Hauptsturmführer*»(*) diyeceksin.

«Bir emir, ya da bir talimat verdiğim zaman:

«*Zu Befehl, Herr Haupsturmführer*»(**) diyeceksin. Iyice anladın mı?»

Miller şaşkın şaşkın başını salladı.

«Topuklarını birbirine vur,» diye gürledi Oster. «Deminin sesini duymak istiyorum. Pekala. Zamanımız olmadığına göre bu geceden tezi yok hızla başlarız. Akşam yemeğinden önce, erden en yüksek generale kadar rütbeleri ele alırız. Unvanları, hitap ediş şeklini, SS'deki her rütbenin yaka işaretlerini öğreneceksin. Sonra kullanılmış çeşitli üniformalara, SS'in bölümlerine ve bu bölümlerin çeşitli işaretlerine; gece üniformasının ne zamanlar giyildiğine geçeriz. Bundan sonra, Dachau SS eğitim kampında görmüş olman gereken siyasal ve öğretiye ilişkin tüm bilgileri öğreteceğim sana. Daha sonra yürüyüş şarkılarını, eğlence şarkılarını ve çeşitli birliklere ait şarkıları ezberleyeceksin. Ben seni eğitim kampından ilk görevine kadar olan devre için hazırlayacağım. Bundan sonra Leon'un bana senin hangi birliğe geçtiğini, nerede çalıştığını, hangi komutanın em-

(*) Tamam komutanım.
(**) Başüstüne komutanım.

rinde olduğunu, savaşın sonunda ne gibi bir durumla karşılaştığını, 1945'ten sonra ne yaptığını söylemesi gerek. Göreceğin eğitimin birinci bölümü ikiyle üç hafta sürecektir. Yıpratıcı bir kurstur bu. İşin kesin olarak şakaya gelir yanı yoktur. Eğer Odessa'ya girip baştakilerin kimler olduğunu öğrendikten sonra bir açık verecek olursan, kendini kanalda bulursun. Ben korkak bir adam değilim. Ama inan ki, Odessa'ya ihanet ettikten sonra, ben bile kaçıyorum onlardan. Burada başka bir adla yaşamam bu yüzdendir.»

Eduard Roschmann'ın peşine yalnız başına düştüğünden beri ilk kez olmak üzere Miller, bu konuda çok ileri gidip gitmemiş olduğunu düşündü.

Mackensen tam saat onda Kurt Adam'ın yazıhanesindeydi. Hilda'nın odasına açılan ara kapı dikkatle kapatıldıktan sonra Kurt Adam, celladı masasının öbür yanındaki müşteri koltuğuna oturttu ve bir yaprak sigarası yaktı.

«Yoldaşlarımızdan birinin nerede olduğu ve yeni kimliği hakkında araştırmalar yapan birisi, bir gazete muhabiri var,» dedi.

Adam harcama görevlisi, anlayışla başını salladı. Bu tür söze girişlere birçok kez tanık olmuştu. Kurt Adam devam etti:

«Eğer iş normal seyrini izleseydi, yani muhabir bir başarı elde edemeyeceğini anlayıp caysaydı, ya da aranılan adam, kendisini kurtarmak için pahalı ve tehlikeli bir çaba harcamaya değer kimse olmasaydı, meselenin üstünde durmazdık.»

Mackensen yumuşak bir sesle:

«Bu seferki başka mı?» diye sordu.

Kurt Adam, gerçek bir acınmayı belirten bir baş sallamasıyla:

«Evet,» dedi. «Kötü bir talih eseri olarak konu bizim için çok tedirgin edici, muhabir için de canıyla ödeyecek bir durum arzediyor. Muhabir bilmeyerek bir can damarına dokundu. Çünkü aradığı adam bizim ve uzun süreli planlamamız için hayati, hem de son derece hayati önemde birisi. Başka bir neden de muhabirin zeki, tuttu-

günu koparan, başarılı ve ne yazık ki bu Kamerad'ımızdan kişisel bir intikam peşinde olması.»

«Nedir muhabiri buna iten sebep?» diye sordu Mackensen.

Kurt Adam kaşlarını çatarak kararsızlığını belirtti. Cevap vermeden önce yaprak sigarasının külünü silkeledi.

«Bir sebep olabileceğini sanmıyoruz,» diye mırıldandı. «Ama olduğu muhakkak. Aradığı adamın Yahudiler ve Yahudi dostları arasında hoşnutsuzluk yaratabilecek bir geçmişi var. Ostland'da bir ghetto'nun komutanlığını yaptı. Başta yabancılar olmak üzere bazı kimseler orada yapılanlar konusunda mazeretlerimizi kabul etmiyorlar. Bu muhabirin durumunu iki gariplik şu: Kendisi ne yabancı, ne Yahudi, ne tanınmış bir solcu, ne de zaman zaman tozu dumana katmaktan öteye pek gitmeyen belirli vicdan kovboylarından biri. Hiçbiri değil. Değişik bir adam bu. Genç bir Alman, Arî ırktan, bir savaş kahramanının oğlu. Bu hevesten vazgeçmesi için yapılan açık ve kesin uyarıya rağmen *Kamerad*'larımızdan birini böylesine bir ısrarla izlemesini gerektirecek, böylesine bir nefretin kendisinde yerleşmesini mazur gösterecek hiçbir şey yok geçmişinde. Onun öldürülmesi emrini vermekle üzüntü duyuyorum. Ama ne yapayım ki bana başka bir çare tanınmadı. Yapmam gereken şey, bu.»

Bıçak Mack:

«Öldürmek mi?» diye sordu.

Kurt Adam onayladı:

«Öldürmek.»

«Nerede bu adam?»

«Bilinmiyor.»

Kurt Adam, üstlerinde makineyle yazılmış yazılar bulunan iki sayfa kâğıdı masanın üstüne yaydı:

«Adam bu. Peter Miller, muhabir ve araştırıcı. Son olarak Bad Godesberg'de Dreesen Oteli'nde görülmüş. Şimdiye kadar oradan ayrılmış olmalı, ama işe yine oradan başlamak en iyisi. Başka bir yer de, bir kız arkadaşıyla birlikte oturduğu apartman katı. Kıza kendini, Miller'in iş yaptığı başlıca dergilerden biri tarafından gönderilmiş bir kimse olarak tanıtırsın. Eğer kız onun nerede olduğunu biliyorsa, durum böyle olunca söyler sana. Dikkati

çeken bir arabası var. Araba hakkındaki tüm ayrıntıları orada öğreneceksin.»

«Paraya ihtiyacım olacak benim,» dedi Mackensen.

Kurt Adam böyle bir istekle karşılaşacağını daha önceden tahmin etmişti. İçinde on bin mark olan küçük bir paketi masanın öbür yanma sürdü. Katil:

«Emirleriniz?» diye sordu.

«Bul ve öldür» dedi Kurt Adam.

Rolf Gunther Kolb'un Bremen'de öldüğü haberi Münih'teki Leon'a beş gün sonra, 13 Ocak'ta ulaştı. Leon'un Kuzey Almanya'daki temsilcisinden gelen mektupta ölünün şoför ehliyeti de vardı.

Leon kendisindeki eski SS'lerin listesinden adamın rütbe ve numarasını kontrol etti. Batı Almanya arananlar listesinde olup olmadığına baktı. Listede Kolb'un adı yoktu. Leon bir süre şoför ehliyetindeki fotoğrafa baktıktan sonra kararını verdi.

Telefon santralında çalışan Motti'ye telefon ederek yanına çağırdı. Yardımcısı görevini tamamlar tamamlamaz geldi. Leon, Kolb'un şoför ehliyetini onun önüne serdi:

«İşte bize gereken adam,» dedi. «On dokuz yaşındayken SS'de çavuşmuş. Savaş sona ermeden az önce terfi etmiş. Ellerinde adam kalmamış herhalde. Miller'in yüzünde bazı değişiklikler yapılsa bile birbirlerine hiç benzemiyorlar. Hem bundan hiç hoşlanmıyorum ben. Yakından bakılınca hemen belli oluyor. Ama boyları ve yapıları denk. Yani bir fotoğrafa ihtiyacımız olacak. Bu beklenebilir. Fotoğrafın üstüne basmak üzere Bremen Emniyeti Trafik Şubesi damgasının bir eşine ihtiyacımız var. Bununla ilgilen sen.»

Motti gittikten sonra Leon, Bremen'e telefon ederek bazı emirler verdi.

Alfred Oster öğrencisine:

«Pekâlâ,» dedi. «Şimdi şarkılara başlayacağız. Horst Wessel! diye bir şarkı adı duydun mu hiç?»

«Elbette» dedi Miller. «Nazi yürüyüş şarkısıydı.»

Oster şarkının ilk birkaç notasını dudaklarını açmadan mırıldandı.

«Evet evet» dedi Miller. «Şimdi melodisini de hatırladım. Yalnız sözlerini bilmiyorum.»

«Sana bir düzine kadar şarkı öğreteceğim. Bakarsın sorabilirler. Ama bu şarkıların en önemlisi Horst Wessel'dir. *Kamerad*'larla beraber söyledikleri zaman, şarkıya senin de katılmanı isteyebilirler. Bu şarkıyı bilmemek demek, ölüm kâğıdını imzalamak demektir. Haydi, sen de tekrar et:

«Bayraklar yüksekte,
Saflar sımsıkı birbirine yapışık...»

Ocak ayının on sekizi idi.

Mackensen, Münih'teki Schweitzer Hof Oteli'nin barında oturmuş hem kokteylini yudumluyor, hem de kafasını kurcalayan konuyu, kişisel ayrıntıları ve yüzü belleğine iyice yerleşmiş olan Miller'i düşünüyordu. İşinde çok titiz bir adam olan Mackensen, Batı Almanya'daki tüm Jaguar acentaları ile temas etmiş ve onlardan Jaguar XK 150 spor arabalarının bir dizi reklam fotoğrafını almıştı. O bakımdan neyi aradığını biliyordu. Biliyordu ama aradığını da bulamıyordu.

Bad Godesberg'deki iz hemen Köln Havaalanı'na uzanmış, oradan sağlanan bilgiyle Miller'in Londra'ya uçtuğu ve yeni yılın ilk otuz altı saati içinde geri döndüğü ortaya çıkmıştı. Ondan sonra kendisi de, arabası da kaybolmuştu.

Miller'in apartmanında yapılan araştırma, genç adamın güzel ve neşeli kız arkadaşıyla konuşmaya yol açmış, ama bu da sadece Münih'ten postaya atılan ve Miller'in bir süre orada kalacağını bildiren mektubundan öteye geçememişti.

İşte bir haftadır ki Münih hiçbir ipucu vermiyordu. Mackensen her oteli, genel ve özel park yerlerini, servis garajlarını ve benzin istasyonlarını araştırmıştı. Aradığı adam sanki yeryüzünden silinmişti.

İçkisini bitiren Mackensen bar sandalyesinden ine-

rek, Kurt Adam'a durumu bildirmek üzere telefona gitti. Oysa sarı çizgili siyah Jaguar olduğu yerden bin iki yüz metre ötede, Leon'un antikacı dükkânı olarak kullandığı ve küçük, aşırı örgütünü yönettiği evinin duvarla çevrili avlusu içinde duruyordu.

Beyaz gömlekli bir adam Bremen Genel Hastanesi'nin kalem odasına girdi. Adamın boynunda, yeni bir hastane doktorunun belirtisi olan bir göğüs dinleme aleti asılıydı. Kalemdeki danışma ve dosya memuruna:

«Rolf Gunther Kolb adındaki bir hastamızın dosyasını görmek istiyorum,» dedi.

Memur kadın, doktoru tanımıyordu ama tanımamasının bir sakıncası yoktu. Böyle düzinelerle doktor vardı hastanede. Dosya dolabındaki dosyalara baktı; bir dosyanın üstünde Kolb yazısını gördü ve dosyayı doktora verdi. Sonra, çalan telefona bakmaya gitti.

Doktor oradaki sandalyelerden birine oturarak dosyaya göz gezdirdi. Dosyada sadece Kolb'un sokakta düştüğü, bir cankurtaranla hastaneye getirildiği, yapılan muayenesinde, son safhasında olan öldürücü bir mide kanserine tutulmuş olduğu, ameliyat edilmemesine karar verildiği, bir umut olmamakla birlikte hastaya bazı ilaçlar hazırlandığı, daha sonra da acı dindirici çarelere başvurulduğu yazılıydı. Dosyadaki son kâğıtta da şunlar yazılıydı:

«Hasta 8/9 Ocak gecesi ölmüştür. Ölüm nedeni: Mide kanseri, Arabası yoktur. Corpus delicti 10 Ocakta belediye morguna teslim edilmiştir.»

Kâğıdı hastaya bakan doktor imzalamıştı.

Yeni doktor son sayfayı dosyadan çıkardı ve onun yerine kendi getirdiği kâğıdı koydu. Bu kâğıtta ise şunlar yazılıydı:

«Hastaneye getirilen hastanın arzettiği ciddi duruma rağmen ur ilaçlara cevap vermiş ve hastalık duralamıştır. Hasta 1 Ocakta başka bir yere taşınmasını sağlayacak hale gelmiş ve kendi isteği üzerine, hastalık sonrası toparlaması için bir cankurtaranla Delmenhorst Arcadia Kliniği'ne nakledilmiştir.»

Imza, okunmasına imkân olmayan bir karalamaydı.

Doktor dosyayı memura verdi. Gülümseyerek teşekkür etti. Ocak ayının yirmi ikisi idi.

Bundan üç gün sonra Leon, kendi özel çapraz bilmecesinin son bölümünü dolduran küçük bir bilgi edindi. Kuzey Almanya'daki bir turizm bürosunda çalışan bir memur kendisine bir haber ulaştırarak, Bremerhaven'de fırıncılık yapan bir adamın, kendisi ve karısı için yer ayırttığı kış gezisine katılacaklarını kesin olarak bildirmişti. 16 Şubat Pazar günü Bremerhaven'den ayrılacak olan çift, dört hafta sürecek olan bir Karaipler gezisine çıkacaktı. Leon adamın savaş sırasında SS albayı olduğunu, savaştan sonra da Odessa'ya girdiğini biliyordu. Motti'ye şehre gidip, ekmek pişirme tekniğini öğreten bir kitap satın almasını emretti.

Kurt Adam şaşkına dönmüştü. Almanya'nın başlıca şehirlerindeki temsilcileri üç haftaya yakın bir süredir Miller adında bir adamla siyah bir Jaguar spor araba arıyorlardı. Hamburg'daki apartman dairesi ve garaj göz altındaydı.. Osdorf'daki orta yaşlı kadının ziyaretine gidilmiş, ama kadın oğlunun nerede olduğunu bilmediğini söylemişti. Başlıca resimli dergilerden birinin yazılışleri müdürü tarafından yapılıyormuş ve Miller'e acele olarak kazançlı bir iş teklif ediliyormuş gibi Sigi adında bir kıza birçok kere telefon açılmış ama kız da erkek arkadaşının nerede olduğunu bilmediğini söylemişti.

Miller'in Hamburg'daki bankasına başvurulmuş, ama genç adamın kasımdan beri bankaya hiç uğramadığı öğrenilmişti. Kısaca, kaybolmuştu Miller. Ocak ayının 28'i olmuştu. Kurt Adam, hiç istemediği halde kendini bir yere telefon etmek zorunda hissetti.

Üzüntüyle alıcıyı kaldırarak telefon etti.

Uzakta, dağlardaki bir adam yarım saat sonra telefonu yerine bırakarak alçak sesle ve kötü kötü küfretti uzun uzun. Bir cuma akşamıydı ve telefon geldiği zaman iki gün geçireceği malikanesine daha yeni adım atmıştı.

Çok güzel döşenmiş çalışma odasının penceresine giderek dışarıya baktı. Pencereden dökülen ışık, çayırı örten kalın kardan halının üstüne yayılıyor, mülkün büyük bir kısmını kaplayan çam ağaçlarına doğru uzanıyordu.

Daha çocukken, okulun Noel tatillerinde, Graz çevresindeki dağlarda zenginlerin evlerini gördüğünden beri, hep dağlarda, kendisine ait bir malikanede, güzel bir evde böyle yaşamayı kurmuştu. Şimdi bunlara sahipti ve bu yaşantıyı çok seviyordu.

Burası, büyüdüğü bir bira işçisinin evinden, dört yılını geçirdiği Riga'daki evden, Buenos Aires'teki döşeli pansiyon odasından ya da Kahire'deki bir otel odasından çok iyiydi. Boyuna sahip olmayı düşlediği bir şeydi bu.

Ama gelen telefon onu tedirgin etmişti. Evi çevresinde kimsenin görülmediğini, fabrikası dolaylarında kimsenin dolaşmadığını, kimsenin kendisi hakkında sorular sormadığını telefon edene söylemişti. Ama merak da etmişti. Miller? Kimdi bu Allahın belâsı Miller? Muhabirin hakkından gelineceği hakkında telefonda verilen garanti, kuruntusunu pek az yatıştırmıştı. Telefon edenin ve arkadaşlarının Miller tarafından gelen tehdidi ele alışlarındaki ciddiyet, ertesi gün malikaneye bir fedai gönderilmesi yolundaki kararla kendini belli ediyordu. Bu fedai onun şoförlüğünü yapacak ve gerektiği sürece onunla beraber olacaktı.

Çalışma odasının perdelerini indirerek kış manzarasını yok etti. İyice pekiştirilen oda kapısı, içeri herhangi bir sesin girmesini önlüyordu. Odadaki tek ses, kuru çam kütüklerinin ocakta yanarken çıkardığı sesti. Oynaşan alevleri; evi satın alıp modernleştirdiği zaman olduğu gibi bıraktığı şeylerden biri olarak, asma yaprakları işlenmiş büyük dökme demir ocak çerçeveliyordu.

Kapı açıldı ve karısı başını içeri uzattı:
«Yemek hazır,» dedi.
Eduard Roschmann cevap verdi:
«Geliyorum canım.»

Ertesi cumartesi Oster ve Miller, Münih'ten bir grubun gelmesi yüzünden çalışmalarına ara vermek zorunda

kaldılar. Gelen arabada Leon ve Motti'yle şoför ve elinde kara bir çanta olan bir adam vardı.

Oturma odasına çıktıkları zaman Leon, kara çantalı adama:

«Sen banyoya gidip malzemeni hazırlasan iyi olur,» dedi.

Adam başını sallayıp üst kata çıktı. Şoför arabada kalmıştı.

Leon masanın başında oturarak, Oster'le Miller'e de oturmalarını işaret etti. Flaşlı bir fotoğraf makinesi elinde olduğu halde Motti kapının yanında kaldı.

Leon, Miller'e bir şoför ehliyeti uzattı. Ehliyetteki fotoğraf yeri boştu.

«Yerine geçeceğiniz kimse bu,» dedi. «Rolf Gunther Kolb. 18 Haziran 1925'te doğmuş. Bu doğum tarihine göre savaşın sonunda on dokuz, yirmi yaşlarında oluyorsunuz. Şimdi de otuz sekiz yaşında. Bremen'de doğup büyüdünüz. 1935'te, henüz on yaşındayken Hitler Gençliği'ne katıldınız. 1944'te de, on sekiz yaşındayken SS'e. Anne ve babanız yok. İkisi de 1944 yılında Bremen doklarına yapılan bir hava baskınında öldüler.»

Miller elindeki şoför ehliyetine baktı.

«SS'de ne işler görürdü?» diye sordu Oster. «Çalışmalarımız şu sırada tam bir ölü noktada.»

Leon, sanki Miller orada değilmiş gibi:

«Buraya kadar nasıl?» diye sordu.

«Oldukça iyi. Dün iki saat sorguya çektim onu. Geçer. Ama SS'deki çalışmaları hakkında bir şey sorulacak olursa, karşılık veremez.»

Leon evrak çantasından çıkardığı bazı kâğıtları inceleyerek başını salladı:

«Kolb'un SS'deki çalışmaları hakkında bir şey bilmiyoruz. Ama pek fazla olamaz bu. Çünkü arananlar listesinde yok ve kimse adını duymamış. Bir bakıma bu çok iyi çünkü Odessa da onun adını duymuş değil. Ama bir kötülüğü var, eğer aranan bir kimse değilse neden Odessa'dan yardım ve sığınma istesin? O bakımdan biz kendisi için bir çalışma hayatı yarattık. Bir Bakın.»

Kâğıtları Oster'e verdi. Oster bunlarda yazılı olanları okuyup bitirdikten sonra başını salladı:

«Çok iyi bu,» dedi. «Bilinen olaylara tıpatıp uyuyor. Eğer ortaya çıkarsa tutuklanması için de yeterli.»

Leon memnunlukla hırıltılı bir ses çıkardı:

«Şimdi ona bunları öğreteceksiniz,» dedi. «Rastlantı sonucu bir de kefil bulduk kendisine. Eski bir SS albayı olan, Bremerhaven'den birisi 16 Şubatta deniz yoluyla bir geziye çıkıyor. Adam şimdi fırıncılık yapıyor. Miller 16 Şubattan sonra gerekli yere başvurduğu zaman, bu adamın yazmış olduğu ve işçisi Kolb'un gerçek bir eski SS olduğunu, başının gerçekten derde girdiğini belirten bir mektubu bulunacak yanında. O zamana kadar fırıncı açık denizde ve kendisiyle bağlantı kurulmasına imkân bulunmayan bir uzaklıkta olacak. Bu arada...»

Miller'e dönerek ona bir kitap verdi:

«Ekmek pişirmesini de öğrenmeniz gerek. 1945'ten beri yaptığınız iş bu, fırın işçiliği.»

Fırıncının sadece dört hafta için gezide olacağından, bu süreden sonra Miller'in hayatının incecik bir ipliğin ucunda sallanacağından söz etmedi.

«Şimdi berber arkadaşım mümkün olduğu kadar görünüşünüzü değiştirmeye çalışacak,» dedi. «Bundan sonra da şoför ehliyeti için yeni bir fotoğrafınızı çekeceğiz.»

Berber, evin üst katındaki banyo odasında Miller'in saçlarını o güne kadar hiç kestirmemiş olduğu bir biçimde kısalttı. Bitirdiği zaman genç adamın beyaz kafatası, kırpık saçların altında nerdeyse parlak bir hal aldı. Saçların dağınıklığı yok olmuştu ama Miller'in daha yaşlı görünmesi de sağlanmıştı. Kısa saçlar, cetvelle çizilmiş gibi bir çizgiyle başın sol kenarında ikiye ayrılmıştı. Hemen hemen hiç kalmayacak kadar kaşları da yolundu.

«Kaşsızlık insanı daha yaşlandırmaz,» dedi berber. «Ama altı, yedi yıl için yaşı tahmin edilemez hale getirir. Son bir şey daha var. Bıyık uzatacaksınız. Çok ince, ağzınızın genişliğinde bir bıyık. Bıyık yaşlı gösterir insanı. Üç haftada uzar mı acaba?»

Sakal ve bıyığının büyüyüş süresini bilen Miller:

«Uzar,» dedi.

Aynada kendisine baktı. Otuz-otuz beş yaşlarında gösteriyordu. Bıyık da dört yıl eklerdi bu görüntüye.

Aşağı indikleri zaman Miller; Leon ve Oster'in tut-

tuğu beyaz bir tabaka kâğıdın önüne getirildi. Motti onun yüzünün birkaç fotoğrafını çekti.

«Bu kadar yeter,» dedi. «Üç güne kadar şoför ehliyetini hazırlarım.»

Grup gidince Oster, Miller'e döndü:

«Evet Kolb,» dedi. «Eğitimini Dachau SS eğitim kampında gördün. Temmuz 1944'te Flossenburg toplama kampına atandın. Orada Abwehr'in başı olan Amiral Canaris'i kurşuna dizen idam müfrezesine komuta ettin. Gestapo'nun, Temmuz 1944'teki Hitler'i öldürme teşebbüsüne katıldıklarından kuşkulandığı daha başka ordu subaylarının öldürülmelerine yardım ettin. Bugünkü yetkili makamlar elbette seni tutuklamak isteyeceklerdir. Amiral Canaris ve adamları Yahudi değillerdi ki. Önem vermezlik edemezler böyle bir konuya. Haydi, çalışmaya başlayalım Çavuş Kolb.»

Mossad'ın haftalık toplantısı sona ermişti ki General Amit elini kaldırdı ve:

«Konuştuklarımıza oranla daha az önemli gördüğüm son bir mesele daha var,» dedi. «Leon'un Münih'ten bildirdiğine göre, Odessa'ya sokulmak üzere bir süreden beri hazırladığı, kendisine ait nedenler yüzünden SS'e diş bileyen Arî bir Alman genci varmış.»

Odadakilerden biri kuşkuyla sordu:

«Neymiş bu nedenler?»

General Amit omuz silkti:

«Kendisine ait nedenler, tamamen kişisel nedenler yüzünden Roschmann adında eski bir SS yüzbaşısını arayıp bulmak istiyormuş.»

Eski bir Polonya Yahudisi olan İşkence Gören Memleketler Bölümü Başkanı birden kafasını dikti:

«Eduard Roschmann'ı mı, Riga Kasabı'nı ha?»

«Evet o.»

«Püfff... Eğer onu ele geçirebilirsek, eski bir hesabı temizlemiş oluruz.»

General Amit, boşuna anlamında başını salladı:

«Size daha önce de söyledim, İsrail artık misilleme yapmayacak. Emirlerim kesindir. Adam Roschmann'ı bulsa bile, öldürme olayı yer almayacaktır. Ben Gal olayın-

dan sonra böyle bir şey daha Adenauer'in artık kaldıramayacağı bir yük olur. Durum o hale geldi ki, Almanya'da eski bir Nazi can verdi mi, hemen İsrail ajanları suçlanıyor.»

«Evet, ne olacak şimdi bu Alman genci,» diye sordu Şabak başkanı.

«Bu yıl içinde Kahire'ye gönderilmesi düşünülen başka Nazi bilimadamları varsa onların kimliğini öğrenmekte çalıştırılmasını istiyorum. Bu, bizim için öncelik taşıyan konulardan birincisidir. Bu genci gözaltında tutmak için Almanya'ya bir ajan yollanmasını teklif ediyorum. Sadece gözaltında tutacak, başka bir şey değil.»

«Düşündüğünüz böyle birisi var mı?»

«Evet,» dedi General Amit. «Güvenilir, iyi bir elemandır. Almanı izleyip gözaltında tutacak, sonucu bana bizzat kendisi gelip bildirecek. Kimse Alman değil diye kuşkuya düşmez ondan. Bir Yekke'dir. Karlsruhe'den geldi buraya.»

«Leon ne olacak?» diye sordu başka birisi. «Eski hesapları temizlemeyecek mi yani, kendine göre?»

«Kendisine ne söylenmişse onu yapacak Leon,» dedi General Amit hırsla. «Eski hesaplar karıştırılmayacak artık.»

Miller o sabah Bayreuth'te Alfred Oster tarafından yeniden sorguya çekildi:

«SS hançerinin kabzasına hangi kelimeler oyulmuş tur?»

«Kan ve şeref.»

«Doğru. Bir SS'e hançer ne zaman verilir?»

«Eğitim kampını tamamladıktan sonraki geçit töreninde.»

«Doğru. Adolf Hitler'e sadakat yeminini söyle.»

Miller kelime kelime tekrarladı.

«SS'in kan yeminini söyle.»

Miller yemini tekrarladı.

«Kurukafa amblemi neyi anlatır?»

Miller gözlerini kapatarak kendisine öğretilenleri tekrarladı:

«Kurukafa amblemi eski Alman mitolojisinden gelir. Töton savaşçılarının başkanlarına ve birbirlerine karşı mezara, hattâ daha öte Valhalla'ya(*) kadar uzanan sadakat yemininin amblemidir. Kafatası ve çapraz kemikler de mezarın ötesindeki âlemi belirtir.»

«Doğru. SS'ler aynı zamanda kurukafa birliklerinin de üyesi midirler?»

«Hayır. Bunun da ayrı yemini vardır.»

Oster kalkıp gerindi:

«Fena değil,» dedi. «Genel olarak bunların dışında bir soruyla karşılaşacağını sanmıyorum. Şimdi özel anlamdaki konulara geçelim. İlk ve tek atandığın yer olan Flossenburg toplama kampıyla ilgili neler öğrenmen gerektiği olacak bu konu.»

Olympic Havayolları'nın Atina'dan Münih'e giden uçağında, pencere yanında oturan adamın sakin ve içine kapanmış bir hali vardı.

Yanında oturan Alman işadamı, onunla ahbaplık etmek için çeşitli davranışlarının anlayışla karşılanmadığını görünce tüm ilgisini elindeki playboy dergisinde topladı. Uçak Ege Denizi'ni geçip Doğu Akdeniz'in güneşli baharında Tiroller'in ve Bavyera Alplerinin karla kaplı zirvelerine yönelirken, Alman tüccarın yanındaki adam pencereden bakıyordu.

Alman işadamı, yanındaki adamın kimliği hakkında yalnız tek bir şey çıkarabilmişti. Dile olan hakimiyeti ve memleket hakkındaki bilgisiyle, pencere yanındaki yolcu kuşkusuz bir Almandı. Yunan başkentindeki bir satış işinden yurduna dönen işadamının, yurttaşının yanında oturduğundan en ufak bir kuşkusu yoktu.

Bir insan da bundan daha fazla yanılamazdı. Alman tüccarın yanında oturan adam, Karlsruhe'de terzilik yapan bir Yahudinin oğlu olarak otuz üç yıl önce Almanya'da doğmuştu. Hitler iktidara geldiği sırada üç yaşında, anababası siyah bir vagona konup götürüldüğü zaman yedi yaşında, üç yıl bir tavanarasında gizlendikten sonra 1940'da

(*) İskandinav efsanelerine göre savaşta ölen yiğitlerin gideceği yer.

yakalanıp kendisi de bir vagona konarak götürüldüğü zaman on yaşındaydı. 1945'e kadar geçen dönem, birinden ötekine götürüldüğü toplama kamplarında, çok genç olmanın verdiği gayret ve hastalıkları yenme çabası içinde geçmişti.

İki yıl sonra, iki kilo daha artmış, on yedi yaşında ve bir fare kadar aç bir halde, vahşi bir hayvanın herkese ve her şeye karşı kuşkulu, güvensiz tutumuyla öbür adı Exodus olan President Warfield adındaki bir vapurla Karlsruhe ve Dachau'dan millerce uzaktaki bir kıyıya gelmişti.

Arada geçen yıllar onu yumuşatmış, olgunlaştırmış, birçok şeyler öğretmiş, bir eşle iki çocuk vermiş, orduda bir görev sağlamış, amaç o gün gitmekte olduğu memlekete karşı nefretinden hiçbir şey eksiltmemişti. Gitmeyi, duygularını içine gömmeyi; son on yıl içinde iki kez olduğu gibi yeniden Almanlığa dönüşünü etkilemek için gerekli olan sevimlilik ve iyi huyluluk maskesini yeniden takmayı kabul etmişti.

Gerekli olan öbür şeyler servis tarafından sağlanmıştı: Göğüs cebindeki pasaportu, mektuplar, kartlar, bir Batı Avrupa memleketi vatandaşı olduğunu belirten kişisel eşyalar, çamaşırlar, ayakkabılar, elbiseler ve tekstil üzerine iş yapan bir Alman ticaret erbabının bagajı.

Uçak, Avrupa'nın kalın, dondurucu bulutlarına girince; çoz az meyve, ama bol sayıda İsrail ajanı yetiştiren kibbutzun sakin konuşan albayı tarafından geceli-gündüzlü konuşmalarla kafasına sokulan görevini bir kez daha aklından geçirdi. Kendisinden önce birçoklarının deneyip de başarı sağlamadıkları bir işin, Odessa'ya sızmanın peşinde olan bir adamı, kendisinden dört yaş küçük bir Almanı gözaltında tutmak. Onu incelemek, ne ölçüde başarı sağladığını görmek, ilişki kurduğu ve tavsiye edildiği adamları öğrenmek, elde ettiği bilgilerin doğruluğunu kontrol etmek, roketler üzerinde çalışmak üzere Mısır'a doğru yola çıkarılması düşünülen yeni Alman bilimadamlarını toplayan kişiyi, bu Alman gencinin ortaya çıkarıp çıkaramayacağından emin olmak. Kendisini hiçbir şekilde göstermemek, hiçbir zaman, hiçbir duruma karışmamak. Alman genci temizlenmeden ya da keşfedilmeden önce, ki bu ikisinden birinin gerçekleşmesi muhakkak görülüyordu, onun elde

ettiği tüm bilgilerle geri dönmek. Bunu yapacaktı. Yapmaktan zevk almak zorunda değildi. Kendisinden bu istenilmemişti. Bereket versin kimse ondan yeniden Alman kişiliğine girmekten zevk almasını istememişti. Kimse onların arasına girmekten, onların dilini konuşmaktan, onlarla gülüşüp şakalaşmaktan zevk almasını istememişti ondan. Eğer istemiş olsaydı kuşkusuz reddederdi. İzlenilmesi emredilen genç muhabir de içlerinde olmak üzere hepsinden nefret ediyordu onların. Hiçbir şeyin bu duygusunu değiştiremeyeceğinden emindi.

Bunu izleyen gün Leon, son bir kez daha Oster ve Miller'in ziyaretine gitti. Leon ve Motti'den başka, yanlarında güneş yanığı tenli, sağlam yapılı, ötekilerden çok daha genç yeni birisi vardı. Miller, yeni gelenin yaşını otuz beş olarak tahmin etti. Adam kendilerine sadece Joseph diye tanıtıldı ve orada kaldıkları sürece ağzını açıp bir kelime bile söylemedi. Motti, Miller'e:

«Arabanızı bugün buraya getirdim,» dedi. «Pazar meydanı yanındaki genel park yerine bıraktım.»

Miller'e arabanın anahtarını verirken ekledi:

«Odessa'yla buluşmaya gideceğiniz zaman bu arabayı kullanmayın. Önce çok dikkati çeker, sonra da siz, eski bir kamp muhafızı olduğu ortaya çıktıktan sonra gizlenmeye çalışan bir fırın işçisisiniz. Böyle bir kimsenin Jaguar arabası olamaz. Gideceğiniz zaman trenle gidin.»

Miller başıyla bu teklifi kabul ettiğini bildirdi ama sevgili arabasından hiçbir biçimde ayrılmamaya kararlıydı. Üstelik de, eğer bir aksilik olursa gereken hızı ancak kendi arabasıyla sağlayabileceğini kendisine telkin ediyordu. Motti devam etti:

«Evet. Bu da şoför ehliyetiniz. Şimdilik görünüşünüze uygun fotoğrafınıza varıncaya kadar her şeyi tamam. Soran herkese bir Volkswageniniz olduğunu, plaka numarasının sizi ele verebileceğini düşünerek arabayı Bremen'de bıraktığınızı söylersiniz.»

Miller şoför ehliyetini inceledi. Fotoğraf onu kısa saçlı ama bıyıksız gösteriyordu. Şimdiki bıyıklarını, sırf bir güvenlik tedbiri olarak, tanındıktan sonra bıraktığı şeklinde açıklayabilirdi.

«Kefiliniz olduğundan habersiz kişi bu sabahki medle

birlikte bir gezi vapuruyla Bremerhaven'den yola çıktı. Bu eski bir SS albayı, şimdiki fırıncı ve sizin eski patronunuzdur. Adı Joachim Eberhardt. Göreceğiniz adama yazılmış bir mektup var ondan. Mektubun yazıldığı kağıt, kendi mektup kâğıdıdır ve bürosundan alınmıştır. İmza ise kusursuz bir biçimde taklit edilmiştir. Mektupta, sizin çok güvenilir, tanındıktan sonra çok kötü durumda kalmış eski bir SS olduğunuz söyleniyor, yeni belgeler ve yeni bir kimlik belgesi almanız için yardımda bulunulması isteniyor.»

Leon mektubu Miller'e verdi. Miller mektubu okuyup yeniden zarfına koydu.

«Kapatın artık zarfı,» dedi Leon.

Miller denileni yaptı.

«Mektubu götüreceğim adam kim?» diye sordu.

Leon, üstünde bir ad ve adres yazılı bir kağıt çıkardı.

«Bu,» dedi. «Nürnberg'de oturuyor. Savaş sırasında ne iş gördüğünden emin değiliz. Çünkü yeni bir ad altında yaşadığı muhakkak. Yalnız emin olduğumuz şey şu: Odessa'da çok yüksek bir yeri var. Odessa'nın Kuzey Almanya'daki güçlü bir eli olan Eberhardt'ı tanımış olabilir. Bu fotoğraf fırıncı Eberhardt'ın. Ziyaretine gideceğiniz adam onu tarif etmenizi isteyebilir, o bakımdan fotoğrafı iyice inceleyin. Tamam mı?»

Miller, Eberhardt'ın fotoğrafına bakarak olumlu anlamda başını salladı.

«Hazır olunca, Eberhardt'ın gemisi kıyıyla tekne arasındaki radyo-telefon menzilinin dışına çıkıncaya kadar birkaç gün beklemenizi teklif edeceğim. Gemi henüz Almanya kıyıları açığındayken, mektubu götüreceğiniz adamın Ebehardt'la bir telefon konuşması yapmasını istemiyoruz. Gemi Atlas Okyanusuna açılıncaya kadar bekleyin. Bence adamı gelecek perşembe sabahı görün.»

Miller başını salladı:

«Peki. Perşembe sabahı.»

«Son bir şey daha,» dedi Leon. «Kendi arzunuz olan Roschmann'ı bulmak çabanızın yanı sıra, biz de bazı bilgiler isteyeceğiz. Nâsır'ın roketlerini yapmak için Mısır'a gönderilecek bilimadamlarını şimdi kimin topladığını öğrenmek istiyoruz. Bu toplama işlemi Odessa tarafından burada, Almanya'da yapılıyor. İşlemi yürüten yeni görevlinin

kim olduğunu öğrenmek istiyoruz. İkincisi, bizimle temas edin. Genel telefonları kullanın ve şu numaraya telefon edin.»

Miller'e bir kağıt verdi.

«Ben olmasam bile bu numarada daima birisi bulunacaktır. Bir şey olduğu zaman hemen telefon edin.»

Grup yirmi dakika sonra gitti.

Kendilerini Münih'e götüren arabanın arka koltuğunda Leon'la Joseph yan yana oturmuşlardı. Köşesine büzülmüş olan İsrail ajanı susuyordu. Bayreuth'ın ışıklarını arkada bıraktıkları zaman Leon dirseğiyle Joseph'i dürttü:

«Neden düşüncelisin böyle? İşler pekala yolunda gidiyor.»

Joseph ona baktı:

«Miller denen bu adama ne dereceye kadar güvenilebilir?»

«Ne dereceye kadar mı? Odessa'ya sızmak için elimize geçen bulunmaz fırsattır bu. Oster'i duydun. Eğer aklını kullanırsa, her yerde kendini eski bir SS olarak kabul ettirebilir.»

Joseph kuşkularını bırakmamıştı:

«Bana verilen emir onu gözaltında tutmak. Harekete geçer geçmez ense kökünde bitmek, gözlerimi ondan ayırmamak, tanıştığı adamlarla bu adamların Odessa'daki görevlerini haber vermek. Ben olsam, onun yalnız gitmesine izin vermez ve işi onun gerekli gördüğü zaman telefon etmesine bırakmazdım. Ya telefon etmezse?»

Leon kendini güç tutuyordu. Daha önce bu konuda tartıştıkları belliydi.

«Bir daha dinle beni,» dedi. «Bu adamı ben buldum. Odessa'ya sızması fikri de benim. Benim ajanım o. Böyle birisini, Yahudi olmayan birisini bulmak için yıllarca bekledim. Peşine birini takıp ele veremem onu.»

«O amatör, ben ise profesyonelim» diye homurdandı ajan.

«Ama o Ârî ırktan. Bize faydalı olmaktan çıkıncaya kadar Odessa'nın Almanya'daki başta gelen on adamının adlarını vermiş olacaktır bize. Sonra biz teker teker onlarla uğraşırız. Bunlardan birinin, roket uzmanlarını toplayan

kimse olması gerek. Merak etme, onu bulacak ve Kahire'ye göndermeyi düşündüğü bilimadamlarının adlarını öğreneceğiz.»

Miller, Bayreuth'deki evin penceresinden yağan karı seyrediyordu. Toplanan roket uzmanlarını izlemek onu ilgilendirmediği için telefon etmeye hiç niyeti yoktu. Onun tek bir hedefi vardı: Eduard Roschmann.

ON İKİ

PETER MİLLER nihayet 19 Şubat Çarşamba akşamı Nürnberg'e doğru yola çıkmak üzere Bayreuth'deki evinde Alfred Oster'e veda etti. Kapıda genç adamın elini sıkan SS subayı:

«Talihin açık olsun Kolb,» dedi. «Bildiğim her şeyi öğrettim sana. Şimdi son bir öğütte bulunacağım. Bu durumu ne kadar sürdürebilirsin bilmiyorum. Ama fazla sürmez herhalde. Eğer herhangi birisinin senden şüphelendiğini sezersen, sakın tartışma, çekil aralarından ve asıl kimliğine dön.»

Genç muhabir yol boyunca yürümeye başladığı sırada Oster kendi kendine, «Bundan daha delice bir şey olamaz,» diye mırıldanarak kapıyı kapattı ve yanan ocağın başına döndü.

Miller bir millik yolu inerek genel otomobil parkını geçti ve istasyona geldi. Bavyera tipi saçakları, kapılarının ve pencerelerinin üstünde sivri tepelikleri olan küçük istasyonda Nürnberg'e bir bilet aldı. Turnikeden geçip rüzgarlı platforma çıktığı sırada, biletleri toplayan memur:

«Bir süre bekleyeceksiniz efendim,» dedi. «Nürnberg treni epey gecikecek bu gece.»

Miller şaşırdı. Alman demiryolları tam saatında gelip, tam saatında hareket etmekle ünlüydü.

«Ne oldu?» diye sordu.

Bilet memuru, demiryolunun kaybolduğu karla örtülü vadiyi ve birbirlerinin üstüne yığılı duran tepeleri göstererek:

«Çok fazla yağan kar yolu kapatmış,» dedi. «Kar temizleme aracı gönderilmiş. Açmaya çalışıyorlarmış.»

Gazetecilik hayatı onu bekleme salonlarından bezdirmişti. Yorgun, üşümüş ve rahatsız bir durumda uzun za-

manlarını harcamıştı buralarda. İstasyonun küçük büfesinde bir kahve içerek biletine baktı. Bilet delinmişti. Aklı, park yerindeki arabasına gitti.

Arabayı Nürnberg'in öbür başında, kendisine verilen adresten birkaç kilometre öteye bıraksa..? Bu görüşmeden sonra kendisini başka bir araçla başka bir yere gönderirlerse, Jaguar'ı Münih'te bırakabilirdi. Bir garaja bile bırakıp, göze görünmemesini sağlardı. Kimse bulamazdı ondan sonra arabayı. Ancak iş bittikten sonra çıkarırdı ortaya. Üstelik, eğer durum gerektirirse, çabucak ortalıktan yok olmasını da sağlayacak bir yoldu bu. Bavyera'da herhangi bir kimsenin kendisinden ve arabasından sözedildiğini duymuş olmasını düşünmeye gerek yoktu.

Arabanın çok dikkat çektiği konusunda Motti'nin uyarısını hatırladı. Aynı zamanda bir saat önce, işin içinden çabuk sıyrılmasını öğütleyen Oster aklına geldi. Arabayı kullanmak tehlikeliydi elbette ama yaya kalmak da ondan daha az tehlikeli değildi. Konuyu beş dakika daha düşündü. Sonra kahvesini yarım bırakarak istasyondan çıktı. On dakika sonra Jaguarın direksiyonu başında şehirden uzaklaşıyordu.

Nürnberg'e varması uzun sürmedi. İstasyon yakınlarındaki küçük bir otelde oda ayırttı. Arabasını iki blok ötedeki yan bir sokakta park etti ve Kral Kapısı'ndan, Albrecht Dürer'in duvarlarla çevrili Ortaçağ şehrine girdi.

Sokak lambaları ve ışıklı pencereler, duvarlı şehrin acayip şekilde sivri çatılarını, süslü pencere ve kapı pervazlarını aydınlatıyordu. İnsanın kendisini Ortaçağda, Almanlara ait eyaletlerin en varlıklı ticaret şehirlerinden biri olan Franconia Kırallarının yönettiği Nürnberg'de sanması kolaydı. Güç olan, çevresinde gördüğü yapıların her tuğla ve taşının 1945'ten sonra konduğunu düşünmekti. Ahşap evleri ve kaldırım taşı döşeli sokakları 1943'teki Müttefik bombardımanından sonra bir kül ve moloz yığını haline gelen şehir, orijinal halinin gerçek mimarlarına ait olanları esas tutularak kılı kırk yararcasına yeniden yaratılmıştı.

Aradığı evi Pazar Meydanı'ndan iki sokak ötede hemen hemen St. Sebald Kilisesi'nin çifte kulelerinin altında buldu. Kapıya takılan tabeladaki ad, Bremen'deki eski SS albayı Joachim Eberhardt'ın sahte tavsiye mektubu zarfı-

nın üstünde yazılı adı tutuyordu. Miller bu adamla hiç karşılaşmamış olduğu için, Nürnberg'deki bu evde oturan adamın da onunla karşılaşmamış olmasını diliyordu.

Akşam yemeğini yiyecek bir yer aramak üzere yeniden Pazar Meydanı'na döndü. İki, üç geleneksel Franconia lokantasının önünden geçtikten sonra, meydanın köşesinde ve St. Sebald'ın kapıları karşısında, kırmızı kiremit damından soğuk gece göğüne kıvrıla kıvrıla dumanların yükseldiği küçük bir sosis lokantası gördü. Meraklı sahibinin, üstlerindeki sabah karını temizlediği mor funda saksılarının saçak gibi süslediği bir balkonu olan, sevimli, küçük bir yerdi burası.

Lokantanın sıcak ve neşeli havası Miller'i bir dalga gibi sardı. Tahta masaların hepsi doluydu. O sırada köşedeki masadan bir çift kalktı. Miller'in yanından geçerlerken afiyet dilediler. Karşılıklı gülümsemelerden sonra Miller onlardan boşalan yere oturdu. Lokantanın özel yemeği olan ve bir tabak içinde on iki adet sunulan baharlı, küçük sosislerle bir şişe yerli şarap ısmarladı.

Yemeğini yedikten sonra ardına yaslanarak, iki Asbach'ın yardımıyla kahvesini içmeye başladı. Hiç uykusu yoktu. Ocakta yanan kütükleri seyretmek; köşedeki bir masada kol kola oturmuş, müziğe uygun şekilde iki yana sallanarak, güftenin sonuna geldikleri zaman seslerini iyice yükseltip eski bir Franconia meyhane şarkısını söyleyenleri dinlemek çok hoştu.

Uzun süre, yirmi yıl önce cinayetler işlemiş bir adamı bulmak için hayatını tehlikeye atmanın ne anlamı olduğunu düşündü. İşin ucunu bırakmaya, bıyıklarını kesmeye, saçlarını büyütmeye, Hamburg'a ve Sigi'nin ısıttığı yatağa dönmeye karar verir gibi oldu. Garson geldi, neşeli bir gülümsemeyle *«Bitte Schön»*(*) diye eğilerek masanın üstüne hesap pusulasını bıraktı.

Cüzdanını çıkarmak için elini cebine attığı zaman parmakları bir fotoğrafa değdi. Çıkarıp uzun bir süre baktı. Soluk, kirpik dipleri kırmızı gözlü ve gümüş şimşek sembollü, siyah klapalı yakanın üstündeki fare kapanı ağızlı bir yüz de ona baktı. Miller fotoğrafın bir ucunu masada yanan kandilin alevine tuttu. Fotoğraf yanıp kül olduktan sonra

(*) Lütfen efendim.

da külleri bakır kül tablasına attı. Bu fotoğrafa artık ihtiyacı yoktu. Görür görmez yüzü hatırlardı.

Hesabı gördü, paltosunun düğmelerini ilikledi ve oteline gitmek üzere dışarı çıktı.

O sıralarda Mackensen de, kızgın ve ne yapacağını şaşırmış bir halde Kurt Adam'ın karşısında, onu dinliyordu.

«Ne cehenneme gidebilir bu adam? Yeryüzünden uçup gidemez ya. Havaya karışıp kaybolamaz ya. Almanya'da öyle göze çarpan bir arabası var ki, beş yüz metre öteden tanır insan. Bir buçuk aylık bir aramadan sonra gelip, hiçbir yerde ona rastlamadığını haber veriyorsun bana.»

Mackensen onu hırsının geçmesini bekledikten sonra konuştu:

«Ama doğrusu da bu. Hamburg'daki dairesini kontrol ettim. Sözde arkadaşıymışım gibi onun kız arkadaşı ve annesiyle konuştum. İş arkadaşlarıyla ilişki kurdum. Hiçbiri bir şey bilmiyor. Tüm bu süre içinde arabası bir garajda olmalı. Yer yarıldı, o da içine girdi sanki. Londra dönüşü Köln Havaalanı otomobil parkından güneye doğru yola çıktığından beri ortada yok.»

«Onu bulmak zorundayız,» diye tekrarladı Kurt Adam. «Bu arkadaşımıza yaklaşamamalı. Felâket olur bu.»

«Ortaya çıkacak,» dedi Mackensen inançla. «Er-geç ortaya çıkacak. O zaman yakalayacağız.»

Kurt Adam, kiralık katilin sabır ve mantığına saygı duydu. Ağır ağır başını salladı:

«Peki,» dedi. «Öyleyse benim yakınımda ol. Buradaki bir otelde kal. Beraber bekleyelim. Yakınımda olursan seni daha çabuk bulurum.»

«Başüstüne efendim. Şehirdeki otellerden birinde bir oda tutacağım ve size telefon edip nerede olduğumu bildireceğim. İstediğiniz zaman beni orada bulabilirsiniz.»

İyi geceler dileyerek çıktı.

Miller ertesi sabah saat dokuzdan az önce, geceden gelip bulduğu evin önündeydi. Pırıl pırıl parlatılmış zili çaldı. Adamı, işine gitmeden önce yakalamak istiyordu. Kapıyı bir kız açtı. Onu misafir odasına alarak ev sahibini çağırmaya gitti.

On dakika sonra odaya giren adam elli beş yaşlarında, açık kahverengi saçlarının şakakları ağarmış, ağırbaşlı ve kibar tavırlı bir erkekti. Odadaki dekor da, eşyalar da ince bir zevki ve büyük bir varlığı dile getiriyordu. Bir bakışta karşısındaki adamın ucuz pantolonuyla işçi ceketinin değerini veren adam, beklemediği konuğuna hiçbir merak duymadan baktı. Sakin bir sesle:

«Bir isteğiniz mi var?» diye sordu.

Misafir odasının varlıklı görünüşü içinde iyice şaşkına dönmüş ve rahatı kaçmış olan konuk:

«Bana yardım edersiniz diye umuyorum Bay Doktor,» dedi.

«İyi ama, büromun buradan pek uzakta olmadığını biliyorsun herhalde,» dedi Odessa'nın adamı. «Oraya gidip sekreterimden bir randevu isteyemez miydin?»

«Bana gerekli olan, bir iş yardımı değil,» dedi Miller.

Hamburg ve Bremen dolaylarının lehçesiyle, işçi sınıfının diliyle konuşuyordu. Gerçekten çok şaşırmış bir hali vardı. Fasarya bir yığın laftan sonra iç cebinden çıkardığı bir mektubu adama uzattı:

«Size başvurmamı söyleyen adamdan bir tavsiye mektubu getirdim,» dedi.

Odessa'nın adamı bir şey söylemeden mektubu aldı, açtı ve hızla göz gezdirdi. Hafifçe dikleşti, gözlerini kısarak mektup kâğıdının üstünden Miller'e baktı:

«Anlıyorum Bay Kolb. Oturun hele.»

Oturması için yüksek arkalıklı bir sandalyeyi gösterdi Miller'e. Kendisi de bir koltuğa oturdu. Kaşları çatılmış bir halde, bir şeyler arar gibi uzun uzun konuğuna baktı. Birden lafa girdi:

«Adın ne demiştin?»

«Kolb, efendim.»

«Küçük adın?»

«Rolf Gunther, efendim.»

«Kimliğini belirten bir vesika var mı yanında?»

Miller şaşırmış göründü:

«Yalnız şoför ehliyetim var.»

«Ver bakayım.»

Mesleği avukatlık olan adam, Miller'i yerinden kalkmaya ve şoför ehliyetini avucuna koymaya zorlar bir

biçimde elini uzattı. Şoför ehliyetini alıp açtı. İçindeki ayrıntıları iyice kafasına yerleştirdi. Ehliyetin üstünden bakarak fotoğrafla yüzü kıyasladı. Birbirine uyuyordu. Gene birden:

«Doğum tarihin?» diye sordu.

«Doğum tarihim mi?... Ihhh... evet... 18 Haziran efendim.»

«Yılı Kolb?»

«Bin dokuz yüz yirmi beş efendim.»

Avukat birkaç dakika daha inceledi ehliyeti. Sonra:

«Bekle bir dakika,» diyerek kalktı ve dışarı çıktı.

Evin arka tarafına düşen ve müşterilerin arka sokaktan geldikleri çalışma odasına girdi. Duvara gömülü kasayı açtı. Oradan kalın bir kitap çıkararak sayfalarını çevirdi.

Bir rastlantı olarak Joachim Eberhardt adını biliyordu, ama onunla hiç karşılaşmamıştı. Eberhardt'ın SS'deki son rütbesinin ne olduğundan emin değildi. Kitap, mektubu onaylıyordu. Joachim Eberhardt, 10 Ocak 1945'te Ordu SS'inde albaylığa yükselmişti. Birçok sayfa çevirip Kolb'a baktı. Yedi tane Kolb, ama bir tane Rolf Gunther vardı. Kitabı kapayıp yerine koydu ve kasayı kilitledi. Sonra misafir odasına döndü. Konuğu hâlâ iğreti bir oturuşla yüksek arkalıklı sandalyede oturuyordu.

Odessa'nın adamı eski yerine yerleşti:

«Belki sana yardım edemem,» dedi. «Bunu takdir edersin değil mi?»

Miller dudağını dişleyerek başını salladı:

«Gidecek başka hiç kimsem yok efendim. Beni aramaya başladıkları zaman Bay Eberhardt'a gittim. O da bana bu mektubu vererek size gelmemi söyledi. Siz de yardım edemezseniz, kimsenin yardım edemeyeceğini söyledi.»

Avukat koltuğa yaslanarak tavana baktı. Düşünceli bir halde:

«Madem benimle konuşmak istiyordu, neden telefon etmedi acaba,» dedi.

Bu düşüncesinin karşılığını bekleyerek sustu. Miller umutla:

«Belki telefonla konuşmak istemedi,» dedi. «Böyle bir meseleyi.»

Avukat hor görürcesine bir bakış fırlattı ona. Kısaca:

«Olabilir,» dedi. «Sen bana önce bu işi nasıl başına sardığını anlat.»

«Oh, evet, elbette efendim, yani, tanıdı bu adam beni, sonra da beni tutuklamaya geleceklerini söylediler. Ben de çıktım, değil mi? Yani çıkmam gerekirdi.»

Avukat derin bir soluk koyuverdi. Bezgin bir halde:

«Baştan başla,» dedi. «Seni kim tanıdı ve ne olarak tanıdı?»

Miller derin bir soluk aldı:

«Efendim, ben Bremen'deyim. Orada otururum ve orada çalışırım. Anlayacağınız çalışıyordum, bu iş başıma gelinceye kadar... Bay Eberhardt'ın yanında. Fırında. Dört ay önce bir gün sokakta yürüyordum ki bir tuhaf oldum. Iyice hastalanmışım, midemden. Bayılmış olmalıyım. Bayıldım evet, kaldırımda. Beni hastaneye kaldırdılar.»

«Hangi hastaneye?»

«Bremen Genel'e efendim. Testler yaptılar ve kanser olduğunu söylediler. Mide kanseri. Kaderim buymuş diye düşündüm. Tamam mı?»

Avukat kuru bir sesle:

«İnsanların genellikle kaderi bu,» dedi.

«Ben de öyle düşündüm işte, efendim. Ama galiba daha başlarındaymış. Ameliyat edeceklerine, ilaç vermeye başladılar. Bir süre sonra da kanser geriledi.»

«Buraya kadar anladığıma göre talihli bir adamsın. Tanınmak meselesi ne peki?»

«Tanınmak, evet, hastanenin hademesiydi, biliyor musunuz? Yahudiydi ve gözlerini benden ayırmıyordu. Nöbetteyken, gözleri hep benim üstümdeydi. Tuhaf bir bakıştı bu, anlıyor musunuz? Sıkıntı veriyordu bana, böyle bakması. Sanki 'Ben seni tanıyorum' der gibiydi. Ben onu tanımıyordum ama onun beni tanıdığı kanısı belirdi bende.»

Avukatın ilgisi gittikçe artıyordu:

«Devam et, devam et,» dedi.

«Sonra efendim, bir ay önce dediler ki başka bir yere nakledilebilirmişim. Hastaneden çıkardılar, hastalık sonrası toparlanmam için bir kliniğe yatırdılar. Klinik parasını işçi sigortaları ödedi. Bu arada ben de, Bremen Genel'den çıkmadan önce onu hatırlamıştım. Yahudiyi yani.

Haftalar sürmüştü hatırlamam, ama hatırlamıştım. Flossenburg'daki tutuklulardan biriydi.»

Avukat çakı gibi dikildi:

«Sen Flossenburg'da mıydın?»

«Evet, onu anlatacaktım ben size, değil mi? Anlatacağım efendim. Bu hastane hademesini oradan hatırladım. Bremen'deki hastaneden adını öğrendim. Hitler'i öldürmeye kalkıştıkları için kurşuna dizdiğimiz Amiral Canaris'le öteki subayların cesetlerinin yakılmasında kullandığımız Yahudi tutuklular arasında o da vardı.»

Avukat gene dikkatle ona baktı:

«Canaris ve ötekileri kurşuna dizenler arasında mıydın sen de?»

Miller omuzlarını silkti. Umursamazcasına:

«Onları kurşuna dizen müfrezeye ben komuta ettim,» dedi. «Ama onlar haindi, öyle değil mi? Führer'i öldürmeye kalkmışlardı.»

Avukat gülümsedi:

«Öyle yaptın diye ben seni ayıplamıyorum ki dostum. Elbette haindi onlar. Canaris, Müttefiklere casusluk da ediyordu. Generalinden tut da tümen neferine kadar, hepsi haindi o ordu domuzlarının. Onları öldürmüş olan bir adamla karşılaşacağım hiç aklıma gelmemişti de...»

Miller hafifçe gülümsedi:

«Ama şimdikiler beni yakalamak isteyeceklerdir böyle yaptım diye. Yahudileri öldürmek başka şey. Şimdi birçokları Canaris ve ötekilerin kahraman olduklarını söylüyor.»

Avukat olumlu anlamda başını salladı:

«Evet, bu durum senin başını belâya sokabilir şimdiki Alman yetkilileriyle. Devam et, sonra ne oldu?»

«Bu kliniğe götürüldüm ve bir daha o Yahudi hademeyi görmedim. Geçen hafta klinikte telefonla beni aradılar. Fırından telefon ediyorlar sandım. Adam adını söylemedi. Yalnız, o olup bitenleri bilen bir durumda olduğunu söyledi. Birisinin Ludwigsburg'daki o domuzlara benim kim olduğumu ihbar ettiğini ve tutuklanmam için yazı hazırlandığını haber verdi. Adamın kim olabileceğini bilmiyordum ama ne dediğini bilen birisiydi. Yetkili birisiydi anlayacağınız. Ne demek istediğimi anlıyorsunuz, değil mi efendim?»

Avukat anladığını belirtir bir şekilde başını salladı: «Bremen Emniyeti'ndeki arkadaşlardan biri herhalde,» dedi. «Sen ne yaptın bunun üzerine?»

Miller şaşırmış göründü:

«Ne mi yaptım? Çıkmam gerekti, değil mi? Çıktım klinikten. Ne yapacağımı bilmiyordum. Belki kapıda beni bekliyorlardır diye eve de gitmedim. Ev, diyeceğim kaldığım pansiyon. Pansiyonun önünde bıraktığım Volkswagen'i bile gidip almadım. Cuma gecesi hiç uyku girmedi gözüme. Cumartesi günü aklıma bir şey geldi. Patronum Bay Eberhardt'ın evine gittim. Telefon rehberini karıştırıyordu. Çok ilgilendi benimle. Ertesi sabah Bayan Eberhardt'la bir vapur gezisine çıkacağını, ama benim işimle ilgileneceğini söyledi. Sonra da bu mektubu verdi ve size gelmemi söyledi.»

«Bay Eberhardt'ın sana yardım edebileceğine nereden hükmettin?»

«Ah, elbette, doğru. Ben onun savaşta ne yaptığını bilmiyordum elbette. Ama hep çok iyi davranmıştı bana fırında. İki yıl önce bir ziyafet vermişti fırında çalışanlara. Hepimiz biraz sarhoş olmuştuk, anlıyor musunuz? Ben tuvalete gitmiştim. Bay Eberhardt da orada ellerini yıkıyordu. Bir yandan da şarkı söylüyordu. Horst Wessel'i söylüyordu. Ben de katıldım şarkıya. Yalnız ikimiz vardık tuvalette ve şarkı söylüyorduk. Bay Eberhardt o zaman sırtımı okşadı ve 'Bunu kimseye söyleme Kolb' diyerek dışarı çıktı. Başım derde girinceye kadar unutmuş gitmiştim bu olayı. Ama başım derde girince, onun da benim gibi SS'den olabileceğini düşündüm. Yardım istemeye gittim.»

«O da seni bana gönderdi ha?»

Miller olumlu anlamda başını salladı.

«Neydi adı bu Yahudi hademenin?»

«Hartstein efendim.»

«Toparlanman için gönderildiğin kliniğin adı neydi?»

«Bremen dışındaki Delmenhorst Arcadia Kliniği.»

Avukat bir kâğıda bir şeyler not ederek kalktı:

«Bir dakika,» dedi ve çıktı.

Çalışma odasına gitti. Telefon rehberinden Eberhardt fırının, Bremen Genel Hastanesi'nin ve Delmen-

horst'taki Arcadia Kliniği'nin telefon numaralarını yazdı. Önce fırını aradı.

Eberhardt'ın sekreteri:

«Bay Eberhardt tatile çıktı efendim,» dedi. «Hayır bağlantı kuramazsınız. Bayan Eberhardt'la her zamanki Karaip Adalarına geziye gitti. Bir ay sonra dönecek. Size bir yardımım dokunabilir mi?»

Avukat, yardımı dokunamayacağını söyledi ve telefonu kapattı.

İkinci olarak Bremen Genel'i açtı ve Personel Servisi'ni istedi:

«Burası Sosyal Sigortalar Dairesi Emeklilik Bürosu,» dedi. «Kadronuzda Hartstein adında bir koğuş hademesi olup olmadığını öğrenmek istiyorum.»

Telefonun öbür ucundaki kız, personel dosyasını karıştırırken bir sessizlik oldu. Sonra kız:

«Evet var,» dedi. «Davit Hartstein.»

Nürnberg'deki avukat teşekkür ederek telefonu kapattı. Aynı numarayı yeniden çevirerek kayıt kalemini istedi.

«Ben Eberhardt Fırıncılık Şirketi'nin sekreteriyim,» dedi. «Midesindeki ur yüzünden hastanenize yatırılan bir işçimizin durumunu öğrenmek istiyorum. Adı Rolf Guntther Kolb.»

Telefonda bir sessizlik oldu. Memur kız, Rolf Guntther Kolb'un dosyasını açarak son sayfaya baktı. Telefondaki adama:

«Taburcu edilmiş,» dedi. «Durumunda yeteri kadar gelişme olduğu görülünce, toparlanması için bir kliniğe kaldırılmış.»

«Mükemmel,» dedi avukat. «Ben tatildeydim, o bakımdan durumu izleyemedim. Hangi kliniğe kaldırıldığını söyleyebilir misiniz bana?»

«Delmenhorst Arcadia Kliniği'ne.»

Avukat bu kez Arcadia Kliniği'ni aradı. Telefonu bir kız açtı. Söylenenleri dinledikten sonra, yanındaki doktora döndü. Alıcının konuşulan kısmını eliyle kapattı:

«Bana sözünü etmiş olduğunuz Kolb adındaki o adam hakkında,» dedi.

Doktor telefonu aldı:

«Efendim,» dedi. «Ben klinik şefi Dr. Braun. Bir arzunuz mu var?»

Bu Braun adı üzerine sekreter şaşkın şaşkın patronuna baktı. Doktor gözünü bile kırpmadan Nürnberg'den gelen sesi dinledi. Sonra çok rahat bir ifadeyle:

«Bay Kolb geçen cuma günü öğleden sonra kendi isteğiyle klinikten ayrıldı,» dedi. «Doğru değildi bu ama engel olamazdım. Evet öyle, Bremen Genel'den getirilmişti buraya. Gerilemiş bir mide uru.»

Kısa bir süre karşıdakinin konuşmasını dinledi:

«Bir şey değil. Bu bizim görevimiz.»

Asıl adı Rosemayer olan doktor, Münih'te bir numarayı çevirdi. Bir başlangıca gerek duymadan:

«Telefonda birisi Kolb'u sordu,» dedi. «İnceleme başladı.»

Nürnberg'deki avukat alıcıyı yerine bırakarak misafir odasına döndü:

«Evet Kolb,» dedi. «Söylediklerinin hepsi doğru.»

Miller gözlerini devirerek şaşkınlıkla ona baktı.

«Bununla birlikte sana birkaç soru daha soracağım,» dedi avukat. «Kusura bakmazsın, değil mi?»

Şaşkınlığını sürdüren ziyaretçi başını salladı:

«Hayır efendim.»

«İyi. Sünnetli misin sen Kolb?»

Miller boş gözlerle ona baktı:

«Hayır, değilim.»

«Göster,» dedi avukat sakin bir halde.

Miller kımıldamadan ona bakıyordu. Avukat emretti:

«Göster, Çavuş Kolb.»

Miller yerinden fırlayarak, topuklarını birbirine vurup esas duruşa geçti:

«*Zu Befehl.*»

Durumunu bozmadan pantolonunun fermuarı boyunca elini indirdi ve göstermesi istenilen şeyi çıkardı. Avukat baktı. Sonra gösterinin yeterli olduğunu işaret etti. Dostça:

«Hiç değilse Yahudi olmadığın muhakkak,» dedi.

Yerine oturan Miller ağzı açık bir halde ona bakakaldı. Birden:

«Elbette Yahudi değilim,» dedi.

Avukat gülümsedi:

«Öyle zamanlar oldu ki, Yahudiler kendilerini *Ka-*

merad'larımızdan biri gibi kabul ettirmeye çalıştılar. Ama foyaları çabuk ortaya çıktı. Şimdi ben sana sorular soracağım, sen de cevap vereceksin; böylece hayat hikâyen ortaya çıkmış olacak. Sadece kontrol için, anlıyorsun, değil mi?.. Nerede doğdun?»

«Bremen'de efendim.»

«Doğru. SS kayıtlarındaki doğum yerin bu. Az önce kontrol ettim. Hitler Gençliği'ne girdin mi?»

«Evet efendim. 1935'te, on yaşımdayken efendim.»

«Annen, baban iyi birer Nasyonal Sosyalist miydiler?»

«Evet efendim, ikisi de.»

«Ne oldu onlara?»

«Büyük Bremen bombardımanında öldüler.»

«SS'e ne zaman kabul edildin?»

«1944 ilkbaharında efendim. On sekiz yaşımdayken.»

«Eğitimini nerede gördün?»

«Dachau SS Eğitim Kampında efendim.»

«Sağ koltuk altına kan grubun dövüldü mü?»

«Hayır efendim. Hem dövülseydi, sol koltuk altıma dövülecekti.»

«Neden yapılmadı senin dövmen?»

«Efendim, bizim eğitimimiz 1944 Ağustosunda bitecekti ve Ordu SS'i birliklerinden birindeki ilk görevimize atanacaktık. Derken, temmuzda, Führere' karşı düzenlenen fesata karışmış bir yığın ordu subayı Flossenburg kampına gönderildi. Flossenburg'daki mevcudu artırmak için Dachau Eğitim Kampından acele sevkiyat yapılması istendi Flossenburg'a. Ben ve daha bir düzine kimse, kabiliyetli elemanlar olarak seçilip oraya gönderildik. Hem dövmemiz yapılamadı, hem de bizim kura'nın kurs bitirme geçit törenine katılamadık. Komutan, bizim nasıl olsa cepheye gönderilmeyeceğimizi, bu bakımdan kan grubuna gerek olmadığını söyledi.»

Avukat anlayışla başını salladı. Kuşkusuz, Komutan da, Müttefiklerin Fransa'ya iyice yayıldıkları 1944 Temmuzunda, savaşın sona ermek üzere olduğunu anlamıştı.

«Hançerini aldın mı?»

«Evet efendim. Komutanın kendisinden aldım.»

«Üstünde ne yazılıdır?»

«Kan ve şeref efendim.»

«Dachau'da nasıl bir eğitim gördünüz?»

«Tam bir askerî eğitim efendim. Hitler Gençliği eğitimini tamamlamak üzere de siyasal ve öğretiye ilişkin eğitim.»

«Şarkıları öğrendin mi?»

«Evet efendim.»

«Horst Wessel şarkısının alındığı marş şarkıları kitabının adı nedir?»

«'Ulus İçin Mücadele Etmek Zamanıdır' adlı kitap.»

«Dachau Eğitim Kampı neredeydi?»

«Münih'in on mil kuzeyinde efendim. Aynı addaki toplama kampının da üç mil uzağında.»

«Üniformanız neydi?»

«Gri-yeşil ceket ve pantolon, çizme, siyah yaka klapaları, rütbe soldakinde, siyah deri kemer ve top madeninden toka.»

«Tokanın üstündeki simge?»

«Ortada bir Swastika, onun çevresinde de yuvarlak bir çizgi halinde 'Şerefim doğruluktur' efendim.»

Avukat kalkıp gerindi. Bir yaprak sigarası yaktı ve pencereye doğru yürüdü:

«Şimdi bana Flossenburg kampından söz edeceksin Çavuş Kolb. Neredeydi bu kamp?»

«Bavyera ve Thuringia sınırında efendim.»

«Ne zaman açılmıştı?»

«1934'de efendim. Führer'e karşı gelen domuzlar için açılan ilklerden biri.»

«Ne büyüklükteydi?»

«Ben oradayken 300 metre boyunda, 300 metre eninde bir yerdi. Dört bir yanından, ağır ve hafif makineli tüfeklerle donatılmış on dokuz tane gözetleme kulesiyle çevriliydi. 120'ye 140 boyutunda bir yoklama alanı vardı. Ne keyifli zamanlarımız olurdu orada Yahudilerle, aman Tanrım, ne...»

Avukat sözünü kesti:

«Konudan ayrılma... Ne gibi yapılar vardı?»

«Yirmi dört baraka, tutuklular için bir mutfak, bir hamam, bir sanatoryum ve birçok atelye.»

«SS muhafızları için?»

«İki baraka, bir dükkân ve bir genelev.»

«Cesetler nasıl yok edilirdi?»

«Tellerin dışında bir ölü yakma fırını vardı. Bir yeraltı yoluyla kampın içinden oraya geçilirdi.»

«Yapılan başlıca iş neydi?»

«Taşocağında taş kırmak efendim. Taşocağı da tellerin dışındaydı. Kendi telörgüleri ve gözetleme kuleleri vardı.»

«1944 sonlarında kaç kişi vardı kampta?»

«16 bin kadar tutuklu efendim.»

«Komutanın bürosu neredeydi?»

«Tel örgünün dışında, kampa bakan bir yamacın ortalarında.»

«Komutanları kimlerdi?»

«Ben oraya gitmeden önce iki komutan değişmişti. Birincisi SS Binbaşısı Karl Kunstler, ikincisi de SS Yüzbaşısı Karl Fritsch. Sonuncusu SS Yarbayı Max Koegel idi.»

«Siyasal kısmın numarası neydi?»

«İkinci kısım efendim.»

«Yeri neresiydi?»

«Komutanlık binası.»

«Bunların görevleri neydi?»

«Bazı tutuklular için Berlin'in uygun gördüğü özel işlemin uygulanmasını sağlamak.»

«Canaris ve öbür tertipçilere de özel işlem mi uygulandı?»

«Evet efendim. Hepsi için özel işlem uygun görülmüştü.»

«Ne zaman yerine getirildi bu istek?»

«20 Nisan 1955'te efendim. Amerikalılar Bavyera içinde ilerliyorlardı. O bakımdan, işlerinin bitirilmesi için emir geldi. İçimizden bazıları bu görev için seçildi. Ben o sırada çavuşluğa yeni yükseltilmiştim. Oysa kampa er olarak gelmiştim. Canaris ve öbür beş kişi için verilen emri ben yerine getirdim. Yahudiler cesetleri gömdü. Bu Yahudilerden birisi de Hartstein'di. Gözü kör olsun. Bundan sonra kamptaki belgeleri yaktık. İki gün sonra tutukluları kuzeye doğru yola çıkarmamız emredildi. Yolda Führer'in intihar ettiğini duyduk. O zaman subaylar bizi yalnız bıraktılar. Tutuklular ormana doğru kaçmaya başladılar. Birkaç tanesini biz çavuşlar vurduk ama artık kuzeye doğru

yürümenin de anlamı kalmamıştı. Anlayacağınız Amerikalılar hep el atmıştı oralara.»

«Kamp hakkında son bir soru daha Çavuş Kolb. Kampın herhangi bir yerinden yukarı doğru baktığın zaman ne görürdün?»

Miller bocaladı:

«Göğü,» dedi.

«Budala, ufukta ne görürdün demek istedim.»

«Ha, tepeyi, üstünde harap bir şato olan tepeyi mi söylüyorsunuz?»

Avukat olumlu bir biçimde başını sallayarak güldü:

«On dördüncü yüzyıldan kalmadır o,» dedi. «Pekâlâ Kolb. Flossenburg'da bulunduğun muhakkak. Sonra ne yaptın?»

«Yürüyüşte kalmıştık, değil mi efendim? Hepimiz dağıldık. Ben kendi başına bir ordu eri gördüm. Başına vurup üniformasını aldım. İki gün sonra Amerikalılar yakaladı. İki yıl bir savaş esirleri kampında kaldım. Ama ordudan olduğumu söyledim onlara. Neden biliyor musunuz efendim? Amerikalıların SS'leri öldürdüklerine dair söylentiler dolaşıyordu ortalıkta. Ben de bu yüzden ordudanım dedim.»

Avukat içtiği yaprak sigarasının dumanını üfledi:

«Bu konuda sen yalnız değildin,» dedi. «Adını değiştirdin mi?»

«Hayır efendim. Beni SS olarak belirttiği için kâğıtlarımı attım. Ama adımı değiştirmeyi düşünmedim. Kimsenin kalkıp da benim peşime düşebileceğini düşünemedim. O sıralarda Canaris işi hiç önemli değildi. İnsanlar çok sonra yaygara koparmaya başladılar bu subaylar için. Berlin'de elebaşıların asıldığı yeri bir türbe haline getirdiler. Ama o zaman benim Kolb adına Federal Cumhuriyet'ten alınmış kâğıtlarım vardı. Eğer o hademe beni tanımasaydı hiçbir şey olmayacaktı ve adım ne olursa olsun bir mesele yoktu benim için.»

«Doğru. Şimdi, sana öğretilmiş olan bazı küçük şeylerin üstünden geçeceğiz. Führer'e bağlılık yemininden başlayalım.»

Üç saat kadar da bu sürdü. Miller terliyordu. Ama bu hali daha yeni hastaneden çıkmasına ve bütün gün bir

şey yememiş olmasına bağlayabildi. Saat öğleyi geçmişti ki sonunda avukat tatmin olduğunu itiraf etti.

«Şimdi söyle bakalım, benden ne istiyorsun?» dedi.

«Şimdi efendim, mesele şu ki, bunlar böyle beni ararlarken, benim Rolf Gunther Kolb olmadığımı belirten kâğıtlar gerek bana. Görünüşümü değiştirebilirim, saçlarımı uzatabilirim, bıyıklarımı daha uzun bırakabilirim, Bavyera'da ya da başka bir yerde iş tutabilirim. Yani, iyi bir fırın işçisiyim ben. İnsanların da ekmeğe ihtiyacı vardır, değil mi efendim?»

Soruşturmanın başladığından beri ilk kez avukat başını arkaya atarak kahkahalarla güldü:

«Doğru, benim iyi yürekli Kolb'um,» dedi. «Doğru, insanların ekmeğe ihtiyacı vardır. Pekâlâ. Şimdi beni dinle öyleyse. Senin hayat düzeyindeki kimseler için uzun boylu masraf etmeye ve sıkıntılara girmeye gerek yoktur. Ama sen, hiç suçun olmadan derde girdiğine göre, iyi ve sadık bir Alman olduğun için de, elimden geleni yapacağım. Sadece bir şoför ehliyeti alman yetmez. Doğum belgesi olmadan, yalnız şoför ehliyetiyle sosyal sigorta kartı alamazsın. Ama yeni bir pasaport bunların hepsini almanı sağlar. Paran var mı?»

«Hayır efendim. Meteliğim kalmadı. Son üç günden beri hep otostopla yaptım yolculuğumu.»

Avukat ona yüz mark verdi.

«Burada duramazsın,» dedi. «Yeni pasaportun da en az bir haftadan önce hazırlanmaz. Şimdi ben seni, sana bu pasaportu sağlayacak olan bir dostuma göndereceğim. Evi Stuttgart'tadır. Ucuz bir otelde oda tutar, sonra gider onu görürsün. Ben ona telefon edip senin kendisini arayacağını bildiririm. Haberli olur.»

Avukat bir kâğıda bir şeyler yazdı.

«Adı Franz Bayer'dir,» dedi. «Bu da adresi. Buradan bir trene biner, Stuttgart'a gider, bir oda bulur ve doğru bu adrese yollanırsın. Eğer biraz daha paraya ihtiyacın olursa o sana verir. Ama sen de deli gibi para harcama. Ortalarda pek dolaşma ve Bayer'in sana yeni bir pasaport hazırlamasını bekle. Sonra sana Güney Almanya'da bir iş buluruz. Ondan sonra da kimse bir daha bulamaz seni.»

Miller uzun uzun teşekkür ederek yüz markı ve Bayer'in adresi yazılı olan kâğıdı aldı:

«Size çok teşekkür ederim Bay doktor, çok kibar bir insansınız siz,» dedi.

Hizmetçi kız onu geçirdi. Miller istasyon, otel ve arabasının olduğu yere doğru yürümeye başladı. Avukat, Bayer'e telefon edip polisten kaçan Rolf Gunther Kolb adında birisinin kendisini görmeye geleceğini söylediği sırada Miller de Stuttgart'a doğru hızla yol alıyordu.

O günlerde Nürnberg ile Stuttgart arasında ekspres yol yoktu. Franconia'nın bereketli ovaları ile Württemberg'in ormanlık tepeleri ve vadileri arasından geçen yolun güneşli bir günde çok güzel bir görünüşü vardı. Ama böyle altı buz tutmuş bir yolda vadilerdeki sisin içinden geçerek, Ansbach ile Crailsheim arasındaki virajlarda zehir gibi soğuk bir şubat öğle sonu araba sürmek felaketti. Ağır Jaguar iki kez bir çukura saplanacak gibi oldu ve Miller iki kez kendisine acele edecek hiçbir şey olmadığını telkin etmek zorunda kaldı. Sahte pasaport çıkaran Bayer adındaki adam kaçmıyordu ya.

Stuttgart'a akşam karanlık bastıktan sonra girdi ve şehrin kenar bir semtinde küçük bir otel buldu. Küçüklüğüne rağmen otelin gece geç dönecek müşteriler için bir gece bekçisi, arka tarafında da araba bırakmak için bir garajı vardı. Miller gece bekçisinden bir şehir planı istedi ve Bayer'in evinin olduğu yeri öğrendi. Bayer'in oturduğu sokak, bir zamanlar Württemberg prensesleri ile nedimelerinin yaz geceleri bahçelerinde hoşça zaman geçirdikleri Villa Berg'den pek uzak olmayan iyi bir semtte, Ostheim'ın dış mahallelerinde idi.

Arabasına atlayan Miller, şehir planını izleyerek Stuttgart'ın merkezini çevreleyen tepelerin meydana getirdiği çukur kısma girdi ve buradaki bağlar boyunca ilerleyerek şehrin dış mahallelerine çıktı. Bayer'in evine üç yüz metre kadar uzakta arabasını park etti. Şoför mahallinin kapısını kilitlemek için eğildiği zaman, Hastane Ziyaretçileri Komitesi'nin, yakınlardaki Villa Hastanesi'ne yaptıkları haftalık toplantıdan evine dönmekte olan orta yaşlı bayanı farketmedi.

Akşam saat sekizdi ki, polisten kaçan Kolb'un sağsalim ulaşıp ulaşmadığını öğrenmek isteyen Nürnberg'de-

ki avukat, Stuttgart'daki Bayer'e telefon etti. Telefona çıkan Bayer'in eşi:

«O genç mi, evet,» dedi. «Kocamla birlikte akşam yemeğini yemek üzere şehirde bir yere gittiler.»

«Kazasız, belasız oraya gelip gelmediğini öğrenmek için telefon ettim» dedi avukat.

Bayan Bayer neşeli bir fıkırdama içinde:

«Çok da yakışıklı bir genç,» dedi. «Arabasını park ederken yanından geçtim. Hastane Ziyaretçileri Komitesi'nin toplantısından dönüyordum. Ama çok uzağa park etmiş arabasını. Yolunu şaşırmış olmalı. Stuttgart'ta çok kolay kaybeder insan yolunu... Çıkmaz sokaklar, tek yönlü caddeler...»

Avukat onun sözünü kesti:

«Bir yanlışlık olacak galiba Bayan Bayer... Bu genç Volkswagen'i ile çıkmamıştı yola. Trenle geldi oraya.»

Konu hakkında daha çok şeyler bilmekten pek sevinen Bayan Bayer:

«Hayır hayır,» dedi. «Arabayla geldi. Hem de öyle hoş bir araba ki... Kendisi gibi. İnsanın böyle arabası olunca, kızlar etrafında pervane...»

«Bayan Bayer, beni dinleyin. Ama çok dikkatli dinleyin. Nasıl bir araba bu, anlatabilir misiniz bana?»

«Vallahi bilmem ki... Markasını söyleyemem elbette. Ama spor bir araba. Upuzun bir şey. Kenarlarında sarı bir çizgi...»

Avukat çat diye telefonu kapattı. Sonra gene açtı ve Nürnberg'de bir numarayı çevirdi. Hafifçe terliyordu. Aradığı oteli bulunca bir oda numarası söyledi. Tanıdık bir ses:

«Alo...» dedi.

«Mackensen» diye bağırdı avukat. «Çabuk buraya gel. Miller'i bulduk.»

FRANZ BAYER şişman, yusyuvarlak, karısı gibi neşeli bir adamdı. Polisten kaçan genç konusunda Kurt Adam onu haberdar etmiş olduğu için, akşam saat sekizi biraz geçe Miller geldiği zaman kapıyı kendisi açarak onu buyur etmiş, holde kısaca, telâşla mutfağa yönelen karısıyla tanıştırmış, sonra da:

«Söyle bakalım sevgili dostum Kolb,» demişti. «Hiç Württemberg'e geldin mi daha önce?»

«İtiraf edeyim ki, hayır,» demişti Miller.

«Ha, bak bu iyi işte. Biz çok konuksever kimseler olarak övünüp dururuz boyuna. Elbette karnın açtır. Akşam yemeğini yedin mi yoksa?»

Miller bütün gün ne kahvaltı ettiğini, ne de öğle yemeğini yediğini söyledi. Zaten bütün öğleden sonrası trende geçmişti. Bayer çok üzüldü:

«Vah vah,» dedi. «Feci bir şey bu. Yemeden olmaz. Ne yapalım biliyor musun? Atlayıp şehre inelim, adamakıllı bir yemek yiyelim seninle. Hiç olmazsa böyle bir ikramda bulunayım sana.»

Konuğunu akşam yemeği için şehre götüreceğini karısına haber vermek üzere yalpalaya yalpalaya evin arka tarafına yürüdü. On dakika sonra da Bayer'in arabasıyla şehrin merkezine doğru yola çıkmışlardı.

İnsan arabayı istediği kadar zorlasın, eski E 12 karayolundan Nürnberg ile Stuttgart arası en az iki saat çeker. Buna rağmen Mackensen arabayı zorluyordu. Kurt Adam'ın telefonunu aldıktan yarım saat sonra yola düşmüştü. Saat yirmi iki otuzda Stuttgart'a geldi ve doğru Bayer'in evine gitti.

Kurt Adam'ın bir kez daha telefon ederek Kolb adındaki adamın gerekli kimse olmadığını, bir sivil polis olabileceğini söylemesinden sonra Bayan Bayer korkudan titreyen bir kadın halinde karşıladı Mackensen'i.

«Saat kaçta çıktılar?»

Kadın, titremesini önleyemediği bir sesle cevap verdi:

«Sekizi çeyrek geçe.»

«Nereye gideceklerini söylediler mi?»

«Hayır. Franz, genç adamın bütün gün bir şey yememiş olduğunu, onu şehirde bir lokantaya götüreceğini söyledi. Ben evde bir şeyler hazırlayabileceğimi söyledim, ama Franz deli olur dışarıda yemek yemek için. Nedenler yaratır...»

«Kolb denen bu adamı, arabasını park ederken gördüğünüzü söylemişsiniz. Neresiydi bu gördüğünüz yer?»

Kadın Jaguar'ı gördüğü caddeyi ve oraya nasıl gidilebileceğini anlattı. Mackensen bir süre derin derin düşündü. Sonra:

«Bir fikriniz var mı, kocanız bu adamı hangi lokantaya götürebilir?» diye sordu.

Kadın bir an düşündükten sonra cevap verdi:

«En sevdiği lokanta, Friedrich Caddesi'ndeki Üç Zenci Lokantası'dır. Önce oraya gider.»

Mackensen evden ayrıldıktan sonra arabasını, Jaguar'ın olduğu yere sürdü. Bir daha rastladığı zaman kesin olarak kuşkuya düşmeyecek şekilde otomobili inceledi. Kafasında iki düşünce çatışıyordu. Birincisi Jaguar'ın yanında kalmak ve Miller'in dönüşünü beklemekti. Ama Kurt Adam onları izlemesini, Bayer'i uyarmasını ve eve göndermesini, sonra da Miller'in hakkından gelmesini emretmişti. İkincisi lokantaya telefon etmekti. Ama aynı nedenle telefon da edemiyordu. Bayer'i telefonda uyarmak demek, Miller'i de kuşkulandırmak ve kaçmasına fırsat vermek demekti.

Mackensen saatına baktı. Yirmi üçe çeyrek vardı. Mercedes'ine binerek şehrin merkezine yöneldi.

Joseph, Münih'in arka sokaklarından birindeki küçük ve loş otel odasında sırtüstü yatağına uzanmış, uyanık ya-

tıyordu. Danışmadan telefon ettiler. Bir telgrafı vardı, Joseph aşağı inerek telgrafı alıp geldi.

Sallantılı masanın kenarına ilişerek telgrafı açtı ve içinde yazılı olanlara göz gezdirdi. Telgraf şöyle başlıyordu:

«Müşterinin istediği mallar için kabul edebileceğimiz fiyatlar aşağıdadır:

Kereviz	:	481 Mark, 53 fenik,
Kavun	:	362 Mark, 17 fenik.
Portakal	:	627 Mark, 24 fenik.
Greyfurt	:	313 Mark, 88 fenik.

Meyve ve sebzelerin listesi uzundu. Hepsi de İsrail'in ihraç ettiği maddelerdi. Telgraf, bir ihracat şirketinin Almanya'da yerleşmiş temsilcisi tarafından istenen değişik malların fiyatı hakkındaki soruya karşılık verir anlamdaydı. Uluslararası telgraf şebekesinden faydalanmak muhakkak güven verici bir durum değildi, ama Batı Avrupa'da bir günde öyle çok ticaret telgrafı çekiliyordu ki, hepsini kontrol etmek için ordu gibi bir kadro kullanmak gerekliydi.

Joseph kelimeleri bir yana bırakarak, uzun bir satır halinde sayıları yazdı. Markların ve feniklerin bölündüğü beşli sayı grupları kayboldu. Joseph bütün sayıları bir satırda topladıktan sonra, hepsini altışar sayılık gruplara böldü. Her altı sayılık gruptan o günkü tarihi, yani 20 Şubat 1964'ün Şubat kelimesini atarak yazdığı 20264'ü çıkardı. Her seferinde yine altı sayılık bir grup meydana geldi.

Artık bundan sonrası, New York Kitaplığı tarafından yayınlanmış Yeni Dünya Sözlüğü'ne dayanan basit bir kitap şifresi idi. Gruptaki ilk üç sayı, sözlükteki sayfayı belirtiyordu. Dördüncü sayı birden dokuza kadar herhangi bir sayı olabilirdi. Yalnız bu sayı tekse, söz konusu olan, o sayfadaki birinci sütun, çift ise ikinci sütundu. Son iki sayı da, yukarıdan aşağıya olmak üzere sütundaki kelime sayısını açıklıyordu. Joseph yarım saat devamlı çalıştı. Sonra mesajı okudu ve ağır ağır başını elleri arasına aldı.

Joseph yarım saat sonra, Leon'un evinde, onunla karşı karşıyaydı. İntikam grubu lideri mesajı okuduktan sonra küfretti. Sonunda:

«Afedersin,» dedi. «Tahmin edemezdim.»

Son altı gün içinde Mossad'a, iki adamın da haberdar olmadığı üç küçük haber kırıntısı ulaşmıştı. Buenos Aires'teki İsrail ajanından gelen haberde, 'araştırma projesinin ikinci kademesini tamamlayabilmesi için' Vulkan adında birine bir milyon Alman markı tutarında bir ödeme yapılması için emir verildiği bildiriliyordu.

İkinci haber, Batı Avrupa'daki Odessa mensuplarına ödemek üzere başka yerlerdeki gizli Nazi yatırımlarından para transferi işleri yaptığı bilinen bir İsviçre bankasındaki bir Yahudiden geliyordu. Verilen bilgiye göre Beyrut'ta bu bankaya transfer edilen bir milyon mark, on yıldan beri bu bankayla iş yapan Fritz Wegener adındaki adama nakit olarak ödenmişti.

Üçüncü haber, Fabrika 333 çevresinde alınan güvenlik konusunda üstün yeri olan Mısırlı bir albaydandı. Bu adam, kendisine rahat bir emeklilik sağlayacak önemli bir para karşılığında, Mossad'ın bir elemanıyla saatlarca Roma'daki bir otelde konuşmuştu. Adamın söylediğine göre, roket projesinin tek noksanı, güvenilir bir telsiz yönetim sistemiydi. Bunun da Batı Almanya'daki bir fabrikada araştırmaları ve yapımı düzenleniyor, proje Odessa'ya milyonlarca marka mal oluyordu.

Binlerce haber arasında bu üçü, haberlerin çözümlenmesinde bilimi ilk kez hesap makinesi şeklinde hizmete sokan, daha sonra da İsrail'in atom bombasının babası olan İsrailli dâhi Profesör Youvel Neeman'ın hesap makineleri yığınında işlem görmüştü. Bir insan hafızasının atlayabileceği bir yerde uçuşan mikro dalgalar bu üç haberi birbirine bağlamış ve 1955 yılında karısı tarafından teşhir edilinceye kadar Roschmann'ın bu adı kullanmış olduğunu hatırlamış ve buna göre bilgi vermişti.

Joseph, oturdukları yeraltı karargahında Leon'a dönüp:

«Bundan sonra ben burada kalacağım,» dedi. «Telefonun yanından ayrılmayacağım. Bana güçlü bir motosiklet ve koruyucu elbise sağla. Bir saat içinde hazır olsun bunlar. Kıymetli Miller'iniz telefon ettiği zaman, eğer ederse, en hızlı bir biçimde ona ulaşmam gerek.»

«Eğer kimliği anlaşıldıysa, pek hızlı ulaşamazsın ona,» dedi Leon. «Boş yere uyarmadılar onu bu işe burnunu sok-

maması için. Aradığı adama daha bir kilometre yaklaşmadan temizlerler onu.»

Leon dışarı çıktıktan sonra Joseph Tel Aviv'den gelen telgrafı bir kez daha okudu. Telgrafta şunlar yazılıydı:

ALINAN YENİ HABERLER ROKETLERDEKİ CAN ALICI BAŞARININ ORADA ÇALIŞAN ALMAN SANAYİCİSİNDE OLDUĞUNU BELİRTİYOR STOP ŞİFRE ADI VULKAN STOP MUHTEMEL KİMLİĞİ ROSCHMANN STOP HEMEN MİLLERİ KULLANIN STOP İZLEYİP YOK EDİN STOP KARABATAK.

Joseph masanın başına oturdu ve dikkatle Walther PPK otomatik tabancasını temizlemeye başladı. Zaman zaman da sessizce duran telefona bakıyordu.

Ev sahipliği görevini yemek boyunca çok neşeli bir şekilde yerine getiren Bayer. hoşlandığı fıkraları anlatırken kahkahalarla gülüyordu. Miller birçok kereler lafı döndürüp dolaştırıp, kendisi için çıkartılacak yeni pasaport konusuna getirdi.

Bayer hep onun sırtını okşayarak üzülmemesini söyledi ve:

«Sen o işi bana bırak evlat,» dedi. «Bu ihtiyar Franz Bayer'e bırak.»

İşaret parmağıyla burnunun sağ kanadına vurdu, göz kırptı ve keyifle güldü.

Miller'in sekiz yıllık muhabirlikten elde ettiği bir kazanç da içkiye dayanmasıydı. Ama yemeği sindirmek için üst üste yuvarlamış oldukları beyaz şaraba alışık değildi. Eğer birisi başka birisini sarhoş etmek istiyorsa, beyaz şarap çok iyi bir vasıtadır. Şarabı, ısınmaması için soğuk su ve buz konmuş kovalar içinde getiriyorlardı. Bayer'in başka bir yana bakmasından faydalanarak, Miller dolu bardağı üç kez buzlu kovaya boşaltmıştı.

Sıra yemek sonu yiyeceğine geldiği zaman en iyi cinsinden iki şişe soğuk Ren şarabının hakkından gelmişlerdi. Ve sımsıkı ceketinin içinde sıkışıp kalmış olan Bayer su

gibi terliyordu. Bu terleme onu susatmış olduğu için bir şişe şarap daha ısmarladı.

Miller yalancıktan üzgün bir hal alarak yeni bir pasaport çıkartamayacağından ve 1945 yılında Flossenburg'daki olaylara katıldığı için tutuklanacağından yakınmaya başladı. Düşünceli düşünceli:

«Bir, iki fotoğrafıma gerek duyulacak herhalde, değil mi?» diye sordu.

Bayer iki kahkaha arasında cevap verdi:

«Evet, iki tane. Ama mesele değil. İstasyondaki otomatik kulübelerde çektirirsin. Bekle biraz saçın uzasın, bıyıkların dudağını iyice örtsün. O zaman kimse tanımaz seni.»

«Fotoğraf çektirdikten sonra ne olur?» diye sordu Miller umutla.

Bayer uzanıp etli kolunu onun omuzlarına attı. Şişman adam kulağının dibinde kıkırdarken, Miller yüzünde onun şarap kokan nefesini duydu:

«Sonra ben onları bir dostuma gönderirim. Bir hafta sonra da pasaport gelir. Pasaport gelince sana bir şoför ehliyeti çıkartırız. Ama şoför imtihanını vermen gerek. Sosyal Sigorta kartını çıkartırız. Yetkili makamlara göre sen on beş yıl dışarıda kaldıktan sonra yurda dönmüş birisisin. Mesele değil evlat, üzme kendini.»

Bayer sarhoş olmaya başladığı halde yine de diline hakimdi. Fazla bir şey söylemiyor, Miller de onu kuşkulandırıp tamamıyla susmasından korkarak daha fazla zorlayamıyordu.

Miller bir kahve içmek için deli olduğu halde, kahve Bayer'in sarhoşluğunu giderir diye vazgeçiyordu. Şişman adam şişkin bir cüzdandan yemek paralarını verdi ve gardroba doğru yürüdü. Saat 22.30 idi.

«Çok güzel bir geceydi Bay Bayer. Size çok teşekkür ederim.»

Şişman adam paltosuna girmeye çalışırken:

«Franz, Franz,» diye soludu.

Miller de kendi paltosunu giyerken:

«Stuttgart'taki gece hayatının bir kimseye verebileceği herhalde bu olsa gerek,» dedi.

«Bu olur mu budala çocuk. Sen ne bileceksin. Kocamandır bizim ufak gibi görünen şehrimiz. Yarım düzine ku-

sursuz gece kulübümüz var. Gidelim mi bunlardan birine?»

Miller gözlerini iri iri açarak sordu:

«Yani striptizi filan olan gece kulübü mü?»

Bayer keyifle vızıldadı:

«Sen ne konuşuyorsun? O kadıncıkları soyunurken seyretmeye hiç itirazım yok benim.»

Bayer gardroba bakan kıza yüklüce bir bahşiş verdi ve yine yalpalaya yalpalaya dışarı çıktı. Miller safça:

«Hangi gece kulüpleri var Stuttgart'ta?» diye sordu.

«Dur bakayım... Moulin Rouge var, Balzac var. İmperial ve Sayonara var. Sonra Eberhardt Caddesi'nde Madeleine var...»

«Eberhardt mı?.. Amma tesadüf ha... Bu benim başımı dertten kurtaran ve Nürnberg'deki avukata gönderen Bremen'deki patronumun adıdır.»

«İyi, iyi. Mükemmel. Oraya gidelim öyleyse.»

Bayer böyle diyerek, arabasına binmek üzere öne düştü...

Mackensen saat 23.15'te Üç Zenci'ye ulaştı. Lokantadan çıkmakta olan son müşterileri gözden geçirerek başgarsonu sorguya çekti.

«Bay Bayer mi?» dedi başgarson. «Evet, bu gece buradaydı. Yarım saat önce çıktı.»

«Yanında kimse var mıydı? Saçları kısa kesilmiş, uzun boylu, bıyıklı bir adam?»

«Vardı evet. Şu köşedeki masada oturuyorlardı.»

Mackensen adamın eline yirmi mark sıkıştırdı:

«Onları muhakkak bulmam gerek. Hem de çok çabuk. Karısı bayıldı da...»

Başgarson bu habere çok üzüldü:

«Vah vah, neden acaba?»

«Buradan çıktıktan sonra nereye gitmiş olabilirler?»

«Vallahi bilmem ki...»

Garsonlardan birini çağırdı:

«Bay Bayer'e sen servis yaptın bu gece Hans. Köşedeki masa. Bir yere gitmekten söz ettiklerini duydun mu?»

«Hayır» dedi Hans. «Böyle konuştuklarını duymadım.»

«Gardroba bakan kıza bir sorun» diye teklif etti başgarson. «Belki o bir şey duymuştur.»

Mackensen kıza sordu. Sonra bir turist rehberi istedi. 'Stuttgart'ta görülecek şeyler' başlıklı bir broşürdü bu. Gece kulüpleri bölümünde yarım düzine ad vardı. Ortasında da şehrin merkezinin bir haritası. Mackensen arabasına döndü ve gece kulüpleri listesinin başındaki ilk ada yöneldi.

Miller ve Bayer, Madeleine gece kulübünde iki kişilik bir masada oturuyorlardı. İkinci viskisi de gelmiş olan Bayer, iri iri açılmış gözleriyle, bir yandan yer sahnesinin ortasında kalça kıvırırken, öte yandan da sutyeninin düğmelerini çözen cömert genç kadını seyrediyordu. Sutyen de çıkınca, Bayer çökertir gibi dirseğini Miller'in kaburgalarına sapladı:

«Evlat ikizlere bak, ikizlere,» diye kıkırdadı.

Gece yarısı geçmiş ve Bayer iyice olmuştu.

«Çok merak ediyorum Bay Bayer» dedi Miller. «Yani kendim için çok üzülüyorum. En çabuk ne zaman çıkartabilirsiniz bu pasaportu?»

Bayer daha önce de yaptığı gibi kolunu Miller'in omuzlarına doladı:

«Bak Rolf, arkadaşım, sana daha önce de söyledim. Üzme tatlı canını. Bu ihtiyar Franz'a bırak işi.» Göz kırptı, «Pasaportları ben hazırlamam. Hazırlayana fotoğrafları gönderirim. Bir hafta sonra da pasaport gelir. Mesele değil. Sen iç bakalım şimdi bu yaşlı dostun Franz'la.»

Tombul elini kaldırarak havada salladı:

«Bize birer tane daha garson.»

Miller arkasına yaslanıp düşündü. Pasaport fotoğraflarının çekilmesi için saçlarının uzamasını bekleyecek olursa, haftalar sürebilir bu. Odessa'nın pasaport hazırlayıcısının adını ve adresini hile yoluyla Bayer'den öğrenmesine de imkân yoktu. Ne kadar sarhoş olursa olsun, bu sahtekârlık konusunda işbirliği yaptığı kimseyi ele verecek gibi değildi.

Numaraların birinci bölümü bitmeden şişman Odessa mensubunu gece kulübünden çıkaramadı. Soğuk caddeye çıktıkları zaman saat sabahın birini geçmişti. Bir kolunu Miller'in omuzlarına sarmış olan Bayer'in ayakta duracak

hali yoktu. Birden çıktıkları soğuk hava onu daha da kötü yapmıştı.

Bayer'in kaldırım kenarına park etmiş olduğu arabasına yaklaşırlarken, Miller:

«Sizi eve ben götüreyim» dedi.

Bayer'in palto cebinden arabanın anahtarlarını aldı ve hiç karşı gelmeyen şişman adamı arabanın arkasına soktu. Kapıyı kapattıktan sonra kendisi de direksiyona geçti. O sırada gri bir Mercedes arkalarındaki köşeyi döndü ve yirmi metre kadar ilerledikten sonra durdu.

O zamana kadar beş gece kulübünü dolaşmış olan Mackensen, önünde hareket eden arabanın plakasına baktı. Bayan Bayer'in verdiği numaraydı bu. Kocasının arabası. Kontağı açan Mackensen, öndeki arabayı izlemeye başladı.

Kendi sarhoşluğuyla da mücadele eden Miller, arabayı çok dikkatli kullanıyordu. Bir trafik devriyesi kendilerini çevirir de alkol kontrolü yapar diye ödü kopuyordu. Gittiği yol Bayer'in evinin değil, kendi otelinin yoluydu. Bayer'in başı öne düşmüş, katmerli çenesi, gömlek yakası ve kravatının üstüne yağdan bir önlük gibi yayılmıştı.

Otelin önüne gelince Miller onu dürttü:

«Uyan bakalım arkadaşım Franz, uyan. Birer uyku öncesi içkisi içelim.»

Şişman adam gözlerini açıp bakındı:

«Eve gitmeliyim,» diye mırıldandı. «Karım bekler.»

«Haydiii, sadece birer kadeh bir şey içeceğiz geceyi tamamlamak için. Odama çıkar, hem birer kadeh bir şey içer, hem de eski günleri anarız.»

Bayer sarhoş sarhoş gülümsedi:

«Eski günleri anarız haaa... Ne günlerdi onlar Rolf.»

Miller arabadan indi, şişman adamın inmesine yardım etmek için arka kapının yanına geldi. Bayer'i kapıdan çekip çıkarırken de:

«Ne günlerdi...» diye onayladı. «Odama çıkalım, rahat rahat anarız o günleri.»

Sokağın alt yanında Mercedes ışıklarını söndürmüş ve gecenin karanlığı içinde erimişti.

Odasının anahtarı Miller'in cebindeydi. Gece bekçisi masanın ardında uyuyordu. Bayer bir şeyler gevelemeye başlamıştı.

«Şşşş...» dedi Miller. «Gürültü etmeyelim.»

Ayaklarının ucuna basmaya çalışarak bir fil gibi merdivene doğru yürüyen Bayer:

«Gürültü etmeyelim,» diye tekrarladı.

Oynadığı oyundan hoşlanarak kıkırdadı. Bereket versin Miller'in odası birinci kattaydı. Yoksa Bayer merdivenlerde yığılıp kalırdı. Miller oda kapısını açtı, elektriği yaktı, odadaki tek koltuğa oturması için Bayer'e yardım etti. Yüksek arkalıklı, tahta kol dayama yerleri olan bir koltuktu bu.

Mackensen dışarıda otelin siyasiyah yüzüne bakıyordu. Sabaha karşı saatın ikisi olduğu için tüm odalarda ışıklar sönmüştü. Miller'in odasının ışığı yanınca, onların birinci katta, otelin sağ yanında olduklarını anladı.

Otele girip, Miller oda kapısını açar açmaz onu vurmayı düşündü. Ama iki şey böyle yapmasını önlüyordu. Olduğu yerden gördüğü otelin gece bekçisi Bayer'in ayak seslerinden uyanmış, salonda dolaşıyordu. Otelde kalmayan birisinin sabaha karşı saat ikide otele girdiğini muhakkak farkedecek, polise vereceği ifadede onu iyice tarif edebilecekti. İkincisi Bayer'in durumuydu. Şişman adamın arabadan yardımla çıkarıldığını görmüştü. Miller'i öldürdükten sonra Bayer'i çabucak otelden çıkarmasına imkân yoktu. Bayer polisin eline geçtiği takdirde, kendi başı da Kurt Adam'la derde girerdi. Dış görünüşüne rağmen Bayer gerçek kişiliğiyle en çok arananlardan birisi, Odessa'da da önemli bir kişiydi.

Başka bir imkân, Mackensen'i odaya dışarıdan ateş etmeye teşvik etti. Otelin karşısında yarı inşa halinde bir yapı vardı. Yapının kaba inşaatı tamamlanmıştı. Beton bir merdiven birinci ve ikinci katlara çıkıyordu. Bekleyebilirdi. Miller'in bir yere gideceği yoktu. Bagajdaki av tüfeğini çıkarmak üzere arabasına döndü.

Felaket Bayer'i çok hazırlıksız yakaladı. İçkinin etkisiyle ağırlaşan hareketleri, zamanında bir tepki göstermesini tamamıyla önlemişti. Viski şişesini arar gibi yapan Miller, gardrobun kanadını açtı ve yedek kravatını çıkardı. Öbür kravatı boynundaydı. Onu da çıkardı.

On yıl önce asker arkadaşlarıyla birlikte ordu, eğitim kampı beden eğitimi salonunda öğrendikleri, düşmanı zararsız hale getirme usullerini hiç denemek fırsatını bulamamıştı. Ne kadar etkili olabileceğini de bilmiyordu. Kol

tuğa yayılmış, «Hey gidi günler, ne günlerdi onlar,» diye mırıldanan Bayer'in arkadan pembe bir dağ gibi görünen ensesine bütün gücü ile vurdu.

Miller'in el kenarı yumuşak ve tecrübesiz, Bayer'in ensesi de yağ tabakaları ile kaplanmış olduğu için, darbe şişman adamı bayıltmaya yetmedi. Ama Odessa'nın adamı beynindeki sersemlikten kurtuluncaya kadar iki kolu da bileklerinden sıkıca koltuğun tahta kol dayama yerlerine bağlanmıştı.

Bayer kendine gelmek için kafasını sallarken:

«Bu da ne...» diye boğuk boğuk homurdandı. Miller bu kez onun kravatını çıkararak sol ayak bileğini koltuğun ayağına bağladı. Sağ ayağı için de telefonun kordonunu kullandı.

Düğme gibi gözlerinde yavaş yavaş durumu kavrama belirtileri başgösterirken, Bayer yüzünü kaldırıp baykuş gibi Miller'e baktı. Kendi durumunda olanların hepsi gibi Bayer'in de, kendisini hiç rahat bırakmayan bir korkusu vardı.

«Beni buradan çıkaramazsın,» dedi. «Tel Aviv'e götüremeyeceksin beni. Hiçbir şey ispat edemezsin. Senin insanlarına elimi bile sürmedim ben...»

Yumru haline getirilmiş bir çift çorap ağzına sokulup, Miller'in vesveseli annesinin armağanı olan yün ve eşarp da ağzının üstünden bağlanınca, Bayer susmak zorunda kaldı. Bu güzel yün örgünün üstünden gözleri sıkıntı içinde dik dik bakıyordu.

Miller odadaki öbür sandalyeyi aldı, ters çevirerek ata biner gibi tutuklusunun yarım metre karşısına oturdu.

«Beni dinle yağlı böcek,» dedi. «Önce, ben Yahudi değilim. İkincisi, sen bir yere gidecek değilsin. Burada kalıp konuşacaksın. Burada. Anladın mı?»

Bayer, eşarbın üstünden ona baktı. Gözleri artık keyiften ışıldamıyordu. Çalılıktaki kızgın bir yaban domuzu gibi gözlerinin çevresi kızarmıştı.

«Senden istediğim ve bu gece sona ermeden öğreneceğim şey, Odessa için pasaportları hazırlayan adamın adı ve adresi,» dedi Miller.

Etrafına baktı. Yatakbaşı masasının üstündeki gece lambasını gördü. Prizi duydan çekerek lambayı yanına aldı.

«Bayer misin, nesin, şimdi çıkaracağım tıkacı ağzından. Konuşacaksın. Eğer bağırmaya kalkarsan bu lambayı kafana yersin. Kafan kırılır mı, kırılmaz mı hiç umurumda değil. Anladın mı?»

Miller yalan söylüyordu. Ne o güne kadar kimseyi öldürmüştü, ne de öldürmeye niyeti vardı.

Ağır ağır eşarbı çözerek çorap yumağını adamın ağzından çıkardı. Sağ elinde de, onun tepesine gelecek şekilde gece lambasını tutuyordu. Bayer, yılan ıslığı gibi bir sesle:

«Orospu çocuğu,» diye mırıldandı. «Sen bir casussun. Ama hiçbir şey öğrenemeyeceksin benden.»

Sözlerini ancak bitirmişti ki çorap yumağı yine dolgun yanaklarının arasına girdi. Eşarp eski yerine kondu.

«Öğrenemeyeceğim ha?» dedi Miller. «Görürüz. İşe parmaklarından başlayacağım. Bakalım hoşuna gidecek mi?»

Bayer'in sağ elinin yüzük parmağıyla küçük parmağını kavrayarak dikey bir hal alacak şekilde geriye doğru büktü. Bayer, koltuğu devirircesine bir hamle yaptı, Miller koltuğu düzeltti. Parmaklarını gevşetti. Tıkacı yeniden çıkardı.

«Bütün parmaklarını kırabilirim Bayer,» diye fısıldadı. «Ondan sonra gece lambasının ampulünü çıkaracağım, lambaya cereyan vereceğim ve maslahatını ampul yuvasına sokacağım.»

Bayer gözlerini yumdu ve yüzünden ter boşandı.

«Yok yok, elektrodları elleme» dedi. «Elektrodları elleme. Sokma oraya.»

Ağzı Bayer'in kulağının birkaç santim ötesinde olan Miller:

«Bunun nasıl bir şey olduğunu bilirsin, değil mi?» dedi.

Bayer gözlerini yumup hafifçe inledi. Bunun nasıl bir şey olduğunu bilirdi. Yirmi yıl önce Hava Filosu Komutanı 'Beyaz Tavşan' Yeo-Thomas'a Paris'teki Fresnes hapisanesinin bodrumlarında bu tür bir işlemi uygulayanlardan biri de kendisiydi. Bunun nasıl bir şey olduğunu çok iyi biliyordu, ama akımın verildiği tarafı değil.

«Konuş» dedi Miller ıslık gibi bir sesle. «Bu sahtekârın adını, adresini söyle.»

Bayer ağır ağır başını salladı:

«Söyleyemem,» diye fısıldadı. «Öldürürler beni.»

Miller tıkacı gene Bayer'in ağzına soktu. Adamın küçük parmağını tuttu. Gözlerini yumdu ve parmağı birden burdu. Parmak oynak yerinden kırıldı. Bayer oturduğu yerden hopladı ve tıkaca kustu. Miller, adamın boğulmasına meydan vermeden tıkacı ağzından çekip attı. Şişman adamın başı göğsüne düştü ve gecenin bir hayli pahalı yemeği, iki şişe şarap ve birçok bardak viskiyle karışık olarak göğsü boyunca kucağına indi.

«Konuş» dedi Miller. «Yoksa sıra öbür parmaklara gelecek.»

Bayer yutkundu. Gözlerini kapadı.

«Winzer,» dedi.

«Kim?»

«Winzer. Klaus Winzer. Pasaportları hazırlayan.»

«Profesyonel bir sahtekâr mı?»

«Matbaacı.»

«Nerede? Hangi şehirde?»

«Öldürürler beni.»

«Söylemezsen ben öldüreceğim seni. Hangi şehirde?»

«Osnabrück» diye fısıldadı Bayer.

Miller tıkacı yine yerine koydu ve düşündü. Klaus Winzer. Osnabrück'te matbaacı. İçinde Salomon Tauber'in anılarıyla çeşitli haritalar olan evrak çantasını açtı ve Almanya'nın bir karayolu haritasını çıkardı.

Nord Rhine/Westphalia'nın iyice kuzeyine düşen Osnabrück ekspres yolu Mannheim, Frankfurt, Dortmund ve Munster'den geçiyordu. Yol durumuna göre dört, beş saat sürebilirdi. O gün 21 Şubattı. Saat de sabahın üçüne geliyordu.

Yolun öbür yanındaki ya tamamlanmış yapının ikinci katında yerleştiği yerde Mac ünsen soğuktan titriyordu. Otelin birinci katındaki odada hâlâ ışık vardı. Bakışları, durmadan ışıklı pencere ile otelin kapısı arasında gidip geliyordu. Otelden Bayer çıkarsa, Miller'i yalnız kıstıracaktı. Miller çıkarsa, o zaman yolun daha ilerisinde yakalayacaktı onu. Ya da hava almak için birisi pencereyi açarsa. Yeniden titredi ve ağır Remington 300 tüfeğinin kabzasını daha sıkı kavradı. Çok daha bekleyebilirdi. Sabırlı bir adamdı Mackensen.

Miller sessizce eşyalarını topladı. Bayer'in daha en az altı saat yerinden kımıldayamaması lâzımdı. Sahtekârın sırrını açıkladığını şeflerine bildirerek onları uyarmaktan korkabilirdi ama böyle olacağına da bel bağlanamazdı ki.

Bir beş dakika da Bayer'in bağlarını ve tıkacını sağlamlaştırmakla geçirdi. Sonra, şişman adamın dikkati çekmek üzere koltuğu gürültü ile devirmesini önlemek için koltuğu bir yanına devirdi. Telefonun kordonunu zaten koparmıştı. Odayı son bir kez gözden geçirdikten sonra dışarı çıkarak kapıyı kilitledi.

Merdiven başına geldiği zaman durdu. Otelin gece bekçisi onların iki kişi olarak yukarı çıktıklarını görmüş olabilirdi. Bunlardan yalnız biri iner, hesabı öder ve çıkıp giderse kuşkulanmaz mıydı adam? Miller geri çekildi ve otelin arka tarafına yürüdü. Koridorun sonunda yangın merdivenine açılan bir pencere vardı. Miller pencere kenarına tutunarak yangın merdivenine geçti. Birkaç saniye sonra da yapının ardındaki garaj avlusuna indi. Avludaki bir kapı, otelin ardında dar bir sokağa çıkıyordu.

İki dakika sonra, Bayer'in evi civarına bırakmış olduğu Jaguar'a doğru hızlı hızlı yürüyordu. Hem içkinin, hem de geceki olayların etkisiyle kendisini çok bitkin hissediyordu. Çok uykusu vardı. Ama tehlike çanları çalmadan Winzer'e ulaşması gerekiyordu.

Jaguar'a girdiği zaman hemen hemen saat dörttü. Bir yarım saat de Heilbronn ve Mannheim'e gitmek için kuzeye uzanan ekspres yola ulaşmak için geçti.

Sarhoşluğu geçmiş olan Bayer, Miller odadan çıkar çıkmaz kurtulmak için çırpınmaya başladı. Dişlerini kullanabilmek için başını mümkün olduğu kadar eğmeğe çalıştı. Ağzında tıkaç ve eşarp varken kollarını bileklerinden koltuğun kol dayama yerlerine bağlayan kravatların düğümlerini açmak çok güç olduğu gibi, şişmanlığı başını daha fazla eğmesini önlüyor, ağzındaki tıkaç da dişlerini hareket ettirmesine engel oluyordu. Her birkaç dakikada bir duruyor ve burnundan derin derin soluyordu. Ayaklarını kuvvetle çekerek ayak bileklerindeki bağları koparmaya çalıştı, ama başarı sağlayamadı. Sonunda, kırık ve şiş küçük parmağının acısına rağmen el bileklerini kurtarmaya karar verdi. Bu da bir fayda sağlayamayınca, yerdeki gece lam-

bası gözüne ilişti. Ampul hâlâ üstündeydi. Kırık bir ampulün cam kırıntıları bir kravatı kesmeye yeterdi. Yan yatmış kotluğu yerde sürümek ve ampulü kırmak tam bir saatını aldı.

Kolay gibi görünür ama, kırık bir ampul camıyla bilek bağlarını kesmek az iş değildir. Kumaşın bir kenarını ayırmak saatlar ister. Bayer'in ter içindeki bilekleri kravatların kumaşını ıslatıyor ve şiş bileklerini daha sıkı kavramasına yol açıyordu. Sol bileğindeki bağın, camın sürtünmesiyle aşındığı yerde ilk kopmalar meydana geldiği zaman saat yedi olmuş ve şehrin damlarında günün ilk ışıkları belirmeye başlamıştı. Sol kol tamamıyla kurtulduğu zaman ise saat neredeyse sekize geliyordu.

O sırada Miller'in Jaguar'ı Osnabrück'e son yüz mili aşmak üzere Köln Meydanı'ndan şehrin doğusuna doğru yol alıyordu. Yağmur da yağmaya başlamıştı. Kaygan ekspres yol boyunca perdeler halinde sulu sepken bir yağıştı bu. Cam silicilerin uyutucu etkisi ile Miller'in gözleri kapanır gibi oluyordu.

Genç adam ekspres yoldan fırlayıp iki yandaki çamurlu tarlalara yuvarlanmaktansa daha ağır yol almayı yeğleyerek, arabanın hızını saatta 80 mile düşürdü.

Sol eli serbest kalan Bayer, birkaç dakika içinde ağzındaki tıkaç ve öbür bağlardan da kurtuldu. Sonra dakikalarca uzun uzun soludu. Ter, korku, kusmuk ve viski karışımı olan odanın kokusu dayanılır gibi değildi.

Bayer'in ilk aklına gelen kapı oldu. Ama kapı kilitliydi. Bağların sıkılığından uyuşmuş olan ayaklarının üstünde hantalca hareket ederek, kapıdan sonra telefonu denedi. Sonra pencereye yöneldi. Koparır gibi perdeleri çekti ve pencere kanatlarını içeri doğru açtı.

Yolun öbür yanındaki pusu yerinde soğuktan uyuşmuş bir halde olan Mackensen, Miller'in odasındaki perdelerin açıldığını farkedince Remington'u hemen nişan alma durumuna getirmiş, perdelerin karışıklığı ardındaki adamın pencere kanatlarını içeri doğru açmasını bekledikten sonra yüzünün ortasına ateş etmişti.

Mermi Bayer'in gırtlağına saplandı. Adam daha yere düşmeden ölmüştü. Tüfeğin patlaması bir an için bir otomobilin egzoz gürültüsüyle karıştırılabilirdi. Ama sadece bir dakika için. Sabahın o saatında bile, hatta bir dakika

«Bayer misin, nesin, şimdi çıkaracağım tıkacı ağzından. Konuşacaksın. Eğer bağırmaya kalkarsan bu lambayı kafana yersin. Kafan kırılır mı, kırılmaz mı hiç umurumda değil. Anladın mı?»

Miller yalan söylüyordu. Ne o güne kadar kimseyi öldürmüştü, ne de öldürmeye niyeti vardı.

Ağır ağır eşarbı çözerek çorap yumağını adamın ağzından çıkardı. Sağ elinde de, onun tepesine gelecek şekilde gece lambasını tutuyordu. Bayer, yılan ıslığı gibi bir sesle:

«Orospu çocuğu,» diye mırıldandı. «Sen bir casussun. Ama hiçbir şey öğrenemeyeceksin benden.»

Sözlerini ancak bitirmişti ki çorap yumağı yine dolgun yanaklarının arasına girdi. Eşarp eski yerine kondu.

«Öğrenemeyeceğim ha?» dedi Miller. «Görürüz. İşe parmaklarından başlayacağım. Bakalım hoşuna gidecek mi?»

Bayer'in sağ elinin yüzük parmağıyla küçük parmağını kavrayarak dikey bir hal alacak şekilde geriye doğru büktü. Bayer, koltuğu devirircesine bir hamle yaptı, Miller koltuğu düzeltti. Parmaklarını gevşetti. Tıkacı yeniden çıkardı.

«Bütün parmaklarını kırabilirim Bayer,» diye fısıldadı. «Ondan sonra gece lambasının ampulünü çıkaracağım, lambaya cereyan vereceğim ve maslahatını ampul yuvasına sokacağım.»

Bayer gözlerini yumdu ve yüzünden ter boşandı.

«Yok yok, elektrodları elleme» dedi. «Elektrodları elleme. Sokma oraya.»

Ağzı Bayer'in kulağının birkaç santim ötesinde olan Miller:

«Bunun nasıl bir şey olduğunu bilirsin, değil mi?» dedi.

Bayer gözlerini yumup hafifçe inledi. Bunun nasıl bir şey olduğunu bilirdi. Yirmi yıl önce Hava Filosu Komutanı 'Beyaz Tavşan' Yeo-Thomas'a Paris'teki Fresnes hapisanesinin bodrumlarında bu tür bir işlemi uygulayanlardan biri de kendisiydi. Bunun nasıl bir şey olduğunu çok iyi biliyordu, ama akımın verildiği tarafı değil.

«Konuş» dedi Miller ıslık gibi bir sesle. «Bu sahtekârın adını, adresini söyle.»

bası gözüne ilişti. Ampul hâlâ üstündeydi. Kırık bir ampulün cam kırıntıları bir kravatı kesmeye yeterdi. Yan yatmış kotluğu yerde sürümek ve ampulü kırmak tam bir saatını aldı.

Kolay gibi görünür ama, kırık bir ampul camıyla bilek bağlarını kesmek az iş değildir. Kumaşın bir kenarını ayırmak saatlar ister. Bayer'in ter içindeki bilekleri kravatların kumaşını ıslatıyor ve şiş bileklerini daha sıkı kavramasına yol açıyordu. Sol bileğindeki bağın, camın sürtünmesiyle aşındığı yerde ilk kopmalar meydana geldiği zaman saat yedi olmuş ve şehrin damlarında günün ilk ışıkları belirmeye başlamıştı. Sol kol tamamıyla kurtulduğu zaman ise saat neredeyse sekize geliyordu.

O sırada Miller'in Jaguar'ı Osnabrück'e son yüz mili aşmak üzere Köln Meydanı'ndan şehrin doğusuna doğru yol alıyordu. Yağmur da yağmaya başlamıştı. Kaygan ekspres yol boyunca perdeler halinde sulu sepken bir yağıştı bu. Cam silicilerin uyutucu etkisi ile Miller'in gözleri kapanır gibi oluyordu.

Genç adam ekspres yoldan fırlayıp iki yandaki çamurlu tarlalara yuvarlanmaktansa daha ağır yol almayı yeğleyerek, arabanın hızını saatta 80 mile düşürdü.

Sol eli serbest kalan Bayer, birkaç dakika içinde ağzındaki tıkaç ve öbür bağlardan da kurtuldu. Sonra dakikalarca uzun uzun soludu. Ter, korku, kusmuk ve viski karışımı olan odanın kokusu dayanılır gibi değildi.

Bayer'in ilk aklına gelen kapı oldu. Ama kapı kilitliydi. Bağların sıkılığından uyuşmuş olan ayaklarının üstünde hantalca hareket ederek, kapıdan sonra telefonu denedi. Sonra pencereye yöneldi. Koparır gibi perdeleri çekti ve pencere kanatlarını içeri doğru açtı.

Yolun öbür yanındaki pusu yerinde soğuktan uyuşmuş bir halde olan Mackensen, Miller'in odasındaki perdelerin açıldığını farkedince Remington'u hemen nişan alma durumuna getirmiş, perdelerin karışıklığı ardındaki adamın pencere kanatlarını içeri doğru açmasını bekledikten sonra yüzünün ortasına ateş etmişti.

Mermi Bayer'in gırtlağına saplandı. Adam daha yere düşmeden ölmüştü. Tüfeğin patlaması bir an için bir otomobilin egzoz gürültüsüyle karıştırılabilirdi. Ama sadece bir dakika için. Sabahın o saatında bile, hatta bir dakika

dolmadan birilerinin bu gürültünün nedenini arayacaklarını biliyordu Mackensen. Bu bakımdan fırladı, beton merdivenleri koşarak indi. İki harç karıştırma makinesiyle bir çakıl yığınına çarpmaktan güç kurtularak yapının arka avlusundan geçip dışarı çıktı. Ateş etmesinden sonra bir dakika içinde arabasının yanına ulaşmış, tüfeği bagaja koymuş ve yola düzülmüştü.

Ama daha kontak anahtarını çevirirken her şeyin yerli yerince yapılmadığını biliyordu. Yanlış bir harekette bulunduğunun kuşkusu içindeydi. Kurt Adam'ın öldürülmesini istediği adam uzun boylu ve zayıftı. Pencerede gördüğü karaltı ise, şöyle böyle hatırladığına göre kısa boylu ve şişman biriydi. Bu adamın, gece onların peşine düştüğü zaman gördüğü Bayer olması gerekti.

Bu da pek önemli bir şey değildi. Bayer'in düşüp öldüğünü gören Miller de, bütün gücünü bacaklarına vererek çareyi kaçmakta bulmuş olmalıydı. Gideceği yer de elbette Jaguar'ı parketmiş olduğu yerdi. Mackensen, Jaguar'ı son kez gördüğü yere yöneldi. Ancak, bir Opel ile bir Benz kamyonunun arkasında park edilmiş olarak gördüğü Jaguar'ın yerini boş bulduğu zaman kötü kötü düşünmeye başladı.

Eğer Mackensen çabuk paniğe kapılan bir kimse olsaydı, zaten Odessa'nın başcellatlığına getirilmezdi. Daha önce de birçok kötü durumlarla karşılaşmıştı. Miller'in o sırada yüzlerce mil uzakta olabileceği sonucuna varıncaya kadar dakikalarca arabasının direksiyonu başında oturup düşündü.

Eğer Miller, Bayer sağken oradan ayrılmışsa bu yandan hiçbir şey öğrenememiş; ya da bir şeyler öğrenmiş olduğu anlamına gelirdi. Bir şey öğrenememişse önemsizdi. Onu daha sonra ele geçirirdi. Acelesi yoktu. Bir şey öğrenmişse, bunu ancak, Miller'in ne gibi bir bilgi peşinde olduğunu ve ona Bayer'in nasıl bir bilgi verebileceğini bilen tek kişi olarak Kurt Adam açıklayabilirdi. Bu bakımdan, Kurt Adam'ın hırsından korkmasına rağmen, ona telefon etmeye karar verdi.

Genel bir telefon kulübesi buluncaya kadar yirmi dakika geçti. Şehirlerarası konuşmalar için daima yanında bol sayıda bir markalık maden paralar bulundururdu.

Nürnberg'de telefonu açıp da haberi öğrenen Kurt

Adam müthiş bir hırsa kapılarak, hattın öbür ucundaki adama ağız dolusu küfür yağdırdı. Sükünet bulması için epey zaman geçti:

«Onu bulman gerek sersem, hem de çabuk. Kimbilir nereye gitti.»

Mackensen, Bayer'in ölmeden önce ona ne gibi bir bilgi vermiş olabileceğini öğrenmek istediğini söyledi.

Hattın öbür ucundaki Kurt Adam bir süre düşündü. Sonra:

«Elbette,» dedi. «Sahtekârı. Sahtekârın adını öğrendi.»

«Ne sahtekârı Şef?» diye sordu Mackensen.

Kurt Adam kendini topladı.

«Ben adamı bulur, uyarırım,» dedi. «Miller ona gitti.»

Mackensen'e bir adres yazdırarak ekledi:

«Artık uçar mısın, nasıl gidersin bilmiyorum, öyle git Osnabrück'e. Miller'i ya bu adreste ya da şehirde bir yerde bulacaksın. Eğer bu adreste değilse şehirde Jaguar'ını ara. Bulduktan sonra da ayrılma başından. Miller'in dönüp dolaşıp geleceği tek yer bu Jaguar'dır.»

Telefonu kapatıp yeniden açtı ve istihbaratı istedi. Sorduğu numarayı öğrendikten sonra da Osnabrück'te bir numara çevirdi.

Mackensen, elinde telefon kalakalmıştı Stuttgart'ta. Omuzlarını silkerek arabasına döndü. Önünde kendisini bekleyen uzun, yorucu bir otomobil yolculuğu vardı. O sırada Osnabrück'e yirmi mil mesafede olan Miller kadar yorgundu. İkisi de yirmi dört saattan beri uyumamışlardı. Üstelik Mackensen bir önceki gün yediği öğle yemeğinden sonra ağzına bir lokma koymamıştı.

Gece nöbetinin iliklerine kadar işlediği soğuğu içinde dumanı tüten sıcak bir kahveyle bir Steinhager sayıklayarak Mercedes'ine bindi ve Westphalia yolu üzerinden kuzeye yöneldi.

ON DÖRT

KLAUS WINZER'de, vaktiyle onun SS'de olabileceğini belirten hiçbir nitelik yoktu. Önce, SS'e girmek için gerekli 1.80 boyun çok altındaydı. İkincisi, uzağı görmezdi. Kırk yaşında olmasına rağmen şişman ve soluk renkliydi. Saçları kabarık ve sarı, davranışları son derece çekingendi.

SS üniformasını giymiş herhangi bir kimseyle kıyaslanamayacak kadar garip bir yaşantısı olmuştu Winzer'in. 1924'te doğmuştu. Wiesbaden'de domuz kasaplığı yapan babası Johann Winzer, 1920'lerin başından beri Adolf Hitler'in ve Nazi Partisi'nin sadık bir taraftarı, enine-boyuna, gürültücü bir adamdı. Klaus onun komünistler ve sosyalistlerle yapılan sokak kavgalarından eve dönüşlerini çok iyi hatırlardı.

Klaus annesine benzerdi ve babasının tiksintiyle baktığı ufak-tefek, zayıf, sessiz ve miyop bir çocuk olarak büyüdü. Şiddetten, spordan ve Hitler Gençliğinden nefret ediyordu. Başarılı olduğu tek konu, küçük yaşından beri büyük bir sevgiyle bağlandığı yazı sanatı ve yazı süslemeleriydi. Ondan tiksinen babası bütün bu işleri de kızlara göre bulurdu.

Nazilerin iktidara gelmesiyle domuz kasabının da yüzü güldü. Partiye yaptığı geçmiş hizmetlerine karşılık, mahallî SS kuruluşlarının et müteahhitliği ona verildi. SS gençlik örgütlerinin çalımlı yürüyüşlerini hayranlıkla seyreder, bir gün oğlunu da Schutz Staffel'in kara ve gümüş simgelerini takmış olarak görmeyi umar dururdu.

Klaus ise bu konuya hiç ilgi duymaz, zamanını güzel yazı çalışmalarına, renkli mürekkeplerle denemeler yaptığı yazı süslemelerine verirdi.

Savaş patlak verdi ve 1942 ilkyazında Klaus, askere alınış yaşı olan on sekizine girdi. Domuz budu gibi yum-

ruklu, kavgacı, Yahudi düşmanı babasının tam tersine Klaus ufak-tefek, solgun ve ürkekti. Yapılan sağlık kontrolünde yazıcılık için bile yeterli görülmeyerek askerlik şubesinden eve gönderildi. Bu durum baba için büyük bir darbe oldu.

Johann Winzer trene atladığı gibi, oğlunun Reich'ın herhangi bir iş dalına alınması için kendisine faydalı olur umuduyla, şimdi SS'de iyi bir görevi bulunan, eski sokak dövüşleri arkadaşlarından birini görmeye gitti. Pek fazla olmamakla birlikte, adam elinden geleni yaptı ve genç Klaus'un başarı sağladığı bir konu olup olmadığını sordu. Baba utanarak, oğlunun yazı süslemekte çok başarılı olduğunu söyledi.

Adam ne mümkünse yapacağına söz vererek, elinde bir örnek bulunması için, Klaus'un SS Binbaşısı Franz Suhren adına süslü bir yazı hazırlamasını söyledi.

Genç Klaus istenileni yaptı ve bir hafta sonra Berlin'de yapılan bir törende bu yazı arkadaşları tarafından Suhren'e sunuldu. O sıralarda Sachsenhausen toplama kampı komutanı olan Suhren, daha dile düşmüş bir yer olan Ravensbrück komutanlığına atanmıştı (Suhren 1945'te Fransızlar tarafından öldürüldü.)

Berlin'deki RSHA karargahlarında yapılan bu atanma töreninde, nefis bir şekilde hazırlanmış olan yazıyı, başta SS Teğmeni Alfred Naujocks olmak üzere herkes çok beğendi. Naujocks, Ağustos 1939'da Almanya-Polonya sınırındaki Gleiwitz istasyonuna sahte saldırıyı düzenleyen ve Polonya'nın Almanya'ya saldırdığının bir 'delili' olarak Polonya'yı istilasının nedenini hazırlayan adamdı.

Naujocks bu yazıyı kimin hazırladığını sordu; öğrenince de genç Klaus Winzer'in Berlin'e getirilmesini istedi.

Klaus Winzer ne olduğunu anlayamadan ve resmî bir eğitime tabi tutulmadan, sadece sadakat yemini ve gizlilik yemini ettirilerek SS'e alındı. Çok gizli bir Reich projesinde çalıştırılacağı söylendi. Keyfinden deliye dönen Wiesbaden kasabı artık göklere uçuyordu.

Sözü edilen proje, o sıralarda RSHA, Amt Altı F Şubesinin yönetimi altında olarak Berlin'in Dellbruck Caddesi'ndeki bir atelyede hazırlanıyordu. Aslında çok basit bir işti bu. SS yüz binlerce sahte beş İngiliz liralık ve yüz do-

larlık kağıt para basmaya çalışıyordu. Sahte paraların kağıtları, Berlin dışındaki Spechthausen'de, Reich para kağıdı fabrikasında yapılıyordu. Dellbruck Caddesi'ndeki atelyenin görevi, İngiliz ve Amerikan kağıt paraları için kağıdın hamuru içinde görülen damga nişanı hazırlamaktı. Klaus'u buraya kağıt ve mürekkepler konusundaki bilgisi yüzünden istemişlerdi.

Amaç, İngiltere ve Amerika'ya sahte kağıt para sürerek, her iki memleketin ekonomisini yıkmaktı. 1943'ün başlarında beş İngiliz liralıkların damga nişanı hazırlanınca, baskı kalıplarının yapılması işlemi, SS'in yönetimi altında Yahudi ve Yahudi olmayan yazı uzmanları ile grafik sanatçılarının çalıştıkları Sachsenhausen toplama kampındaki 19. Blok'a taşındı. SS, tutsaklarına güvenmediği için, Winzer'in görevi, belirli bir yanlışlığı önlemek üzere kalite kontrolü yapmaktı.

Tutuklular, meslekleri konusunda bildikleri her şeyi iki yıl içinde Klaus Winzer'e öğrettiler. Bu durum, Winzer'in çok üstün bir sahtekar olması için yetti. 19. Blok'taki proje, 1944'ün sonlarına doğru. SS subayları için Almanya'nın çöküşünden sonra kullanılmak üzere sahte kimlik kartları düzenlemekte de işe yaradı.

1945 ilkyazının başlarında, o sırada Almanya'yı saımış olan korkunç haraplığa kıyasla mutlu bir ömür sürmekte olan özel küçük dünyanın da sonu geldi.

SS Yüzbaşısı Berhard Krueger adında birisinin emrinde olan örgütün Sachsenhause'den ayrılarak Avusturya dağlarına çekilmesi ve yaptıkları faydalı işi orada sürdürmesi emredildi. Motorlu araçlarla güneye indiler ve kalpazanlık yuvasını Yukarı Avusturya'daki boşaltılmış Redl-Zipf bira fabrikasında yeniden kurdular. Savaş sona ermeden birkaç gün önce kırık kalpli Klaus Winzer bir gölün kenarında gözyaşları içinde, milyonlarca İngiliz lirası ve milyonlarca dolarlık canım kalp paranın göle atılmasını seyrediyordu.

Wiesbaden'e, evine döndü. Kendisi SS'de iken bir gün yemeksiz kalmamış olduğu için, sivil Alman halkının 1945 yazında açlıktan ölecek durumda olduğunu görünce çok şaşırdı. Wiesbaden şimdi Amerikan işgali altındaydı ve Amerikalılar bol yiyecek bulurken Almanlar ekmek kabuğu kemiriyorlardı. Bu sıralarda tam bir Nazi-düşmanı ke-

silmiş olan babasının ayakları yere değmişti. Bir zamanlar jambondan geçilmeyen dükkânın sıra sıra parlak çengellerinden şimdi sadece bir kangal sucuk sarkıyordu.

Klaus'un annesi ona, bütün yiyeceklerin Amerikalılar tarafından verilen karnelerle alındığını söyledi. Klaus karnelere baktı. Bunlar çok adi kağıtlara ve orada basılmıştı. Bir avuç karne alarak birkaç gün odasına kapandı. Dışarı çıktığı zaman, şaşkına dönen annesine, kendilerine bir yığın, altı ay yetecek kadar Amerikan karnesi verdi.

«Ama bunlar sahte,» diye soludu annesi.

Klaus annesine sabırla, o zamana kadar gerçekten inandığı bir şeyi açıkladı. Bu karneler sahte değildi, sadece başka bir makinede basılmıştı. Babası da Klaus'un tarafını tuttu:

«Yani oğlumuzun hazırladığı karneler Amerikalıların karnelerinden kötü mü demek istiyorsun, budala karı» dedi.

Bu neden tartışılamazdı. Hele o gece dört türlü yemeğin başına oturdukları zaman, daha da tartışılmaz duruma geldi.

Klaus Winzer bir ay sonra Wiesbaden'in kendinden emin, gösterişli karaborsa kıralı Otto Klops ile buluştu ve beraber çalışmaya başladılar. Winzer sayısız miktarda yiyecek karnesi, benzin kuponu, bölgesel sınır pasoları, şoför ehliyetleri, Amerikan askerî pasoları, PX kartları hazırlıyor; Klops da bunları yiyecek, benzin, kamyon lastiği, naylon çorap, sabun, kozmetik, giyim eşyası almak için kullanıyor; ganimetin bir kısmını rahat bir hayat yaşamak için kendilerine alakoyuyorlar, geri kalanını da karaborsa fiyatıyla satıyorlardı. Otuz ay içinde, 1948 yazına doğru Klaus Winzer varlıklı bir adam olmuştu. Bankada beş milyon marklık bir hesabı vardı.

Dehşete düşen annesine basit felsefesini şöyle açıklıyordu:

«Bir belgenin gerçek, ya da sahteliğine değil, geçerli olup olmadığına bakılır. Eğer paso, bir kontrolü geçmek için gerekliyse ve kontrolün geçilmesini sağlıyorsa, iyi bir belgedir.»

Ekim 1948'de Klaus Winzer'e ikinci kötü oyunu oynadılar. Yetkililer Reichmark yerine yeni Deutschmarkı getirmek suretiyle parada bir reform yaptılar. Ama bire bir

vermek yerine Reichmarkı tamamıyla iptal ederek herkese 1000 yeni mark verdiler. Klaus mahvoldu. Bir kez daha serveti beş para etmeyen bir yığın kağıttan ibaret kaldı.

Açık pazara mal gelmeye başlaması üzerine karaborsacılara ihtiyacı kalmayan halk Klops'a sırt çevirdi. Winzer de ortalardan kaybolmak zorunda kaldı. Kendi hazırlamış olduğu bölgesel sınır pasolarından birini alarak Hanover'deki İngiliz İşgal Bölgesi karargahına başvurdu ve İngiliz askerî hükümetinin pasaport dairesinde bir iş istedi.

Wiesbaden'deki Amerikan yetkililerinden alınmış ve Amerikan Hava Kuvvetleri'nden bir albayın imzasını taşıyan tavsiye mektubu çok güzeldi. Başka türlü de olamazdı, çünkü Klaus kendisi yazmıştı. İş konusunda onunla konuşan İngiliz Binbaşı çayını bitirince:

«Umarım ki halkın taşıyacağı vesikaların doğru dürüst hazırlanmış olmasındaki önemi kavrıyorsunuzdur,» dedi.

Winzer büyük bir içtenlikle aynı düşüncede olduğunu söyledi. İki ay sonra da baht yine gülmeye başladı. Bir birahanede oturmuş birasını yudumluyordu ki, bir adam onunla konuşmaya başladı. Adı Herbert Molders idi. Savaş cinayetlerinden ötürü İngilizler tarafından arandığını ve Almanya'dan çıkmak istediğini itiraf etti. Ama Almanlar'a pasaportu yalnız İngilizler veriyordu. Molders'in de onlardan pasaport istemeye hiç cesareti yoktu. Winzer bir şeyler yapmanın mümkün olduğunu ama pahalıya patlayacağını mırıldandı.

Molders hemen cebinden gerçek bir elmas gerdanlık çıkardı. Zamanında, bir toplama kampında olduğunu ve bir Yahudi tutuklunun, serbest bırakılması karşılığında bu gerdanlığı verdiğini söyledi. Molders gerdanlığı almış, Yahudinin de ilk partide gaz odasına gönderilmesini sağlamıştı. Ama yasak olmasına rağmen ganimeti de kendisine alakoymuştu.

Winzer bir hafta sonra, her şeyi tamam olarak pasaportu hazırlamıştı. Sahte bir pasaport da değildi bu. Gerek kalmamıştı sahtesini yapmaya çünkü.

Pasaport dairesindeki sistem basitti. Başvuranlar bütün belgeleriyle Birinci Kısım'a geliyorlar ve bir istek fişi dolduruyorlardı. Bu iş bittikten sonra, incelenmek üzere belgelerini bırakarak gidiyorlardı. İkinci Kısım, muhtemel bir sahtekarlığa karşı doğum vesikalarını, kimlik kartlarını,

şoför ehliyetlerini inceliyor; aranan savaş canileri listesini kontrol ediyor; her şey tamamsa, kısım şefinin onayı alındıktan sonra belgeler Üçüncü Kısım'a gönderiliyordu. İkinci Kısım'ın onayını gören Üçüncü Kısım, pasaportların saklandığı kasadan boş bir pasaport alıyor, dolduruyor, isteği yapanın fotoğrafını yapıştırıyor ve bir hafta sonra yeniden kendilerine başvuran kimseye veriyordu.

Winzer Üçüncü Kısım'a atanmasını yaptırdı. Ondan sonra yeni bir adla Molders için bir istek fişi doldurdu. İkinci Kısım şefinin ağzından bir 'Onaylanmıştır' yazısı yazdı ve Kısım şefinin imzasını attı. İkinci Kısım'a gidip on dokuz istek fişiyle onay kağıdını topladı. Molders'in istek fişiyle onay kağıdını da bunların arasına katarak kağıt tomarını Binbaşı Johnstone'a götürdü. İstek fişlerini sayan Johnstone, kasadan yirmi tane boş pasaport çıkararak Winzer'e verdi. Winzer bunları doldurdu resmi damgayla damgaladı ve on dokuz tanesini bekleyen on dokuz mutlu kişiye verdi. Yirminci pasaportu da cebine attı. Dosya dolabına, yirmi pasaportun karşılığı olarak yirmi başvurma istek fişi girdi.

Winzer o akşam Molders'e yeni pasaportunu verdi ve elmas gerdanlığı aldı. Yeni dümenini bulmuştu.

Mayıs 1949'da Batı Almanya kuruldu ve pasaport dairesi, başkenti Hanover olan Aşağı Saksonya Eyalet hükümetine devredildi. Ama Winzer işini sürdürdü. Artık yeni müşterileri yoktu. İhtiyaç da duymuyordu. Her hafta bir fotoğrafçıdan herhangi bir kimseye ait bir vesikalık fotoğraf satın alıyor, dikkatle bir istek fişi dolduruyor, fotoğrafı fişe iliştiriyor, İkinci Kısım'ın şimdi bir Alman olan şefinin taklit ettiği imzasıyla bir onaylanmıştır yazısı yazıyor, bir tomar istek fişi ve onay kağıdıyla Üçüncü Kısım şefini görmeye gidiyor, istek fişi sayısı kadar boş pasaport alıyordu. Bu pasaportlardan bir tanesi dışında geri kalanları sahiplerine veriliyordu. O bir tane de Winzer'in cebine gidiyordu. Şimdi yalnız resmî bir damgaya ihtiyacı vardı. Çalmak şüpheyi çekebilirdi. Damgayı sadece bir gece için aldı. Ertesi sabah, Aşağı Saksonya Eyalet Hükümeti Pasaport Dairesi damgasının bir eşi de kendisi için hazırdı.

Winzer altmış hafta içinde altmış boş pasaport sahibi oldu. Dikkatli, titiz çalışmasından ötürü üstlerinin övgü dolu teşekkür sözleri karşısında kulaklarına kadar kızararak

işinden ve Hanover'den ayrıldı. Elmas gerdanlığı Antwerp'te sattı, altın ve doların herşeyi piyasa fiyatından daha ucuza alabileceği bir devirde Osnabrück'te küçük, güzel bir matbaa açtı.

Eğer Molders çenesini tutabilseydi, Odessa ile hiçbir ilgisi olmayacaktı. Molders Madrid'e gidip arkadaşları arasına girince, isteyen herkese sahte isimle gerçek Batı Almanya pasaportu sağlayabilecek bir tanıdığı olduğundan büyük gurur duyarak söz etmeye başlamıştı.

1950 sonlarında Osnabrück'te matbaacılığa başlamış olan Winzer'i bir 'yoldaş' görmeye geldi. Winzer için, kabul etmekten başka çare yoktu. Ondan sonra da, Odessa'dan her başı sıkışan için Winzer yeni bir pasaport sağladı.

Sistem çok güven verici idi. Winzer'e gerekli olan tek şey adamın bir fotoğrafıyla yaşıydı. Hanover'deki arşivde duran istek fişlerine yazılı şeylerin birer kopyasını yanına almıştı. Gerektiği zaman boş bir pasaportu alıyor, 1949 yılına ait isteklerden herhangi bir tanesini kendisindeki kopyasına bakarak kişisel ayrıntıları dolduruyordu. İsim, genel isimlerden biri; doğum yeri o sırada incelenmesine imkan olmayan Demirperde gerisinde kalmış herhangi bir yer oluyor; doğum tarihi, pasaportu isteyenin gerçek yaşına uygun olarak yazılıyor, sonra da Aşağı Saksonya mühürüyle mühürleniyordu. Pasaportu alan, kendi el yazısıyla yeni adının imzasını atıyordu.

Pasaportu yenileme işlemi de kolaydı. Aranan SS adamı, aradan beş yıl geçtikten sonra Aşağı Saksonya dışında herhangi bir eyaletin başkentine başvurup pasaportunun yenilenmesini isteyebiliyordu. Bavyera'daki memur sözgelimi Hanover'den durumu inceliyordu: «1950 yılında Walter Schumann adına şu şu numaralı bir pasaport çıkardınız mı? Doğum yeri şu, doğum tarihi de şu.» Hanover'deki memur dosyalardaki kayıtları inceliyor ve cevap veriyordu: «Evet.» Hanover'deki meslektaşının cevabından orijinal pasaportun gerçekliğine kanaat getirmiş olan Bavyera'daki memur, Bavyera damgasıyla yeni bir pasaport hazırlıyordu.

Münih'te sunulan pasaporttaki yüzle Hanover'deki istek fişine iliştirilmiş yüz kıyaslanmadıkça mesele yoktu. Bu fotoğraflar da hiçbir zaman kıyaslanmıyordu. Memurlar yüzlere değil, formların doğru doldurulmuş olmasına,

doğru onaylanıp onaylanmadığına ve pasaport numaralarına bakıyorlardı.

Yalnız, 1955'ten sonra, orijinal Hanover pasaportlarının veriliş süresi beş yılı geçtiği zaman, ellerinde Winzer pasaportu olanların, bunları muhakkak yenilemeleri gerekiyordu. Pasaport bir kez alındıktan sonra, aranan SS adamı yeni bir şoför ehliyeti, sosyal sigorta kartı, kredi kartı alabiliyor, banka hesabı açabiliyor; kısaca eksiksiz bir yeni kimlik elde edebiliyordu.

Winzer 1964 ilkyazına kadar altmış tanelik orijinal stokundan kırk iki pasaport vermişti.

Hilekar küçük adam bu arada bir tedbir almayı da unutmamıştı. Odessa pekala bir gün onun hizmetlerinden de, ondan da kopmak isteyebilirdi. Bu bakımdan bir sicil tutuyordu. Yeni bir isimle sahte bir pasaport çıkarmakta gerekli olmadığı için, müşterinin gerçek adlarını bilmiyordu. Bu husus önemli değildi. Winzer kendisine gönderilen her fotoğrafın bir kopyasını çıkarıyor, orijinali, geri göndereceği pasaporta yapıştırıyor, kopyayı saklıyordu. Bu fotoğraflar bir kartona yapıştırılmıştı. Fotoğrafın yanında pasaport sahibinin yeni adı ve adresi (Alman pasaportlarına adres de yazılır), yeni pasaport numarası yazılıydı.

Bu kartonlar bir dosyada idi. Dosya da onun hayat sigortası anlamını taşıyordu. Evinde sakladığı bu dosyanın bir eşi de Zürih şehrinde bir avukattaydı. Odessa tarafından bir tehditle karşılaşırsa, onlara bu dosyadan söz edecek ve kendisine bir şey yaptıkları zaman, avukatın, kendisindeki dosyayı Alman yetkili makamlarına vereceğini söyleyecekti.

Ellerine bu fotoğraflar geçecek olan Batı Almanlar, bunları kendilerindeki, aranan Nazilerin 'Sabıkalı Fotoğrafları'yla karşılaştıracaktı. On altı eyalet merkezi ile yapılacak kontrol sonucu yalnız pasaport numarası bile pasaport sahibinin gerçek kimliğini ortaya çıkarmaya yetecekti. Her şey bir hafta içinde hallolurdu.

O cuma sabahı saat sekiz buçukta Winzer bir yandan kızarmış ekmekle reçel yiyor ve kahvesini içiyor, bir yandan da Osnabrück Zeitung'un birinci sayfasına göz gezdiriyordu ki telefon çaldı.

«Seninle aramızda hiçbir anlaşmazlık yok,» dedi Kurt Adam. «Hep bu Allahın belası muhabir. Seni görmeye ge-

leceğini sanıyoruz. Telaşa kapılmana sebep yok. Bir adamımız onun peşinde. Her şeyin düzelmesi bir günlük bir mesele. Ama on dakika içinde oradan ayrılman gerek. Senden yapmanı istediğim şey şu...»

Telaşlı bir Klaus Winzer, yarım saat sonra elinde küçük bir valiz olduğu halde kararsız bir şekilde dosyanın saklı olduğu kasa tarafına baktı, ona ihtiyacı olmadığı sonucuna vardı ve çok şaşırmış olan orta hizmetçisi Barbara'ya o gün matbaaya gitmeyeceğini, Avusturya Alplerinde kısa bir tatil yapacağını söyledi.

Barbara, ağzı bir karış açık bir halde kapının eşiğinde durarak, Winzer'in Kadett'inin, geri geri hızla yola çıkmasını ve uzaklaşmasını seyretti. Winzer on dakika sonra şehrin dört mil batısındaki ekspres yola çıkan yonca yaprağı bağlantısına ulaşmıştı. Şehir yolunun bir şeridinden Kadett ekspres yola çıkarken, öbür şeridinden de siyah bir Jaguar, Osnabrück'e iniyordu.

Miller şehrin batı gerisindeki Saar Platz'da bir benzin istasyonu buldu. El frenini çekerek bitkin bir halde arabadan indi. Adaleleri ağrıyor, kaskatı kesilmiş boynunu kımıldatamıyordu. Bir gece önce içtiği şarap ağzını zehir gibi yapmıştı.

«Depoyu doldurun,» dedi benzinciye. «Süper olsun Bir telefon kulübesi var mı burada?»

«Köşede.»

Miller kulübeye doğru giderken, otomatik olarak kahve veren bir makine gördü. Dumanı üstünde bir fincan kahveyi de yanına alarak telefon kulübesine girdi. Osnabrück telefon rehberini karıştırmaya başladı. Yığınla Winzer'e karşılık tek bir Klaus vardı. İki adres ve telefon numarası verilmişti. Birincisi matbaanın, ikincisi de evinin adresiyle numarasıydı. Saat 9.20 idi. Tam çalışma saatı. Miller matbaanın telefon numarasını çevirdi.

Cevap veren adam başmürettip olmalıydı:

«Bay Winzer daha gelmedi,» dedi. «Genellikle tam dokuzda burada olurdu. Neredeyse gelir. Yarım saat sonra arayın lütfen.»

Miller adama teşekkür etti ve bir de eve telefon etmeyi düşündü. Ama etmedi. Eğer Winzer evdeyse karşı karşıya daha rahat konuşabilirlerdi. Adresi yazarak kulübeden çıktı.

Benzincinin parasını verirken, yanında sadece 500 mark kaldığını gören Miller:

«Westerberg nerededir?» diye sordu.

Benzinci kuzeye uzayan yolu gösterdi.

«Şurada. Şehrin dışındaki kalantorlar mahallesi.»

Miller bir de şehir planı satın aldı; aradığı caddeyi buldu. Benzinciden topu topu on dakika uzaklıktaydı söylenen yer.

Winzer'in evinin varlıklı bir görünüşü vardı. Zaten bütün çevre de bu görünüşteydi. Miller, Jaguarı yolun sonunda bırakarak evin dış kapısına yöneldi.

Kapıyı açan kız çok güzeldi. Ancak yirmi yaşında gösteriyordu. Gülümseyerek:

«Bay Winzer çıktı,» dedi. «Yirmi dakika oluyor çıkalı.»

Miller, Winzer'in matbaaya giderken, yolda bir yere takılmış olacağını düşündü.

«Yazık,» dedi. «İşe gitmeden bulurum onu diye umuyordum.»

«İşe gitmedi efendim. Bu sabah işe gitmedi. Tatile çıktı.»

«Tatile mi? Bu kış kıyamette tatile mi gitti?» Yalan söyledi. «Üstelik, randevumuz da vardı bu sabah için. Gelmemi söylemişti.»

«Ne kadar kötü,» dedi duruma çok üzülen genç kız. «Öyle de apar-topar gitti ki. Bir telefon konuşması yaptı, sonra üst kata çıktı. Bana 'Barbara,' dedi. Adım Barbara' dır da. 'Barbara, ben Avusturya'ya tatile gidiyorum,' dedi. 'Bir hafta kalacağım.' Oysa hiç böyle bir niyeti yoktu. Matbaaya telefon edip, bir hafta burada olmayacağını söylememi tenbih etti. Sonra da gitti. Tuhaf bir hali vardı. Oysa çok sakin ve sessizdir.»

Miller umutlarını yitirmeye başlamıştı:

«Nerede kalacağını söylemedi mi?» diye sordu.

«Hayır, söylemedi. Sadece 'Avusturya Alplerine gidiyorum,' dedi o kadar.»

«Hiçbir adres vermedi mi? Kendisi ile hiçbir yoldan bağlantı kurma olanağı yok mu?»

«Hayır. Müthiş garip olan da bu ya. Yani matbaadaki işler bakımından demek istiyorum. Siz gelmeden az önce

telefon ettim matbaaya. Onlar da çok şaşırdılar. Tamamlanması gereken yığınla iş varmış.»

Miller kafasında acele bir hesap yaptı. Winzer ile aralarında yarım saatlık bir ara vardı. Eğer saatta 80 mil hız yaptıysa o zamana kadar kırk millik yol gitmiş olmalıydı. Miller saatta 100 mil yapmakla, yine saatta yirmi mil farkla arayı kapatabilir ve iki saatta Winzer'e yetişebilirdi. Çok uzun bir zamandı bu. Winzer iki saat içinde çeşitli yerlere doğru yol almış olabilirdi. Üstelik güneye. Avusturya'ya gittiğine dair hiçbir kesin delil yoktu elde.

«Bayan Winzer ile konuşabilir miyim acaba?» diye sordu Miller.

Barbara kıkırdadı ve cilveli bir tavırla ona baktı:

«Bayan Winzer diye kimse yok evde. Siz Bay Winzer'i tanımıyor musunuz hiç?»

«Hayır hiç görüşmedik.»

«Bay Winzer evlenecek tiplerden değildir. Çok iyi bir insandır ama kadınlarla ilgilenmez. Bilmem anlatabiliyor muyum?»

«Burada yalnız yaşıyor öyleyse?»

«Ben varım, yalnız. Ama güvenilir bir yerdir burası, o bakımdan.»

Genç kız yeniden kıkırdadı.

«Anlıyorum, teşekkür ederim.» dedi Miller ve gitmek üzere döndü.

«Güle güle,» dedi genç kız.

Hemen dikkatini çekmiş olan Jaguar'a bininceye kadar Miller'in ardından baktı. Hazır Bay Winzer evde yokken böyle yakışıklı bir genci gece yatısına alakoyabilseydi ne güzel olurdu. Jaguar'ın egzozunu kükreterek uzaklaşışını seyretti. Olmasını düşlediği şey için içini çekerek kapıyı kapattı.

Bu son ve kesin hayal kırıklığı Miller'i bıktırır gibi oldu. Bayer'in bağlarından kurtularak Stuttgart'tan, otelden Winzer'e telefon ederek onu uyardığını sanıyordu. Oysa on beş dakika bir farkla hedefine yaklaşmıştı. Şimdiyse sadece uyumak istiyordu.

Eski şehrin Ortaçağdan kalma duvarını geçti. Haritayı izleyerek Theodor Heuss Alanı'na geldi. Jaguar'ı istasyon önünde park etti ve alanın öbür yanındaki Hohenzollern Oteline gitti.

Otelde, kendisine hemen verebilecekleri bir oda vardı. Üst kata çıktı, soyunup yattı. Sanki öğrenmesi gereken bir şeyi eksik bırakmış, sorması gereken bir ayrıntıyı sormamış gibi bir karıncalanma vardı kafasında. Bunun ne olduğunu anlayamadan uyuduğu zaman saat on buçuktu.

Mackensen, öğleden sonra saat bir buçukta Osnabrück şehrinin merkezine vardı. Şehre girerken Westerberg'deki evin çevresini incelemiş ama Jaguar'ın izine rastlamamıştı. Winzer'in evine gitmeden önce Kurt Adam'a telefon edip yeni bir haber olup olmadığını öğrenmek istiyordu.

Theodor Heuss Alanı'na bakan bloklardan birini Osnabrück postanesi kaplar boydan boya. Bütün bir köşe ve yine bloklardan biri ana demiryolu istasyonudur. Üçüncü blokta da Hohenzollern Oteli vardır. Mackensen postanenin önünde durunca yüzü güldü. Aradığı Jaguar, şehrin en büyük otelinin önündeydi.

Kurt Adam'ın morali ise daha iyiydi. Katile:

«Şimdilik paniği önledik» dedi. «Zaman geçirmeden sahtekârı buldum ve şehirden uzaklaşmasını sağladım. Az önce evi yeniden aradım. Telefona çıkan orta hizmetçisiydi herhalde. Patronunun; siyah spor arabalı bir gencin gelip kendisini aramasından yirmi dakika önce yola çıktığını haber verdi.»

«Benim de size bazı haberlerim var,» dedi Mackensen. «Jaguar şu anda önümdeki alanda park etmiş durumda. Adamın otelde uyuduğunu sanıyorum. Otel odasında işini bitirebilirim. Susturucu kullanacağım.»

Kurt Adam onu uyardı:

«Dur, acele etme. Onun Osnabrück'te öldürülmemesi gerek. Winzer'in hizmetçisi onu ve arabasını gördü. Olay ortaya çıkınca polise bir şeyler söyleyebilir. Bu da dikkatleri sahtekârın üstünde toplar. Çabuk telaşa kapılan bir adamdır o. Bu işe onun karıştırılmasını istemiyorum. Hizmetçinin tanıklığı Winzer hakkında yığınla kuşku uyandırabilir. Önce kendisine telefon ediliyor. Sonra aceleyle evden çıkıp ortadan kayboluyor. Derken genç bir adam onu görmeye geliyor ve bu adam bir otel odasında öldürülüyor. Yok, olmaz bu.»

Mackensen'in kaşları çatıldı:

«Haklısınız,» dedi. «Şehirden çıkınca bakarım icabına.»

«Sahtekârın nereye gittiği hakkında bir ipucu bulabilmek için birkaç saat oralarda dönüp dolanacaktır. Ama hiçbir şey bulamayacaktır. Bir şey daha: Miller'in evrak çantası var mı?»

«Var,» dedi Mackensen. «Dün gece kulüpten çıkarken yanındaydı. Otele dönerken de yanına almıştı.»

«Neden bunu arabasının bagajına bırakıp bagajı kilitlemiyor acaba? Neden oteldeki odasında bırakmıyor? Çünkü bu evrak çantası onun için önemli. Anlıyorsun, değil mi?»

«Evet.»

«Mesele şu,» dedi Kurt Adam. «Beni gördü. Adımı, adresimi biliyor. Bayer ve sahtekârla ilişkimi biliyor. Muhabirler her şeyi not ederler. O bakımdan, bu evrak çantası şimdi büyük önem taşıyor. Miller ölse bile, bu çanta polisin eline geçmemeli.»

«Anlıyorum. Evrak çantasını da istiyorsunuz.»

«Ya çantayı elde et, ya da yok et.»

Mackensen bir an düşündü:

«Her iki sonucu birden elde etmek için en iyi çare, arabaya bir bomba koymak olacak galiba,» dedi. «Süspansiyonla bağlantı sağlanır ve araba ekspres yolda büyük hızla giderken bir kasise geldiği zaman patlar.»

«Mükemmel,» dedi Kurt Adam. «Evrak çantası da yok olur mu bu arada?»

«Düşündüğüm bombayla araba, Miller ve evrak çantası alevler içinde kalarak tamamen yok olurlar. Büyük hız yapılırken kaza etkisi verir bu. Tanıklar benzin deposunun patladığını söyleyeceklerdir. Çok yazık.»

«Başarabilir misin bunu?» diye sordu Kurt Adam.

Mackensen gülümsedi. Arabasının bagajındaki takım çantası rüyalarına girerdi bir katilin. Çantada bir kiloya yakın plastik patlayıcı madde ve iki tane de elektrik kapsülü vardı.

«Elbette,» diye homurdandı. «Mesele değil. Ama arabanın yanına gidebilmek için havanın kararmasını beklemem gerek.»

Sustu. Postanenin penceresinden dışarı baktı ve bağırır gibi:

«Sonra gene arayacağım,» dedi.

Beş dakika sonra gene aradı:

«Kusura bakmayın,» dedi. «Miller'i gördüm. Elinde evrak çantasıyla arabasına biniyordu. Otelden soruşturdum. Odayı geceliğine tutmuş. Valizi odasındaymış. Gene gelecek demektir bu. Boşuna telaş gereksiz. Ben bombayı hazırlar, gece arabaya yerleştiririm.»

Kafasında gelişen bir düşünce Miller'i uykusundan uyandırmış, noksan bıraktığı şeyin ne olduğunu hatırlamıştı. Arabaya atladığı gibi Winzer'in evine gitti. Hizmetçi kız onu yeniden görmekle çok sevinmişti.

«Siz misiniz?» diye gülümsedi.

«Artık dönüyorum da,» dedi Miller. «Ne zamandan beri burada çalıştığınızı sormak geldi aklıma.»

«On ay oldu. Neden sordunuz?»

«Bay Winzer evlenecek tiplerden olmadığına göre, siz gelmeden önce kim bakıyordu onun işlerine?»

«Bir kâhya kadın vardı. Bayan Wendel.»

«Nerede bu Bayan Wendel şimdi?»

«Hastanede efendim. Son günlerini yaşıyor. Göğüs kanseri. Çok kötü bir şey. Tam bu sırada Bay Winzer'in böyle kaçar gibi gitmesi çok garip ya zaten. Her gün hastanın ziyaretine giderdi çünkü. Çok bağlıydı ona. Ama anlayacağınız, kuşkulandığınız gibi bir şey yoktu aralarında. Bayan Wendel o kadar uzun süreden beri beraberdi ki onunla, sanırım 1950'den beri. Bayan Wendel onun her şeyiydi. Bana hep 'Bayan Wendel şunu şöyle yapardı' filân derdi...»

«Hangi hastanede yatıyor Bayan Wendel?» diye sordu Miller.

«Şimdi unuttum. Ama, durun biraz. Telefon defterinde yazılıdır. Bir bakayım.»

İki dakika sonra dönerek kliniğin adını bildirdi. Şehrin dışında lüks bir özel sanatoryumdu bu.

Şehir haritasından yolu çıkaran Miller, öğleden sonra saat üçte sanatoryumdaydı.

Mackensen öğle sonunun bir bölümünü, bombası için gerekli şeyleri satın almakla geçirdi. Öğretmeni ona bir gün şöyle demişti: «Sabotajın sırrı, gerekli şeylerin çok basit olmasına dikkat etmektir. İnsan bunları her yerden sağlayabilmelidir.»

Mackensen bir hırdavatçıdan havya, küçük bir parça lehim, bir rulo izolebant, elli santim ince tel, tel kesme makası, otuz santim boyunda bir demir testeresi ağzı ve bir tüp soğuk yapıştırıcı satın aldı. Bir elektrikçiden de dokuz voltluk bir transistör pili, iki buçuk santim çapında küçük bir ampul, her biri üç metre boyunda ve biri kırmızı, öteki mavi renkte iki tane ince, tekli, beş amperlik plastik kaplı tel sağladı. Titiz bir adamdı ve artı-eksi kutupları belirgin tutmaktan hoşlanırdı. Bir kırtasiyeciden iki buçuk santim eninde, beş santim boyunda ve yarım santim kalınlığında beş tane büyük boy öğrenci silgisi; bir eczaneden, her birinde üçer tane olmak üzere iki paket izole edici kauçuk levha; büyük bir bakkal dükkanından da bir teneke iyi çay aldı. Kapağı çok sıkı bir şekilde yerleştirilmiş, 250 gramlık bir tenekeydi bu. İyi bir işçi olarak, patlayıcı maddelerinin ıslanması ihtimalini düşünmekten bile nefret ederdi. Çay tenekelerinin kapakları da, dışarıdan havanın tenekedeki rutubete karışmasını önlerdi.

Gerekli her şeyi satın almış olan Mackensen, Hohenzollern Otelinde alana bakan bir oda tuttu. Böylece, bir yandan çalışırken, bir yandan da Miller'in döneceğinden emin olduğu park yerini gözaltında tutabilecekti.

Otele girmeden önce arabanın bagajındaki, çocukların okullarda heykel yapmak için alçı, ya da balçık yerine kullandıkları pelte gibi maddeyi andıran plastik patlayıcıdan yarım kilo kadarını ve elektrik kapsüllerinden birini de yanına aldı.

Yanında sert, koyu bir fincan kahveyle pencerenin önünde oturdu ve bir gözü alanda olmak üzere çalışmaya başladı.

Yapımına başladığı bomba basit bir şeydi. Önce tenekedeki çayı tuvalete döktü. Tel makasının sapıyla kapakta bir delik açtı. Kırmızı plastik kaplı telden yirmi beş santim uzunluğunda bir parça kesti.

Bu telin bir ucunu pilin artı kutbuna lehimledi. Eksi kutbuna da uzun, mavi renkte plastik kaplı telin bir ucunu

lehimledi. Bu tellerin birbirlerine değmesini önlemek için her birini pilin bir yanına çekti ve telleri izolebant ile pile bağladı.

Kısa, kırmızı telin öbür ucu elektrik kapsülünün dokunma noktası çevresine sarılmıştı. Aynı noktaya, geri kalan kırmızı telin bir ucu bağlanmıştı.

Mackensen, pil ile telleri dört köşe çay tenekesinin dibine yerleştirdi. Elektrik kapsülünü derinlemesine plastik patlayıcının içine gömerek tenekeyi iyice dolduruncaya kadar patlayıcıyı pilin üstüne boşalttı.

Böylece yakın devre sağlanmış oldu. Bir tel pilden kapsüle gidiyordu. Kapsülden çıkan başka bir telin ucu ise boşluktaydı. Pilden çıkan bir telin ucu da boştaydı. Biri uzun kırmızı telin; öteki de mavi telin olan bu boşluktaki uçlar birbirine değdiği zaman devre tamamlanacaktı. Pilin şarj etmesiyle kapsül ateşlenecek ve ateşlenen kapsül gürültüyle patlayacaktı. Ama bu gürültü, oteldeki yatak odalarının iki ya da üçünü tahrip edecek güçte olan patlayıcı plastiğin gümbürtüsü içinde eriyip gidecekti.

Geriye, ateşleme mekanizmasının düzenlenmesi kalıyordu. Mackensen bunu yapmak için ellerine mendil sardı ve ortadan ikiye bölünecek biçimde demir testeresinin ağzını büktü. Bu iki parçanın her birinin birer ucunda, ağzı testere bedenine bağlayan birer delik vardı.

Kauçuk bir kalıp oluşturacak biçimde beş silgiyi birbirinin üstüne koydu. Bunu, iki parçaya bölünmüş testere ağızlarını birbirinden ayırmak için kullanarak, parçaları bu kauçuk kalıbın üst ve alt kenarları boyunca yerleştirdi. Öyle ki, çelik testere ağızları birbirlerinden iki buçuk santim aralık ve paralel duruma geldi. Bir bakıma bir timsahın çenelerini andırıyordu bunlar. Kauçuk kalıp bu çelik ağızların birer ucundaydı. Geri kalan onar santimlik kısımları yalnız hava ayırıyordu. Bunların birbirlerine değmesini havadan daha güven verici bir şekilde önlemek için, Mackensen, açık çenelerin arasına bol tutkalla küçük ampulü yapıştırdı. Cam akımı iletmiyordu.

Mackensen artık hemen hemen hazırdı. Patlayıcı madde tenekesinden çıkan biri kırmızı, öteki mavi iki teli, teneke kapağının deliğinden geçirip kapağı sıkıca yerine oturttu. Bu iki telden birinin ucunu üstteki demir testere ağzına, ötekinin ucunu da alttaki ağıza lehimledi. Bomba artık canlıydı.

Bu ateşleme mekanizmasının üstüne basıldığı, ya da mekanizma beklenmedik bir basıncın etkisi altında kaldığı zaman ampul kırılacak, boşta kalan testere ağızları birbirine değecek ve pilden gelen elektrik akım devresi tamamlanacaktı. Alınacak son bir tedbir vardı. Elektrik akımını aynı yolda tamamlayabilecek olan boştaki testere ağızlarının madene değmesini önlemek için mekanizmayı dış patlamadan da korumak üzere izole edici kauçuk levhayı birbiri üstüne ateşleme mekanizmasının üzerine yerleştirdi. Böylece rasgele bir patlama önlenmiş olacaktı.

Bomba tamamlanınca, Mackensen bunu, sıra Miller'in arabasına yerleştirmeye geldiğinde kendisine gerekli olan bağlama teli, tel makası ve izolebantla birlikte gardrobun dibine yerleştirdi. Uyumasını önlemek için yeniden kahve söyledi ve Miller'in, alanın ortasındaki park yerine dönmesini beklemek üzere pencerenin önüne yerleşti.

Miller'in nereye gittiğini bilmiyordu. Buna aldırış ettiği de yoktu. Kurt Adam, sahtekârın nerede olduğuna dair ona bir fikir verebilecek bir ipucunun bulunmadığını kesin olarak söylemişti. Üst tarafı kendisini ilgilendirmezdi. İyi bir teknik eleman olarak görevini yapmaya hazırdı o. Üst yanını onlar düşünsünlerdi. Sabırlı olmayı öğrenmişti. Miller'in ergeç döneceğini biliyordu.

ON BEŞ

DOKTOR, HİÇ DE HOŞLANMIŞ görünmeyen bir bakışla ziyaretçiye baktı. Gömlek ve kravattan nefret eden, imkân oranında bunlardan kaçınan Miller'in üstünde polo yakalı beyaz bir naylon kazak ve siyah bir hırka vardı. Bunların üstüne de parlak renkli bir spor ceket giymişti. Doktorun yüzündeki anlam, bir hasta ziyareti için gömlek ve kravatın çok daha uygun olacağını belirtiyordu.

«Yeğen mi?» dedi şaşkınlıkla. «Çok garip. Bayan Wendel'in bir yeğeni olduğunu bilmiyordum.»

«Onun hayatta kalan tek akrabasıyım ben,» dedi Miller. «Eğer teyzemin durumundan daha önce haberdar olsaydım, şimdiye kadar çoktan gelirdim yoklamaya. Ama Bay Winzer bana ancak bu sabah telefon etti. Birkaç gün şehirde olmayacağını ve hastayı kendi yerine benim ziyaret etmemi istedi.»

«Şehirde olmayacak mı? Ne kadar garip. Ne kadar fevkalade bir şey bu.»

Doktorun karar verememiş bir hali vardı:

«Bir dakika lütfen,» dedi.

Miller onun, konuştukları girişteki holden, yandaki küçük bir büroya geçtiğini gördü. Kliniğin doktoru, Winzer'in eviyle telefonda konuşurken, açık kapıdan Miller'in kulağına bazı laflar geldi:

«Gerçekten tatile mi gitti?.. Bu sabah mı?.. Birkaç gün kalacak?.. Oh, hayır, teşekkür ederim küçük bayan. Sadece bugün öğleden sonra gelip gelmeyeceğini öğrenmek istemiştim.»

Doktor telefonu kapatıp tekrar hole geldi:

«Çok garip,» diye mırıldandı. «Bayan Wendel kliniğe yatırıldığından beri bay Winzer bir saat düzeniyle onun ziyaretine geldi. Muhakkak ki çok fedakâr bir insan. Ama

eğer Bayan Wendel'i bir daha görmek istiyorsa çabuk dönmesi gerek. Hasta hiç iyi değil çünkü.»

Miller üzgün göründü:

«Telefonda aynı şeyi söyledi bana Bay Winzer,» diye yalan söyledi. «Zavallı teyzem.»

«Akrabası olduğunuz için kısa bir süre yanında kalabilirsiniz elbette. Ama unutmayın ki hiç iyi değil durumu. O bakımdan, mümkün olduğu kadar az kalmanızı isteyeceğim sizden. Böyle gelin.»

Doktor önde, Miller arkada olmak üzere, eskiden büyük bir malikane olması gereken ve sonra klinik haline getirilen yapının birçok koridorlarından geçerek bir yatak odasının kapısında durdular. Doktor:

«Hasta burada,» diyerek Miller'i içeri soktu ve kapıyı ardından kapattı. Miller onun ayak seslerinin koridor boyunca uzaklaştığını duydu.

Oda yarı karanlıktı. Miller'in gözleri, hafifçe aralık perdelerden giren öğle sonunun donuk kış aydınlığına alışıncaya kadar yataktaki kadının kavruk şeklini farkedemedi. Kadının başının ve omuzlarının altına yastıklar konmuştu. Ama geceliği ve bunun üst yanındaki yüzü öylesine solgundu ki, yatak örtülerinden ayırt edilemiyordu. Gözleri kapalıydı. Kayıp sahtekârın hangi deliğe girdiği hakkında bu kadından pek bir şey öğrenebileceğini sanmıyordu Miller.

«Bayan Wendel,» diye fısıldadı.

Kadının göz kapakları titredi ve açıldı. Gözlerinde hiçbir anlam olmadan Miller'e baktı. Miller onun kendisini gördüğünden bile kuşkuluydu. Kadın yeniden gözlerini kapatarak birbirini tutmayan bir şeyler mırıldanmaya başladı. Kadının dudaklarından tekdüze mırıltılar halinde dökülen sözleri duymak için Miller biraz daha yaklaştı.

Pek bir şeyler anlaşılır gibi değildi bu sözlerden. Rosenheim hakkında bir şeyler söylüyordu. Miller bunun Bavyera'da küçük bir şehir olduğunu biliyordu. Belki kadının doğum yeriydi burası. Bir de 'beyazlar giymiş, çok güzel, çok güzel,» diye bir laf etti. Sonra yine hiçbir şey anlaşılmayan sözler mırıldandı.

Miller daha yaklaştı.

«Bayan Wendel, beni duyuyor musunuz?»

Ölmekte olan kadın hâlâ mırıldanıyordu. Miller şu

sözleri duydu: «Hepsinin ellerinde birer dua kitabı ve çiçek vardı. Hepsi beyaz giymişti. Ne kadar günahsızdılar o zaman.»

Miller, kaşlarını çatarak bunun anlamını düşündü. Kadın bir sayıklama halinde, katıldığı ilk dinsel ayini hatırlamaya çalışıyordu. Miller gibi, bir zamanlar o da Katolikti. Genç adam umutsuzca yeniden sordu:

«Beni duyuyor musunuz Bayan Wendel?»

Kadın yeniden gözlerini açıp onun boynundaki beyaz çizgiyi, göğsündeki siyahlığı ve siyah ceketi farketti. Miller'in şaşkın bakışları arasında gözlerini yeniden kapattı ve bedeni ürperdi. Miller meraklandı. Doktoru çağırmayı düşündü. O sırada kapalı gözlerden birer damla yaş, kâğıt beyazlığındaki yanaklara süzüldü. Kadın ağlıyordu.

Yatak örtüsünün üstündeki ellerinden biri ağır ağır uzanarak, Miller'in kadına eğilirken yatağa dayadığı elinin bileğini tuttu. Şaşırtıcı bir güç ya da yalnız umutsuzluktan genç adamın bileğini kavradı. Miller kadının Klaus Winzer hakkında bir şey söylemeyeceğine kanaat getirmiş halde bileğini çekip gitmek üzereydi ki, Bayan Wendel oldukça belirli bir şekilde:

«Beni kutsayın Sayın Peder.» dedi. «Ben günah işledim.»

Miller birkaç saniye bu sözlerden bir şey anlamadı. Ama gözleri göğsüne ilişince kadının yarı aydınlıkta yaptığı yanlışlığı anladı. Onu bırakıp Hamburg'a gitmekle, vicdan huzursuzluğu duymak pahasına da olsa kalarak sahtekâr kanalıyla Eduard Roschmann'ı ele geçirmek için son bir teşebbüste bulunmak arasında iki dakika süren bir kararsızlık geçirdi. Yeniden kadına eğildi:

«Yapacağın itirafları dinlemeye hazırım çocuğum.»

Bunun üzerine kadın konuşmaya başladı. Bitkin, bunaltıcı bir biteviyelik içinde hayat öyküsü dile geldi. Bavyera'nın tarlaları ve ormanları arasında doğup büyümüştü. Doğum yılı 1910'du. Babasının Birinci Dünya Savaşı'na gidişini ve 1918 mütarekesinden sonra teslim olmayı kabul eden Berlin'deki adamlara ateş püskürerek dönüşünü hatırlıyordu.

1920'lerin başındaki siyasal karışıklığı ve sokak başlarının ayak takımı kışkırtıcısı Adolf Hitler adındaki adamın peşinde sürüklenen kalabalığın, hükümeti devirmek

için Münih yakınlarındaki ayaklanma teşebbüsünü hatırlıyordu. Babası daha sonra bu adama ve onun partisine katılmış, Wendel yirmi üç yaşındayken de ayak takımı kışkırtıcıları ve partisi Almanya'yı yönetmeye başlamıştı. Alman Kızları Birliği'nin yaz gezileri, sekreterlik, siyah üniformalı, yakışıklı, sarışın gençlerle dans partileri...

Ama çirkin bir kızdı. Uzun bir boyu, kemikli bir bedeni, at gibi bir suratı ve üst dudağında kıllar vardı. Ensesinde bağlanmış, fare kuyruğu gibi saçları, koyu renk giysiler ve hantal ayakkabılarıyla otuzuna yaklaştığı sırada, kasabadaki öbür kızlar gibi kendisinin artık evlenemeyeceğini anlamıştı. 1939 yılında hırslı ve nefret dolu bir kadın olarak Ravensbrück denilen bir kampa gardiyan olarak atanmıştı.

Sözlerini bitirmeden tiksinerek yanından uzaklaşır korkusuyla sımsıkı Miller'in bileğini yakalamıştı. Gözyaşları yanaklarından yuvarlana yuvarlana, dövdüğü ve copladığı insanlardan, Brandenburg kampındaki zulümden, işkencelerinden söz etti. Miller yumuşak bir sesle:

«Savaştan sonra ne oldu?» diye sordu.

SS'in terkettiği ve Müttefiklerin aradığı bir kimse olarak mutfaklarda bulaşıkçılık yapıp kurtuluş ordusu barınaklarında yatıp kalkarak yıllarca dolanıp durmuştu. 1950 yılında, bir ev satın almak için Osnabrück'teki bir otelde kalan Winzer ile karşılaşmıştı. Kendisi otelde hademelik yapıyordu. Cinsiyeti olmayan ufak-tefek adam ev satın alınca, Wendel'e, gelip evini yönetmesini teklif etmişti.

Kadın susunca Miller:

«Hepsi bu kadar mı?» diye sordu.

«Evet Sayın Peder.»

«Çocuğum, sen de bilirsin ki, bütün günahlarını itiraf etmeden seni bağışlayamam.»

«Hepsi bu kadar Sayın Peder.»

Miller derin bir soluk aldı:

«Peki bu sahte pasaportlar meselesi nedir? Winzer'in kaçak SS'ler için hazırladığı sahte pasaportlar meselesi?»

Kadın bir süre sustu. Miller onun kendinden geçtiğini sanarak korkmaya başlamıştı. Ama sonunda konuştu:

«Bu meseleyi biliyor muydunuz Sayın Peder?»

«Evet, biliyordum.»

«Ben hazırlamadım onları.»

«Ama biliyordun, bu işleri Klaus Winzer'in yaptığını biliyordun?»

Kadın bir fısıltı halinde cevap verdi:

«Evet.»

«Winzer gitti,» dedi Miller. «Kaçtı.»

«Hayır. Gitmez. Klaus kaçmaz. Beni bırakmaz. Dönecektir.»

«Nereye gittiğini biliyor musun?»

«Hayır.»

«Emin misin? Düşün çocuğum. Kaçmaya zorladılar onu. Nereye gidebilir?»

Kadının güçlükle kımıldattığı başı hafifçe iki yanına sallandı:

«Bilmiyorum Sayın Peder. Onu tehdit ederlerse, elinde dosya var. Öyle demişti bana.»

Miller, gözleri şimdi uyurmuş gibi kapalı duran kadına baktı:

«Ne dosyası çocuğum?»

Bir beş dakika daha konuştular. Sonra hafifçe kapı vuruldu. Miller bileğini kadından kurtararak kalktı.

««Sayın Peder...»

Ses ağlar gibi, yalvarır gibiydi. Miller ona baktı. Gözleri açılmış olan kadın da ona bakıyordu.

«Beni kutsayın Sayın Peder.»

Yalvarıyordu. Miller derin bir soluk aldı. Çok günahtı ama kimbilir, belki bağışlanırdı. Sağ elini kaldırarak haç işareti yaptı.

«In nomine, Patris, et Filii, et Spiritus Sancti, Ego te absolvo a peccatis tuis.»(*)

Kadın derin bir soluk aldı. Gözlerini yumdu ve kendinden geçti.

Koridorda doktor, Miller'i bekliyordu.

«Bu kadar yeter, değil mi?» diye sordu.

«Evet» dedi Miller. «Uyuyor.»

Doktorun peşinden girişe doğru yürüdü.

«Daha ne kadar yaşar sanıyorsunuz?» diye sordu.

«Kesin bir şey söylenemez. İki, belki de üç gün. Ama daha fazla değil. Üzüntünüze katılırım.»

(*) Baba, Oğul ve Ruhül Kudüs adına ben senin bütün günahlarını bağışlanmış sayıyorum.

«Kendisini ziyaret etmeme izin verdiğiniz için teşekkür ederim.»

Miller böyle diyerek, doktorun açtığı kapıdan çıkarken birden döndü:

«Sizden bir ricam var doktor,» dedi. «Bizim aile Katoliktir. Teyzem benden bir rahip istedi. Son arzusunu söyleyecek sanırım.»

«Herhalde.»

«İlgilenirsiniz, değil mi?»

«Elbette. Hemen bugün öğleden sonra. Güle güle.»

Miller, Theodor Heuss Alanı'na dönüp, arabasını otelin on metre kadar uzağında park ettiği zaman hava kararmak üzereydi. Karşıya geçip otele girdi. İki kat yukarıdaki odasından Mackensen onun döndüğünü görmüştü. Bombasını sıkı sıkı elinde tutarak fuayeye indi. Ertesi sabah çok erken gideceğini söyleyerek oda parasını ödedi ve arabasına gitti. Mercedes'ini, otelin kapısı ile Jaguar'ı görebileceği bir yere çekerek yeniden bekleyişe geçti.

Jaguar'da gerekli çalışmayı yapabilmesi için henüz ortalık kalabalıktı ve Miller her an otelden çıkabilirdi. Eğer Miller o bombayı yerleştirmeden yola çıkarsa, Osnabrück'ten uzaklarda onun hakkından gelecek ve evrak çantasını çalacaktı. Otelde kaldığı takdirde ise ortalıkta kimsenin bulunmayacağı gece yarısından sonraki saatlerde bombayı arabaya yerleştirebilirdi.

Miller, odasında bir aşağı bir yukarı dolaşıyor, bir ad hatırlamak için kafasını çatlatıyordu. Adamın yüzü, gözlerinin önündeydi. Ama adı gelmiyordu aklına.

1961 Noelinden az önceydi. Hamburg Eyalet Mahkemesi'nin basına ayrılmış bölümünde, ilgilendiği bir duruşmanın başlamasını bekliyordu. Görülmekte olan davanın ancak ucunu yakalamıştı. Sanık yerinde ufak-tefek bir adam duruyor, sanık avukatı, evi ve beş çocuğu olan sanığa, Noelin yüzüsuyu hürmetine merhametli davranılmasını rica ediyordu.

Mahkeme salonu ve suçlanan adamın karısının yorgun, acılı yüzü, Miller'in gözlerinin önündeydi. Yargıç, suçlunun cezasının daha da ağır olabileceğini, ama sanık avukatının ricasını dikkate aldığını söyleyerek suçluyu on sekiz ay hapse mahkûm ettiğini söyleyince, kadın büyük bir umutsuzluk içinde ellerini yüzüne örtmüştü. Savcı, sa-

nığı, Hamburg'un en usta kasa hırsızlarından biri olarak nitelemişti.

Bu olaydan on beş gün sonra Miller yeraltı dosyalarıyla Reeperbahn'ın 100 metre kadar ötesindeki bir barda oturmuş, Noel'in şerefine bir, iki kadeh bir şey içiyordu. O gün kendisine fotoğraflı büyük bir yazının bedeli ödenmiş olduğu için, yanında çok para vardı. İleride bir kadın yeri siliyordu. İki hafta önce hapse mahkûm edilen kasa hırsızının karısını tanıdı. Bardan çıkarken, sonradan pişman olduğu bir cömertlikle kadının iş önlüğünün cebine 100 mark koydu.

Ocak ayında Hamburg hapishanesinden bir mektup aldı. Zor okunabilen bir yazıyla yazılmıştı mektup. Para verdiği kadın barmenden onun adını öğrenmiş olmalıydı. Çünkü mektup, arasıra yazılar hazırladığı bir dergiye gönderilmiş, oradan da kendisine verilmişti.

Mektupta şunlar yazılıydı:

«Sayın Bay Miller, Noel öncesi kendisine yaptığınız büyük iyiliği karım bana mektubunda bildirdi. Ben sizi tanımam. Bu yardımı neden yaptığınızı bilmiyorum. Ama size çok teşekkür etmek isterim. Siz gerçek bir efendisiniz. Verdiğiniz para Doris'le çocukların iyi bir Noel ve Yılbaşı geçirmelerini sağladı. Size bir gün bir hizmetim dokunabilirse, emredin. Saygılarımla...»

İyi ama neydi bu mektubun altındaki imza?.. Koppel... Evet Koppel'di. Viktor Koppel. Yeniden hapse girmemiş olmasını dileyerek Miller cebinden adres ve telefon numaraları yazılı defteri çıkardı. Otelin telefon rehberini de dizlerinin üstüne koyarak, Hamburg yeraltı dünyasındaki ahbaplarına telefon etmeye başladı.

Akşam saat yedi buçukta Koppel'i buldu. Cuma akşamı olduğu için Koppel arkadaşlarıyla bir bardaydı. Miller, telefonun öbür başından gelen otomatik gramofonun sesini duyuyordu. Çalınan plak, Beatles'ın, o kış her yerde dinlemekten çıldıracak hale geldiği 'I Want to Hold Your Hand' adlı parçalarıydı.

Kısa bir açıklamadan sonra, Koppel onu ve iki yıl önce Doris'e verdiği armağanı hatırladı. Biraz çakırkeyifti.

«O yardımınızı hiç unutamıyorum Bay Miller,» dedi. «Çok güzel bir şeydi bu.»

«Dinle Koppel, hapishaneden bana yazdığın mektup-

ta, bir gün bir hizmetim dokunabilirse, emredin diyordun. Hatırlıyor musun?»

Koppel, temkinli temkinli cevap verdi:

«Evet, hatırlıyorum.»

«Şimdi sırası geldi. Ufak bir şey. Yardım edebilir misin bana?»

Hamburg'dan gelen ses hâlâ temkinliydi.

«Üstümde fazla para yok Bay Miller.»

«Ben senden para istemiyorum,» dedi Miller. «Yapacağın iş için para da vereceğim sana. Ufak bir iş.»

Koppel rahatlamıştı:

«Anlıyorum Bay Miller,» dedi. «Evet, elbette, neredesiniz siz?»

Miller ona gerekli direktifi verdi:

«Hamburg istasyonuna git ve Osnabrück'e kalkan ilk trene bin. Ben seni Osnabrück istasyonunda karşılayacağım. Bir şey daha var, iş aletlerini de getir.»

«Bay Miller, ben kendi bölgemin dışında iş görmem. Osnabrück de bana çok yabancı.»

Miller, konuşmasını Hamburg argosuyla sürdürdü:

«Senin için oyuncak bu be Koppel. Ev boş. Herif uzakta. Dünyalık dolu içi. Ben kolaçan ettim, bir pürüz yok. Bir bavul dolusu mangizle kahvaltı saatında Hamburg'da olursun. Aynasızlardan yana gocunacak bir şey yok. Adam bir hafta sonra dönecek. O zamana kadar evi taşır insan. Buradaki aynasızlar yerli numarası diye ele alacaklardır işi.»

«Tren parası ne olacak?» diye sordu Koppel.

«Geldiğin zaman veririm. Saat yirmi birde bir tren kalkıyor Hamburg'dan. Bir saatın var. Haydi, kımılda.»

Koppel derin bir soluk koyuverdi:

«Peki, trende olacağım.»

Miller telefonu yerine bıraktı. Santral memuruna, kendisini saat yirmi üçte uyandırmasını tembih etti ve yattı.

Dışarıda Mackensen tek başına tuttuğu nöbeti sürdürüyordu. Miller otelden çıkmadığı takdirde Jaguar'ı geceyarısı ele almaya karar vermişti.

Ama 23.15'te Miller otelden çıktı, meydanı geçti ve istasyona girdi. Mackensen şaşırmıştı. Mercedes'ten inerek

istasyonun ana kapısından baktı. Miller tren bekler gibi peronda duruyordu. Mackensen bir hamala:

«Nereye tren var şimdi?» diye sordu.

«Munster'e» dedi hamal. «Saat 23.33'te.»

Mackenzen, Miller'in, arabası varken neden trene binmek isteyebileceğini düşündü. Bir sonuca varamadan Mercedes'e döndü ve beklemesini sürdürdü.

23.35'te bilmece çözülmüştü. Miller, yanında ufaktefek, kılıksız, siyah çantalı bir adam olduğu halde istasyondan çıktı. Konuşmaya dalmışlardı. Mackensen küfretti. Miller'in, yanında birisiyle Jaguar'a binmesi kadar kötü bir şey olamazdı. İşleri adamakıllı karıştırırdı bu. Bereket versin Miller ve yanındaki adam bir taksiye binerek oradan uzaklaştılar. Mackensen yirmi dakika daha bekledikten sonra, on metre ötede duran Jaguar'ı ele almaya karar verdi.

Gece yarısı olduğu zaman alanda hemen hemen kimse kalmamıştı. Elinde kalem biçiminde bir el feneri ve üç küçük alet olduğu halde Mackensen arabadan indi, Jaguar'ın yanına gitti, bakındı ve arabanın altına yattı.

Alanın çamuru ve erimiş karı içinde, birkaç saniye geçmeden üstünün batacağını biliyordu. Elindeki feneri kullanarak, Jaguar'ın ön kısmının altında, kapağın kilitleme sürgüsünü buldu. Yirmi dakika uğraşarak aleti yerinden oynattı. Sürgüden kurtulan kapak iki buçuk santim kadar yukarı fırladı. İşi bittikten sonra üstten hafifçe bastırmak suretiyle kapak yerine otururdu. Böylece, kapak sürgüsünü açmak için arabanın içine girmek zorunluğundan kurtulmuş oluyordu.

Mercedes'e giderek bombayı getirdi. Bir otomobilin motor kapağı altında iş gören insan, ya hiç dikkati çekmez, ya da pek az çeker. Gelip geçenler onun arabasının motorunu tamir ettiğini sanırlar.

Bağlama telini ve kerpeteni kullanarak bombayı motor yatağının içine yerleştirdi. Bomba, Miller'in doksan santim önünde patlayacaktı. İki uzun telle bombaya bağlanmış olan ateşleme mekanizmasını motor bölümünün altından aşağı sarkıttı.

Yeniden arabanın altına girerek, el fenerinin ışığında ön süspansiyonu inceledi. Birkaç dakika içinde kendisine gerekli olan yeri buldu. Ateşleme mekanizmasının arka

tarafını sıkıca bir destek çubuğuna bağladı. Silgi kalıbının içine sokulmuş ve ampulün camı ile aralarına destek yapılmış olan ateşleme mekanizmasının açık çenelerini, öndeki süspansiyonu meydana getiren sağlam makas yaylarından iki tanesinin arasına sıkıştırdı.

Bunları, normal bir sarsıntıyla yerlerinden oynamayacak biçimde tutturduktan sonra, Mackensen arabanın altından çıktı. Jaguar, yeterli bir hızla bir tümseğe ya da normal bir kasise çarptığında ön tekerlek makasındaki süspansiyon aradaki ampulü kıracak, ateşleme mekanizmasının açık çeneleri birbirine değecek, elektrikle yüklü demir testeresinin iki ağzının kontak yapmasını sağlayacak, Miller ve taşıdığı suç delilleri parça parça olacaktı.

Mackensen bundan sonra bombayla ateşleme mekanizmasını birbirine bağlayan tellerdeki boşluğu giderdi. Artan şeyleri düzenli bir biçimde biraraya getirdi; toprağa sürtünmelerini ve aşınmalarını önlemek için ortadan kaldırıp sonra motor kapağını üstten bastırarak yerine oturttu. Mercedes'in arka koltuğuna kıvrılıp uyudu. İyi bir iş gördüğünden emindi.

Miller taksi şoförüne, kendilerini Saat Platz'a götürmelerini söyledi. Parasını verip savdı. Yol boyunca akıllı bir tutumla ağzını açıp bir kelime söylememiş olan Koppel, ancak taksi gözden kaybolurken yeniden konuştu:

«Yanlış bir şey yapmadığınıza eminsiniz, değil mi Bay Miller?» dedi. «Hani sizin böyle dümenler peşinde olmanız pek akla yakın gelmiyor da. Yani hem gazetecilik, hem de böyle şeyler...»

«Koppel, hiç kafanı yorma. Benim bütün istediğim, bu evdeki kasada olan bir tutam kâğıt. Ben bunları alacağım, başka ne çıkarsa onlar da senin. Tamam mı?»

«Arada siz olduktan sonra, tamam elbette. İşimize bakalım öyleyse.»

«Yalnız bir şey var. Evde devamlı bir hizmetçi kız kalıyor.»

Koppel bozuldu:

«Evde kimse olmadığını söylemiştiniz siz. Eğer üstümüze gelirse tüyerim ben. Elim kana bulaşsın istemem.»

«Sabahın ikisine kadar bekleriz,» dedi Miller. «Ağır uykuda olur o zaman.»

Winzer'in evine kadar olan bir millik yolu yürüdüler. Yolun altına ve üstüne baktıktan sonra bahçe kapısından içeri girdiler. Çakıl taşlarında gürültü olmaması için kenardaki otlara basmak zorunda kaldılar. Sonra çayırı geçerek, çalışma odası olduğu etkisini uyandıran bir odanın pencereleri karşısındaki fidanların arasına girip gizlendiler.

Koppel, sinsi bir hayvanı andıran davranışlarıyla fidanlar arasından geçerek evin çevresini dolaştı. O dolanırken, Miller alet çantasının başında bekledi. Koppel geri gelince:

«Hizmetçi kızın ışığı hâlâ yanıyor,» dedi. «Arkada, saçağın altındaki oda.»

Sigara içmeye bile cesaret edemeden, soğuktan titreye titreye bir saat kadar beklediler. Sabahın saat birinde Koppel, evi bir kez daha dolaştı. Döndüğünde kızın ışığının sönmüş olduğunu bildirdi.

Bir buçuk saat kadar daha beklediler. Koppel, Miller'in bileğini sıktı. Çantasını aldı ve ayışığı içinde yüzen çimenliği geçerek, çalışma odasının pencerelerine doğru yürüdü. Yol boyunca bir yerlerde bir köpek havladı. Daha uzaklarda, viraj alan bir aracın gıcırtılı tekerlek sesleri duyuldu.

Bereket versin, çalışma odasının tam altına düşen yer karanlıktı. Ay, daha evin bu yanına dönmemişti. Koppel, kalem biçimi el fenerini yakarak pencere pervazında, sonra da pencereyi ortadan ikiye bölen kısımda gezdirdi. Hırsıza karşı iyice sağlamlaştırılmış bir pencereydi bu. Ama alarm düzeni yoktu. Koppel, çantasını açarak bir şeyler arandı. Sonra ellerinde bir rulo yapışkan, ucunda emici başlık olan bir değnek, dolmakalemi andıran elmas uçlu bir cam keseceği ve kauçuk bir çekiç olduğu halde doğruldu.

Pencere sürgüsünün hemen altında olmak üzere ve büyük bir hünerle camda bir yuvarlak kesti. İşi sağlama bağlamak için, kestiği yuvarlak boyunca ve kenarları camın kesilmemiş yanına gelecek şekilde iki sıra yapışkan yapıştırdı. Yapışkanların arasına emiciyi tespit etti.

Emicinin değneğini sol eliyle tutarak kauçuk çekiçle camın kesilmiş yuvarlağına sertçe vurdu. İkinci vuruşta bir

çatırtı oldu ve kesik cam odanın içine doğru arkaya devrildi. İkisi de durup bir tepki olup olmayacağını beklediler. Yoktu. Ucunda kesik yuvarlak olan değneği hâlâ elinde ve pencerenin içinde tutan Koppel, yapışkanın kenar camdaki uçlarını kaldırdı. Pencereden içeri bakıp, bir buçuk metre ötede kalın bir halı gördü. Bir bilek hareketiyle kırık camı ve emiciyi içeriye, halının üstüne attı.

Elini delikten sokarak hırsızlara karşı konmuş olan sürgüyü çekti ve pencerenin alttaki yarısını yukarı kaldırdı. Bir sinek çevikliğiyle odaya girdi. Daha temkinli ve daha ağır bir biçimde Miller onu izledi. Çimenliğin ayışığı içindeki aydınlığına karşılık oda zifiri karanlıktı. Ama Koppel çok iyi görüyor gibiydi.

Miller'e, «Siz hiç kımıldamayın,» dedikten sonra sessizce pencereyi kapattı, perdeleri örttü, içgüdüsünün yardımıyla eşyalara çarpmadan oda kapısına doğru giderek kapıyı da kapattı; kalemi andıran el fenerini de ancak o zaman yaktı.

Odayı dolaşan fener ışığında bir yazı masası, bir telefon, bir duvar kitaplığı, çukur bir koltuk, geniş bir şekilde kırmızı tuğlayla çevrelenmiş çok güzel bir ocak göründü.

Koppel, Miller'in yanına geldi:

«Çalışma odası burası herhalde,» dedi. «Bir evde böyle iki tane tuğlalı ocak olamaz. Bu tuğlaları aralayacak manivela nerede?»

Hırsızın alçak sesle mırıldanmasını taklit eden, ama mırıltı ile konuşmanın fısıltıdan çok daha zor olduğunu deneyen Miller:

«Bilmem,» dedi. «Sen bulacaksın.»

«Oha, yıllar ister bu.»

Üstü pamuklu, içi deri şoför eldivenlerini ellerinden çıkarmamasını tembih ederek Miller'i oturttu. Çantasını alarak ocağın yanına gitti. Başına bir başbağı geçirerek, el fenerini, ilerisini aydınlatacak şekilde bu başbağındaki bir tırnağa yerleştirdi. Bir kabarıklık, ya da bir çentik, boşluk aramak üzere hassas parmaklarını santim santim tuğlaların üstünde gezdirmeye başladı. Her yanı taradıktan sonra, bu sefer de bir yarık aramak üzere aynı işlemi özel bıçağıyla sürdürdü.

Bıçak, iki tuğla arasındaki bir yarığa girdi ve hafif bir tıkırtı oldu. Tuğla çevrenin altmışa altmış boyutlarında

bir bölümü iki, üç santim kadar dışarı doğru açıldı. İş öylesine ustalıkla yapılmıştı ki, çıplak gözle bu bölümü, geri kalan tuğla çevreden ayırmanın imkânı yoktu.

Koppel, sol yanından çelik menteşelerle tutturulmuş olan kapağı açtı. Bu tuğla bölüm, kanadı meydana getiren çelik bir tablaya yerleştirilmişti. Koppel'in baş feneri, bu kanadın ardında, küçük bir duvar kasasının kapağını aydınlattı.

Koppel, boynuna bir dinleme aleti yerleştirip aletin kulaklığını kulağına taktı. Beş dakika kadar dört yuvarlaklı kilidi inceledikten sonra, kulaklığı, kilidin hareketli kısmının olabileceği yere tuttu ve ilk yuvarlağı ağır ağır laçka etmeye başladı.

Üç metre öteden durumu izleyen Miller'in sinirliliği gittikçe artıyordu. Koppel ise tersine son derece sakin bir halde işine dalmıştı. Üstelik, burada ne kadar uzun kalırlarsa, birisinin çalışma odasına girmesi ihtimalinin de o ölçüde arttığını biliyordu. Giriş, dolanma ve çıkış en tehlikeli devrelerdi.

Kilidin son hareketli bölümü de düştüğü zaman, aradan kırk dakika geçmişti. Koppel, ağır ağır kasanın kapağını açarak Miller'e döndü. Bu dönüşle, başındaki el feneri, bir masanın üstündeki bir çift gümüş şamdanı ve gümüş bir enfiye kutusunu aydınlattı.

Miller yerinden kalkarak Koppel'in yanına gitti. Uzanıp, Koppel'in başındaki tırnaktan el fenerini aldı ve kasanın içini araştırdı. Deste deste kâğıt paraları alarak, minnettar Koppel'e verdi.

Kasanın üst rafında sadece, deri kaplı sağlam ambalaj kâğıdıyla ciltlenmiş bir klasör vardı. Miller klasörü çekti ve hızlı hızlı sayfaları karıştırdı. Klasörde kırk kadar sayfa, her sayfada da bir fotoğraf ve yazı makinesiyle yazılmış satırlar vardı. Miller on sekizinci sayfada durdu ve yüksek sesle, «Tanrım,» dedi. Koppel hemen onu uyardı:

«Yavaş.»

Miller klasörü kapattı. El fenerini Koppel'e verdi ve, «Kapat kasayı,» dedi.

Koppel kasa kapağını yerine itti ve kilitlenecek gibi değil de, sayılar eski haline gelecek durumda kadranı çevirdi. Sonra tuğla kapağı sıkıca yerine yerleştirdi. Kapak, baştaki gibi yine hafif bir tıkırdıyla yuvasına oturdu.

Koppel, Winzer'in son dört pasaportunun geliri olan paraları cebine yerleştirmişti. Şamdanları ve enfiye kutusunu da çantaya koydu.

El fenerini söndürdü. Miller'i kolundan tutarak pencereye götürdü. Perdeleri açtı. Dikkatle dışarı baktı. Çimenlikte kimse yoktu. Ay da bulutların ardına girmişti. Pencereyi açıp, çantası da yanında olmak üzere dışarı atladı ve Miller'i bekledi. Sonra pencereyi kapattı. Klasörü polo yakalı süveterin altına sokmuş olan muhabir peşinde olduğu halde fundalıklara doğru yürüdü.

Kapının yanına gelinceye kadar fundalıktan çıkmadılar. Sonra sokağa vurdular. Miller koşmak istiyordu. Koppel, normal konuşma sesiyle:

«Ağır ağır yürüyün,» dedi. «Bir toplantıdan eve dönüyormuşuz gibi yürüyün ve konuşun.»

İstasyona üç millik bir yol vardı ve saat beşe geliyordu. Günlerden cumartesi olmasına rağmen sokaklar boş değildi. Çünkü Alman işçileri işe gitmek için sabahları çok erken kalkarlar. Kimse kendilerini durdurmadan, kimse kendilerine bir şey sormadan istasyona geldiler.

Saat yediden önce tren yoktu Hamburg'a. Koppel büfeye giderek bir kahve ve bir duble mısır likörü içerek içini ısıtmaktan memnun olacağını söyledi.

«Küçük, güzel bir iş tuttuk Bay Miller,» dedi. «Siz de umarım aradığınızı buldunuz.»

«Evet Koppel,» dedi Miller. «Buldum.»

«Öyleyse hoşçakalın Bay Miller.»

Ufak-tefek hırsız, başıyla onu selamlayarak istasyon büfesine doğru yürüdü. Miller geri döndü ve parketmiş bir Mercedes'in arka camından kendisini süzen kızarmış gözlerin farkına varmadan alanı geçerek oteline girdi.

Miller'in yapmayı düşündüğü soruşturmalar için henüz çok erkendi. O bakımdan saat 9.30'da uyandırılmasını tenbih ederek yattı.

Söylediği saatta telefon çaldı. Miller, kahve ve sandviç söyledi. Kaynar gibi sıcak suyla yaptığı duştan henüz çıkmıştı ki ısmarladığı şeyler geldi. Kahvesini içtikten sonra klasörü inceledi. Buradaki fotoğraflardan yarım düzine kadarını tanıdı. Ama adların hepsi kendisi için yabancıydı. Yabancı ve anlamsız.

Yeniden on sekizinci sayfaya geldi. Fotoğraftaki adam

daha yaşlı, saçları daha uzundu. Üst dudağını ince bir bıyık örtüyordu. Ama, bir insan yüzünün herhangi bir parçasından çok daha fazla sahibinin kişiliğini belirten; buna rağmen hiç dikkati çekmeyen kulaklar aynıydı. Dar burun delikleri, başın yana yatıklığı, soluk gözler hep aynıydı.

Ad genel bir addı. Miller'in dikkatini çeken adres oldu. Posta mıntıkalarına göre, bunun, şehrin merkezinde, dolayısıyla bir apartman blokunda olması gerekirdi.

Saat onda, sayfada sözü edilen şehrin telefon idaresi danışma servisini istedi. Yine bu adresteki apartman blokuna bakan yöneticinin telefon numarasını sordu. Bir kumardı bu ama tuttu. Pahalı dairelerden meydana gelen bir apartman blokuydu aradığı yer.

Blok yöneticisine telefon eden Miller, aslında blokun kapıcısı olan, ama Almanların unvana düşkünlükleri yüzünden yöneticiliğe yükseltilmiş bulunan adama, kiracılardan birine devamlı telefon ettiğini, cevap alamadığını, oysa kendisine o saatta telefon etmesinin söylendiğini, bunun çok garip bir durum olduğunu anlattı. Acaba yönetici kendisine yardımcı olamaz mıydı? Telefon mu bozuktu yoksa?

Telefonun öbür başındaki adam çok yardımcı oldu. Bay Müdür fabrikadaydı belki. Belki de köydeki hafta sonu evine gitmişti.

Ne fabrikasıydı bu? Ne fabrikası olacak, kendi fabrikasıydı elbette. Radyo fabrikası. Oh, elbette, ne kadar dalgındı. Telefon idaresi danışma servisi Miller'e fabrikanın telefon numarasını söyledi. Fabrikada telefona çıkan kız, ona patronun sekreterini verdi. Sekreter de telefon eden adama patronun hafta sonunu dağ evinde geçirdiğini, pazartesi sabahı döneceğini belirtti. Dağ evinin telefon numarası, fabrikadan bildirilemezdi. Özel bir konuydu bu. Miller teşekkür edip telefonu kapattı.

Radyo fabrikası sahibinin özel telefon numarasını ve dağ evinin adresini Miller'e veren, eski bir arkadaşı, büyük bir Hamburg gazetesinin endüstri ve ticaret muhabiriydi. Adamın adresi özel adres defterinde yazılıydı onun.

Miller, yeni adı ve özel adresini kendi not defterine yazdığı Roschmann'ın fotoğrafına baktı uzun uzun. Bu adamdan söz edildiğini daha önce de duymuş olduğunu hatırladı. Dükkânlarda onun radyolarını bile görmüştü. Al-

manya haritasını çıkardı. Adamın özel malikanesindeki evi değilse bile, evin bulunduğu köyler bölgesini tespit etti.

Eşyalarını toplayarak aşağı inip hesabı gördüğünde saat on ikiyi geçiyordu. Müthiş de acıkmıştı. Yanına yalnız evrak çantasını alarak otelin yemek salonunu geçti ve kocaman bir biftek ısmarladı.

Yemek yerken, kovalamacanın son bölümünü o gün öğleden sonra aşmayı, hedefiyle de ertesi sabah karşı karşıya gelmeyi kararlaştırdı. Ludwigsburg'daki Z-Komisyonu'nda görev yapan avukatın telefon numarası yazılı kâğıt parçası hâlâ yanındaydı. Ona şimdiden telefon edebilirdi. Ama Roschmann'ı önce kendisi görmek istiyordu. Açıkça kararlıydı buna.

Valizini Jaguar'ın bagajına, evrak çantasını da arka koltuğa koyup direksiyonun başına geçtiği zaman saat öğleden sonra ikiye geliyordu.

Osnabrück dışına kadar kendisini izleyen Mercedes'in farkına varmadı. Arkadaki araba ana ekspres yola kadar da onun peşinden ayrılmadı. Jaguar güneye inen yolda hızlanırken birkaç saniye duraladı. On metre kadar daha yol aldıktan sonra da ekspres yoldan ayrılıp şehre döndü.

Yol üstündeki bir telefon kulübesinden Nürnberg'e, Kurt Adam'a telefon eden Mackensen, amirine:

«Yola çıktı,» dedi. «'Cehennemden çıkmış bir yarasa gibi' güneye doğru yol alırken bıraktım onu.»

«Hazırladığın malzeme de onun yanında mı?»

Mackensen gülümsedi:

«Hem nasıl. Ön makas takımına bağlı. Elli mile varmadan, tanınmayacak bir halde parça parça olacak.»

Nürnberg'deki adam kedi mırıltısı gibi bir sesle:

«Mükemmel,» dedi. «Çok yorgun olmalısın aziz *Kamerad*. Şehre dön ve uyu.»

Mackensen emrin tekrarlanmasına fırsat vermedi. Çarşamba gününden beri gece bile doğru dürüst uyumamıştı.

Miller sözü edilen elli milli geçti. İkinci bir elli mil daha yaptı. Çünkü Mackensen bir şeyi ihmal etmişti. Eğer ateşleme tertibatı İngiltere dışındaki Avrupa kıtası malı lüks bir arabanın koltuk süspansiyonuna konsaydı çabucak patlardı. Ama Jaguar bir İngiliz spor arabasıydı ve süspansiyon düzeni çok sertti. Frankfurt'a doğru ekspres yolda giderken üstünden geçtiği kasislerin kalın makaslar üzerin-

deki etkisi çok az olmuş, sadece bomba ateşlemesinin çeneleri arasındaki küçük elektrik ampulünü parçalamış, elektrilke yüklü boştaki çelik parçalar birbirine değmemişti. Sert kasislerde ise, yeniden açılıncaya dek bir milimetreye kadar birbirlerine yaklaşıyorlardı.

Ölüme ne denli yakın olduğunu bilmeyen Miller yoluna devam ederek Munster, Dortmund, Wentzlar ve Bad Hamburg'u geçip üç saatta Frankfurt'a geldi. Sonra çevre yolundan dolanıp Königstein'a ve Taunus dağlarının karla kaplı, vahşi ormanlarına yöneldi.

ON ALTI

JAGUAR, SIRA DAĞLARIN doğu eteklerindeki küçük kaplıca şehrine girdiğinde hava kararmıştı. Haritaya bakan Miller, aradığı özel malikaneden en çok yirmi mil uzakta olduğunu anladı. O gece fazla ileriye gitmeyip bir otel aramaya ve sabahı beklemeye karar verdi.

Kuzeyde, Limburg'a giden yolla ikiye bölünmüş olan ve kayaları kaplayarak kilometrelerce uzanan çam ormanlarını örten karın kalın halısı altında sessizce yatan sıra dağlar vardı. Küçük şehrin ana caddesi boyunca ışıklar göz kırpıyordu. Bu ışıklar, bir zamanlar Falkenstein Lordlarının kale malikaneleri olan, üstündeki harap kalenin iskelet haline gelmiş bedenini gözler önüne seriyordu. Hava açıktı. Ama dondurucu bir rüzgâr, gece daha çok kar yağacağını haber verir gibiydi.

Miller, Haupt Strasse ile Frankfurt Strasse'nin köşesinde, Park adında bir otel bularak oda istedi. Bir kaplıca şehrindeki soğuk su kürleri Şubatta hiçbir şekilde yaz aylarının sevimliliği içinde olmadığı için otelde yığınla boş oda vardı.

Kapıcının yardımıyla arabasını otelin ardındaki ağaçların bir çatı gibi örttüğü küçük alana çekti. Banyo yaptıktan sonra da yemek yemek üzere dışarı çıktı. Şehirdeki bir düzine eski, pırıl pırıl aşevinden biri olan Haupt Strasse üzerindeki Grüne Baum hanına girdi.

Ne kadar sinirli, ne kadar huzursuz olduğunu ancak yemek sırasında anladı. Şarap bardağını dudaklarına götürürken elinin titrediğini farketti. Bu hal biraz yorgunluktan, son dört gün içinde günlerini kedi uykusu gibi, bir iki saatlık uyuklamalarla geçirerek uykusuz kalmasındandı.

Biraz da Koppel ile giriştikleri işten doğan gerilimin gecikmiş tepkisinden, Winzer'in evine ilk gidişinin ardın-

dan ikinci bir kez daha giderek hizmetçi kıza, bütün bu yıllar boyunca sahtekâra kimin baktığını sormaya kendisini zorlayan içgüdüsünü armağanlandıran bahtının şaşırtıcılığındandı.

Ama hepsinden çok da, artık kovalacamanın sonuna geldiğini bilmek, nefret ettiği ve çeşitli yollardan yaptığı soruşturmalarla aradığı adamla karşılaşmak ve hâlâ bir terslik olabileceği korkusu içinde olmaktan ileri geldiğini biliyordu.

Bad Godesberg'deki otelde kendisini bu araştırmadan vazgeçmesi için uyaran adsız doktoru, «Dikkat et, bu adamlar tehlikeli olabilir,» diyen Viyana'daki Nazi avcısı Yahudiyi hatırladı. Peki, neden tehlikeli olmamışlardı şimdiye kadar? Adının Miller olduğunu biliyorlardı. Dressen Oteline yapılan ziyaret bunu onaylamıştı. Kolb adıyla Stuttgart'ta Bayer'e yaptıklarıysa bardağı taşırmıştı. Böyleyken niye susuyorlardı? Miller, ne kadar ilerlemiş olabileceğinin onlar tarafından bilinmediğinden emindi. Ya da onu elden kaçırmışlar çevresinde dönüp dolaşacağından emin oldukları için peşini bırakmışlardı.

Buna rağmen Winzer'in bomba gibi patlayacak nitelikte olan deliller dosyası ve bu dosyayla Batı Almanya'nın son yirmi beş yıl içindeki en büyük haberinin öyküsü elindeydi. Gülümsedi. Önünden geçen garson kız bu gülümsemeyi üzerine alındı ve ikinci kez masanın önünden geçişinde kalçalarını salladı. Miller Sigi'yi hatırladı. Viyana'dan beri ona telefon etmemişti. Altı hafta önce, ocakta yazdığı mektuptan sonra başka mektup da yazmamıştı. İlk olarak onu çok istediğini hissetti.

Çok garip, diye düşündü. Erkekler en çok korktukları zaman arıyorlardı kadını. Hem o güne kadar yaptıklarından; hem de izinin sürüldüğünden habersiz dağlarda bekleyen yığın katilinden olmak üzere, korktuğunu kabullenmek zorunda kaldı.

Bu düşüncelerden kurtulmak için kafasını salladı ve yarım şişe daha şarap söyledi. Vesveseye kapılacak zaman değildi bu. O güne kadar duyduğu en büyük gazetecilik atılımına girişmişti ve işin sonunu getirmek üzereydi.

Şarabını içerken tasarladığı planı bir daha kafasından geçirdi. Basit bir karşılaşma, Ludwigsburg şehrindeki avukata telefon, adamı hapse tıkmak üzere yarım saat son-

ra gelen polis arabası, mahkeme ve ömür boyunca hapis cezası. Eğer sert yaradılışlı birisi olsaydı, SS yüzbaşısını kendisi öldürmek isterdi.

Durumu bir daha gözden geçirdi ve silahsız olduğunun farkına vardı. Ya Roschmann'ın yanında bir fedaisi varsa? Yeni adının onu keşfedilmekten koruyacağına son derece inanmış olarak yanında kimseyi bulundurmayabilir miydi? Yoksa, zor bir durumda kaldığı zaman kendisini koruyacak bir kimse var mıydı yanında?

Askerliğini yaptığı sırada; kampa geç döndüğü için bir gece atıldığı nezarethaneden bir çift kelepçe yürütmüş olan bir arkadaşı vardı. Bu genç sonraları kelepçenin asker çantasında ele geçmesinden korkmuş ve Miller'e vermişti. Miller de bir askerlik anısı olarak bunları saklamıştı. Kelepçeler, Hamburg'daki dairesinde, bir sandığın dibindeydi.

1960'da Hamburg'un azılılarından biri hakkında bir yazı hazırlarken, Küçük Pauli çetesi tarafından tehdit edilince kanunî başvurmayı yaparak küçük bir Sauer otomatik tabanca satın almıştı. Bu tabanca da hâlâ duruyordu ve evinde bir masanın gözünde kilitliydi.

Şaraptan, bir duble konyaktan ve yorgunluktan başı dönmeye başlamıştı. Kalktı, hesabı gördü ve otele döndü. Otel kapısının hemen yanında iki genel telefon kulübesi gördü. Otelden telefon etmekten daha güven vericiydi burası.

Gece saat ondu. Sigi'yi çalıştığı kulüpte buldu. Cazın gürültüsünden ötürü, sesini duyurabilmek için bağırmak zorunda kaldı. Sigi'nin; o güne kadar nerede olduğu, onu neden hiç aramadığı, şimdi nereden telefon ettiği gibi peş peşe sıraladığı bir yığın soruyu kısaca savdıktan sonra istediklerini söyledi. Sigi ayak diredi. Yerinden ayrılamazdı. Ama Miller'in sesindeki bir şey direnmesini kısa kesti:

«Neyin var senin, hasta mısın,» diye bağırdı.

«Bir şeyim yok, iyiyim» dedi Miller. «Yardıma ihtiyacım var. Rica ederim geri çevirme. Şimdi değil, bu gece değil.»

Kısa bir sessizlik oldu. Sonra Sigi:

«Peki geleceğim» dedi. «Çok önemli olduğunu söylerim onlara. Yakın akrabam filân derim.»

«Bir araba tutacak kadar para var mı yanında?»

«Var sanırım. Yoksa bile buradaki kızlardan ödünç alırım.»

Miller ona daha önce de faydalandığı, bütün gece için otomobil kiraya veren bir kuruluşun adresini söyledi. Kuruluşun sahibini tanıdığı için ona adını söylemesini öğütledi.

«Olduğun yer uzak mı?» diye sordu Sigi.

«Hamburg'a 500 kilometre. Beş saatta gelirsin. Ya da şu andan itibaren altı saat diyelim. Sabah saat beş sularında burada olursun. Dediğim şeyleri de getirmeyi unutma.»

«Peki, geliyorum.»

Sigi kısa bir duraklamadan sonra ekledi:

«Peter sevgilim...»

«Efendim?»

«Bir şeyden mi korkuyorsun?»

Telefonda, konuşmanın kesileceğini bildiren hafif vuruşlar başlamıştı ve Miller'in yanında da başka bir marklık maden para yoktu.

«Evet,» dedi.

Konuşma kesildiği için de alıcıyı yerine bıraktı.

Otelin gece bekçisinden büyük bir zarf istedi. Adam tezgahın altında yaptığı araştırmalardan sonra, bir gazete dörde katlandığı zaman ortaya çıkan boyutta kâğıt konabilecek koyu kahverengi bir zarf bulup çıkardı. Miller bu zarfa koyacağı şeyleri özel olarak gönderebilmek için gerekli ücreti karşılamak üzere otelde, kartpostal göndermek için bulundurulan pulların hepsini aldı.

Odasına çıkınca evrak çantasını yatağın üstüne açarak Salomon Tauber'in anılarını, Winzer'in kasasından alınan kâğıt tomarını ve iki fotoğraf çıkardı. Anılardaki iki sayfayı bir daha okudu. İki fotoğrafı yanyana koyarak inceledi.

Sonra çantadan boş bir kâğıt alarak, bu belgelerin ne olduğunu belirten kısa, ama kolay anlaşılır bir yazı yazdı. Bu yazıyı, Winzer'in kasasından alınan belge ve fotoğraflardan biriyle zarfa koydu. Zarfın üstüne, gideceği adresi yazdı ve gece bekçisinden aldığı bütün pulları yapıştırdı.

Öbür fotoğrafı ceketinin iç cebine koydu. Zarfı ve anıları yeniden çantasının içine bıraktı ve çantayı karyolanın altına soktu.

Valizinde küçük ve yassı bir konyak şişesi vardı. La-

vabonun üstündeki bardağa biraz konyak koydu. Elleri titriyordu. Ama yakıcı sıvı onu sakinleştirdi. Başı hafifçe dönüyordu. Yatağa uzandı ve uyudu.

Münih'teki yeraltı odasında Joseph hırslı hırslı ve sabırsızca dolaşıyordu. Masa başında oturan Leon ve Motti ellerine bakıyorlardı. Tel Aviv'den gelen telgrafın üzerinden kırk sekiz saat geçmişti.

Miller'i bulmak için yaptıkları girişimler hiçbir sonuç vermemişti. Telefonla aradıkları Alfred Oster, Bayreuth'deki otomobil parkına gitmiş ve Miller'in arabasının orada olmadığını bildirmişti.

«Eğer arabayı görürlerse, bunu kullanan kimsenin Bremen'de bir fırın işçisi olmayacağını hemen anlarlar» diye homurdanmıştı Joseph. «Otomobilin sahibinin Peter Miller olduğunu bilmeseler bile gene böyle düşüneceklerdir.»

Daha sonra Leon'un Stuttgart'taki bir arkadaşı telefon ederek, Bayer adındaki bir şehirlinin otel odasında öldürülmesiyle ilgili olarak bölge polisinin genç bir adamı aradığını bildirmişti. Bu, başka birisi olacağı gibi, telefon eden kimsenin tarifine göre, Kolb takma adıyla dolaşan Miller'e de çok uyuyordu. Bereket versin otel defterine geçen kayıtta ne Kolb, ne de Miller adı vardı. Siyah spor otomobilden de söz edilmiyordu.

«Hiç olmazsa otele bambaşka bir ad verecek kadar akıllı davranabilmiş,» dedi Leon.

Motti:

«Kolb, savaş cinayetleri suçundan Bremen polisi tarafından arandığına göre, Miller belki bu yalanı sağlamlaştırmak için başka bir ad vermiştir otele,» dedi.

Bu da rahatlatıcı bir açıklama değildi. Eğer Stuttgart polisi Miller'i bulamazsa, Leon grubu da bulamayacaktı. Ikinci grup fazla olarak, Odessa'nın şimdi Miller'e her iki gruptan daha çok yaklaşmış olması korkusu içindeydi.

«Bayer'i öldürdükten sonra, takma kişiliğini de açıkladığını anlamış olması gerekir,» dedi Leon. «O bakımdan yeniden Miller adını kullanmaya başlamış olabilir. Eğer Bayer'den kendisini Roschmann'a ulaştıracak bir ipucu elde edemediyse, Roschmann'ı aramaktan vazgeçecektir.»

«Neden bir kez telefon etmez öyleyse?» diye atıldı

Joseph. «Roschmann'ı kendi başına yakalayabileceğini mı sanıyor bu çılgın!»

Motti hafifçe öksürdü:

«Roschmann'ın Odessa için büyük önemini bilmiyor.»

«Yeteri kadar yaklaşınca öğrenir.»

Joseph de:

«Ama o zamana kadar ölmüş olur» diye ekledi. «Biz de her şeye yeniden başlamak zorunda kalırız. Neden telefon etmez bu budala?»

Başka taraflardaysa telefon hatları çok meşguldü o gece. Çünkü Regensburg bölgesindeki küçük bir dağ evinden Klaus Winzer, Kurt Adam'a telefon etmişti. Aldığı haber çok rahatlatıcıydı.

Kurt Adam, sahtekârın sorusuna karşılık şu cevabı vermişti:

«Evet, artık dönmende bir sakınca yok. Seninle görüşmeye çalışan adamın şu sıralarda hesabının görülmüş olması gerek.»

Sahtekâr ona teşekkür etmiş, hesabı görerek gece karanlığında kuzeye; Osnabrück'teki evinde geniş yatağına ve alışık olduğu rahata kavuşmak için yola çıkmıştı. İyi bir kahvaltı edip banyosunu yaparak uzun süre uyumak üzere tam zamanında evinde olacağını umuyordu. Pazartesi sabahı da matbaasına gidip işleri ele alırdı.

Miller, yatak odasının kapısına vurulmasıyla uyandı. Elektriği söndürmemiş olduğu için gözlerini kırpıştırdı. Sonra kapıyı açtı. Ardında Sigi'nin durduğu gece bekçisiyle karşılaştı.

Gelenin karısı olduğunu, o gün yapacağı iş toplantısı için gerekli olan bazı önemli evrakı evden getirdiğini söyleyerek gece bekçisinin telaşını giderdi. Bozuk Hessen şivesiyle, sıradan bir köy delikanlısı olan gece bekçisi bahşişini alarak gitti.

Miller kapıyı ayağıyla itip kapatırken Sigi onun boynuna sarıldı:

«Nerelerdeydin sen? Burada ne yapıyorsun?»

Miller en kesin yoldan bu soruların hemen önünü aldı. Ayrıldıkları zaman Sigi'nin üşümüş olan yanakları kızarmıştı ve ateş gibiydi. Miller de kendini bir döğüş horozu gibi hissediyordu.

Sigi'nin mantosunu alarak kapının ardındaki çengele astı. Sigi gene sorularına başlamıştı. Miller:

«İşe en gerekli olanından başlayalım,» diyerek onu hâlâ sıcak olan yatağa çekti. Sigi fıkırdadı:

«Hiç değişmemişsin.»

Üstünde, gece kulübünde giydiği kısa etekli elbise vardı. Miller elbisenin sırtındaki fermuarı açtı ve ince askıları indirdi. Sakin bir sesle:

«Yoksa...» dedi.

Sigi derin bir soluk aldı ve sırtüstü uzandı. Üstüne eğilen Miller'e doğru yüzünü kaldırdı. Gülümsedi:

«Hayır,» diye mırıldandı. «Ne münasebet. Neden hoşlandığımı bilirsin sen.»

«Sen de benim neden hoşlandığımı bilirsin,» diye mırıldandı Miller.

Sigi fıkırdadı:

«Önce ben. Seni bilmem ama ben çok özledim seni..»

Miller bir şey söylemedi. Sessizliği sadece Sigi'nin solumaları ve iniltileri bozuyordu.

Soluk soluğa ve mutlu bir halde birbirlerinden ayrıldılar. Miller lavabonun üstündeki bardağı konyak ve suyla doldurdu. Yaptığı işe rağmen hiç de iyi bir içici olmayan Sigi çok az içti. Bardağı Miller bitirdi.

«Evet,» dedi Sigi. «En gerekli iş bitti...»

Miller onun sözünü kesti:

«Şimdilik.»

Sigi fıkırdadı:

«Şimdilik söyler misin sen bana, o esrarlı mektup neydi? Altı haftadır neredesin? Saçlarını neden böyle korkunç şekilde kısalttın? Hesse'deki bu kasvetli otelin küçük bir odasında ne işin var?»

Miller ciddileşti. Kalktı. Hâlâ çıplaktı. Evrak çantasını alarak yatağın kenarına oturdu:

«Neyin peşinde olduğumu çok geçmeden öğreneceksin,» dedi. «Onun için sana şimdiden de anlatabilirim.»

Miller, Sigi'ye gösterdiği anılardan başlamak ve sahtekârın evine girişle son bulmak üzere bir saat kadar ko-

nuştu. Miller konuştukça Sigi daha fazla dehşete düşüyordu. Sustuğu zaman da:

«Sen delisin,» dedi. «Kudurmuş bir delisin sen. Ölebilirdin, hapse atılabilirdin, türlü şeyler gelebilirdi başına.»

Miller, şimdi kendisinin de delice bulduğu davranışlarına bir kulp takamadığı için sadece;

«Mecburdum,» dedi.

«Tüm bunlar kokuşmuş eski bir Naziyi bulmak için mi? Geçti artık bunlar Peter, kapandı. Onlarla uğraşıp zaman harcamanın gereği ne?»

Şaşkınlıkla Miller'e bakıyordu.

«Gereği var,» dedi Miller meydan okurcasına.

Sigi derin bir soluk koyverdi ve hiçbir şey anlamadığını belirtir bir şekilde başını salladı.

«Pekala,» dedi. «Artık buldun. Kim olduğunu, nerede olduğunu biliyorsun. Şimdi Hamburg'a dön, telefonu eline al ve polise haber ver. Üst yanını onlar hallederler nasıl olsa. Bunun için para veriyoruz onlara.»

Miller ona nasıl cevap vereceğini bilmiyordu.

«İş bu kadar basit değil,» dedi sonunda. «Bugün oraya gideceğim.»

«Oraya, nereye?»

Miller başparmağıyla pencereyi ve ötelerdeki hâlâ karanlık içinde olan sıra dağları gösterdi.

«Evine.»

«Evine mi? Neden?»

Sigi'nin gözleri korkuyla büyümüştü:

«Onunla karşılaşacak mısın?»

«Evet. Nedenini sorma, çünkü söyleyemem. Bütünüyle bana ait bir şey bu.»

Miller'in tepkisi genç kadını şaşırtmıştı. Dizlerinin üstünde doğrularak, yatakta sırtüstü yatmış sigara içen Miller'e baktı. Hırstan memeleri kalkıp inerek:

«Bunun için mi istedin tabancayı?» dedi. «Öldürecek misin onu?»

«Hayır, öldürmeyeceğim.»

«O zaman, o seni öldürür. Ona ve adamlarına karşı elinde tek bir silahla ve yalnız başına ha?.. Seni piç, rezil, kepaze seni...»

Miller şaşırmış bir halde ona bakıyordu:

«Roschmann denen bu adam neden heyecanlandırdı seni böyle?» diye sordu.

«Bu korkunç eski Nazi değil beni heyecanlandıran. Kendim için heyecanlanıyorum ben. Kendim ve senin için budala, kafasız, sersem. Aptalca bir neden göstererek o budala dergi okurlarına yazı hazırlamak için oraya gidip ölümü göze alıyorsun. Hiç beni düşündüğün var mı?..»

Konuşurken, bir yandan da ağlıyor, gözlerindeki sürmeler siyah demiryolları gibi yanaklarına izler yapıyordu.

«Bana bak,» dedi. «Gözlerini dört aç da bana bak. Ben neyim sanıyorsun sen? Sadece keyfedeceğin bir kadın mı? Ben kendimi her gece budala bir muhabire, sırf o keyfini getirsin, sonra da defolup, ahmakça bir hikâye uğruna kendisini öldürtsün diye mi veriyorum? Öyle mi sanıyorsun sen? Dinle kuş beyinli, dinle. Evlenmek istiyorum ben. Bayan Miller olmak istiyorum. Çocuklarım olsun istiyorum. Sen de gidip kendini öldürtmek istiyorsun... Aman Tanrım...»

Yataktan atlayıp banyoya girdi. Kapıyı vurup kilitledi.

Miller, ağzı şaşkınlıktan bir karış açılmış olarak yatıyordu. Elindeki sigara neredeyse parmaklarını yakacaktı. Sigi'yi hiç böyle kızgın görmemiş ve çok şaşırmıştı. Banyoda akan suyun sesini dinlerken, onun söylediklerini düşündü.

Sonra sigarasını söndürerek banyonun kapısına gitti:

«Sigi!»

Karşılık alamamıştı.

«Sigi!»

Musluklar kapatılmıştı.

«Defol.»

«Lütfen kapıyı aç Sigi. Seninle konuşmak istiyorum.»

Kısa bir sessizlik oldu. Sonra kapının kilidi açıldı. Çırılçıplak bir halde ve asık bir suratla Sigi kapıda göründü. Yüzündeki sürme izlerini yıkamıştı.

«Ne istiyorsun?»

«Yatağa gel. Seninle konuşmak istiyorum. Donacağız burada.»

«Hayır. Sevişmeye başlayacaksın.»

«Hayır. Söz veriyorum. Söz veriyorum, sevişmeyeceğiz. Konuşacağım sadece.»

Sigi'nin elinden tutarak sıcak yatağa götürdü. Yatıp örtünen Sigi yüzünü ona çevirip merakla sordu:

«Ne konuşacaksın?»

Miller yatağa girip ona sokuldu:

«Sigrid Rahn benimle evlenir misin?»

Sigrid ona döndü:

«Gerçekten mi soruyorsun?»

«Gerçekten soruyorum. Bugüne kadar hiç düşünmemiştim evlenmeyi. Ama sen de bugüne kadar hiç kızmamıştın.»

Sigi'nin duyduklarına inanamamış bir hali vardı.

«Bundan sonra boyuna kızayım öyleyse,» dedi.

«Bana cevap vermeyecek misin?»

«Evet Peter, evlenirim. İkimiz birlikte öyle mutlu oluruz ki...»

Miller onu okşamaya başladı. Okşadıkça da hisleri uyandı. Sigi onu suçladı:

«Hani sevişmeyeceğiz demiştin?»

«Bundan başka yok. Söz veriyorum, sonra seni rahat bırakacağım, büsbütün rahat bırakacağım.»

Sigi bacağını Miller'in üstünden aşırdı ve kalçalarını onun karnının altına doğru indirdi. Altta yatan genç adama bakarak:

«Peter Miller, sakın ha,» dedi.

Sigi sevişmeye başladığı sırada Miller elini uzatarak elektriği söndürdü.

Dışarda, doğu ufkunda hafif bir aydınlık belirmişti. Eğer Miller saatına bakmış olsaydı, 23 Şubat Pazar sabahı 6.50 olduğunu anlardı. Ama uyumuştu.

Bundan yarım saat sonra, Klaus Winzer, evinin garaj kapısı önünde arabasını durdurdu. Dışarı çıktı. Her yanı tutulmuş ve yorulmuştu. Ama eve dönmüş olmaktan memnundu.

Patronun evde olmayışından faydalanmak isteyen Barbara henüz kalkmamıştı. Winzer içeri girip de holden ona seslendiği zaman, başka bir erkeğin yüreğini gümbürdetecek bir gecelikle ortaya çıktı. Oysa Winzer ona banyoyu doldurmasını ve sahanda yumurta, kızarmış ekmek, reçel, kahve hazırlamasını söyledi.

Hizmetçi kız da ona, cumartesi sabahı toz almak üzere çalışma odasına girdiği zaman pencerenin kırılmış ve gümüşlerin çalınmış olduğunu gördüğünü söyledi. Polise haber vermiş, polis de penceredeki muntazam, yuvarlak

kesiğin profesyonel bir hırsızın işi olduğunu söylemişti. Genç kız polislere ev sahibinin şehirde olmadığı haberini vermiş; polis de, kayıp öteberi hakkında usulen bazı şeyler sormak üzere, ev sahibi döndüğü zaman kendilerine haber verilmesini istemişti.

Winzer ağzını açmadan ama gittikçe sararak, şakağında tek bir damarın devamlı atmasıyla kızın konuşmasını dinledi. Kahveyi hazırlaması için onu mutfağa gönderdikten sonra da çalışma odasına girip kapıyı kilitledi. Kırk Odessa canisine ait dosyanın ortadan kaybolduğunu anlaması için yarım dakika ona yetti.

Kasanın yanından ayrıldığı sırada telefon çaldı. Kliniğin doktoru Bayan Wendel'in gece öldüğünü haber verdi.

Winzer, gazete kâğıdı sıkıştırılmış penceredeki delikten giren soğuğun değil de, yalnız içindeki soğuk parmakların kıvıl kıvıl edişini duyarak, yanmayan ocağın karşısında iki saat oturup ne yapması gerektiğini düşündü. Kahvaltının hazır olduğunu haber vermek için Barbara'nın seslenişini duymadı bile. Kulağını anahtar deliğine dayayan Barbara onun zaman zaman şöyle mırıldandığını duydu:

«Benim suçum yok, benim hiç suçum yok.»

Miller, Hamburg'da Sigi'ye telefon etmeden önce ertesi sabah kendisini uyandırmaları için yaptığı tenbihten vazgeçtiğini bildirmeyi unutmuştu. O yüzden, komodinin üstündeki telefon tam saat dokuzda çaldı. Miller uykulu gözlerle telefonu açtı. Teşekkür etti ve yataktan çıktı. Böyle yapmazsa yeniden uyuyacağını biliyordu. Yol yorgunluğu, sevişme ve en sonunda da sözleşmiş olmanın heyecanından bitkin düşen Sigi derin uykudaydı.

Miller duş yaptı, birkaç dakika da buz gibi suyun altında kaldı. Bütün gece kaloriferin üstünde bırakmış olduğu havlu ile kuvvetli kuvvetli kurulandı ve turp gibi oldu. Bir gece öncesinin durgunluğu ve kuruntusu kaybolmuştu. Emin ve rahattı şimdi.

Uzun konçlu ayakkabılar ve bol bir spor pantolon, devrik yakalı kalın bir kazak, bunun üstüne de Joppe adında bir Alman kış giysisi olan, ceketle palto arası, çifte önlü, mavi kaba kumaştan üstlüğünü giydi. Üstlüğün iki yanında tabanca ve kelepçeleri alabilecek büyüklükte dikine kesik

birer cep, fotoğraf için de bir iç göğüs cebi vardı. Sigi'nin çantasından kelepçeleri alarak inceledi. Anahtar yoktu ve kelepçeler kendi kendine kilitleniyordu. Öyle ki, bu kelepçeler birisinin bileklerine vurulduğu zaman ya polis açabilirdi, ya da demir testeresi.

Tabancayı açtı ve inceledi. Bununla hiç ateş etmemişti. Tabancanın yağları, alındığı günkü gibi üstündeydi. Mermi haznesi doluydu. Miller mermileri olduğu gibi bıraktı. Bir alışkanlık olsun diye birçok kez emniyeti açıp kapattı ve nasıl açık, nasıl kapalı durduğuna dikkat etti. Hazneyi kavramaya oturttu. Namluya bir mermi sürdü ve emniyeti açtı. Ludwigsburg'daki avukatın telefon numarasının yazılı olduğu kâğıdı pantolon cebine soktu.

Karyolanın altından çantasını aldı. Boş bir kâğıt çıkararak, uyandığı zaman okuması için Sigi'ye bir not yazdı:

«Sevgilim. Ben, peşinde olduğum adamı görmeye gidiyorum. Onunla karşı karşıya gelmek ve polis bileklerine kelepçe vurup götürülürken orada olmak için nedenlerim var. Çok akla uygun bir neden bu ve bugün öğleden sonra sana bu nedeni söyleyebileceğim. Ama her ihtimale karşı senden şunları yapmanı istiyorum...»

Verdiği direktifler kısa ve kesindi. Münih'te telefon edeceği yerin numarasını ve oradaki adama söyleyeceği şeyleri yazdı. Yazısına şöyle son verdi:

«Hiçbir şekilde benim peşimden dağa gelme. Bu gelişin, durum ne olursa olsun, işleri daha kötüleştirmekten başka bir şeye yaramaz. O bakımdan, ben öğleye kadar dönmez, ya da odaya telefon etmezsem; sana verdiğim numaraya telefon et, o mesajı ilet, otelden ayrıl, zarfı Frankfurt'ta herhangi bir posta kutusuna at ve Hamburg'a dön. Bu arada başka kimseye de evlenmek için söz verme. Seni çok seven Peter.»

Notu, içinde Odessa dosyası olan küçük zarf ve üç tane elli marklık kâğıt parayla birlikte telefonun altına iliştirdi. Salomon Tauber'in anılarını koltuğunun altına alarak yatak odasından çıktı ve aşağı indi. Danışmanın önünden geçerken, oradaki adama saat on bir otuzda odaya bir telefon etmesini rica etti.

Otelden saat dokuz buçukta çıktı ve gece ne kadar çok kar yağmış olduğunu görünce şaşırdı.

Otelin arka tarafına geçti. Jaguar'a girdi. Kontağı açarak gaza bastı. Motor çalışıncaya kadar birkaç dakika geçti. İyice ısınması için beklerken bagajdan bir el fırçası aldı ve motor kapağı ile arabanın üstünü, ön camı örten karı temizledi.

Yeniden direksiyonun başına geçti, vitesi geçirdi ve ana yola çıktı. Kalın kar tabakası her yeri bir çeşit yastık gibi örtmüştü. Miller bu tabakanın tekerleklerin altındaki çatırtısını duyuyordu. Bir akşam önce satın aldığı arazi haritasına bir göz attıktan sonra Limburg'a doğru yol almaya başladı.

ON YEDİ

MİLLER'İN GÖRMEDİĞİ parlak bir gün doğuşundan sonra sabah göğü gene bulutlarla örtülmüştü. Ağaçların altındaki kar ışıl ışıl parlıyor, dağlarda rüzgar uğulduyordu.

Şehirden çıkar çıkmaz Romberg Ormanını meydana getiren ağaç denizinde kaybolan yol yukarı doğru uzanıyordu. Sabah duası için bir saat önce Königstein kilisesine gitmiş olan erkenci bir ziyaretçi arabasının açtığı paralel tekerlek izlerinden başka el değmiş bir yer yoktu bu kardan halı üzerinde.

Miller, Glashutten'e ayrılan bir yan yola girdi. Feldberg dağının yamacından dolandı ve işaret levhasındaki yazıdan Schmitten kasabasına gittiği belirtilmiş olan başka bir yola geçti. Rüzgar dağların yamaçlarındaki çamurlarda uluyor; bu uluma, karla kaplı dallar arasında yükselen ağaç gövdelerinde bir haykırış halini alıyordu.

O zamana kadar Miller hiç düşünmek zahmetine katlanmamıştı ama, eski Alman kabileleri bir zamanlar yığınlar halinde bu çam ve kayın okyanuslarının arasından geçirilerek, Ren'e Sezar'ın huzuruna getirilmişlerdi. Daha sonra Hıristiyanlığı kabul eden bu kabileler, umutsuzluk içinde, gündüzleri Barış Prensi'ne sadece lafta kalan bir bağlılık göstermişler, geceleri de eski kuvvet, kudret ve şehvet tanrılarının hayaliyle yaşamışlardı. İşte Hitler'in sihirli bir şekilde tutuşturduğu eski atalara duyulan bu özlem, feryat eden ağaç okyanusları tanrılarının karanlıktaki bu tapınmalarıydı.

Miller yirmi dakika daha dikkatli bir şekilde yol aldıktan sonra haritayı bir daha gözden geçirdi ve özel bir malikanenin girişini aramaya başladı. Bulduğu giriş, çelik bir sürgüyle tutturulmuş genişçe bir yapıydı. Kapının bir yanında da «Özel Mülktür, Girilmez» yazılı bir levha vardı.

Miller motoru stop etmeden arabadan indi ve kapıyı içeri doğru açtı.

Sonra malikanenin otomobil yolunda ilerlemeye başladı. Kar hiç ezilmemişti ve bu tabakanın altında sadece donmuş kum olduğu için Miller arabayı birinci viteste sürüyordu.

İki yüz metre kadar ilerledikten sonra, yolun sağında, üstünde yarım ton kadar kar olan bir dalın koca bir meşe ağacından kopmuş olduğunu gördü. Dalın bazı çubukları otomobil yolunun üstüne kadar uzanmıştı. Bu çubuklar, yol kenarındaki ince, siyah bir direği de yolun üstüne devirmişti.

Miller arabadan inip direği ve çubukları kenara çekeceğine ağır ağır yoluna devam etti. Önce ön tekerlekler, sonra da arka tekerlekler direkle çubukların üstünden aştı.

Bu engeli geçen Miller arabayı eve doğru sürdü ve içinde önü çakıl döşeli bir bahçe olan bir açıklığa çıktı. Bahçe kapısının önünde arabayı durdurdu. Otomobilden indi ve bahçeden geçerek evin zilini çaldı.

Miller arabasından indiği sırada Klaus Winzer de kararını vermiş olarak Kurt Adam'a telefon açtı. Spor bir arabanın, muhtemel bir benzin deposu patlaması sonucu Osnabrück'ün güneyindeki ekspres yolda parçalandığı haberinin, kendisine ulaşması gereken zamanın üzerinden çok saat geçmiş olması dolayısıyla Odessa şefi ters ve sinirliydi. Telefonun öbür başındaki adamı dinledikçe bu hali büsbütün arttı ve sonunda patladı:

«Ne yaptın, ne? Budala, güvenilmesi gereken ahmak, beyinsiz. Bu klasör kurtarılmazsa başına gelecekleri biliyor musun sen?..»

Kurt Adam'ın son sözleri üzerine Osnabrück'teki evinin çalışma odasında alıcıyı yerine bırakan Klaus Winzer, çalışma masasının başına geçti. Oldukça sakin bir hali vardı. İlki, savaş sırasındaki çalışmalarının gölde yok edilmesi, ikincisi de 1948'de kâğıt para varlığının sıfıra inmesi gibi kendisine iki büyük oyun oynamış olan hayat, şimdi de onu üçüncü oyunuyla karşı karşıya bırakmıştı. Masası-

nın alt gözünden eski ama işe yarar bir Lüger tabanca çıkararak namluyu ağzına soktu ve ateş etti. Kafasını parçalayan mermi sahte değildi.

Kurt Adam dehşete yakın bir korkuyla ses gelmeyen telefona baktı. Klaus Winzer eliyle kendilerine pasaport sağlanmış olanları düşündü. Bunlar, yakalandıkları takdirde tutuklanıp yargılanmaları kaçınılmaz olan kimselerdi. Klaus dosyasının ortaya çıkması, aranan SS'ler konusuna karşı gittikçe artan bir soğukluk içindeki halkı uyaracak bir yargılamalar çamuruna yolaçacak, SS avlama kuruluşlarını yeniden harekete geçirecekti. Durum dehşet vericiydi.

Bununla birlikte öncelik tanıması gereken kimse, Winzer'den elde edilen listedekilerden biri olduğunu bildiği Roschmann idi. Üç kez Frankfurt bölgesinin numarasını, üç kez de dağdaki evin özel numarasını çevirdi, ama her seferinde de bağlantı kurulamayacağını belirten işaretleri aldı. Sonunda santralı istedi. Kendisine verilen karşılık hatta bir bozukluk olması ihtimaliydi.

Sonunda Osnabrück'teki Hohenzollern Otelini buldu ve tam çıkmak üzereyken Mackensen'i yakaladı. Birkaç cümleyle katile son felaketi anlattı ve Roschmann'ın nerede olduğunu bildirdi.

«Anlaşıldığına göre bomba bir iş görmedi,» dedi. «Mümkün olduğu kadar hızlı yol al. Arabanı görünürlerde bırakma ve Roschmann'ın yanından ayrılma. Orada Oskar adında bir de fedai var. Eğer Miller elindeki dosyayla polise giderse, hepimiz hapı yutarız. Ama böyle yapmaz da Roschmann'ın oraya gelirse, onu canlı olarak ele geçir ve konuştur. Ölmeden önce, bu kâğıtları ne yaptığını bilmemiz gerek.»

Mackensen telefon kulübesinde karayolu haritasına baktı ve mesafeyi hesapladı.

«Öğleden sonra saat birde orada olurum» dedi.

Zilin ikinci çalınışında kapı açıldı ve holden doğru sıcak bir hava dalgası geldi. Karşısında duran adam çalışma odasından çıkmış olmalıydı. Miller holün sonunda kapısı açık bir oda görüyordu.

Varlıklı bir hayat sürmek, bir zamanların zayıf SS subayını şişmanlatmıştı. Ya içkiden, ya da köy havasından yüzü kanlanmış ve şakakları ağarmıştı. Büyük varlığa sahip çevreye yakın sınıfın, refah içinde, orta yaşlı, sağlıklı bir temsilcisiydi. Ayrıntılardaki değişikliklere rağmen, yüz Tauber'in gördüğü ve tarif ettiği yüzün aynısıydı. Hiç bir heyecan göstermeden Miller'i dikkatle süzdükten sonra:

«Efendim?» dedi.

Miller'in lafa başlaması için on saniye geçti. Söylemeyi tasarladığı şeyleri unutmuştu. Sonunda:

«Adım Miller,» dedi. «Sen de Roschmann'sın.»

Bu iki adın söylenmesi, karşısındaki adamın gözlerinde bir hareket belirmesine sebep oldu. Ama kendine olan hakimiyeti adalelerinde herhangi bir kımıldamayı önledi.

«Böyle bir kimseyi tanımıyorum.»

Bu sakin görünüşün ardındaki SS subayının kafası korkunç bir hızla çalışıyordu. Müşkül durumlarda verdiği kararlarla 1945'ten beri birçok vartalardan sıyrılmayı becermişti. Miller adını çok iyi biliyordu ve haftalarca önce Kurt Adam'la yaptığı konuşmayı hatırlamıştı. İlk aklına gelen, kapıyı Miller'in yüzüne kapamak oldu. Ama bu isteğini önledi.

«Evde yalnız mısın?» diye sordu Miller.

Roschmann yalan söylemedi:

«Evet.»

«Çalışma odana gidelim.»

Roschmann direnmedi. İçinde olduğu durum, Miller'i evde tutmaya ve zaman kazanmaya zorluyordu onu. Öyle ki...

Geri döndü ve hol boyunca yürüdü. Miller içeri girip kapıyı kapattı ve Roschmann'ın peşinden çalışma odasına girdi. Ses geçmesini önleyecek biçimde yapılmış kapıyı örttü. Ocağında kütüklerin yandığı rahat bir odaydı burası.

Roschmann odanın ortasında durup Miller'e döndü.

«Karın burada mı?» diye sordu Miller.

Roschmann olumsuz anlamda başını salladı:

«Hafta sonunu akrabalarının yanında geçirmeye gitti.»

Bu da doğruydu. Kadına bir akşam önce telefon gelmiş ve ikinci arabayı alarak gitmişti. Öbür araba garajda tamirdeydi. Kadın o akşam dönecekti.

Roschmann'ın adını etmediği ama kafasını asıl uğraştıran, telefonun çalışmadığını haber vermek üzere yarım saat önce bisikletle kasabaya inmiş olan iriyarı, kafası usturayla kazınmış muhafız şoförü Oskar'dı. O dönünceye kadar Miller'i oyalaması gerektiğini biliyordu.

Miller'e döndüğü zaman, genç muhabirin sağ elinde, namlusu kendisine dönük otomatiği gördü. Müthiş korktu ama gürültüye getirerek korkusunu belli etmedi:

«Kendi evimde beni silahla tehdit mi ediyorsun?»

Miller başıyla çalışma masasının üstündeki telefonu göstererek:

«Polis çağırsana,» dedi.

Roschmann kımıldadı.

«Bakıyorum hâlâ biraz topallıyorsun,» dedi Miller. «Ortopedik ayakkabı, sakatlığı adamakıllı gizliyor ama tam değil. Yani Rimini kampındaki ameliyatta kesilen parmakları demek istiyorum. Avusturya'da, tarlada dolaşırken donmuştu parmakların, değil mi?»

Roschmann'ın gözleri hafifçe kısıldı ama bir şey söylemedi.

«Gördün mü Bay Müdür, polis gelirse tanır seni. Yüz aynı yüz. Göğüsteki mermi yarasının izi; sol koltuğunda da, muhakkak yok etmeye çalıştığın Ordu SS'lerin kan grubu dövmesi. Yine de polis çağırmak istiyor musun?»

Roschmann uzun bir soluk koyvererek ciğerlerindeki havayı boşalttı:

«Benden ne istiyorsun Miller?»

«Otur,» dedi Muhabir. «Masanın başında değil, seni gözaltında tutabileceğim şu koltuğa otur. Ellerini de koltuğun kenarına daya. Beni ateş etmek zorunda bırakma, inan ki, seve seve yaparım bunu.»

Roschmann gözlerini tabancadan ayırmadan koltuğa oturdu. Miller de onun karşısına, çalışma masasının kenarına ilişti.

«Şimdi konuşalım,» dedi.

«Ne hakkında?»

«Riga hakkında. Orada boğazladığın seksen bin kadın, erkek ve çocuk hakkında.»

Miller'in tabancayı kullanmaya niyeti olmadığını gören Roschmann toparlanmaya başladı. Yüzüne biraz renk geldi. Bakışlarını genç adamın yüzüne kaldırdı:

«Yalan bu,» dedi. «Hiçbir zaman seksen bin kişi öldürülmedi Riga'da.»

«Yetmiş bin? Altmış bin? Öldürdüğün insanların gerçek sayısının önemi var mı sence?»

Roschmann heyecanla:

«Aslında mesele bu,» dedi. «Önemi yok. Ne o zaman önemi vardı, ne de şimdi var. Beni neden kovaladığını bilmiyorum delikanlı. Ama tahmin ediyorum. Muhakkak ki birisi seni savaş cinayetleri filan gibi bir takım tumturaklı sözlerle doldurdu. Saçma şey bunlar. Tamamıyla saçma. Kaç yaşındasın sen?»

«Yirmi dokuz.»

«Öyleyse askerlik görevini yaptın?»

«Evet. Savaş sonrası ordusunun ilk kur'a efradından biri de bendim. İki yıl askerlik yaptım.»

«Askerlik nedir bilirsin o zaman. Bir askere emirler verilir, o da bu emirleri yerine getirir. Verilen emrin doğru mu, yanlış mı olduğunu düşünmez. Bunu benim kadar sen de bilirsin. Benim bütün yaptığım, verilen emirleri yerine getirmek oldu.»

Miller sakin bir ifadeyle:

«Her şeyden önce şunu kafana sok ki, sen asker değildin,» dedi. «Cellattın sen. Daha açık bir deyimle katildin, kitle katiliydin. O bakımdan kendini askerle bir tutma.»

«Saçma,» dedi Roschmann içtenlikle. «Hepsi saçma bunların. Biz de ötekiler gibi askerdik. Biz de onlar gibi buyruklara uyuyorduk. Siz genç Almanlar da öylesiniz. Sadece, o zamanlar bunun nasıl olduğunu anlamak istemiyorsunuz.»

«Anlat da öğrenelim.»

Savunmasını yaparken öne doğru eğilmiş olan Roschmann, ani tehlikenin geçtiğini görmenin rahatlığı içinde ardına yaslandı:

«Nasıl mıydı? Dünyaya hükmetmek gibi bir şeydi bu. Çünkü biz o zamanlar dünyaya hükmettik, biz Almanlar. Üstümüze gönderilen her orduyu yendik. Yıllarca bizi, biz zavallı Almanları ezmişlerdi. Bizim büyük bir ulus olduğumuzu onlara, evet onların hepsine göstermemiz gerekliydi. Siz gençler bugün, Alman olmaktan duyulan gururun ne olduğunu bilmezsiniz. İnsanın içinde bir ateş yakar bu. Davullar vurur, bandolar çalar, bayraklar dalgalanır ve tüm

bir ulus bir kişinin ardında toplanırken, dünyanın ulaşamayacağımız köşesi yoktu bizim için. Bu büyüklüktür genç Miller, sizin kuşağın tanımadığı ve hiçbir zaman da tanımayacağı bir büyüklüktür bu. Ve biz SS'ler de seçme adamlardık. Hâlâ da öyleyiz. Elbette şimdi önce Müttefikler; sonra da ellerinin hamuruyla erkeklerin işine burunlarını sokan Bonn'daki kocakarılar bizim peşimizdeler. Elbette bizi ezmek istiyorlar. Çünkü bizim temsil ettiğimiz ve hâlâ da etmekte olduğumuz Almanya'nın büyüklüğünü ezmek istiyorlar. Birkaç kampta geçen ve aklı başında bir dünyanın çoktan unutması gereken şeyler hakkında bir yığın budalaca şeyler söylüyorlar. Biz, Alman yaşantısının her bölümüne burnunu sokmuş ve bizi de içinde bulundukları çamura çekmiş olan Yahudi çirkefini Avrupa'nın yüzünden temizlemek istediğimiz için avazları çıktığı kadar bağırıyorlar. İnan bana, mecburduk bunu yapmaya. Eğer Allahın belası İngilizler ve anadan doğma budala Amerikalılar o koca burunlarını işin içine sokmasalardı dünyaya hükmetmek hakkımızdı; hakkımız ve kaderimizdi Miller, kan ve ideal bakımından saf bir Almanya'nın ve Alman halkının kurulmasını hedef tutan büyük bir planda küçük bir oyundu bu. Her şeyi bir yana itip bu konuda yalnız beni hedef alabilirsin, ama biz seninle aynı yandayız delikanlı; aramızda bir kuşak var ama gene de aynı yandayız. Çünkü biz Almanız. Dünyanın en büyük ulusuyuz. Ve sen bu konuda vereceğin kararın; bir zamanlar Almanya'nın ulaştığı, bir gün yine ulaşacağı büyüklük, tam bir birleşme, bizim hepimizin, Alman halkının birleşmesi konusunda vereceğin kararın birkaç sefil Yahudiye bir zamanlar yapılmış olan şeylerden etkilenmesine razı olacak mısın? Yanlış yola sürüklenmiş zavallı genç budala, aynı yanda olduğumuzu, sen ve ben aynı yanda, aynı insanlar olduğumuzu, aynı kaderde birleştiğimizi görmüyor musun?»

Tabancaya rağmen kalktı ve masayla pencere arasındaki halının üstünde bir aşağı, bir yukarı yürümeye başladı:

«Büyüklüğümüzden bir örnek mi istiyorsun? Bugünkü Almanya'ya bak. Bu Almanya 1945'te yerle bir edilmiş; doğuda barbarların, batıda budalaların yağmasına bırakılmıştı. Bir de şimdi gör. Almanya yeniden yükseliyor, bizim verebileceğimiz gerekli disiplinden yoksun olmakla

birlikte, endüstri ve ekonomik gücü her gün biraz daha artarak ağır ağır ama güvenle yükseliyor. Askerlik gücü de bir gün, Müttefikler'in 1945'teki etkilerinin son izleri de kaybolduktan sonra, gene eski haline gelecek. Bu biraz zamana ve yeni bir lidere bağlı ama idealler ve ihtişam, evet ihtişam da eski haline gelecek. Bunu yeniden sağlayacak olan nedir biliyor musun? Ben sana söyleyeyim delikanlı, ben sana söyleyeyim. Disiplin ve yönetim. Sert bir disiplin, ne kadar sert olursa o kadar iyidir ve yönetim, bizim yönetimimiz; cesaretten sonra sahibi bulunduğumuz en büyük meziyetimiz. Çünkü nasıl yöneticiler olduğumuzu gösterdik biz. Bunlara bak. Görüyor musun bunları? Bu ev, bu malikane, Ruhr'daki fabrika, benimki ve benimki gibi onlarca, yüzlerce, binlerce fabrika her gün kudret ve kuvvet saçıyor, tekerleğin her dönüşüyle Almanya'yı bir kez daha güçlü kılmak için bu kudret ve kuvvete yeni bir güç ekleniyor. Bunları kim yaptı sanıyorsun? Birkaç sefil Yahudi için saçma sayanlar mı yaptı sanıyorsun? İyi, namuslu, yurtsever Alman askerlerini öldürmeye çalışan korkaklar ve hainler mi yaptı sanıyorsun? Biz yaptık bunları, Almanya'ya bu refahı biz geri getirdik. Biz; yirmi, otuz yıl önceki kimseler, aynı kimseler.»

Pencereden dönüp ışıl ışıl eden gözlerle Miller'e baktı. Aynı zamanda; bir aşağı, bir yukarı dolaştığı halının, yürüdüğü en uzak noktasıyla ocağın yanındaki ateş karıştırma demiri arasındaki mesafeyi ölçtü. Miller onun bakışlarını farketmişti. Roschmann konuşmasını sürdürdü:

«Sonra, senin ideal ve endişelerinle dolu genç kuşağın bir temsilcisi olarak sen buraya geliyor ve tabancayı göğsüme dayıyorsun. Neden Almanya için, kendi yurdun, kendi insanların için ideal sahibi olmuyorsun? Buraya beni vurmaya gelirken, Alman halkını temsil ettiğini sanıyorsun, değil mi? Alman halkı bunu mu istiyor sanıyorsun?»

Miller başını iki yana salladı:

«Hayır, öyle sanmıyorum.»

«Gördün mü? Eğer polise haber verip beni teslim edersen, belki yargılarlar. 'Belki' diyorum, çünkü bu kadar zaman geçtikten, tanıklar sağa, sola dağıldıktan, ya da öldükten sonra bu bile kesin değil. Onun için tabancanı cebine sok ve evine dön. Dön ve o günlerin gerçek tarihini oku, Almanya'nın o zamanki büyüklüğünü ve bugünkü

refahının temelinin benim gibi yurtsever Almanlara dayandığını öğren.»

Miller bu uzun, sert sözler boyunca hiç konuşmamış; halıda bir aşağı, bir yukarı dolaşarak onu eski ideale dönüştürme yollarını arayan adamı şaşkınlıkla ve gittikçe artan bir tiksintiyle incelemişti. Milyonlarca insanın boğazlanması pahasına şan ve şeref peşinde koşmak için bir gerek duymayan ve istemeyen; kendi tanıdıklarıyla daha milyonlarca insan hakkında yüzlerce, binlerce şey söylemek istemiş ama bir türlü kelimeler ağzından çıkmamıştı. Aslında gerektiği zaman hep böyle olur. O yüzden, Roschmann susuncaya kadar oturup ona bakmıştı sadece.

Kısa bir sessizlikten sonra Miller sordu:

«Tauber adında kimseyi tanıyor musun?»

«Kim?»

«Salomon Tauber. O da Almandı. Yahudi. Başından sonuna kadar Riga'daydı.»

Roschmann omuz silkti:

«Hatırlayamadım. Çok zaman geçti. Kimmiş?»

«Otur» dedi Miller. «Ve bir daha kalkma.»

Roschmann sabırsızlıkla omuzlarını silkerek, gidip koltuğa oturdu. Miller'in ona ateş etmeyeceğine dair gittikçe artan inancı içinde, genç muhabir kendisini kimliği belirsiz, uzun süre önce ölmüş olması gereken bir Yahudiyle uğraştırmadan önce, bir punduna getirip onu nasıl alaşağı edebileceğini düşünüyordu.

«Tauber geçen yıl 22 Kasımda Hamburg'ta öldü. Kendisini gazla zehirledi. Dinliyor musun?»

«Evet. Eğer dinlemem gerekiyorsa.»

«Tauber geride anılarını bıraktı. Kendi öyküsünün bir açıklaması bu. Başına gelenler, sen ve başkalarının Riga'da ve başka yerlerde ona yaptıkları. Ama özellikle Riga'da. Her şeye rağmen ölmemiş, Hamburg'a gelmiş. On sekiz yıl daha yaşamış, senin hayatta olduğuna ve mahkemeye çıkarılmayacağına kanaat getirinceye kadar. Bu anılar bende. Seni bugün, burada, yeni adının altında bulmamın başlangıcını bu anılar oluşturdu.»

«Bir ölünün anıları delil olamaz» diye homurdandı Roschmann.

«Mahkeme için olamaz ama bana yeter.»

«Sen buraya gerçekten ölü bir Yahudinin anıları yüzünden mi beni sorguya çekmeye geldin?»

«Hayır, hiç de bunun için değil. Anılardaki bir sayfayı okumanı istediğim için.»

Miller anıların belirli bir sayfasını açtı. Dosyayı Roschmann'ın kucağına doğru uzattı:

«Al,» dedi. «Oku... yüksek sesle.»

Roschmann o sayfayı okumaya başladı. Tauber'in meşe yapraklı kahramanlık nişanı taşıyan adsız bir Alman subayının Roschmann tarafından öldürülüşünü anlattığı sayfaydı bu.

Roschmann sonuna kadar sayfayı okuduktan sonra başını kaldırdı ve bir anlam çıkaramamanın şaşkınlığı içinde:

«Ne olmuş peki,» dedi. «Adam bana yumruk attı. Buyruklara karşı geldi. Tutukluları geri götürmek için bu gemiye el koymam gerekiyordu.»

Miller, Roschmann'ın kucağına bir fotoğraf attı:

«Öldürdüğün adam bu mu?»

Roschmann fotoğrafa bakıp omuz silkti:

«Ne bileyim? Aradan yirmi yıl geçti.»

Miller horozu kaldırıp tabancayı Roschmann'ın yüzüne tuttu:

«Bu mu?»

Roschmann yeniden fotoğrafa baktı:

«Evet. O. Ne olacak?»

«Benim babamdı o.»

Roschmann'ın yüzündeki kan birdenbire çekildi. Ağzı açık kaldı. Bakışları, yüzünün elli santim ötesindeki tabancayla bu tabancayı hiç oynatmadan tutan ele kaydı:

«Tanrım,» diye soludu. «Yahudiler için gelmedin buraya demek.»

«Hayır. Onlar için üzgünüm ama bu kadar değil.»

«Ama... ama bu anılardan nasıl çıkarıyorsun o adamın baban olduğunu? Ben onun adını bilmiyordum. Anılarını yazan Yahudi bilmiyordu. Sen nereden biliyorsun?»

«Babam 11 Ekim 1944 günü Ostland'da öldürüldü» dedi Miller. «Yirmi yıl bütün bildiğim bundan ibaret kaldı. Sonra anıları okudum. Aynı gün, aynı yerdi burası. Anılarda sözü edilen adamla babamın rütbeleri aynıydı. Üstelik,

gene anılarda sözü edilen adam gibi babamın da, savaş alanlarının en büyük kahramanlık ödülü olan meşe yapraklı kahramanlık nişanı vardı. Bu nişanı alanlar pek çok değildi. Yüzbaşılar arasındaysa ancak birkaç taneydi. Aynı gün, aynı bölgede, birbirlerinin eşi özellikleri olan iki subayın ölmesi milyonda bir ihtimaldir.»

Roschmann, konunun hiçbir biçimde tartışılamayacağı bir adamın karşısında olduğunu anlamıştı. Hipnotize edilmiş gibi tabancaya baktı:

«Beni öldüreceksin,» dedi. «Ama bunu böylesine soğukkanlılıkla yapmamalısın. Yapmaman gerek. Lütfen Miller. Ölmek istemiyorum.»

Miller öne doğru eğilip konuştu:

«Beni dinle iğrenç köpek. Midem bulanana kadar seni, senin saçma-sapan sözlerini dinledim. Burada mı ölmen, yoksa ömrünün sonuna kadar bir hapishanede mi çürümen gerektiğine kararımı verinceye kadar şimdi sen beni dinleyeceksin. İğrenç, Allahın belası bir soğukkanlılıkla sen ve senin gibilerinin yurtsever Almanlar olduğunuzu söyledin. Ne olduğunuzu söyleyeyim ben sana. Sen ve senin gibiler bu memleketin tarihinde, içinde bulundukları çirkeften iktidara yükseltilmiş en iğrenç fırsatçılardınız. Ve gene bu memleketin tarihinde görülmemiş biçimde yurdumu on iki yıl içinde pisliklerinizle lekelediniz. Yaptıklarınız bütün bir uygarlık âlemini bezdirdi, isyan ettirdi ve benim kuşağımda, ömrümüz boyunca birlikte sürüyeceğimiz bir utanç mirası bıraktı. Yaşadığınız sürece Almanyanın yüzüne tükürdünüz. Almanyayı ve Alman halkını son kertesine kadar sömürerek defolup gittiniz, orospu çocukları. Sizin güruh ortaya çıkmadan önce kimsenin akıl ve havsalasından geçemeyecek bir biçimde aşıladınız bizi, hiçbir bombardımanın yapamayacağını yaptınız. Cesur bile değildiniz. Almanya'da, ya da Avusturya'da yetişmiş en iğrenç korkaklardınız siz. Kendi çıkarınız ve kendi çılgın iktidar şehvetiniz yüzünden milyonlarca insan öldürdünüz; sonra bütün yükü bizim omuzlarımıza yıkarak defolup gittiniz. Ruslardan kaçtınız; savaşa devam etmeleri için ordu mensuplarını astınız, kurşunladınız; sonra ortadan kayboiup suçunuzun hesabını ödemeyi bize bıraktınız. Yahudilere ve başkalarına yaptıklarınız unutulsa bile, köpekler gibi kaçıp saklanmanız unutulmayacaktır. Yurtseverlikten söz ediyorsun ama

daha bu kelimenin anlamını bile bilmiyorsun. Almanya için dövüşmüş, gerçekten dövüşmüş, askerlerden söz ederken arkadaş demeye cüret etmen iğrenç bir ahlaksızlıktan başka bir şey olamaz. Açıkça hor gördüğün kuşağın genç bir kişisi olarak sana bir şey daha söyleyeceğim. Bugün erişmiş olduğumuz refahın sizle hiçbir ilişkisi yoktur. Bunu sağlayanların büyük çoğunluğu bütün gün çok ağır bir şekilde çalışan ve ömürlerinde kimseyi öldürmemiş olanlardır. Hâlâ aramızda olan sizin gibi katillere gelince; bizim kuşak, sizin gibi çirkeflerin aramızda olmasındansa daha az bir refah düzeyinde yaşamaya razıdır. Bereket versin ki sen daha uzun süre aramızda olamayacaksın.»

«Beni öldürecek misin?» diye geveledi Roschmann.

«İşin gerçeği, öldürmeyeceğim.»

Miller elini arkaya uzattı ve telefonu, üstünde oturduğu masada yanına çekti. Gözleri Roschmann'da, tabanca da ona dönüktü. Alıcıyı kaldırıp masanın üstüne bıraktı ve numarayı çevirdi. Sonra alıcıyı eline aldı. Roschmann'a:

«Ludwigsburg'da seninle biraz konuşmak isteyen birisi var,» dedi.

Alıcıyı kulağına götürdü. Hiç ses yoktu.

Alıcıyı yerine bıraktı, yeniden kulağına götürdü ve çevir sesini bekledi. Alıcıda ses-seda yoktu.

«Telefonu kestin mi?» diye sordu.

Roschmann olumsuz anlamda başını salladı.

«Eğer bağlantıyı kestinse, şimdi burada bitiririm işini.»

«Kesmedim. Telefona elimi sürmedim bu sabah. Doğru söylüyorum.»

Miller kırık meşe dalını ve yolun üstüne devrilmiş olan direği hatırladı. Hafifçe küfretti. Roschmann belli-belirsiz gülümsedi:

«Hat kopmuş olmalı,» dedi. «Kasabaya gitmen gerekecek. Ne yapacaksın şimdi?»

«Dediklerimi yapmazsan kurşunu sıkacağım.»

Rastladığı takdirde, muhafızın bileklerine takmayı düşündüğü kelepçeyi cebinden çıkardı. Roschmann'a attı.

«Ocağa yürü,» diye emrederek kendisi peşinden yürüdü.»

«Ne yapacaksın?»

«Seni ocağa kelepçeleyeceğim. Sonra kasabaya gidip telefon edeceğim.»

Roschmann kelepçeleri ayaklarının dibine düşürdüğü sırada Miller, ocağı çevreleyen demir süslemeleri inceliyordu. SS, kelepçeleri almak için eğildi ama kelepçelerin yerine ağır ocak demirini kaptı ve hırsla Miller'in dizlerine doğru salladı. Bu süre içinde gafil avlanmış olan muhabir tam zamanında geri sıçradı ve demir boşa giderek Roschmann'ın dengesini bozdu. Miller öne doğru bir adım atarak tabancanın namlusu ile Roschmann'ın başına vurdu ve hemen geri çekildi.

Başına yediği darbeden korkmuş olan Roschmann doğruldu.

«Kelepçelerden birini sağ elinin bileğine geçir,» dedi Miller.

Roschmann söylenileni yaptı.

«Önündeki asma yaprağı süsü görüyor musun? Başının hizasında. Onun yanında öne doğru çıkan, sonra dönüp demir gövdeye birleşen bir dal var. Öbür kelepçeyi de ona geçir.»

Roschmann ikinci kelepçeyi de söylenilen yere geçirdikten sonra Miller yürüyüp maşayı ve ocak demirini Roschmann'ın erişemeyeceği bir uzaklığa itti. Tabancasının namlusunu Roschmann'ın ceketine dayayarak onu korkudan sıçrattı. Sonra çevrede, onun alıp pencereye fırlatabileceği ne varsa uzaklara iteledi.

Dışarıda, kopan telefon hattını ilgililere bildirmek görevini yerine getirip dönmüş olan Oskar dağ evine doğru pedal çeviriyordu. Evin önünde, Jaguar'ı görünce şaşkınlıkla duraladı. Çünkü ev sahibi, o yola çıkmadan önce kimseyi beklemediğini kesin olarak söylemişti.

Oskar bisikleti evin kenarına dayayarak sessizce ön kapıdan içeri girdi. Çalışma odasının ses geçirmeyen kapısından dışarı hiç gürültü sızmadığı için kararsız bir halde durdu. İçeridekiler de onun geldiğini duymamışlardı.

Miller çevresine son bir kez daha baktı. Tatmin olmuştu. Dik dik kendisine bakan Roschmann'a:

«Ocak demiriyle bana vurman hiçbir şey kazandırmazdı sana,» dedi. «Saat şimdi on bir. Senin hakkındaki delillerin bulunduğu dosyayı, saat on ikiye kadar dönmediğim ya da telefon etmediğim takdirde ilgili yere gönderil-

mek üzere postaya vermesi için yardımcıma bırakmıştım. Şimdi durum uygun olduğuna göre, telefon etmek için kasabaya gidiyorum. Yirmi dakika sonra döneceğim. Bir demir testeresi ile bir yirmi dakıkadan önce buradan kurtulamazsın. Ben döndükten yarım saat sonra da polis burada olacak.»

Miller konuşurken, Roschmann yeniden umutlandı. Durumu kurtarmak için son bir fırsat vardı. Eve dönecek olan Oskar, Miller'i sağ olarak ele geçirirse; muhabir, kasadaki kendi emirlerinde olan bir telefondan konuşmaya mecbur edilebilir ve evrakın postaya verilmesi önlenebilirdi. Başı hizasındaki ocak rafının üstünde duran saata baktı. On bire yirmi vardı.

Miller oda kapısını açıp dışarı çıktığı sırada, devrik yakalı polover giymiş, kendisinden bir baş yüksek boyda bir adamın göğsü ile karşılaştı. Ocağın yanındaki yerinden Roschmann da Oskar'ı görmüştü.

«*Yakala onu,*» diye bağırdı.

Miller odaya geriledi ve cebine sokmakta olduğu tabancasını çıkardı. Ama geç kalmıştı. Oskar sol elinin tersiyle tabancaya vurup yere düşürdü. Aynı anda da ev sahibinin haykırışını «*Parçala onu*» diye anlamış olduğu için, sağ yumruğunu bütün gücüyle Miller'in çenesine indirdi. Muhabir 85 kilo ağırlığındaydı. Ama yediği yumruk onun ayaklarını yerden kesmiş ve geriye doğru fırlatmıştı. Miller'in ayağı alçak bir gazete rafına takılmış, düşerken de başını maun kitaplığın köşesine çarpmıştı. Bez bir bebek gibi örselenen Miller halının üstüne yıkıldı ve bir yanma devrilip kaldı.

Kısa bir sessizlik oldu. Oskar, ocağı çevreleyen demir süslemeye kelepçelenmiş ev sahibine; Roschmann da, başının arkasından yere kan sızan Miller'in hareketsiz yüzüne bakıyordu. Birden durumu kavrayınca:

«Ne yaptın budala?» diye bağırdı.

Oskar şaşkın şaşkın kendisine bakınca da ekledi:

«Buraya gel.»

Dev, yuvarlanır gibi odaya girdi ve buyruk bekledi. Roschmann hızla düşündü. Sonra:

«Kurtar beni şu kelepçelerden,» dedi. «Ocak demirini dene.»

Fakat ocağın demir süslemeleri, ele aldıkları işin uzun

ömürlü olmasını amaç edinen ustalar zamanında yapılmıştı. Oskar'ın gayretleri ocak demirinin bükülmesi, maşanın da kıvrılması ile son buldu. Roschmann, Oskar'a Miller'i işaret ederek:

«Getir onu buraya,» dedi.

Oskar'ın koltuk altlarından tutup kaldırdığı muhabirin göz kapaklarını kaldırıp gözlerine baktı. Nabzını tuttu:

«Yaşıyor ama kötü,» dedi. «Bir saat içinde bir doktor getirmek gerek. Bana bir kalemle kağıt ver.»

Sol eliyle kağıda iki telefon numarası yazdı. Bu arada Oskar da merdiven altındaki takım kutusundan bir demir testeresi getirdi. Roschmann telefon numaralarını yazdığı kağıdı ona verdi:

«Son hızla kasabaya gitti. Nürnberg'deki bu numaraya telefon et, karşına çıkacak adama burada olanları anlat. Sonra bu numaraya telefon et ve hemen doktoru al buraya getir. Anladın değil mi? Doktora, işin acele olduğunu söyle. Çabuk ol şimdi?»

Oskar koşarak odadan çıkarken Roschmann bir daha saata baktı. On bire on vardı. Eğer Oskar saat on birde kasabada olur, doktor da on ikiye on kala eve gelebilirse, Miller'e telefon ettirip yardımcısının harekete geçmesini önleyebilirlerdi. Doktor on ikide bile gelse gene bir şeyler yapmak mümkündü. Roschmann demir testeresiyle hızlı hızlı kelepçeleri kesmeye başladı.

Oskar evden çıkınca bisikletini kavradı. Sonra durup Jaguar'a baktı. Arabanın yanına gidip şoför mahallindeki camdan içeri bir göz attı. Kontak anahtarı yerindeydi. Patronu ona çabuk olmasını söylemişti. Bisikleti yere bırakarak direksiyonun başına geçti. Motoru ateşledi. Çakılları etrafa fırlatarak geniş bir kavis çizip ön avludan yola çıktı.

Vitesi üçe geçirmiş ve büyük bir hızla kaygan yolda ilerlemeye başlamıştı ki, yolun üstünde yatan karla kaplı direğe çarptı.

Roschmann hâlâ kelepçeleri birbirine bağlayan zinciri kesmeye çalışıyordu ki çam ormanındaki büyük gürültüyü duydu ve durdu. Kendini zorlayarak yana uzandı ve kapı gibi açılan uzun pencereden baktı. Araba ve yol görünmemekle birlikte göğe yükselen ince bir duman ona otomobilin bir patlamayla harap olduğunu anlatmaya yetti. Miller'in icabına bakılacağı konusunda kendisine verilen

teminatı hatırladı. Ama Miller bir, iki adım ötesinde yatıyordu. Muhafızı ölmüştü muhakkak. Durumu düzeltmek için bir umut kalmadan zaman hızla ilerliyordu. Başını demir süslemenin soğuk madenine dayayarak gözlerini yumdu.

«Her şey bitti,» diye mırıldandı hafifçe.

Dakikalar geçtikten sonra kelepçe zincirini kesme işlemini sürdürdü. Aradan bir saat geçmişti ki, artık iyice körleşmiş olan demir testeresi özel surette sertleştirilmiş askerî kelepçenin zincirini ikiye böldü. Roschmann sağ elinin bileğinde tek bir kelepçe bileziğiyle serbest kaldığı zaman saat on ikiyi vurdu.

Eğer zamanı olsaydı, halının üstünde yatan adama bir tekme atmak için dururdu. Ama çok acelesi vardı. Duvardaki kasadan bir pasaport ve yüksek kıymette, yeni, kalın para desteleri çıkardı. Yirmi dakika sonra bunlar ve bir el çantasında bir, iki giyim eşyasıyla bisikletin üstünde yola çıktı. Jaguar'ın parçalanmış hurdası ve karın üstünde yüzükoyun yatan dumanı üstündeki cesedin açığından dolanıp kavrulmuş ve kırılmış çamları geride bırakarak kasabaya doğru uzaklaştı.

Kasabada bir taksi çağırdı. Şoföre, kendisini Frankfurt Havaalanına götürmesini söyledi. Alan danışmanına giderek:

«Arjantin'e ilk uçak saat kaçta?» diye sordu. «Eğer bir saat içinde varsa tercih edilir. Yoksa...»

ON SEKİZ

MACKENSEN'in MERCEDES'i dağ yolundan kıvrılıp malikanenin kapısından girdiği zaman saat öğleden sonra biri on geçiyordu. Yarı yerde yolun kapanmış olduğunu gördü. Jaguar'ın içten bir patlamayla parçalandığı muhakkaktı. Ama tekerlekleri hafifçe yan yatmış olarak yolun üstünde dimdik duruyordu. Şasiyi meydana getiren sağlam çelik döşeme tabanının tuttuğu ön ve arka bölümler, bu iskeletin eskiden bir otomobil olduğu etkisini yitirmemişti. Ama şoför mahalli de içinde olduğu halde bütün orta bölüm yokolmuş, ufak parçalar halinde enkazın çevresine yayılmıştı.

Mackensen gülümseyerek iskeleti seyretti ve on metre ötedeki kavrulmuş valize doğru yürüdü. Ceset boyunda bir şey dikkatini çekti. Dakikalarca bunun üstüne eğilip kaldı. Sonra doğruldu ve eve doğru yolun geri kalan bölümünü rahat, uzun adımlarla koşmaya başladı.

Mackensen eve gelince zili çalmadı. Tokmağı denedi. Kapı hemen açıldı. Hole giren Mackensen çevrede tehlike sezen su başındaki et yiyen bir hayvan gibi sinerek saniyeler boyu içeriye kulak verdi. Ses seda yoktu. Sol koI altından uzun namlulu otomatik bir Lüger çıkardı, emniyeti açtı ve teker teker holün çevresindeki kapıları denemeye başladı.

Açtığı kapılardan ilki yemek odasının, ikincisi çalışma odasınındı. Halının üstündeki bedeni hemen görmekle birlikte, odayı iyice incelemeden yarı açık kapıdan ayrılmadı. Bu oyuna gelmiş iki kişi biliyordu. Görünen bir yem ve görünmeyen tuzak. Mackensen içeri girmeden önce, ardında kimsenin olup olmadığını anlamak için kapının menteşeleri arasındaki yarıktan baktı. Sonra girdi.

Miller, yüzü yana dönük olmak üzere sırtüstü yerde

yatıyordu. Mackensen bir süre onun tebeşir gibi beyaz yüzüne baktıktan sonra nefes alıp almadığını öğrenmek için üstüne eğildi. Başın ardındaki kan pıhtısı, odada geçenleri Mackensen'e anlatmış oldu.

Mackensen on dakika evi dolaştı. Ev sahibinin yatak odasındaki açık çekmeceleri, banyodaki tıraş takımının noksanlığını gördü. Yeniden çalışma odasına döndü. Boş duvar kasasının esneyen ağzından içeri baktı. Sonra masanın başında oturarak alıcıyı kaldırdı.

Bir süre ses gelmesini bekledi sonra küfrederek alıcıyı yerine bıraktı. Dolap kanadı açık olduğu için merdiven altındaki alet kutusunu bulmak zor olmadı. Mackensen kendisine lazım olan aleti alarak çalışma odasına döndü. Miller'in durumuna bir göz daha attıktan sonra odadaki kapı gibi açılan uzun pencereden çıkarak yola indi.

Mackensen'in kopuk telefon telini bulması bir saat sürdü. Telin tamirini yaptıktan sonra eve döndü. Masanın başına oturup telefonu açtı. Serbest sesi geldikten sonra da Nürnberg'deki şefini aradı.

Kurt Adam'ın, kendisinden haber almakla memnun olacağını ummuştu. Ama hattın öbür ucundan gelen ses yorgun ve az ilgiliydi. Mackensen evde bulduğu şeylerin; otomobilin, muhafızın cesedinin, ocağın çevre süslemesindeki yarım kelepçenin, halının üstündeki körleşmiş demir testeresinin, yerde baygın halde yatan Miller'in raporunu verdi. Sözlerini, ortalarda göremediği ev sahibivle bitirdi.

«Yanına fazla bir şey almamış şef,» dedi. «Pijama filan ve belki de açık olarak bulduğum kasadan para. Ben burasını hallederim. İsterse dönebilir.»

«Dönmeyecek,» dedi Kurt Adam. «Sen telefon etmeden az önce konuştum onunla. Frankfurt Havaalanı'ndan telefon ediyordu. On dakikaya kadar Madrid'e kalkacak uçak için bilet almıştı. Madrid'den de bu akşam Buenos Aires'e geçecek...»

Mackensen itiraz etti:

«Ne gerek vardı buna? Ben Miller'i konuşturur, kâğıtları bıraktığı yeri öğrenebilirdim. Araba enkazı arasında ne evrak çantasını, ne de Miller'e ait bir şey buldum. Yalnız çalışma odasının döşemesinde anı defteri gibi bir şey var. Sözünü ettiğim şevler uzakta olmasa gerek.»

«Uzakta,» dedi Kurt Adam. «Bir posta kutusunda.»

Bezgin bir halde Mackensen'e, Miller'in sahtekârdan ne çalmış olduğunu ve Roschmann'ın az önce Frankfurt' tan telefonla kendisine neler anlattığını söyledi. «Bu kâğıtlar yarın sabah ya da en geç salı günü ilgililerin elinde olacak. Ondan sonra bu listedeki herkes her an tutuklanmasını bekleyebilir. Şu sırada içinde bulunduğun evin sahibi Roschmann ile ben de varım bunların içinde. Bu gün sabahtan beri, bu konuyla ilgili herkesi bulup, yirmi dört saat içinde memleketten çıkmalarını öğütledim.»

«Peki, şimdi ne yapıyoruz?» diye sordu Mackensen.

«Ortadan kaybol,» dedi şef. «Sen bu listede değilsin. Ben varım. Ben de yurttan çıkmak zorundayım. Apartmanına dön ve benim yerime gelecek olanın seninle ilişki kurmasını bekle. Artık her şey bitti. Vulkan kaçtı ve bir daha dönmeyecek. Yerine yeni birisi gelip projeyi ele almazsa, Roschmann'ın gidişiyle bütün çalışmalar yarım kalmış olacak.»

«Ne Vulkan'ı? Ne projesi?»

«Artık her şey bittiği için senin de öğrenmende bir sakınca yok. Vulkan, senin Miller'den korumakla görevlendirildiğin Roschmann'ın adıydı...»

Kurt Adam birkaç cümle ile Mackensen'e Roschmann'ın neden böylesine önemli olduğunu, neden onun projedeki yerinin ve bizzat projenin kendisinin doldurulamayacağını anlattı. Sözlerini bitirince Mackensen hafifçe bir ıslık çaldı ve halının üstünde yatan Peter Miller'e baktı.

«Bu oğlan işin içine sıçtı,» dedi.

Kurt Adam toparlandı. Eski otoritesinin bir kısmı sesine hakim oldu:

«Oradaki karışıklığı bir düzene sok *Kamerad*,» dedi. «Bir kez kullandığın bir hizmet grubun vardı senin, hatırlıyor musun?»

«Evet. Bulabilirim onları. Uzakta değiller.»

«Onları çağır. Evde olanlara ait hiçbir iz bırakmasınlar. Roschmann'ın karısı bu gece geç saatlarda dönmüş olacak. Hiçbir şeyden kuşkulanmamalı. Tamam mı?»

«Dediklerinizi yapılacak.»

«Sonra ortadan kaybol. Bir şey daha. Oradan ayrılmadan önce, Miller denen o hergelenin de hesabını gör.»

Mackensen gözlerini kısarak baygın muhabire baktı. Dişlerini gıcırdatarak:

«Benim için büyük bir zevk olacak bu,» dedi.

«Öyleyse Allahaısmarladık. Talihin açık olsun.»

Telefon kapandı. Mackensen alıcıyı yerme bıraktı. Cebinden bir adres defteri çıkardı, karıştırdı. Karşıdaki adama kendini tanıttı; arkadaşlık adına daha önce yapmış olduğu yardımı hatırlatarak geleceği yeri söyledi ve yapacağı şeyleri anlattı.

«Arabayla ceset, dağ yolunun uzağındaki derin bir boğaza atılacak. Üstüne bol benzin dökülerek yakılacak. Hiçbir şey kalmamalı cesetten. Ceplerinde ne varsa ve saatini de alın.»

Telefondaki ses cevap verdi:

«Anladım. Bir treyler ile vinç de getireceğim.»

«Bir şey daha var. Evin çalışma odasında başka bir ceset ve kan lekesi olan bir halı bulacaksın. Cesedi ortadan kaldır. Arabayla birlikte değil, göle at. Derin, soğuk bir gölün dibini bulsun. Ağırlığı yüklüce olsun. İz bırakma. Tamam mı?»

«Tamam. Saat beşte orada olur, yedide döneriz. Bu çeşit yükü gündüz taşımaktan hoşlanmam.»

«Pekâlâ» dedi Mackensen. «Siz buraya gelmeden önce ben gitmiş olacağım. Ama her şeyi dediğim gibi bulacaksınız.»

Telefonu kapattı. Masanın başından kalkıp Miller'in yanına gitti. Lügerini çıkardı. Dolu olduğunu bildiği halde bir kez daha gözden geçirdi.

«Canın cehenneme,» diyerek, namluyu Miller'in alnına doğrulttu.

Yıllarca yırtıcı bir hayvan gibi yaşaması ve kurbanlarla arkadaşları bir patalog bıçağı altında can verirken onun hayatta kalması Mackensen'e bir leopar içgüdüsünü vermişti. Odadaki, kapı gibi açılan uzun pencereden halıya düşen gölgeyi farketmedi ama hissetti ve ateşe hazır bir halde oraya döndü. Adam silahsızdı. Mackensen bir an bile onu gözden kaybetmeden:

«Kimsin sen?» diye homurdandı.

Uzun pencere boşluğunda duran adam siyah deri tozluk ve motosikletçi ceketi giymişti. Sol elinde, kısa güneşliğinden kavradığı ve midesinin üstünde tuttuğu mo-

tosikletçi miğferi vardı. Adam, Mackensen'in ayakları dibindeki bedene ve elindeki tabancaya bir göz attı. Safça:

«Şeyi görecektim,» dedi.

«Kimi?»

«Vulkan'ı. *Kamerad* Roschmann'ı.»

Mackensen hırıltılı bir ses çıkararak tabancasını indirdi.

«Gitti o,» dedi.

«Gitti mi?»

«Cızlamı çekti. Güney Amerika'ya. Bütün proje de yattı. Hep bu hergele muhabir yüzünden.»

Tabancanın namlusu ile Miller'i gösterdi.

«Öldürecek misin onu?» diye sordu adam.

«Elbette. Projenin içine sıçtı. Roschmann'ın kimliğini ortaya çıkardı. Başkalarıyla birlikte hepsini polise ihbar etti. Sen de dosyadaysan, çek git memleketten.»

«Ne dosyası?»

«Odessa dosyası.»

«Ben yokum» dedi adam.

Mackensen homurdandı:

«Ben de yokum. Ama Kurt Adam var. Buradan gitmeden önce bunun işini bitirmemi emretti.»

«Kurt Adam mı?»

Mackensen'in içinde bir şeyler hafifçe alarm işaretleri vermeye başladı. Vulkan projesini Almanya'da Kurt Adamla kendisinden başka kimsenin bilmediğini söylemişti ona. Bilen başkaları, karşısındaki adamın gönderildiğini sandığı Güney Amerika'daydılar. Ama böyle birisinin Kurt Adamı tanıması gerekirdi. Gözleri hafifçe kısıldı:

«Sen Buenos Aires'ten mi geliyorsun?»

«Hayır.»

«Nereden geliyorsun öyleyse?»

«Kudüs'ten.»

Mackensen bu adın ne anlam taşıdığını anlar anlamaz, adama ateş etmek üzere tabancasını kaldırdı.

Walther'in ateşlenmesi, motosikletçi miğferinin içindeki köpük kauçuğu kavurmuştu. Ama 9 mm.'lik parabellumun mermisi, cam lifinden yapılma miğferi delip geçmekte zorluk çekmeyerek çifte atan bir katır gücüyle Mackensen'in göğsüne saplandı. Yere düşen miğfer, ajanın sağ elini ortaya çıkardı ve mavi duman bulutu içinden PPK bir kez daha ateş etti.

Mackensen iriyarı ve kuvvetli bir adamdı. Göğsüne bir mermi yemesine rağmen, gene de ateş edebilirdi. Ama sağ kaşının iki parmak üstünden kafasına giren ikinci mermi nişan almasını önledi. Aynı zamanda da onu öldürdü.

Miller gözlerini pazartesi günü öğleden sonra Frankfurt Genel Hastanesi'nin özel bir odasında açtı. Feci bir şekilde zonklayan başının sarılı olduğunu ağır ağır anlayıncaya kadar yarım saat geçti. Eline bir zil geçirerek bastı. Gelen hastabakıcı ona kımıldamadan yatmasını, ciddi bir sarsıntı geçirdiğini söyledi.

Miller kımıldamadı ve bir gün öncesinin olaylarını parça parça hatırlayarak belirli bir yere kadar toparlandı. Ondan sonrasını bilmiyordu. Uyudu. Yeniden uyandığı zaman gece olmuştu ve yatağın yanında bir adam oturuyordu. Adam gülümsedi. Dikkatle ona bakan Miller:

«Sizi tanımıyorum,» dedi.

Ziyaretçi cevap verdi:

«Ben sizi tanıyorum ama.»

Miller düşündü. Sonunda:

«Sizi gördüm,» dedi. «Oster'in evinde gördüm. Leon ve Motti ile beraberdiniz.»

«Doğru. Başka ne hatırlıyorsunuz?»

«Her şeyi. Her şeyi hatırlıyorum.»

«Roschmann'ı?»

«Evet. Konuştum onunla. Polise haber vermeye gidiyordum.»

«Roschmann gitti. Güney Amerika'ya kaçtı gene. Her şey bitti artık. Kökünden. Bitti. Anlıyor musunuz?»

Miller hafifçe başını iki yanına salladı:

«Daha bitmedi. Müthiş bir hikâye var elimde. Yazacağım bunu.»

Ziyaretçinin yüzündeki gülümseme kayboldu. Ona doğru eğildi:

«Dinle Miller,» dedi. «Sen berbat bir amatörsün. Talihin varmış ki yaşıyorsun. Hiçbir şey yazmayacaksın. Şunun için yazmayacaksın, çünkü Tauber'in anıları bende ve bu anılar benimle yurda, ait olduğu yere gidiyor. Dün gece okudum anıları. Senin ceketinin cebinde de bir ordu yüzbaşısının fotoğrafı vardı. Baban mı?»

Miller olumlu anlamda başını salladı.

«Bu serüvene atılmanın gerçek nedeni o öyleyse?»

«Evet.»

«Acını paylaşırım. Bir Almana bu şekilde söz edeceğim hiç aklıma gelmezdi. Şimdi gelelim dosyaya. Nedir bu dosya?»

Miller dosyanın ne olduğunu ona anlattı.

«Neden bize vermedin bu dosyayı öyleyse?» diye sordu adam. «Sen hiç iyilik bilmez misin? Seni oraya sokmak için az mı sıkıntılara katlandık? Öyleyken, eline işe yarar bir şey geçince hemen kendi adamlarına veriyorsun. Biz en iyi şekilde değerlendirebilirdik bu bilgiyi.»

«Sigi kanalıyla bir yere göndermem gerekti onu. Bu da ancak postayla olurdu. Siz çok akıllı olduğunuz için, Leon'un adresini bana vermediniz.»

Joseph ona hak verir bir biçimde başını salladı:

«Öyle olsun. Ama yine de anlatacak bir hikâyen yok. Delilden yoksunsun. Anılar elinde değil, dosya elinde değil. Geriye sadece kendiliğinden yazacağın şeyler kalıyor. Ama gene de yazmakta direnirsen, Odessa'dan başka kimse inanmayacaktır sana. Onlar da boş bırakmayacaklardır seni herhalde. Seni olmazsa Sigi'yi ya da anneni. Unutma ki, kolay kolay kurtulunmuyor ellerinden.»

Miller bir süre düşündü.

«Arabam nerede?»

«Sahi bak, onu söylemeyi unuttum.»

Joseph arabanın bombayla nasıl uçurulmuş olduğunu anlattı.

«Söyledim sana,» dedi. «Kolay kolay kurtulunmuyor ellerinden. Araba yanmış olarak bir boğazda bulundu. İçindeki ceset teşhis edilmedi. Ama sen olmadığın muhakkaktı. Sordukları zaman bir oto-stopçu tarafından durdurulduğunu, bir demirle başına vurulduğunu, sonra da arabadan atılmış olacağını söyleyeceksin. Hastane ilgilileri senin buraya, seni yol kenarında görüp bir cankurtaran çağıran motosikletli biri tarafından getirildiğini söyleyecekler. Beni tanımayacaklardır. Çünkü seni getirdiğim zaman başımda motosikletçi miğferi ve gözlükleri vardı. Olayın resmî yönü bu ve bu biçimde de kalacak. İşi sağlama bağlamak için iki saat önce Alman Basın Ajansı'na telefon ettim. Kendimi hastanenin bir ilgilisi diye tanıtarak olayı az önce

sana anlattığım gibi onlara da anlattım. Sen, daha sonra kaza yapıp ölen bir oto-stopçunun kurbanısın.»

Joseph kalktı ve gitmeye hazırlandı. Miller'e baktı:

«Farkında değilsin ama çok talihli bir hergelesin sen. Senin ağzından olması gereken talimatı kız arkadaşın bana dün tam öğle üzeri iletti. Motosikletimi deliler gibi sürerek Münih'ten dağdaki eve iki buçuk saatta vardım. Ölmek üzereydin. Seni öldürmekle görevli birisi vardı yanında. Tam zamanında araya girmeyi başardım.»

Kapı tokmağını tutarak döndü:

«Sana bir öğütte bulunacağım. Sigortadan tazminat iste, bir Volkswagen satın al, Hamburg'a dön, Sigi ile evlen, çoluk-çocuğa karış, muhabirliği sürdür. Bir daha da profesyonellerin işine karışma.»

Joseph gittikten yarım saat sonra hastabakıcı girdi:

«Sizi telefondan istiyorlar,» dedi.

Telefon eden Sigi'ydi. Ağlıyor, gülüyordu. Adını vermeyen birisi kendisine telefon ederek Peter'in Frankfurt Genel'de olduğunu söylemişti.

«Hemen geliyorum» diyerek telefonu kapattı. Telefon bir daha çaldı.

«Miller sen misin? Ben Hoffman. Az önce ajans bülteninde bir haber gördüm. Demirle başına vurmuşlar. İyi misin?»

«Çok iyiyim Bay Hoffman.»

«Güzel... Ne zaman çıkacaksın hastaneden?»

«Birkaç gün sonra. Neden sordunuz?»

«Orada izleyeceğin bir hikâyem var sana. Almanya'daki varlıklı ailelerin kayak yapmaya giden kızlarını yakışıklı kayak antrenörleri beceriyorlarmış. Bavyera'daki bir klinik de, babalarına bir şey duyurmamak vaadiyle yüklüce bir para karşılığında kızlara yardımcı oluyormuş. Genç damızlıklar klinikten komisyon alıyorlar gibi gelir bana. Kendi küçük, adı büyük bir hikâye. Karlar arasında Seks, Oberland'da Baküs Ayinleri. Ne zaman başlayabilirsin?»

Miller düşündü:

«Gelecek hafta.»

«Mükemmel... Ha, aklıma gelmişken sorayım, ele almak istediğin bir şey vardı senin. Nazi avcılığı. Ne yaptın, avladın mı adamı? Bir hikâye çıkacak gibi mi?»

Miller hafifçe:

«Hayır Bay Hoffman,» dedi. «Bir şey çıkmadı.»

«Bak hele. Neyse, gayret et de çabuk iyileş. Hamburg'da görüşürüz.»

Joseph'in Frankfurt'tan bindiği uçak, salı günü akşamı hava kararırken Londra üzerinden Tel Aviv'in Lod Havaalanına indi. Kendisini bir otomobilde bekleyen iki kişi tarafından karşılanarak Karabatak şifreli telgrafı göndermiş olan albaya Almanya izlenimlerini anlatmak üzere karargaha götürüldü. Hemen hemen sabah saat ikiye kadar konuştular. Bir stenograf konuşmaları not etti. Görüşme bitince albay ardına yaslandı. Gülümsedi ve ajana sigara ikram etti. Sadece:

«İyi çalışmışsın,» dedi. «Fabrikayı inceledik ve ad vermeden ilgilileri uyardık. Fabrikanın araştırma bölümü boşaltılacak. Alman yetkili makamları konuya gereken önemi vermeseler bile biz işin peşini bırakmayacağız. Ama vereceklerdir. Bilimadamları işin içyüzünü bilmiyorlardı. Hepsiyle teker teker özel ilişki kuracağız. Çoğu, bugüne kadar yaptıkları çalışmaları yok etmeyi kabulleneceklerdir. Olay ortaya çıktığı takdirde, Alman kamuoyunun bugün İsrail'e yatkın olduğunu biliyorlar. Çenelerini tutmaları için kendilerine başka işler sağlanacak. Elbette Bonn da, biz de çenelerimizi tutacağız. Miller ne yapacak?»

«O da çenesini tutacak. Ya roketler?»

Albay sigarasının dumanını savurarak dışarıdaki gece göğünü benekleyen yıldızlara baktı:

«Roketlerin hiç uçmayacağına dair bir duygu var içimde,» dedi. «Nâsır en geç 1967 yazına kadar hazır olmak zorunda. Vulkan fabrikasındaki araştırma çalışmaları yok edildiği takdirde, 1967 yazından önce roketlere güdüm sistemini uygulayacak yeni bir kuruluşu kesin olarak zamanında meydana getiremezler.»

«Öyleyse tehlike geçti» dedi ajan.

Albay gülümsedi:

«Tehlike hiçbir zaman geçmez. Sadece biçim değişti. Sözünü ettiğimiz tehlike geçmiş olabilir. Ama büyük tehlike devam ediyor. Yeniden savaşmak zorunda kalabiliriz. Ondan sonra da. Daha bir önceki bitmeden de. Herhalde yorgunsundur. Eve gidebilirsin artık.»

Ajan masanın üstüne sahte Alman pasaportunu, parasını, cüzdanını, anahtarlarını bırakırken; Albay da bir gözden, içinde onun özlük eşyaları bulunan bir torba çıkardı. Ajan bir yan odada, üstündeki, Almanlara has giysileri çıkararak kıyafet değiştirdi.

Albay kapıda karşısındaki insanı tepeden tırnağa inceleyip başı ile onayladı ve el sıkıştılar.

«Yurda hoşgeldin Binbaşı Uri Ben Shaul.»

Ajan İsrail'e ilk geldiği ve askerlik hizmetine girdiği 1947 yılından beri süregelen kişiliği içinde rahatladı.

Bir taksiye binerek şehrin dış mahallelerindeki apartman katına geldi. Öbür eşyalarıyla birlikte kendisine geri verilen anahtarla kapıyı açıp içeri girdi.

Karanlık odada karısı Rivka'nın nefes alıp verirken kalkıp inen ince örtü altındaki şekline, çocukların odasında da oğulları altı yaşındaki Şlomo ile iki yaşındaki Dov'a baktı.

Karısının yanına uzanmak ve günlerce uyumak için büyük bir istek duydu. Ama yapılacak bir işi daha vardı. Çantasını yere bıraktı. Çamaşırlarına ve çoraplarına varıncaya kadar soyunarak, Rivka'yı uyandırmadan, çamaşır dolabından çıkardığı temiz içlikleri giydi.

Eve her gelişinde olduğu gibi temizlenmiş ve ütülenmiş bulduğu üniforma pantolonunu dolaptan çıkardı. Bunların üstüne dana derisi, parlak siyah çizmelerini çekti. Katları ütüyle ustura ağzı gibi çizgiler haline getirilmiş haki gömlekleri ve kravatları her zamanki yerlerindeydi. Paraşütçü subayların parlak, çelik kanatları ve Sina ile sınır saldırılarında kazandığı beş sefer şeridiyle süslü savaş ceketini sırtına geçirdi.

Son olarak da kırmızı beresini giydi. Hazır olduktan sonra küçük bir torbaya birtakım şeyler doldurdu. Sokağa çıktığı zaman doğuda hafif bir aydınlık belirmişti. Bir ay önce apartman bloklarının önünde bırakmış olduğu küçük arabasını aynı yerde buldu.

Kışın son ayının bitiminden üç gün önce, şubatın 26'sı olduğu halde, hava yumuşamıştı ve güzel bir ilkyazı müjdeliyordu.

Tel-Aviv'in doğusuna doğru yöneldi ve Kudüs'e giden yola çıktı. Şafak vaktinin o çok sevdiği sessizliği, her zaman hayranlık duyduğu o sükûn ve saflığı içindeydi çev-

re. Çölde devriye gezerken, yakıcı bir günün, bazan da savaş ve ölüm öncesinin serin ve güzel gün doğuşu harikasını binlerce defa seyretmişti. Günün en güzel saatıydı bu.

Yol, kıyı ovasının düz ve bereketli topraklarıyla yeni yeni uyanan Ramleh kasabasından geçerek Judea'nın koyu sarı renkli tepelerine doğru uzanıyordu. O günlerde Ramleh'den sonra, Latroun Salient çevresinden dolanan ve Ürdün kuvvetlerine ait ileri hatların kenarından geçip giden beş millik dolambaçlı bir yol vardı. Solunda Arap Lejyonu'nun yaktığı sabah kahvaltısı ateşlerinin göğe yükselen ince, mavi duman sorguçlarını görüyordu.

Abu Goş kasabasında uyanık birkaç Arap vardı. Kudüs'ten önceki son tepeleri tırmandığı zaman güneş doğmuş ve ikiye bölünmüş şehrin Araplara ait bölümünde Mescid-i Aksa'yı aydınlatmıştı.

Arabayı, Yad Vaşem'in türbesi olan hedefinden çeyrek mil kadar beride park ederek; yardım etmeye çalışmış Yahudi olmayan yabancıların anısına dikilen iki sıra ağaçların arasında, öldürülen altı milyon ırkdaşının bakiyelerini saklayan türbenin büyük bronz kapılarına kadar olan mesafeyi yürüdü.

Yaşlı bekçi, türbenin bu kadar erken bir saatta açık olmadığını söyledi. Ama Binbaşı ne yapmak istediğini anlatınca bekçi içeri girmesine razı oldu. Binbaşı, hatırlama holüne girerek çevresine baktı. Kendi ailesi için dua etmek üzere buraya daha önce de geldiği halde holün yapılmış olduğu tek parça gri granit bloklar gene de nefesini kesti.

Parmaklığa doğru yürüyerek gri döşeme taşına İbranice ve romen harfleri ile siyah olarak yazılmış adlara baktı. Türbede, fazla çukur olmayan siyah kâsedeki Ebedî Alev'in aydınlığından başka ışık yoktu.

Binbaşı bu alevin ışığında, döşemedeki düzinelerle adı görebiliyordu: Auschwitz, Treblinka, Belsen, Ravensbrück, Buchenwald... Sayılmayacak kadar çoktu bu adlar. Ama aradığını buldu. Riga.

Örtünmek için bir yarmulkaya ihtiyacı yoktu; hâlâ başında olan kırmızı beresi yeterdi. Torbasından, Miller'in Altona'daki yaşlı adamın eşyaları arasında bulduğu ve ne olduğunu anlamadığı aynı omuz atkısının eşi püsküllü, ipek bir omuz atkısı, tallith, çıkarıp omuzlarına aldı.

Torbadan bir de dua kitabı çıkarıp gerekli sayfayı aç-

tı. Holü ikiye bölen pirinç parmaklığın yanına giderek bir eliyle tuttu ve bunun üstünden önündeki aleve baktı. Dine bağlı bir kimse olmadığı için, beş bin yıl öncesine ait duayı okurken sık sık dua kitabına bakıyordu.

'Yisgaddal,
Veyiskaddaş,
Şemay rabbah...

Ve böylece, Riga'daki ölümünden yirmi yıl sonra, İsrail Ordusu'ndan bir paraşütçü binbaşı, Adanmış Topraklar'daki bir tepenin üstünde Salomon Tauber'in ruhu için dua etmiş oldu.

Bu dünyada her şey sıkıca birbirine bağlı olarak son bulsaydı ne güzel olurdu. Pek az olur bu. İnsanlar kendileri için mukadder sürece yaşamak ve mukadder yerde ölmek üzere bu hayatı sürdürüp götürürler. Tespit edebildiğimiz kadarı ile bizim başlıca kişilerimiz için durum şöyle oldu:

Peter Miller eve dönüp evlenerek insanların yemek üstüne ve berber dükkanlarında okumak istedikleri konular hazırlamaya verdi kendini. 1970 yazında Sigi üçüncü çocuğuna gebeydi.

Odessa'nın adamları dağıldı. Roschmann'ın dağ evine dönen karısı, ondan, Arjantin'de olduğuna dair bir telgraf aldı. Ama eşinin peşinden Arjantin'e gitmedi. 1965 yılında Arjantin'deki eski adresleri Villa Jerbal'deki kocasına bir mektup yazarak, Arjantin mahkemelerinde boşanma davası açmasını istedi.

Mektup, yeni adresindeki Roschmann'a verildi. Roschmann yazdığı cevapta boşanma teklifini kabul ettiğini bildirdi ama davanın Alman mahkemelerinde açılmasını istedi ve boşanmayı kabul ettiğine dair de kanunî vesika ekledi. Kadın 1966 yılında boşandı. Hâlâ Almanya'dadır ama bu memlekette on binlerce olan kızlık adı Muller'i kullanmaktadır. Roschmann'ın ilk karısı Hella ise hâlâ Avusturya'dadır.

Arjantin'deki kızgın üstlerini sonunda teskin edebilen Kurt Adam, Almanya'daki, kendisine ait malları satarak elde ettiği parayla İspanyol adası Formenteria'da satın aldığı küçük bir malikaneye yerleşti.

Radyo fabrikası tasfiye edildi. Helwan roketlerinin

güdüm sisteminde çalışan bilimadamları endüstride yeni işler buldular ya da öğretim üyelikleri aldılar. Niteliğini bilmeden Roschmann adına yürüttükleri proje de çöktü.

Helwan roketleri hiçbir zaman uçamadı. Gövdeler ve roket yakıtları hazırdı. Başlıklar yapılıyordu. Bu roket başlıklarının varlığından kuşkuya düşenler, İsviçre'nin Basel Eyalet Mahkemesi'nde 10-26 Haziran 1963 günlerindeki Yossef Ben Gal'in duruşmasında tanıklık etmiş olan Profesör Otto Yoklek'in ifadesini inceleyebilirler. Kendilerini İsrail'deki hedeflerine ulaştıracak elektronik güdüm sisteminden yoksun kalan yapımı tamamlanmış kırk roket, Altı Gün Savaşı'nda bombardıman edilmiş olarak Helwan'daki terkedilmiş fabrikada durmaktadır. Alman bilimadamları daha önce üzgün bir halde Almanya'ya dönmüşlerdir.

Klaus Winzer dosyasının ilgililere gönderilmiş olması Odessa'cıların çoğunu şaşkına çevirmiş, kendileri için çok iyi başlamış olan bir yıl, felâketle sonuçlanmıştır. Öyle ki, Ludwigsburg'daki Z-Komisyonu'nda çalışan bir avukat ve araştırıcı, yıllarca sonra «1964 yılı bizim için çok iyi, mükemmel bir yıl oldu,» diyebilmiştir.

Açıklanan dosyadan bir hayli şaşırmış olan Başbakan Erhard, 1964 yılı sonunda Almanya'da ve uluslararası nitelikte bir bildiri yayınlayarak aranan SS canilerinin nerede olduklarını bilenleri ilgililere haber vermeye çağırmıştır. Bu çağırıya ilgi çok büyük olmuş ve Ludwigsburg'daki ilgililer, kendilerini daha birkaç yıl meşgul eden büyük ölçüde ihbarlar almışlardır.

Almanya ile İsrail arasındaki silâh anlaşmasının ardındaki politikacılardan Almanya Başbakanı Konrad Adenauer, Bonn yakınlarındaki Rhöndorf'ta sevgili Ren Nehri'ne bakan villasında yaşamış ve 19 Nisan 1967 günü orada ölmüştür. İsrail Başbakanı David Ben Gurion 1970 yılına kadar Knesset'in (Parlamento) üyesi olarak kalmış, sonra Necef'in kahverengi tepelerinin ortasında, Beer Şeba'dan Eilat'a giden yolun üstünde, Sede Bokef Kibbutz'un evine çekilmiştir. Konuklarını ağırlamaktan ve onlarla çeşitli konular hakkında büyük bir canlılıkla konuşmaktan zevk alan Ben Gurion, katiyen Helwan roketlerinden ve bu projede çalışan Alman bilimadamlarına karşı girişilen misilleme kampanyasından söz etmez.

Öykümüzdeki gizli istihbarat kişilerinden General

Amit, Eylül 1968'e kadar teşkilâtın başında kalmış ve Altı Gün Savaşı'nın gerektirdiği büyük istihbarat sorumluluğunu omuzlarında taşımıştır. Tarihin de belirttiği gibi, görevini başarı ile sürdürmüştür. Emekli olunca, İsrail'in bir işçi kuruluşu olan Koor Endüstrisi'nin başına getirilmiştir. Çok sade bir hayat yaşar. Sevimli karısı Yona her zamanki gibi evin bütün işlerini kendisi görür.

General Amit'in yerine gelen ve hâlâ teşkilâtın başında bulunan kişi, General Zvi Zamir'dir.

Binbaşı Uri Ben Shaul, bir paraşütçü bölüğünün başında Eski Kudüs'e doğru ilerlerken 7 Haziran 1967 günü öldürülmüştür. Bir Arap lejyon askerinin attığı kurşunla başından yaralanmış ve Mandelbaum Kapısının iki yüz metre doğusunda gözlerini yummuştur.

Simon Wiesenthal sağdan, soldan vesikalar toplayıp, aranan SS katillerinin nerelerde olduğunu izleyerek ve her ay, her yıl bu konuda yeni yeni başarılar elde ederek Viyana'da yaşamakta ve çalışmaktadır.

Leon 1968 yılında Münih'te ölmüş, özlük intikam mücadelesinde başında bulunduğu grup onun ölümünden sonra canlılığını yitirerek dağılmıştır.

Son olarak da, gelelim Miller Viyana'ya giderken yolunu kesmiş olan tank komutanı Ulrich Frank'a. Frank, Canavar Kayası adındaki tankın geleceği hakkında yanılmıştı. Tank hurdaya çıkarılmadı. Alınıp götürüldü ve Frank bir daha görmedi onu. Kırk ay sonra görseydi bile tanıyamazdı.

Tankın çelik grisi rengi, çöl arazisine uyması için açık kahverengi boya ile örtülmüştü. Taretindeki Alman Ordusu'nun siyah haçı yerine Davut'un altı köşeli soluk mavi yıldızı konmuştu. Frank'ın tanka verdiği ad da değişmiş, «Masada'nın Ruhu» olmuştu.

Tankın komutanı, gene bir başçavuş olan gaga burunlu, kara sakallı Nathan Levy idi. M-48, 5 Haziran 1967 günü, on yıl önce Detroit'teki fabrikadan çıkarıldığından beri ilk ve sadece bir hafta sürecek olan savaşına katıldı. General İsrael Tal'ın iki gün sonra Mitla Geçidi için savaşa sürdüğü tanklardan biri de o idi. Eski Patton; toz ve yağa bulanmış, mermilerle çetele haline gelmiş, paletleri Sina'nın kayalarında ezilmiş bir halde Süveyş Kanalı'nın doğu kıyısına gelip dayandı.

E YAYINLARI

GENEL DİZİ

1. Boyalı Kuş	Jery Kosinski
2. Kara Çocuk	Richard Wright
5. Usta İle Margarita	M. Bulgakof 2 cilt
6. İlk Çember	A. Solzenitsin
7. Prag 1968 (inceleme)	R. Garaudy ve başk.
9. İnsan Asker Doğmaz	K. Simonof, 3. cilt
10. Şaka	Milan Kundera
11. Ortalık Neden Karıştı	Vedat Saygel
12. Güneşi Görüyorum	N. Dumbadze
15. Ölümsüz	Vassili Vassilikos
18. Adımlar	Jerzy Kosinski
19. Kardeş Kavgası	Nikos Kazancakis
20. Kelebek	Henri Charriere
21. Trenler	Bohumil Hrabal
23. Keşkülü Fukara	Zeki Beyner
24. Havaalanı	Arthur Hailey
25. Ölümün Adı	Ladislav Mnacko
27. Amerikan Rüyası	Norman Mailer
28. Fakir Aşıklar	Vasko Pratolini
29. İtalyan Kızı	Iris Murdoch
30. Ateş Hırsızları	Vuk Vuço
31. Bize Toprak Verdiler	Juan Rulfo
32. Hacizli Toprak	Cengiz Tuncer
33. Mektepli	Charles Webb
35. Baba	Mario Puzo
36. Çıplak ve Ölü	N. Mailer (2 cilt)
37. Silah Arkadaşları	K. Simonof
39. Genç Kız	Carlo Cassola
40. Ağaca Tüneyen Baron	İtalo Calvino
41. Kerkenez	Cengiz Tuncer
42. Fil	Elio Vittorini
44. İşte Hayat	O. Lewis (2 cilt)
45. Otel	Arthur Hailey
46. Atları da Vururlar	Horace Mac Coy
47. Çorak Yürek	Carlo Cassola
48. Tanrı Sevenleri Korur	J. Mario Simmel
49. Fotoğraflar	Vassili Vassilikos
50. İki Sevgili	Mervyn Jones

51. Sevdalılar	J. İwaszkiewicz
52. Papaz Her Zaman Pilav Yemez	J. Mario Simmel
53. Sançezin Çocukları	Oscar Lewis
54. Acı Yudum	J. Mario Simmel
55. Hepimiz Kardeş Olacağız	J. Mario Simmel
56. Şeytanın Dansı	F. M. Stewart
57. Sicilya Konuşmaları	Elio Vittorini
58. Ölesiye Sevmek	Pierre Duchesne
59. Yaşayanlar ve Ölüler	K. Simonov
60. Dehşetengiz	V. Lestienne
61. Kış Üstünde Toplantı	Zeyyat Selimoğlu
62. Mağara	M. Buyrukçu
65. Jack London (Denizler serüveni)	İ. Stone
66. Aşk Dediğin Lâftır	J. M. Simmel (2 cilt)
67. Sevgilerle	Charles Webb
68. Bağışlanmış Küheylan	Hildegard Knef
69. Görülmeyen Adam	Ralph Ellison
70. Çakal	Frederic Forsyth
71. Başbakan (Ekabir)	Arthur Hailey
72. Çete Karavana Atıyor	Jimmy Breslin
73. Hastane	Arthur Hailey
74. Yavru Ceylan	Magda Szabo
75. Bir Yerde	Jerzy Kosinski
76. Mahalle	Vasco Pratolini
77. Gizli Örgüt (Odessa)	Frederic Forsyth
78. Uzlaşma	Elia Kazan (2 cilt)
80. Dalavere	G. W. Marshall
81. İlk Yılların Ekmeği	Heinrich Böll
82. Vatan Sağolsun	J. Mario Simmel
83. Yalnız Bir Avcıdır Yürek	C. Mc Cullers
84. Muhbir	Liam O'Flaherty
85. Limanlar	James Barlow
86. Kıtlık	Liam O'Flaherty
87. Sonbaharla Gelen	Jean Freustie
88. Sıhhiye Bölüğü	Richard Hooker
89. Eşsiz Bir Adam	Christine Arnothy
90. Banko	Henri Charriere
91. Günler ve Geceler	K. Simonov
92. Aşk Delisi	Chris Kazan
93. Kasabanın Sırrı	Robert Crichton
94. Baba Dosyası, anılar	Mario Puzo